

KUR'AN'IN İNCİL ve TEVRAT'I TASDİK'İ KONUSUNDA
BİR ÖRNEK OLARAK

YORGUN MAYMUNLAR GÜNÜ

SEBT

Ş A B A T

Ramazan DEMİR
Hasan Mustafa ARSLAN

*İbrahim, İsmail ile beraber
Kâbe'nin temellerini
yükselettiği sırada şöyle
yalvardı: "Rabbimiz, bunu
bizden kabul et, dinleyen
de bilen de Sen'sin!"*

Bakara 2/127

KUR'AN'IN İNCİL ve TEVRAT'I TASDİK'İ KONUSUNDA BİR ÖRNEK OLARAK

YORGUN MAYMUNLAR GÜNÜ

SEBT

Ş A B A T

Ramazan Demir
Hasan Mustafa Arslan

2017

KÜNYE BİLGİLERİ

Yayın No: 01

Yorgun Maymunlar Günü SEBT (ŞABAT)

Yazarlar:

Ramazan DEMİR
Hasan Mustafa Arslan

Yayın Yönetmeni - Mizanpaj + Kapak

Hasan Mustafa ARSLAN

1. Baskı
Aralık 2017

ISBN : 978-605-68-0470-0

Yayıncı Sertifika No: 36614

Atakent Mh. Kuşlartepesi Cd. Kırılacağı Sk. No:4/7 K.Çekmece/İst.

Tel: 0 (532) 266 33 76 e-mail: hma@hamuar.com

www.tuvavadisi.org

Baskı ve Mücellit

Usta Ofset - Nurten Güven Davutpaşa Cad. Güven San. Sitesi

B Blok No 356 Topkapı-Zeytinburnu/İSTANBUL

Matbaa Sertifika No: 36070

Tel: 0 (212) 665 44 32

Genel Dağıtım:

Copyright © 2017, HMA Hasan Mustafa Arslan 2017

Bu eserin tüm hakları HMA Yayınları'na aittir.

Yayıncının izni olmaksızın tümüyle veya kısmen yayımlanamaz,

kısmen de olsa fotokopi, film vb. tekniklerle çoğaltılamaz ve

elektronik ortamlarda yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek iktibas yapılabilir

Rabbimize karşı mazaretimiz olsun diye...

Kur'an, dinler tarihinin kararttığı
tüm gerçekleri ortaya çıkarır!

“Çünkü o, kesin gerçektir.”¹

İçindekiler

I- Başlarken	7
II- Giriş	15
III- Tevrat ve Yahudi Kaynaklarında Şabat	29
IV- İncil’de Şabat	57
V- Elimizdeki Tevrat ve İncil’e Nasıl Bakmalıyız?	71
5-1. Yahudilerin Kitaplarını Tahrifi	71
Tahrif;	72
Gizleme;	72
Değiştirme;	72
İnsan Sözü Karıştırma;	73
5-2. Tasdik Uygulamasının Mahiyeti	73
VI- Sebt ve Şabat Kelimelerinin Anlamları	87
6-1. Yahudilere göre Şabat Bayramdır	96
6-2. Şabatı yasaklarla anlama yanılığı	97
VII- İslami Kaynaklarda Sebt (Şabat)	103
7-1. İslâmi kaynakların Tevrat ve İncil’e bakışı	103
VIII- Maymun olma (Mesh) Meselesi	121
IX- Şabat’ın Kökeni	135
X- Kur’an’da ki Şabat	147
10-1. Sebt nerede ve nasıl ortaya çıkmıştır?	150
10-2. Maymuna dönüştürülen ve ibretlik yapılanlar kimlerdir?... ..	154
10-3. Sebt’in Başlangıcı	157
10-4. Araf 7/163. ayetin geleneksel manasında tespit edilen ..... sorunlu noktalar	165
Şabat’ın çıkışı ile Araf suresindeki ilgili ayetler;	173
10-5. Kur’an’da geçen Sebt ayetlerine bakışın özeti.	177
Kuran’da Sebt ayetleri; Nahl 16/124	177
Kuran’da Sebt ayetleri; Nisa 4/47	178
Kuran’da Sebt ayetleri; Nisa 4/154	179
Kuran’da Sebt ayetleri; Araf 7/163	179
Kuran’da Sebt ayetleri; Bakara 2/65	182

XI- Yorgun Maymunlar	185
11-1. Kimlere “aşağılık maymun olarak kalın” denilmiştir!	203
11-2. Musa (as)’ın Görevi.....	211
XII- Hayata ara verme!	223
XIII- Sonuç	229

I- Başlarken

Asr'a yemin olsun ki, insanlar hüsrana içindedir...

Kendinizi bir an; din ve dinler tarihi ile hiç alakası olmamış ama fark ettiği bu hüsrandan kaçmak için sadece yanına aldığı Kur'an ile ıssız adaya atan bir kişinin yerine koyun.

Yeterli Arapça bilgisiyle bu durumda olsaydınız ne olurdu dersiniz?

Eminim ki; yaratıcıdan bir sesleniş olduğuna inandığınız kitabı, kirlenmemiş bir zihinle okumaya başladığınızda var olan tefsir ve meal müktesebatından çok daha farklı bir okuma yapabiliirdiniz. İlk okumada, kitabın Allah tarafından açıklandığı¹ ve her şeyin bu kitapta bir karşılığı olduğu², çevrenizdeki her şeyin Allah'ın ayetleri olduğu³ ve elinizdeki kitap ile bu ayetlerin sıkı bağlantısı olduğu⁴ gözünüzden kaçmazdı.

Bu andan itibaren O kitap artık sizin için kendi kendini açıklayan bir bilgi yumağıdır...

Kitabına önyargısız yaklaşan böyle biri, Nisa suresinin 47. Ayetine gelip “أَوْ نَلْعَنُهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ” / ev nel'anehum kema le-anna eshabe-s sebt" ifadesini görür görmez burada lanetlenenlerin

1 Bkz. Hud 11/1-2

2 Bkz. Yusuf 12/111

3 Bkz. Yusuf 12/105

4 Bkz. İsra 17/89 - Enam 6/105

sebt ashabı yani sebti uygulayan ve/veya ortaya çıkaranlar olduğunu hemen anlayacaktır. Çünkü önyargısız zihin, kitaba odaklandığı için kitabın kelimelerini kafasındaki rivayete uydurmaya uğraşmayacaktır.

Keza böyle biri Enbiya suresi 21/87 ayetine geldiğinde, ayette anlatılan kişinin kim olduğu hakkında; “Ey Allah’ım, burada birini anlatıyorsun da bu kim!⁵ İsmi belirtmemişsin. Bunu nasıl anlayacağım. Burada anlatılanlar hangi kıssanın parçası?” diye sorma gereğini hissedecektir. Allah mesajını zorlaştırmadığını, kolaylaştırdığını⁶, kitabının açık ve açıklanmış⁷ olduğunu söylüyorsa, bu durumda olan ve Kur’an’ın Kur’an ile açıklanması⁸ gerektiğine inanan biri, herhalde sorusunun cevabını başka kitaplarda değil elindeki kitapta arayacaktır...

Bunun için uzağa gitmeye de gerek yoktur. Hemen sonraki ayette (Enbiya 21/88) Allah; 87. Ayette anlatılan bu kişiyi وَنَجَّيْنَاهُ (وَنَجَّيْنَاكَ مِنْ الْعَمِّ = venecceynahu min-el ğamm) üzüntüsünden kurtardığını belirtmiştir. Kitap tarandığında; aynı ibare ile فَجَجَّيْنَاكَ مِنْ الْعَمِّ = fenecceynake min-el ğamm) bir kez daha karşılaşılabilecektir. Ta-ha 20/40’da söz konusu edilen bu kişinin Musa (as) olduğu apaçıktır. Çünkü; ilk “üzüntüden kurtarılma” ibaresi “el” ilavelidir ve biliniyor olması gerekir. Bu durum karşısında söz konusu bu bağlantanın herhangi bir değeri ve anlamının olmaması hiç düşünülebilir mi!..

Bir başka örneği ele alalım. Kitabını önyargısız okuyan biri, Kur’an’da sadece üç defa geçen şu kelimeye sizce hangi anlamı verir?

- Yusuf 12/80 (أَبْرَحَ) ebrehe = asla ayrılmadan beklemek
- Kehf 18/60 (أَبْرَحُ) ebrehu = durup dinlenmeden gitmek
- Taha 20/91 (نَبْرَحَ) nebrehe = asla ayrılmadan beklemek

Aynı kelimenin anlamı *hiç durmadan gitmek* mi yoksa *hiç git-*

5 (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ) “Senden başka ilah yoktur. Senin eksikğin de yoktur; ben yanlış yaptım” Gelenek istisnasız olarak, Enbiya 21/87 ayetinde ki bu meşhur duayı yapanın Yunus (as) olduğunu söyler.

6 Bkz. Kamer 54/17

7 Bkz. Fussilet 41/3

8 Bkz. Kehf 18/54 - Ta-Ha 20/113

meden beklemek midir? Meallerdeki bu zıtlığın kaynağı da rivayet kültürüdür. Eğer ki zihinlere kök salmış bir rivayet olmasa, Kehf 18/60 ayetine *durup dinlenmeden gitmek* anlamı vermek olanaksız olurdu.

Seçilen sadece bu üç örnek bile, başka kitap ve rivayetlere başvurulmadan değerlendirilmiş olsa, elimizdeki Kur'an'ın bambaşka bir anlam bütünlüğü ve derinliğine sahip olduğu tüm çıplaklığı ile görülebilecektir.

Yahudilerin de kelimeler ve bağlantıları üzerinde aynen böyle şeyler yaptıklarına⁹ ve bu yaptıklarını sonrakilere miras bıraktıklarına emin olunuz!..

Bu yüzden Kur'an için oluşturulmuş müktesebat da maalesef masum kalamamıştır. Kur'an'ı anlama metodunun asla Kur'an dışında olamayacağını söyleyenler dahi buralarda ve daha birçok yerde hemen rivayetlere sarılır ve şu anlaşılması olanaksız farkındalıklar karşısında, kaynağı sadece Kur'an olan yaklaşımları bile yerden yere vururlar...

Örnekler bunlarla sınırlı değildir...

Elinizdeki kitabın konusu olan Şabat ve Yahudiler hakkında, Müslümanları da çok yakından ilgilendiren akla ziyan derecesinde cevapsız sorular mevcuttur...

Ehli Kitap kavramının kimleri kapsadığı ve bu kapsamanın sınırları ile ilgili yaklaşımlar yorumdan öteye geçememektedir. İbrahim (as) ile insanlığın fuadına (kalbin merkezine) sabitlenmiş olan Kible konusu, Müslümanların zihninde bile halâ ikirciklidir. İman edilmesi ayetler ile sabit olan Meleklerle imanın Müslümanların pratik hayatına yansımaları belirsiz ve içeriksizdir. Allah'ın mukaddes kıldığı ve bilinmesi zorunlu olan Tuva vadisinden Müslümanların (hatta hiç kimsenin) haberi bile yoktur. Kendileri onlarca kez gitmek için çırpındıkları halde Müslümanlar nedense; İbrahim (as) ve Muhammed (as) arasındaki hiçbir nebiyi hac ile ilişkilendiremezler! “Musa (as) bekleğinde ölümle yüz yüze kalmışken Harun (as) nasıl olup da hayatta kaldı?” diye bir sorunun cevabı yoktur. Hele hele, helak olan Firavunun bir İsrailoğlu ola-

bileceği; bırakın İsrailoğullarını, Müslümanlar tarafından -kabulü bir yana- tartışılabilir bir tez dahi değildir.

Firavunu uyarıp, İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarma¹⁰ görevini alan Musa (as)'nın Allah'a, "Mısır'a geri dönersem öldürüleceğimden endişe ediyorum"¹¹ dediği ayeti kabul edenlerin; o vahyin alındığı yerin Mısır topraklarındaki Sina dağı olduğuna inanmaları tuhaf değil midir?

Müslümanların; İsrailoğullarını Mısırdan çıkarma görevini alan Musa'ya, "Ey Musa, İsrailoğullarını nereye götüreceksin!" sorusunu sorup, cevabını da Kur'an'da aramaları gerekmez mi!..

Sorular ve tuhaflıklar silsilesi bunlarla sınırlı değildir...

Şabat, bu konuda temel bir düğümün ucudur. Çekince arkasından gelenlerin sarsıcı olacağı ise çok açıktır. Bunları bir kere fark ettikten sonra görmezlik etmek artık olanaksızdır...

Amaç bu ve benzeri soruların cevaplarını Kur'an'ın desteği ile doğru çıkarımlara ulaştırmaktır...

Bu çıkarımları, Müslüman camianın daha en başında sorgusuz reddedeceğini tahmin etmek hiçte zor değildir. Ama biz bu soruları onlara değil, Kur'an'a soruyoruz!.. Kur'an'ın çelişki içermediğine ve gerçeğin ta kendisi olduğuna iman edenlere de cevaplar için, rivayetlere değil sadece ve sadece Kur'an'a güvenmeleri gerektiğini hatırlatıyoruz.

Bu yöntemin, sonunda herkesi en sağlam ve tartışmasız doğruya götüreceğine inanmak; zihinlerdeki tortular sebebiyle eminiz ki hiç kolay olmayacaktır ancak imkânsız da değildir!

Şabat, az çok herkesin malumu bir kavramdır. Çalışmamızın konusu, bu kavramın kökeni ile ilgilidir. Yahudiler Şabat'ı yaşamın anlamı, dinin özü, Allah'ın Yahudilere ikramı sayarlar...

Kur'an, *Sebt* olarak adlandırdığı *Şabat* konusunda, Yahudilerin bu inanç ve uygulamalarını desteklemez. Buna rağmen geleneksel İslam; "*Şabat, Allah'ın Yahudilere bir emridir!*" der. İki ayette

10 Bkz. Tâ-Hâ 20/47 - Şuara 26/17 - Araf 7/105

11 Bkz. Şuara 26/14

geçen “*aşağılık maymunlar olarak kalın*”¹² ifadesine ise yine İsrailiyat kaynaklı rivayetler ile açıklık getirilmeye çalışılır...

Geleneğimiz; “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” sözünün muhatabının, günümüzde de uygulanan Şabat uygulamasını ihlal edenler olduğunu iddia eder. Bu durumda Şabat’ı harfiyen uygulayanlar kurtuluşa erenlerdir!

Kur’an’a şaibeli bir şekilde onaylatılan Şabat; Yahudilerin konu etrafında oluşturdukları müktesebat ile Allah’ın, Musa (as) ile insanlığa gönderdiği vahyin gerçeği midir? Yoksa kıskançlık ve benliğin açtığı yolda, *oluşturulmuş bir dinin* çıkmazı mıdır!..

Kur’an’ın önceki kitaplar ile ilişkilendirilmesi ve önceki kitapların tahrif edilmiş kısımlarının ortaya çıkarılması, ancak *tasdik* mekanizmasının çalıştırılabilmesiyle mümkündür. Bu sayede, önceki kitapların adeta bir röntgeni çekilerek sorunlu alanları ortaya konulabilir. Böylece vahyin orijinali meydana çıkarılıp herkesin ona iman etmesinin önü açılabilir.

Bu yolda günümüzdeki sıkıntı iki yönlüdür. Din alimleri tarafından asimetrik tuzakların örüldüğü bu yolun aşılması, neredeyse imkânsızlaştırılmıştır.

1. Yahudi ve Hıristiyanların tahrifi: Kur’an, Yahudilerin kitaplarını;

- kendilerine söylenen sözleri değiştirerek,¹³
- insan sözü kelime(ler) ilave ederek,¹⁴
- kelimelerin anlamlarını bozarak,¹⁵
- gizleme yaparak,¹⁶ tahrif ettiklerini ilan ediyor.

Bunun ortaya çıkarılması yolunun ise tasdik işleminden geçtiğini hatırlatıyor.¹⁷

2. Müslümanların tahrifi: Rabbimize şükürler olsun ki eli-

12 Bkz. Araf 7/166

13 Bkz. Araf 7/162

14 Bkz. Bakara 2/79

15 Bkz. Maide 5/13

16 Bkz. Maide 5/15

17 Bkz. Bakara 2/41

mizde, orjinaline kelime ilave etme şansı olmayan bir kitap mevcut. Ancak Müslümanlar da Kur'an'ı tahrif konusunda hiçte masum kalamamışlardır. Onlar da;

- Hayatlarını, Kur'an'ı terk edip başka kurgulara bağlayarak,¹⁸
- ayetler arası bağlantıları kopararak,¹⁹
- manalar ile oynayarak,²⁰
- Kur'an kıssalarındaki tüm olguların açıklamalarını tamamen Kur'an'da arama yerine, çoğu İsrailiyat olan rivayet, efsane ve tartışmalı tarih verilerine dayandırarak,

benzer bir tahrif tablosunu oluşturmuşlardır.

Halbu ki Kur'an'da bahsedilen her konu, tüm detaylarıyla yine bu kitapta açıklanmıştır. Kur'an, başka bir bilgi kaynağına kesinlikle muhtaç değildir ve edilemez. Bu konuda düşünülecek en ufak şüphe, mutlaka gizli bir şirk kapısını aralayacaktır. Kur'an; kainatta var olan her şeyin temel kanunlarının ve işleyişinin adeta tomografisini ortaya koyan kitaptır.

Bu çalışma hem Yahudilerin hem de Müslümanların kitaplarını nasıl tahrif ettikleri hakkında bir örneklik teşkil eden Şabat/Sebt konusunu ele almaktadır. Gücümüz nispetinde konuyu detaylandırıp ortaya koymaya çalıştık.

Konunun bağlantıları sanıldığından çok daha fazladır. O yüzden her açılımı tüm detaylarıyla vermek yerine bazı tezleri, Kur'an'dan kaynak göstermeyi ihmal etmeden değinerek kısaca açıklamaya çalıştık...

Şabat/Sebt konusu bireysel katılım gerektiren hayatın hemen tüm alanları yanı sıra, özellikle iş/çalışma hayatını doğrudan ilgilendiren kapsamlı bir tahrif konusudur. Her işin planlamasının vazgeçilmezi olan gün ve takvim anlayışında gerçekleştirilen tah-

18 Bkz. Furkan 25/30

19 Bkz. Hic 15/91

20 Ayetlerin manaları ile oynamak, ayetler arası bağları koparmann ardından oluşan bir durumdur. Sayısız örneği vardır.

rifler²¹ günlük yaşamın, tatil anlayışının, çalışma hayatının tüm fitri parametrelerine etki etmiştir. Her bozulma, belli bir döngü sonunda kalıcılığını pekiştirmiş ve dinsel bir algıya dönüşmüştür...

Bu çalışmada değinilen veya yeterince değinilemeyen konular üzerinde ileride ortaya çıkacak başka çalışmalar; sözü edilen meseleleri hem çok daha anlaşılır hale getirecek hem de binlerce yıldan bu yana oluşturulmuş algıların dağıtılmasına katkı sağlayacaktır.

Tevfik şüphesiz ki Allah'ındır...

---

21 Bkz. Nesî uygulaması; Tevbe 9/37

II- Giriş

Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık... Dünyada yaşayan insanların yarısından fazlası bu dinlere inanmaktadır. Bu üç din(!) de kendisini Allah'ın vahiylerine dayandırır. İnsanlar arasında “İbrahim'i dinler” veya “vahiy kökenli dinler” şeklinde de bilinen bu üç dinin birini diğerlerinden ayıran ve Allah tarafından gönderildiğine inanılan kitapları vardır. Her üç din de; inançlarını, ibadetlerini, geçmiş anlayışlarını, gelecek beklentilerini, yaşanan zamanla ilgili düzenlemeleri, hukuk anlayışlarını ve hatta insan tasniflerini sahip oldukları kitaplarına dayandırır.

Her üç din sahip olduğu genel karakterini, mensuplarının ellerinde bulundurdıkları ve her harfine iman etmek zorunda oldukları kitaplarından alırlar. Her üç dinde de kitaba iman etmek zorunlu olduğu gibi, kitabın buyruklarının tersine hareket etmek, orada açıklanan herhangi bir konuda kitap ile çelişmek din dairesinden çıkmak olarak kabul edilir. Bu ilke, onlarca benzer konuları olmasına rağmen, kitaplar arasında kalın duvarların oluşmasına sebep olmaktadır.

Bu durum çok farklı konulardan farklı inanışların ortaya çıkmasına değil tam tersi, aynı konudan üç ayrı inanışın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çünkü her üç kitap kendi meselelerini aynı olaylar ve kişiler üzerine bina etmiştir. Ama her üç kitapta, kişileri ve olayları aynı olan meselelerden çok farklı sonuçlar çıkarmıştır. Bazı meselelerde üç dinin söylemi aynı olsa da bu benzeşme kö-

kenle alakalı değil, kökenden çıkarılan sonuçla alakalıdır.

Mesela; Her üç dinin de kendi kökenini dayandırdığı İbrahim’i ele alalım. Her üç din kendilerine verilen kitapları getiren elçilerinin İbrahim soyundan geldiği konusunda aynı şeyleri söylerler. Muhammed (as), İsa (as) ve Musa (as) her üçü inananlar tarafından tartışmasız İbrahim’in torunları olarak kabul edilir. Fakat Yahudiler yine İbrahim’e dayanarak Muhammed’in elçi olamayacağına inanırlar.

Tanrı, “Karın Saray’a gelince, ona artık Saray demeyeceksin” dedi, “Bundan böyle onun adı Sara olacak. Onu kutsayacak, ondan sana bir oğul vereceğim. Onu kutsayacağım, ulusların anası olacak. Halkların kralları onun soyundan çıkacak.”

İbrahim yüzüstü yere kapandı ve güldü. İçinden, “Yüz yaşında bir adam çocuk sahibi olabilir mi?” dedi, “Doksan yaşındaki Sara doğurabilir mi?” Sonra Tanrı’ya, “Keşke İsmail’i mirasçım kabul etseydin!” dedi.

Tanrı, “Hayır. Ama karın Sara sana bir oğul doğuracak, adını İshak koyacaksın” dedi, “Onunla ve soyuyla antlaşmamı sonsuza dek sürdüreceğim. İsmail’e gelince, seni işittim. Onu kutsayacak, verimli kılacak, soyunu alabildiğine çoğaltacağım. On iki beyin babası olacak. Soyunu büyük bir ulus yapacağım. Ancak antlaşmamı gelecek yıl bu zaman Sara’nın doğuracağı oğlun İshak’la sürdüreceğim.” Tanrı İbrahim’le konuşmasını bitirince ondan ayrılıp yukarıya çekildi. (Yaratılış 17/15-22)

Muhammed’in İbrahim’in torunu olmasında bir problem olmasına rağmen, O’nun Allah’ın elçisi olması büyük problem olmaktadır. Yukarıdaki pasajı Tanrı’nın gönderdiğine ve tek harfine bile inanmamanın kendisini dinden çıkaracağına inanan bir Yahudi’nin, bu kutsal pasajın ördüğü kalın duvarı aşip Muhammed’in Allah elçisi olduğuna inanması, onu kutsal metin inkarcısı olmaya götürmektedir.

Garip olan şudur; Her üç kitap Allah tarafından gönderilen elçilerin önceki elçileri yalanlamasının mümkün olamayacağını söylemektedir. Her üç din de Allah’ın insanlığa biri diğerini yalanlayan elçiler göndermesinin, biri diğerini iptal eden kitaplar indirmesinin mümkün olamayacağını söylemektedir.

Saf 61/6

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا
بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ

Meryem oğlu İsa da şöyle demişti: “Ey İsrailoğulları! Ben, Allah’ın elçisiyim; size, önümde bulunan Tevrat’tan olanı onaylamak ve benden sonra gelecek ve ayırıcı özelliği Ahmed olan elçiyi müjdelemek için geldim.” İsa onlara açık belgelerle gelince: “Bu, açık bir büyüdür” demişlerdi.

Bu mübarek ayet, elçiler arası ilişkinin ölçüsünü koymaktadır. Öncekini tasdik etmek, sonrakini müjdelemek. Bu ayetin söylediğini yapmak ancak önceki, şimdiki ve sonraki elçiler arasında uyum olduğunda mümkün olmaktadır.

Yüce Allah tarafından elçilere konulan bu ilkeyi bugün var olduğu şekliyle uygulamak mümkün gözükmemektedir. Her ne kadar son zamanlarda “dinler arası diyalog” adı altında birtakım çalışmalar bu kaygıyla yapılıyor olsa da bunun bir aldatmaca olduğu artık herkes tarafından anlaşılmıştır.

Bugün elde bulunan kitaplara iman, diğerlerini yalanlama üzerine kurulmuştur ve böyle olmak zorundadır. Zira bugün elde bulunan İncil’e veya Tevrat’a inanmak Kur’an’ı inkar etmeyi, Kur’an’a inanmak ise elde bulunan İncil ve Tevrat’ı inkar etmeyi zorunlu kılmaktadır. Aynı şekilde Tevrat’a inanan biri de mevcut Kur’an ve İncil’i inkâr etmek zorundadır.

Allah’ın gönderdiği tek bir dinden üç din çıkması, gelenin kendisini tanıtmaya biçiminde yatmaktadır. İncil gelene kadar insanlığa rehber olan Tevrat’tır. İncil gelene kadar Tevrat’a inananlar onu “en mükemmel Tanrı sözü, tek bir harfi bile değişmeden korunan Allah’ın vahiyleri” olduğuna inanmaktadırlar. Dahası buna bu şekilde inanmamanın kişiyi Allah yolundan çıkardığını kabul etmektedirler. Gelecek elçinin ellerinde bulunan “korunmuş, mükemmel” Tanrı sözüne aykırı bir şeyle gelmesi mümkün değildir.

Yahudi Ulusu’nun varoluş sebebi olan Tora, Tanrı’nın ebedi ve

canlı eseri olarak, halkın her türlü zorluk karşısında varlığını sürdürdürebilmesini sağlayan ruhu temsil eder. Tora'nın okunduğu her an, Bene-Yisrael'in Sinay Dağı'ndaki tecrübesinin bir tekrarı niteliğindedir. Bene-Yisrael'in o zaman yaptığı gibi, bizler de Tanrı'nın öğretilerini dinlemek ve onları yerine getirmeye gayret etmek için Yaraticımıza yaklaşırız.

Rambam, her Yahudi'nin sorumlu olduğu 13 inanç prensibini listelerken, sekiz ve dokuzuncu sırada şunlara yer vermiştir.

8. Elimizdeki Tora'nın öğretmenimiz Moşe'ye verilmiş olanla aynı olduğuna tam bir inançla inanıyorum.

9. Bu Tora'nın değiş tokuş edilemeyeceğine ve Mübarek Yaraticı'nın başka bir Tora vermeyeceğine tam bir inançla inanıyorum.

Bu iki prensip, Yahudi'nin temel inancının sarsılmaz parçalarından olması yanında, Tora öğrenimini sırasında takınılacak tavır konusunda da rehber niteliğindedir. Tora öğrenimi sırasında temel prensip, bu kitabın Tanrı'nın ebedi ve değişmez sözü olduğunu kabul etmektir.

*Tora'nın her bir harfi Tanrı tarafından Moşe Rabenu'ya (Musa) verilmiştir; değiştirilmemiştir ve değiştirilemez. Tora'ya hiçbir şey eklenmemiştir ve eklenemez. Gerçekten de Talmud, Tora'nın tek bir harfinin ya da geleneksel olarak kabul edilmiş herhangi bir açıklamasının geçerliliğini sorgulayan bir kişinin, Tora'nın tümünü inkar etmeye kadar gideceğini önemle vurgular (**Talmud-Sanedrin 99a**)*

...

“Diğer yandan mantık, insanın Tanrı'nın sözüyle hiçbir şekilde oynayamayacağını gerektirmektedir. Sadece insan zekasının Tanrısal zekayla boy ölçüşemeyecek çok düşük bir boyutta olmasından değil, aynı zamanda Tanrı'nın Bilgeligi'nin “Mükemmel” olmasından dolayı...Ve tanım gereği “mükemmellik” geliştirilemez”. (Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 1. Kitap BEREŞİT. Önsöz, Tanrısal ve Ebedi bölümü)

Tevrat'a imanın bu şekilde olduğu bir ortamda, beklendiği halde gelen İsa, bizzat Tevrat'a inananlar tarafından inkarla karşılaşmıştır. Zira O'nun getirdiği yeni vahiy önceki kitapların bo-

zulduğunu, tahrif edildiğini, değiştirildiğini, vahiy olmayan birçok şeyin vahiy diye sunulduğunu söylemektedir. Daha baştan kendinden öncesini tasdik etmesi gereken İncil, kendinden önceki mevcut kitabı inkâr etmektedir.

Artık elde birine inanmanın temel kuralı diğerini inkâr etmek üzerine kurulu iki vahiy vardır. Kendisinden öncekilere böyle davranan İncil kendisinden sonrası için tıpkı Tevrat'ın yaptığını yapmaktadır. Tevrat “en mükemmel tanrı sözü” olduğunu, dolayısıyla Tanrı'nın bu mükemmel sözü bozacak bir söz göndermesinin mümkün olamayacağını söylemişti. İncil, kendinden önceki için söylenen “mükemmel Tanrı sözü” söyleminin doğru olmadığını, öz de Tanrı'nın mükemmel olmakla beraber, elde bulunan Tevrat'ın insanlar tarafından değiştirildiğini, tahrif edildiğini, dolayısıyla elde bulunan Tevrat'ın mükemmel olmadığını söylemektedir. Tabi ki sonra gelip önceki ile ilgili bunları söylemesinin “mükemmellik” vasfının kendisine geçtiğini belirterek...

Tevrat'a inanlar açısından ise bu Tanrı adına söylenen en büyük yalandır.

İncil'den 610 sene sonra indirilen Kur'an İsa'nın karşılaştığı durumun aynısıyla karşılaşmıştır. Kur'an birçok ayetinde kendisinden önce gönderilen kitapların bozulduğunu, tahrif edildiğini, değiştirildiğini, insan sözü karıştırıldığını buyurmaktadır.

Bakara 2/41

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِهِ ۗ وَلَا تَشْتَرُوا
بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتِنُونَ

Sizin yanınızda olanı (Tevrat'ı) tasdik edici olarak indirdiğime (Kur'an'a) inanın. Onu görmezlikten gelenlerin ilki olmayın! Ayetlerimi geçici bir bedele karşılık satmayın! Yalnız benden çekinerek kendinizi koruyun!

Bakara 2/79

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيُشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا ۗ فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

Fakat elleriyle kitap yazan, sonra geçici bir çıkar için “Bu

Allah katındandır” diyenlerin çekeceği var. Hem yazdıklarından dolayı çekecekleri var hem de kazandıklarından dolayı çekecekleri var!

Maide 5/13

فَبِمَا نَقَضْتُمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهَا وَتَنَسَوْنَ حَظًّا مِمَّا دُكِّرُوا بِهِ ۚ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۗ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Sözlerinden caydıkları için onları dışladık (lanetledik), kalplerini katılaştırdık. Kelimelerin anlamlarını yerlerinden kaydırarak tahrif ederler. Kendilerine hatırlatılan gerçeklerden nasip almayı unuttular. Pek azı müstesna onların yaptıkları bir hainliği haber alırsın. Yine de onları bağışla ve aldırma çünkü Allah, güzel davrananları sever.

Maide 5/15

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ۚ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ

Ey Ehl-i Kitap (Kitaplarında uzman olan kişiler!) size, Kitap'tan gizlediğiniz birçok şeyi açıklayan, birçoğuna da dokunmayan Elçimiz (Kitabımız) geldi. Size Allah'tan bir nur ve açık bir kitap geldi.

Yukarıdaki ayetler gibi Yahudi ve Hıristiyanların Allah'ın kitaplarına karşı tahrif etme, değiştirme, gizleme içinde olduklarını anlatan pek çok ayet vardır. Kur'an'ın kendisinden öncekiler için geliştirdiği bu söylemin aynısını İncil'in de 610 sene önce söylediğini hatırlatmak isteriz. Kur'an kendisinden öncesi için bunları söylerken kendisi hakkında da şunu söylemektedir.

Maide 5/3

حَرَمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنْزِيرِ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَفَةَ وَالْمَوْفُودَةَ وَالْمُرْتَدِيَّةَ وَالنَّطِيحَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذُكِّرْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلامِ ۚ ذَلِكُمْ فِسْقٌ ۗ الْيَوْمَ يَبْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ ۗ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا ۗ فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Size haram kılınanlar şunlardır: Ölü hayvan (leş), kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilmiş olanlar. Boğulan, vurulan, bir yerden düşen, boynuz darbesi alan ve yırtıcılar tarafından yenilen hayvanları, ölmeden keserseniz haram olmazlar. Sunaklar üzerinde kesilenler ile çekilişle kismet aramanız da size haramdır. Bütün bunlar fısk (yoldan çıkmak) olur. Ayetleri görmezlikte direnenler (kafirler), bugün dininizden ümitlerini kesmişlerdir. Onlardan korkmayın, benden korkun. **Bugün dininizi olgunlaştırdım, size olan nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâm'ı uygun gördüm. Her kim günaha eğilimi olmadan aklıktan dolayı (bu yasakları çiğnemeye) mecbur kalırsa Allah bağışlar, ikramı boldur.**

Enam 6 / 114-115

أَفَعَبَرَ اللَّهُ بِتَنَعِي حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

(114) (De ki) “Allah'tan başka bir hakem mi ararım?” Kitap'ı size açıklanmış olarak indiren O'dur. Kendilerine Kitap verdiklerimiz bilirler ki bu Kitap, Rabbin tarafından tümüyle gerçekleri gösterecek şekilde indirilmiştir. Sakın şüpheye kapılanlardan olma.

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(115) Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamdır. O'nun sözleri yerine geçecek söz yoktur. O dinler, bilir.

Yukarıdaki sözlerin bir benzerini Tevrat'ın da kendisi için söylediğini hatırlatmak isteriz. Elbette ki Kur'an'a inanan bizler için hangi sözün doğruluk taşıdığı asla şüpheye düşürmeyecek şekilde açıktır. Fakat olaya tarafsız bakıldığında görünen şey üçü de kendisini aynı kaynağa nispet eden, üçü de aşağı yukarı aynı iddiada olan ama üçü de varlığını birbirini yalanlama üzerine temellendiren dinlerin olduğudur.

Buraya kadar anlattıklarımız, içinden çıkılamayacak bir sorun teşkil etmemektedir. Asıl sorun buradan sonrasında başlamaktadır. Bu üç din birbirini kabul etmese de bir gerçeklik olarak üç ayrı

kitapla, üç ayrı cephe de durmaktadır. Bugün yeryüzünde Hıristiyanlığı kabul eden 1,9 milyar Hıristiyan, İslam'ı kabul eden 1,5 milyar Müslüman, Yahudiliği kabul eden 15 milyon insan bulunmaktadır.

Bu hatırı sayılır insan kitlesinin ortaya çıkması birbirini inkâr üzerinedir. Yahudiler incil ve Kur'an'ı kabul etmedikleri için Yahudi; Hıristiyanlar elde bulunan Kur'an ve Tevrat'ı kabul etmedikleri için Hıristiyan; Müslümanlar mevcut Tevrat ve İncil'i kabul etmedikleri için Müslümandırlar. Hepsine göre bir diğerini kabul etmeme Allah'ın emri sonucudur.

Konularını Allah'ın kitaplarına bağlayanların, mevcut durum karşısında söylemleri şunu ifade etmektedir.

İnsanların bu şekilde ayrılması Allah'ın dilemesiyledir(!)...

Bu durum inanç olarak Allah'ın dilemesine bağlansa bile insan hayatına bunun yansımaları pek öyle olmamıştır. Tarih boyunca süregelen din savaşları, dine dayanarak yapılan katliamlar, din adına diğerlerini ortadan kaldırma girişimleri pratik hayatta da diğerlerinin varlığını kabul etmemenin bir sonucudur.

Bu üç din arasında temel sorunun kendilerinden sonra gelen elçileri kabul etmemek olduğu herkesin bildiği bir şeydir. Birçok İslam bilgini de bunu böyle kabul etmektedir. Bu bakışa göre hikâye şöyle gelişmektedir.

Allah Musa'ya hak dini bir kitapla beraber vermiştir. Bu din Allah'ın gönderdiği gerçek dindir ve tüm insanlık bu dine uymak zorundadır. İnsanlık için gerekli sosyal ve hukuki düzenlemelerin tamamı bu kitabın içindedir. Musa'dan İsa'ya kadar geçen yaklaşık 1450 yıllık zaman içerisinde gelen onlarca Allah elçisi beraberinde Musa'ya verilen kitabı tasdik eden bir kitapla gelmiştir. Gelen elçilerin hiçbiri Musa'nın getirdiğiyle çelişmemiş, bilakis onu tamamlamıştır. Derken günün birinde Allah yepyeni bir şeriatla, yepyeni bir kitap göndermiştir. Eski şeriatın mensupları, kıskançlıkları ve daha birçok gerekçe ile bu yeni şeriatı reddetmişler, eski şeriatlarında kalmaya devam etmişlerdir. Aynı şekilde İncil'den 610 yıl sonra gelen Kur'an da benzer bir durumu yaşamıştır.

Bu bakış açısına göre İncil gelmeseydi mevcut Tevrat uygulanmalıydı, Kur'an gelmeseydi mevcut İncil uygulanmalıydı. Genelde hâkim olan bu sığ anlayış üç dinin ortaya çıkma sorumluluğunu, sonra gelenin sırtına yüklemektedir.

Oysa İncil gelmemiş olsaydı da elde bulunan Tevrat çoktan Allah'ın dininden başka bir din ortaya çıkarmıştı. Kur'an gelmemiş olsaydı da elde bulunan İncil Allah'ın dininden başka bir din ortaya çıkarmıştı. Yani Kur'an gelmemiş olsaydı da Allah yolunda yürümek isteyen biri elde bulunan Tevrat ve İncil'in çizdiği yoldan gitmemeliydi. Dahası bu iki yolu da sapkınlıkla nitelemeliydi.

Böyle davranmanın zorunluluğu, gelmesi beklenen Allah elçisine bu iki din mensuplarının davranışından değil, çok önceden gelmiş elçilere davranışından kaynaklanmaktadır. Mesela Hem Tevrat hem İncil, gelen elçilerin hepsinin İbrahim soyundan geldiğini kabul eder ve bunun böyle olmasını bir zorunluluk olarak görür. Ama buna rağmen İbrahim'den sonra hem Yahudilerin hem Hıristiyanların anlayışında Kâbe'nin izine bile rastlamak mümkün değildir. Yaratılışın ilk günündeki son derece detaylı bilgilerden, tören sırasında giyilecek din adamı giysilerinden, ayın sırasında bulundurulması zorunlu yedi kollu şamdanın madeninden, motiflerine kadar küçücük detaylardan bile bahseden Tevrat, İbrahim'in İsmail'le beraber yeniden inşa ettiği insanlığın ilk evinden hiç ama hiç bahsetmez...

Dinlerin sapkınlığını sonraki elçileri kabul etmeme üzerine bina edenler şunu bilmeliler; Kâbe insanlığın var oluşu kadar eskidir.

Al-i İmran 3/96

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ

İnsanlar için kurulan ilk ev, Bekke'de olandır. Bereketli ve herkese doğru yönü (kıbleyi) gösterecektir diye kurulmuştur.

Kâbe'ye dönerek ibadet edilmesi, gücü yetenlerin yılın belirli zamanlarında oraya hacca gitmesi, İbrahim'den çok öncelere dayanan bir uygulamadır. İbrahim sadece Nuh tufanında kaybolan Kâbe'yi yeniden inşa etmiş, Kâbe'nin yerini bilememekten kay-

naklanan unutulmuş hac ibadetini yeniden ihya etmiştir. Bundan başka Nuh tufanında kaybolan Kâbe, hiçbir zaman Kible olma hükmünü yitirmemiştir. Nitekim Nuh'tan sonra geldiğini bildiğimiz, Kur'an'da kıssaları anlatılan Allah elçileri Hud ve Salih'in namaz kılarken yönlerini Kâbe'den başka yerlere dönmesi asla mümkün değildir.

Garip olan şudur ki; Kur'an tefsiri ve mealleri okunduğunda Kur'an'da ismi geçen tüm Allah elçilerinin (İbrahim, İsmail ve Muhammed (as) hariç) Kâbe ile herhangi bir bağları yokmuş gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Üç dinin ortaya çıkmasının sebebinin sonraki elçiye uymamak olarak görenler; Musa'nın, İbrahim'in torunu olmasına rağmen neden Hacca gitmediğini sorgulamaları gerekmektedir. Hatta bu soruyu biraz daha genişletip İshak'tan İsa'ya kadar gelmiş tüm Allah elçilerinin neden hiç Haccı gündemlerine almadıklarını sorgulamaları gerekmektedir.

Bu sorgulamayı yapan biri büyük bir ihtimalle şu cevaplarla karşılaşacaktır. “Kâbe'nin kible olması ve oraya Hacca gitme yükümlülüğü Yahudiler üzerinden kaldırılmıştır. Onlar için kible Kudüs, Hac ise Tanrı'nın onlara vadettiği mukaddes topraklardır ki bu İbrahim aracılığıyla onlara vaat edilmişti.” Hatta bu savı daha da kuvvetlendirmek için; Allah'ın son elçisi Muhammed (as)'in de belli bir zaman Allah'ın gizli emriyle²² Kudüs'ü kible edindiğini söyleyeceklerdir.

Bunu dillendirenler, tezlerinin arkasına onlarca rivayet sıralayacak ve müktesebatlarıyla karşı çıkanı kıpırdayamaz hale getirecektir. Bu tehlikeli söylemi canla başla savunanların, meseleyi Allah adına şirki meşrulaştırmaya kadar vardırımları olağan bir durum haline gelecektir.

Yukarıda metni verilen ayette Kâbe için şunlar söylenmekteydi.

“İnsanlar için kurulan ilk ev, Bekke'de olandır. Bereketli ve herkese doğru yönü (kibleyi) gösterecektir.”

Yüce Allah, Kâbe için bu söylediklerini İbrahim'e de ondan

önce gelen tüm elçilere de söylemiş olmalıdır. Zira İnsanlık için kurulan ilk ev olmak demek, İnsanlığın her zaman onu bu şekilde kabul etmiş olması demektir. Oraya yönelmek, hacca gitmek tüm zamanlarda insanlığın üzerine konulmuş bir ilkedir.

Al-i İmran 3/97

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ
مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

Orada apaçık ayetler, İbrahim'in makamı vardır. Oraya kim girse güvende olur. Bir yolunu bulup gidebilenlerin o Beyt'te hac yapması, Allah'ın insanlar üzerindeki hakkıdır. Bunu göz ardı edenler bilsinler ki Allah'ın kimseye ihtiyacı yoktur.

“Gücü yetenlerin oraya hacca gitmesi Allah'ın insanlık üzerindeki hakkıdır.” Bu ilke ne Muhammed (as) ile ne de İbrahim (as) ile başlamış bir ilke değildir. Bu ilke insanlıkla başlayan bir ilkedir.

Peki nasıl olurda bu ilke dururken Allah; insanlığın Tevhidi-ne vesile kıldığı kibleden başka bir kibleyi de kabul eder! Dahası emreder. Bu insanlar arasında ikilik yani şirk değil midir? Nasıl olurda Yüce Allah insanlığı, etrafında toplanacağı ikinci bir merkeze yönlendirir?

Bir an bu iddiaların doğru olduğunu ve gerçekten Yahudilerin üzerinden Kâbe'ye dönerek namaz kılma zorunluluğunun kaldırıldığını, hacca gitmenin emredilmediğini, bunun yerine Kudüs'ün kible ve hac mekânı olarak tayin edildiğini kabul edelim. Yine cevaplanması gereken çok önemli sorular ortaya çıkacaktır.

Musa ve Harun namaz kılan iki Allah elçisiydi. Onlar henüz ortada Kudüs yokken ve böyle bir şehrin varlığından insanlık haberdar değilken Allah'ın elçileri oldular. Peki bu elçiler namaz kılarlarken kible olarak nereye döndüler? Kudüs'ün (Jerusalem) henüz kurulmadığı bu dönemde Kâbe'ye ziyaret yükümlülüğü kaldırıldıysa bu elçiler nereye hacca gittiler?

Bu sorular bir sonraki elçi gelmemiş olsaydı da dinin çoktan rayından çıkarıldığını, Allah'ın gösterdiği istikametten başka isti-

kametlere çok daha öncelerden girildiğini göstermektedir.

Elinizdeki bu çalışma, Yahudilerin Muhammed (as) gelmezden yüzlerce yıl önce Allah'ın gösterdiği istikametten saptığını, bu sapmayı da Allah adına uydurdukları bir uygulamanın ardına saklanarak yaptıklarını ortaya koyma amacı gütmektedir.

Yahudilerin Allah adına uydurup Allah yolundan hem kendilerini hem de insanlığı saptırdıkları uygulama, en fazla bilinen ama en az anlaşılan Şabat uygulamasıdır.

Yahudiler, Allah'ın Musa (as)'ya indirdiği tertemiz vahyi gizlediler, tahrif ettiler, Allah'ın söylemediği şeylerle değiştirdiler ve insan sözü karıştırdılar. Hem de Musa'dan çok kısa bir zaman sonra... Allah'ın insanlığa emrettiği hac uygulamasını, Musa'dan çok daha önce uydurdukları Şabat'ı öne sürerek kendileri için yürürlükten kaldırdılar. Şabat'ı bahane ederek kıyısına kadar geldikleri Kâbe'ye sırtlarını döndüler. Bu dönüşlerini meşrulaştırmak için Şabat'ı Allah'ın gönderdiği dinin temeliymiş gibi gösterdiler.

Gücümüz nispetinde Allah adına uydurulan yalanların en büyüklerinden biri olan Şabat'ın arka planını ortaya sermeye çalışacağız. Müslüman alimler tarafından “cumartesi çalışma yasağı” olarak bilinen Şabat, konu olarak Müslümanları ilgilendirmeyen bir mesele gibi gözükmektedir. Oysa bu konunun doğru anlaşılması Kur'an'ın birçok meselesinin doğru anlaşılmasına yol açmaktadır. Müslümanların konu hakkında bilgisi Kur'an'da 5 ayete konu olan Şabat uygulaması hakkında tefsir ve meal müelliflerinin söylediklerinden öteye geçememiştir. Bildiğimiz kadarıyla bu konu hakkında İslam alimleri tarafından yapılmış, kapsamlı ve müstakil bir araştırma da bulunmamaktadır. Elinizdeki çalışma belki de konuyu müstakilen ele alan ilk araştırma olma durumundadır.

Şabat; Kur'an, İncil ve Tevrat'a da yansımış sanıldığından çok daha kapsamlı bir konudur. Bu durum, araştırmanın hangi boyutlarda olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yanı sıra konu, 34 asır gibi geniş bir tarih yelpazesine sahiptir. Tüm bunlar meselenin doğru bir şekilde ortaya konulması için dikkate alınması gereken şeylerdir.

Amacımız ilahiyat alanında yetkin insanların çok ihmal edilmiş bu konuya dikkatlerini çekmektir. Tüm iddiası bununla sınırlı olan çalışmada dayanağımız, kullarına hidayet etmede son derece cömert olan Yüce Allah'tır.

III- Tevrat ve Yahudi Kaynaklarında Şabat

Giriş bölümünde insanlığın elinde vahiy kökenli üç kitabın bulunduğunu ve aralarındaki ilişkinin birinin diğerini onaylayıp kabul etmek üzerine değil, yalanlama üzerine kurulu olduğunu söylemiştik. Normal olarak göndericisi aynı olan üç kitabın birbirini tasdik etmesi gerekmektedir. Ama pratik hayatta tersi olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. İçerikte ve pratikte birbirini yalanlama üzerine kurulu üç kitabın konuları, kişileri, olayları aşağı yukarı birbirine benzemektedir. Aslında kitapların benzer yanları ayrıldıkları yanlardan çok daha fazladır. Ayrıldığı noktalar ise sınırdığından çok daha azdır.

Konular, olaylar ve kişiler açısından birbirine bu kadar çok benzeyen kitapların ayrılık noktaları nelerdir? Bu sorunun cevabı olarak pek çok şey söylenebilir ama söylenenlerin hepsi gelip bir noktaya dayanacaktır. O nokta; her üç kitabın dayandığı ana ilke olan ve kitaba ruhunu veren öz'dür.

Kitaplar arası anlaşmazlığı doğuran öz/ana ilke her üç kitap için farklı farklıdır. Kitapların ruhu olan farklı özler, kitabın içindeki tüm her şeye hayat veren nefes gibidir. Bu özler olmadan kitapların içindeki her şey anlamını yitirmektedir.

Mesela Kur'an'ı ele alalım. Kur'an'daki ibadetlere, haramlara, hukuk kurallarına, sosyal hayat örgüsüne, aile düzeninden devlet düzenine, kişinin varlıktaki her şeyle olan ilişkisine ruhunu veren ilke hiç tartışmasız "Tevhid" yani hiçbir şekilde, hiçbir zaman,

hiçbir ortamda, hiçbir durumda Allah'tan başka veya onun altında bir ilahın, bir Rabbin olmadığı ilkesidir. Bu ilke Kur'an'ın tüm ayetlerine anlamını veren ana ilkedir. Bu ilke olmadan Kur'an'daki hiçbir şey gerçek değerini bulamamaktadır. Kur'an'da temel ahlak kurallarını ihlal edenlerin durumu; geri dönüşü olan bir hata/günah olarak kabul edilmektedir. Bu günahları yapanların, günahları dışında kalan ve olumlu olan hareketleri, günahahtan etkilenmemektedir. Etkilense bile bu etki onu tamamen ortadan kaldıracak, iptal edecek seviyede değildir. Mesela içki içmiş birinin namazı, zina yapmış birinin zekâtı, hırsızlık yapmış birinin haccı yapılan olumsuz hareketlerden bağımsız değerlendirilmektedir. Sen içtin namazın kabul olunmaz, zina yaptın zekâtın alınmaz, hırsızlık yaptın hacca gidemezsin denmemektedir. Yani kişi günahına mahkûm edilmemektedir. Namazının, haccının, zekâtının değeri yaptığı günahlar üzerinden değil, o andaki iç dünyası üzerinden değerlendirilmektedir. Kaldı ki günahsız ve hatasız olunamayacağı, insanın hatasız ve günahsız olmaya güç yetiremeyeceğini söyleyen ayetler de mevcuttur.

Fakat Tevhit ilkesini ihlal eden biri için aynı durum söz konusu değildir. Tevhit ilkesini ihlal eden yani şirk koşan biri Allah ile tüm bağlarını koparmış sayılmaktadır. Bu kişinin ne zekâtı ne namazı ne orucu hiçbir değer taşımamaktadır. Şirk koşmaya devam ettiği müddetçe alnını secdeden kaldırmasa bile bu secdenin hiçbir kıymeti yoktur. Bir kişinin şirk içinde olup Müslüman kalması asla mümkün değildir.

İncil'in özü ise Tanrı'nın tek değil üç görünümü olduğuna ve bu görünümlerden birinin, saplandığı günah batağından kurtarmak için insanlığa görünen İsa olduğuna inanmaktır. İsa tanrının oğul şeklinde yansımasıdır. Doğrusu Hıristiyanlar bu konuda tek bir söylemde birleşmemelerine, kendi aralarında ihtilafı olmalarına rağmen söyledikleri aşığı yukarı budur.

İsa'nın, Tanrı'nın oğul veya görünümü olduğunu kabul etmediğinizde, İncil'de bahsedilen diğer tüm konular anlamsız kalmakta hepsi olması gereken değeri kaybetmektedir. Çünkü ilkelerin hepsi bu temel üzerine bina edilmiştir. Tanrı'ya ulaşmanın yegâne yolu oğuldan geçmektedir. Bu oğul tanınmadığında Tanrı'ya ulaşılabilecek

yol kaybolmaktadır. Bu oğul tanınmadığında Hıristiyan olmak da kalmak da mümkün değildir.

Elbette ki Kur'an ve İncil'de olduğu gibi Tevrat'ında bir özü vardır. Bu öz, Tanrı ile yapılan sözleşmelerdir. Tanrı ile yapılan bu sözleşmeler olmadan Tevrat'ta anlatılan hiçbir ilke değer bulmamaktadır. İbadetler, yükümlülükler, cezalar, ödüller, beklentiler, tapınak kendi değerini sözleşmeler üzerinden bulmaktadır. Tevrat'ın her şeyi üzerine bina ettiği temel işte bu sözleşmelerdir.

Bu sözleşmeleri geçerli kılan ise Şabat'tır. Şabat olmadan sözleşmelerin, sözleşmeler olmadan Şabat'ın bir değeri yoktur. Şabat yoksa hiçbir şey yoktur.

İslam alimlerinin “*cumartesi çalışma yasağı*” olarak tanıttığı bu basit ilkenin nasıl olup da Yahudiliğin temeli haline geldiğini anlamamız için Tevrat'ta anlatılan sözleşmelere ve bu sözleşmelerin zaman içindeki gelişimine bakma zorunluluğu vardır. Bunu yapmadan Şabat'ı basitçe *cumartesi günü çalışma yasağı* olarak algılamak meseleyi olması gereken boyutlardan çıkarmak olacaktır. Mesele olduğu boyutlardan çıkarılıp basitleşince, beş ayetle Kur'an'a dahil olan bu konu ve bağlantıları anlaşılacaktır. Bu yüzden Şabat'ın Tevrat'ta ki sözleşmeler ile birlikte gelişimini ortaya koymak bir zorunluluktur.

Tevrat'ta Şabat kavramı bir olgu olarak kendini daha ilk bölümlerde göstermektedir. Tevrat'ta geçtiği bölümde, Şabat'ın geçişinin insanlık tarihinden daha eskilere hatta insanın yaratılmasından öncesine uzandığı söylenmektedir.

Tevrat tüm varlığın altı günde yaratıldığını söylemekle kalmaz aynı zamanda hangi günde nelerin yaratıldığından da detaylıca bahseder.

Birinci Gün

Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı. Yer boştu, yeryüzü şekilleri yoktu; engin karanlıklarla kaplıydı. Tanrı'nın Ruhu suların üzerinde hareket ediyordu.

Tanrı, “Işık olsun” diye buyurdu ve ışık oldu. Tanrı ışığın iyi olduğunu gördü ve onu karanlıktan ayırdı. Işığa “Gündüz”, ka-

ranlığa “Gece” adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ilk gün oluştu.

İkinci gün

Tanrı, “Suların ortasında bir kubbe olsun, suları birbirinden ayırsın” diye buyurdu. Ve öyle oldu. Tanrı gök kubbeyi yarattı. Kubbenin altındaki suları üstündeki sulardan ayırdı. Kubbeye “Gök” adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ikinci gün oluştu.

Üçüncü Gün

Tanrı, “Göğün altındaki sular bir yere toplansın, kuru toprak görünsün” diye buyurdu ve öyle oldu. Kuru alana “Kara”, toplanan sulara “Deniz” adını verdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü.

Tanrı, “Yeryüzü bitkiler, tohum veren otlar, türüne göre tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları üretsin” diye buyurdu ve öyle oldu. Yeryüzü bitkiler, türüne göre tohum veren otlar, tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları yetiştirdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve üçüncü gün oluştu.

Dördüncü Gün

Tanrı şöyle buyurdu: “Gök kubbede gündüzü geceden ayıracak, yeryüzünü aydınlatacak ışıklar olsun. Belirtileri, mevsimleri, günleri, yılları gösterecek.” Ve öyle oldu. Tanrı büyüğü gündüze, küçüğü geceye egemen olacak iki büyük ışığı ve yıldızları yarattı. Yeryüzünü aydınlatmak, gündüze ve geceye egemen olmak, ışığı karanlıktan ayırmak için onları gök kubbeye yerleştirdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve dördüncü gün oluştu.

Beşinci Gün

Tanrı, “Sular canlı yaratıklarla dolup taşsın, yeryüzünün üzerinde, gökte kuşlar uçsunsun” diye buyurdu. Tanrı büyük deniz canavarlarını, sularda kaynaşan canlıları ve uçan çeşitli varlıkları yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü. Tanrı, “Verimli olun, çoğalın, denizleri doldurun, yeryüzünde kuşlar çoğalsın” diyerek onları kutsadı. Akşam oldu, sabah oldu ve beşinci gün oluştu.

Altıncı Gün

Tanrı, “Yeryüzü çeşit çeşit canlı yaratık, evcil ve yabanıl hay-

van, sürüngen türetsin” diye buyurdu. Ve öyle oldu. Tanrı çeşit çeşit yabani hayvan, evcil hayvan, sürüngen yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü. Tanrı, “Kendi suretimizde, kendimize benzer insan yaratalım” dedi, “Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun.”

Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı. Onları kutsayarak, “Verimli olun, çoğalın” dedi, “Yeryüzünü doldurun ve denetimimize alın; denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, yeryüzünde yaşayan bütün canlılara egemen olun. İşte yeryüzünde tohum veren her otu, tohumu meyvesinde bulunan her meyve ağacını size veriyorum. Bunlar size yiyecek olacak. Yabani hayvanlara, gökteki kuşlara, sürüngenlere –soluk alıp veren bütün hayvanlara– yiyecek olarak yeşil otları veriyorum.” Ve öyle oldu. Tanrı yarattıklarına baktı ve her şeyin çok iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve altıncı gün oluştu. (Yaratılış 1/1-31)

Varlığın yaratılmasını gün be gün anlatan Tevrat, yedinci günü diğer altı günden keskin bir şekilde ayırır.

Gök ve yer bütün öğeleriyle tamamlandı. Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işi bitirdi. Yaptığı işten o gün dinlendi. Yedinci günü kutsadı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi. Çünkü Tanrı o gün yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi. (Yaratılış 2/1-3)

İşte bu şekilde anlatılan yedinci gün Şabat'tır. Yedinci günün Yahudiler için ne ifade ettiğini yukarıdaki pasajları tefsir eden Yahudi alimlerden okuyalım.

Yedinci gün/Şabat; Gökler ve yeryüzü ilgili işler tamamlanmıştır ve bunlar kapsadıkları her şey ile birlikte en mükemmel ve en uyumlu şekillerini almışlardır. Tanrı işte bu durumu ilan ederek yedinci günü Şabat olarak sabitlemektedir. Şabat gecesi söylenen Kiduş'un ilk paragrafını da oluşturan bu bölüm, Tanrı'nın tüm evreni altı günde yarattığını ve yedinci günde bu işi durdurduğunu açıklamaktadır. Bene Yisrael'in Şabat ile ilgili kuralları yerine getirmeleri, işte bu temel gerçeğe yönelik, sadık bir tanıklık ifadesidir. (Gözlem yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 1.Kitap Bereşit. S.13.Açıklama 2)

Şabat'ı bu şekilde bir temele oturtan Yahudi alimleri, Şabat'ın

içeriği hakkında ise şunu ifade ederler.

Şabat, belirli amaçlarla yoğrulmuş bir zamandır. Tora Tanrı'nın bugünü kutsamasının sebebi olarak "çünkü Tanrı yapmak üzere yaratmış olduğu tüm işini, bugünde bırakmıştı" sözlerini kaydetmektedir. Buda, bu özel günün temelini, işi bırakma kavramını canlı tutmak olduğunu göstermektedir. (a.g.e)

Daha insanlığın hikayesi başlamadan Şabat oluşmuş ve anlamını bulmuştur. Varlığın yaratılma aşamasında ortaya çıkan Şabat, Tanrı tarafından kutsanmasına rağmen bu günün insanlığa ve insanlık arasından özellikle İsrailoğullarına mal olabilmesi için bir hayli zamanın geçmesi gerekmektedir. Geçen zaman içinde birçok sözleşme yapılacak ve sonunda Şabat bu sözleşmelerin ana temeli olacaktır.

Tanrı tarafından kutsanan Şabat'ın İsrailoğulları ile Tanrı arasında yapılan sözleşmenin ana temeli olabilmesi için İsrailoğullarını ortaya çıkaran sürecin başlaması gerekmektedir ve bu süreç Nuh ile başlamaktadır. Tevrat'a göre Nuh Tufanı ile yeryüzünden silinen insanlık soyu, yeniden çoğalmaya Nuh'un üç oğluyla başlamıştır.

Gemiden çıkan Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham Kenan'ın babasıydı. Nuh'un üç oğlu bunlardı. Yeryüzüne yayılan bütün insanlar onlardan üredi. (Yaratılış 9/18-19)

Fakat yaşanan talihsiz bir olay bu üç oğuldan birini hepsinden öne çıkaracak, ikincisini, öne çıkanın emrine verecek, diğerini ise neredeyse lanetleyecektir.

Nuh çiftçiydi, ilk bağı o dikti. Şarap içip sarhoş oldu, çadırının içinde cırılçıplak uzandı. Kenan'ın babası olan Ham babasının çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp iki kardeşine anlattı. Sam'la Yafet bir giysi alıp omuzlarına attılar, geri geri yürüyerek çıplak babalarını örttüler. Babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirdiler. Nuh ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayarak, şöyle dedi:

"Kenan'a lanet olsun, Köleler kölesi olsun kardeşlerine. Övgüler olsun Sam'ın Tanrısı RAB'be, Kenan Sam'a kul olsun. Tanrı Yafet'e bolluk versin, Sam'ın çadırlarında yaşasın, Kenan Yafet'e kul olsun."

Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı. Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıkdan sonra öldü. (Yaratılış 9/20-29)

Nuh'un sağken yaşadığı son olay evlatlarının kaderini belirleyen bir yazgıya dönüşmüştür. *Sam* evlatların en iyisi, *Yafet* orta yol tutan, *Kenan* ise kötü olan olmuştur. Bu belirlendikten sonra Tevrat bu üç oğulun soylarını sayar ve Sam'dan İbrahim'e uzanan soy silsilesini saydıktan sonra İbrahim kıssasını anlatmaya başlar. İbrahim Tevrat için kendisinden sonrasını belirleyen ana karakterdir. O'nun zamanında yaşanan birçok olay İsrailoğulları tarihine yön verecektir. Tevrat İbrahim kıssasına Tanrı'nın ona olan vaatleriyle başlar.

RAB Avram'a, "Ülkeni, akrabalarımı, baba evini bırak, sana göstereceğim ülkeye git" dedi,

"Seni büyük bir ulus yapacağım, Seni kutsayacak, sana ün kazandıracağım, Bereket kaynağı olacaksın. Seni kutsayanları kutsayacak, Seni lanetleyeni lanetleyeceğim. Yeryüzündeki bütün halklar senin aracılığınla kutsanacak." (Yaratılış 12/1-3)

Tanrı'nın İbrahim'e olan bu vaatleri ondan sonra gelen tüm elçilerin durumunu anlamada belirgin bir rol oynayacaktır. Bu vaatlerle babası *Tareh*²³ zamanında gelip yerleştikleri ve babasının öldüğü *Harran*'dan ayrılıp Mısır'a gider. Orada karısı *Saray*'ın güzelliğinden dolayı yalan söylemek zorunda kaldığı²⁴ (İslami kaynaklara da geçmiş) olayı yaşar. Mısır'dan ayrılıp çeşitli yerleri dolaştıktan sonra kalıcı olarak *Kenan* topraklarına yerleşir. Burada Tanrı bir kez daha O'na vaatlerde bulunur.

Lut Avram'dan ayrıldıktan sonra, RAB Avram'a, "Bulduğun yerden kuzeye, güneye, doğuya, batıya dikkatle bak" dedi, "Gördüğün bütün toprakları sonsuza dek sana ve soyuna vereceğim. Soyunu toprağın tozu kadar çoğaltacağım. Öyle ki, biri çıkıp da toprağın tozunu sayabilirse, senin soyunu da sayabilecek. Kalk, sana vereceğim toprakları boydan boya dolaş." (Yaratılış 13/14-17)

Tanrı'nın genel vaatleri yavaş yavaş netlik kazanmaktadır. İleride O'nun soyunun ne kadar çok olacağı belirtildiği gibi soyuna verilecek topraklar da artık netleşmiştir. Fakat İbrahim'in bir

²³ *Tevrat'ta geçen İbrahim'in babasının adı. Bkz. Yaratılış 11:27*

²⁴ *Bkz. Yaratılış 12:10-20*

sorunu vardır. Karısı Saray ona çocuk doğuramamıştır. Soyunun, toprağın tozu kadar çok olacağını söyleyen Tanrı henüz O'na bir evlat vermemiştir. Yaşı bir hayli ilerleyen İbrahim endişeye düşer ve bu endişeyle Tanrı'ya yalvarır.

Avram, “Ey Egemen RAB, bana ne vereceksin?” dedi, “Çocuk sahibi olamadım. Evim Şamlı Eliezer'e kalacak. Bana çocuk vermediğin için evimdeki bir uşak mirasçım olacak.” (Yaratılış 15/2-3)

Tanrı içi endişeyle dolmuş İbrahim'e bir kez daha vaat eder.

RAB yine seslendi: “O mirasçın olmayacak, öz çocuğun mirasçın olacak.” Sonra Avram'ı dışarı çıkararak, “Göklere bak” dedi, “Yıldızları sayabilir misin? İşte, soyun o kadar çok olacak.”

Avram RAB'be iman etti, RAB bunu ona doğruluk saydı. (Yaratılış 15/4-6)

Bundan sonra henüz tek bir çocuğu olmamasına rağmen İbrahim soyuyla ilgili daha detaylı bilgi verilir.

RAB Avram'a şöyle dedi: “Şunu iyi bil ki, senin soyun yabancı bir ülkede, gurbette yaşayacak. Dört yüz yıl kölelik edip baskı görecektir. Ama soyuna kölelik yaptıran ulusu cezalandıracağım. Sonra soyun oradan büyük mal varlığıyla çıkacak. Sen de esenlik içinde atalarına kavuşacaksın. İleri yaşta ölüp gömüleceksin. Soyunun dördüncü kuşağı buraya geri dönecek. Çünkü Amorlular'ın yaptığı kötülükler henüz doruğa varmadı.” (Yaratılış 15/13-16)

Tevrat'ın bundan sonraki bölümleri, Tanrı'nın, İbrahim soyuyla ilgili yukarıda söylediklerinin gerçekleşme süreçlerini anlatır. İbrahim'in soyunun ilk olarak ortaya çıkması Karısı Saray'dan değil, karısının hizmetçisinden başlar. İbrahim'e çocuk veremeyen Saray, kendi hizmetçisini çocuk doğursun diye kocasıyla evlendirir. Çok geçmeden beklenen gerçekleşir ve hizmetçi Hacer hamile kalır. Hamile kalan Hacer efendisi Saray'a karşı küstahlaşır. Saray onu dizginlemek için sert davranmaya başlar. Sonunda efendisi Saray'ın sert davranışlarına dayanamayan Hacer evden kaçar. Bir pınarın başında oturduğunda Rabbin meleği ona gelir

ve şöyle söyler.²⁵

RAB'bin meleği, "Hanımına dön ve ona boyun eğ" dedi, "Senin soyunu öyle çoğaltacağım ki, kimse sayamayacak. "İşte hamilesin, bir oğlun olacak, adını İsmail koyacaksın. Çünkü RAB sıkıntı içindeki yakarışını işitti. Oğlun yaban eşeğine benzer bir adam olacak, O herkese, herkes de ona karşı çıkacak. Kardeşlerinin hepsiyle çekişme içinde yaşayacak. (Yaratılış 16/9-12)

Yavaş yavaş İbrahim soyu ortaya çıkmaya başlamaktadır. "Yaban eşeğine" benzeyecek ilk oğul doğduktan 13 yıl sonra, İbrahim ile Tanrı arasındaki ilk sözleşme yapılır. Bu anlaşma İsrailoğullarının, tarih boyunca gelecek olan elçilere davranışını şekillendirecektir.

Avram doksan dokuz yaşındayken RAB ona görünerek, "Ben Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'yım" dedi, "Benim yolumda yürü, kusursuz ol. Seninle yaptığım antlaşmayı sürdüreceğim, soyunu alabildiğine çoğaltacağım."

Avram aceleyle yüzüstü yere kapandı. Tanrı ona (tekrar ve şunları) söyleyerek konuştu: Bana gelince - "işte seninle anlaşmam. "Birçok ulusun babası olacaksın. Artık Avram diye çağırılmayacaksın. İsm'in "Avraam" olacak- Çünkü seni birçok milletin babası yaptım. Seni çok ama çok verimli kılacağım. Krallar senin soyundan çıkacak. Seninle ve ardından gelecek çocuklarıyla aramdaki anlaşmayı, nesiller boyu, ebedi bir anlaşma olarak yerine getireceğim. Hem senin Tanrının olacağım hem de ardından gelecek çocuklarının. Bir yabancı olarak yaşadığın toprakları, bütün Kenan ülkesini sonsuza dek mülkünüz olmak üzere sana ve ardından gelecek çocuklarına vereceğim. Onların Tanrısı olacağım."

Tanrı (daha sonra) Avraam'a "Sana gelince – anlaşmayı korumalısın" dedi. "Hem sen hem de nesiller boyu ardından gelecek çocukların. (Yaratılış 17/1-9)

Tevrat'ın bu pasajı bundan sonra anlatılan her şeyi anlamada en belirgin rolü oynamaktadır. Düz bir okuyuşla yukarıda birkaç kere tekrarlanan "sen ve ardından gelecek çocukların" ibaresine İbrahim'den doğan herkesin dolayısıyla İsmail'in de dahil olduğu zannedilebilir. Fakat durum öyle değildir. Yahudi din bilgileri bu

²⁵ Bkz. Yaratılış 16/1-10

ibare için şu tefsiri yaparlar.

Tanrı'nın Avraam'a verdiği, "seni milletlerin babası haline getireceğim" sözü Avraam'ın soyundan gelecekte birçok milletin çıkacağı anlamına gelmektedir. Yişmael, bu söz verildiğinde çoktan doğmuş olduğu için, bu pasukta ima edilen milletlerin içinde yer almamaktadır; zira gelecekte çıkacak milletlerden bahsetmektedir. Burada bahsedilen milletler Yaakov (12 Yisrael kabilesi, Ramban), Esav yani Edom (Raşi), ya da Avraam'ın ileride evleneceği Ketura'nın doğuracağı çocuklardır (Radak). (Gözlem Yayınevi: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara 1. Kitap Bereşit s. III. Açıklama 6)

Bu anlaşmaya İsmail dahil değildir. Yahudi din bilginlerinin yaptığı açıklama aynı bölümde Tanrı tarafından altı çizilerek belirtilmektedir. Tevrat yukarıdaki anlaşmanın sembolü olarak erkek çocukların sünnet edilmesini bildirir hatta bunu yerine getirmeyenlerin anlaşmayı bozmuş olduğunu söyler.

Avram doksan dokuz yaşındayken RAB ona görünerek, "Ben Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'yım" dedi, "Benim yolunda yürü, kusursuz ol. Seninle yaptığım antlaşmayı sürdüreceğiz, soyunu alabildiğine çoğaltacağım."

Avram yüzüstü yere kapandı. Tanrı, "Seninle yaptığım antlaşma şudur" dedi, "Birçok ulusun babası olacaksın. Artık adın Avram değil, İbrahim olacak. Çünkü seni birçok ulusun babası yapacağım. Seni çok verimli kılacağım. Soyundan uluslar doğacak, krallar çıkacak. Antlaşmamı seninle ve soyunla kuşaklar boyunca, sonsuza dek sürdüreceğim. Senin, senden sonra da soyunun Tanrısı olacağım. Bir yabancı olarak yaşadığın toprakları, bütün Kenan ülkesini sonsuza dek mülkünüz olmak üzere sana ve soyuna vereceğim. Onların Tanrısı olacağım."

Tanrı İbrahim'e, "Sen ve soyun kuşaklar boyu antlaşmama bağlı kalmalısınız" dedi, "Seninle ve soyunla yaptığım antlaşmanın koşulu şudur: Aranızdaki erkeklerin hepsi sünnet edilecek. Sünnet olmalısınız. Sünnet aramızdaki antlaşmanın belirtisi olacak. Evinizde doğmuş ya da soyunuzdan olmayan bir yabancidan satın alınmış köleler dahil sekiz günlük her erkek çocuk sünnet edilecek. Gelecek kuşaklarımız boyunca sürecek bu. Evinizde doğan ya da satın aldığımız her çocuk kesinlikle sünnet edilecek. Bedeninizdeki bu belirtisi sonsuza dek sürecek antlaşmamın"

simgesi olacak. Sünnet edilmemiş her erkek halkının arasından atılacak, çünkü antlaşmamı bozmuş demektir.

Tanrı, “Karın Saray’a gelince, ona artık Saray demeyeceksin” dedi, “Bundan böyle onun adı Sara olacak. Onu kutsayacak, ondan sana bir oğul vereceğim. Onu kutsayacağım, ulusların anası olacak. Halkların kralları onun soyundan çıkacak.”

İbrahim yüzüstü yere kapandı ve güldü. İçinden, “Yüz yaşında bir adam çocuk sahibi olabilir mi?” dedi, “Doksan yaşındaki Sara doğurabilir mi?” Sonra Tanrı’ya, “Keşke İsmail’i mirasçım kabul etseydin!” dedi.

Tanrı, “Hayır. Ama karın Sara sana bir oğul doğuracak, adını İshak koyacaksın” dedi, “Onunla ve soyuyla antlaşmamı sonsuza dek sürdüreceğim. İsmail’e gelince, seni işittim. Onu kutsayacak, verimli kılacak, soyunu alabildiğine çoğaltacağım. On iki beyin babası olacak. Soyunu büyük bir ulus yapacağım. Ancak antlaşmamı gelecek yıl bu zaman Sara’nın doğuracağı oğlun İshak’la sürdüreceğim.” Tanrı İbrahim’le konuşmasını bitirince ondan ayrılıp yukarıya çekildi. (Yaratılış 17/1-22)

Yahudiliğin üzerine bina edildiği temel Tevrat’a anlamını veren öz işte bu anlaşmadır.

Bu anlaşmaya göre İsmail, İbrahim’in mirasçısı değildir. O ve O’nun soyundan bir Allah elçisi çıkması mümkün değildir. Bu anlaşmada İsmail’e verilen yer “on iki beyin babası olacak, soyunu büyük bir ulus yapacağım ama onunla anlaşmam yok” şeklindedir. Yahudi bilginleri Tevrat’ta İsmail’in soyu ile alakalı söylenen bu sözlerle, yaklaşık 2500 yıl sonra doğan Muhammed (as) ve İslamiyet arasında şöyle bir ilişki kurarlar.

“Nitekim Yişmael’in soyu belli bir zaman yükselecek fakat daha sonra rüzgârın dağıttığı bulutlar gibi dağılacaktır. Bu kehanetin, Yişmael’in soyu (yani Araplar) için İslamiyet’in yükselişi sonucunda, 2337 yıl sonra gerçekleştiğini görmekteyiz. (MS 624). Tüm bu süre boyunca Yismael’in soyu özlem içinde bu kehanetin gerçekleşmesini beklemiş ve sonunda buna şahit olup, dünya üzerinde büyük bir hakimiyet sağlamışlardır. Yitsak’ın soyundan gelen ve kendilerine verilmiş olan sözlerin işledikleri günahlar sebebiyle ertelendiği bizler de bizimle ilgili kehanetlerin mutlaka gerçekleşeceğine dair ümidimizi yitirmemeli ve Tanrı’nın

sözlerinin her an gerçekleşebileceğini tam bir inançla bilmeliyiz” (Rabenu Hanael’den alıntı yapan Rabenu Bahya) (Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 1. Kitap BEREŞİT. S.115 dipnot 20)

İbrahim’in ölümünden sonra maddi ve manevi mirasçısı olan İshak, Tanrı’nın babasıyla yaptığı anlaşmaları da devralacaktır.

RAB İshak’a görünerek, “Mısır’a gitme” dedi, “Sana söyleyeceğim ülkeye yerleş. Orada bir süre kal. Ben seninle olacak, seni kutsayacağım: Bütün bu toprakları sana ve soyuna vereceğim. Baban İbrahim’e ant içerek verdiğim sözü yerine getireceğim. Soyunu gökteki yıldızlar kadar çoğaltacağım. Bu ülkelerin tümünü onlara vereceğim. Yeryüzündeki bütün uluslar senin soyun aracılığıyla kutsanacak. Çünkü İbrahim sözümü dinledi. Uyarılarıma, buyruklarıma, kurallarına, yasalarıma bağlı kaldı.” (Yaratılış 26/2-5)

İshak’tan sonra babasının mirasını devralması gereken Esav, ikiz kardeşi Yakup’un babasına oynadığı bir oyunla mirası devralma hakkını kardeşine kaptırır. Bu aldatmacanın bir önemi yoktur. Öyle ya da böyle mirası devralma hakkı artık Yakup’tadır. Çok geçmeden beklenen olacak Tanrı önce İbrahim, ardından İshak ile yaptığı anlaşmayı Yakup ile de yapacaktır.

RAB yanı başında durup, “Atan İbrahim’in, İshak’ın Tanrısı RAB benim” dedi, “Üzerinde yattığın toprakları sana ve soyuna vereceğim. Yeryüzünün tozu kadar sayısız bir soya sahip olacaksınız. Doğuya, batıya, kuzeye, güneye doğru yayılacaksınız. Yeryüzündeki bütün halklar sen ve soyun aracılığıyla kutsanacak. Seninle birlikteyim. Gideceğin her yerde seni koruyacak ve bu topraklara geri getireceğim. Verdiğim sözü yerine getirinceye kadar senden ayrılmayacağım.” (Yaratılış 28/13-15)

Tanrı’nın atalarıyla yapmış olduğu anlaşmayı tekrarlayan Yakup henüz evlenmemiş bekar biridir. Bu anlaşmadan sonra dayısının iki kızı ve iki kızın iki hizmetçisi ile evlenen²⁶ Yakup’un bu kadınlardan toplamda 12 erkek ve bir kız çocuğu olur.²⁷

Bu çocukların doğumundan sonra Yakup’a giriştiği bir güreş müsabakası sonucunda İsrail lakabı verilecektir.

26 Bkz. Yaratılış 29:15-30

27 Bkz. Yaratılış 29:31-35 / Yaratılış 30:1-24

Yakup o gece kalktı; iki karısını, iki cariyesini, on bir oğlunu yanına alıp Yabbuk Irmağı'nın sığ yerinden karşıya geçti. Onları geçirdikten sonra sahip olduğu her şeyi de karşıya geçirdi. Böylece Yakup arkada yalnız kaldı. Bir adam gün ağarınca kadar onunla gürleşti. Yakup'u yenemeyeceğini anlayınca, onun uyluk kemiğinin başına çarptı. Öyle ki, güreşirken Yakup'un uyluk kemiği çıktı. Adam, "Bırak beni, gün ağarıyor" dedi.

Yakup, "Beni kutsamadıkça seni bırakmam" diye yanıtladı.

Adam, "Adın ne?" diye sordu.

"Yakup."

Adam, "Artık sana Yakup değil, İsrail denecek" dedi, "Çünkü Tanrı'yla, insanlarla güreşip yendin." (Yaratılış 32/22-28)

Artık Yakup İsrail, O'nun çocukları da İsrailoğullarıdır. En başından beri anlatılan onca Allah elçisi kıssasına rağmen henüz, Tanrı'nın daha varlığı yaratırken kutsadığı Şabat ile ilgili herhangi bir anlatım yoktur. Tanrı bugünü yanında tutmuş, o günü kimseye vermemiştir. Tüm anlaşmaların kendisiyle meşruiyet kazandığı İbrahim dahi Şabat'tan habersizdir. Onunla yapılan anlaşmaya kılmın sembol erkek çocukların sünnet edilmesi olmuştu. Şabat'ın vazgeçilmez bir ilke olarak İsrailoğullarının hayatına girebilmesi için 430 yıl²⁸ daha geçmesi gerekecektir.

Bu 430 yıl, Yakup'un oğullarından ve Allah Resülü olan Yusuf zamanında geldikleri Mısır'da geçer. Yusuf zamanında Mısır'ın en güzel yerine yerleşen İsrailoğulları geçen 430 yıl içerisinde köleleşir. Firavun için yaptıkları şehir inşaatlarında ölesiye çalıştırılırlar. Nesillerin çoğalmaması için erkek çocuğuna hamile kalan kadınlara Firavunun ebeleri tarafından düşük yaptırılır.²⁹ Nihayet Tanrı bu zulmü görür ve İsrailoğullarının ataları ile yaptığı sözleşmeyi hatırlar.

Aradan yıllar geçti, bu arada Mısır Kralı öldü. İsraililer hâlâ kölelik altında inliyor, feryat ediyorlardı. Sonunda yakarışları Tanrı'ya erişti. Tanrı iniltilerini duydu; İbrahim, İshak ve Yakup'la yaptığı antlaşmayı anımsadı. İsraililer'e baktı ve onlara ilgi gösterdi. (Yaratılış 2/22-25)

²⁸ Bkz. Çıkış 12:40

²⁹ Çıkış Bab 1; 15-16

Tanrı zulüm altında inleyen İsrailoğullarına kurtarıcı olarak Musa'yı gönderir. Allah tarafından elçi olarak seçilen Musa'ya verilen görev şudur.

RAB, "Halkımın Mısır'da çektiği sıkıntıyı yakından gördüm" dedi, "Angaryacılar yüzünden ettikleri feryadı duydum. Acılarını biliyorum. Bu yüzden onları Mısırlılar'ın elinden kurtarmak için geldim. O ülkeden çıkarıp geniş ve verimli topraklara, süt ve bal akan ülkeye, Kenan, Hitit, Amor, Periz, Hiv ve Yevus topraklarına götürüleceğim. İsraililer'in feryadı bana erişti. Mısırlılar'ın onlara yapmakta olduğu baskıyı görüyorum. Şimdi gel, halkım İsrail'i Mısır'dan çıkarmak için seni firavuna göndereyim." (Yaratılış 3/7-10)

Bu pasajda söz edilen "geniş ve verimli topraklar" daha önce Tanrı'nın İbrahim, İshak ve Yakup'la yaptığı sözleşmelerde vadettiği topraklardır. Musa hiç vakit geçirmeden Firavun ile mücadeleye girer. Uzun ve sancılı bir mücadelenin sonunda erkek 600 bin eli mızrak tutan³⁰ İsrail oğlunun önüne düşerek onları Mısır'dan çıkarır. Önlerine çıkan deniz mucizevi bir şekilde ikiye ayrılır ve tüm İsrailoğulları sağ salim denizden geçerler. Peşlerine düşen Firavun ise geçeceğini düşünerek girdiği açılmış denizde boğulur. Bu aynı zamanda İsrailoğullarının önünde yepyeni bir dönemin başladığının göstergesidir.

Bu yeni dönemde İsrailoğulları kimliklerini bulacak, eski ile yeni arasında köprüleri kuracak, uzun süredir bahsedilmeyen anlaşmalar hayatlarına bir daha çıkmamak üzere girecektir. Denizden geçtikten sonra İsrailoğullarının Tanrı buyruğu olarak karşılaştıkları ilk şey Şabat'tır. Tüm Tevrat boyunca ilk defa varlık yaratılırken bahsi geçen Şabat, ikinci olarak İsrailoğulları ile alakalı geçecektir.

Altıncı gün kişi başına iki omer[b], yani iki kat topladılar. Topluğun önderleri gelip durumu Musa'ya bildirdiler. Musa, "RAB'bin buyruğu şudur" dedi, "Yarın dinlenme günü, RAB için kutsal Şabat Günü'dür. Pişireceğinizi pişirin, haşlayacağınızı haşlayın. Artakalanı bir kenara koyun, sabaha kalsın."

Musa'nın buyurduğu gibi artakalanı sabaha bıraktılar. Ne koktu ne kurtlandı. Musa, "Artakalanı bugün yiyin" dedi, "Çünkü

bugün RAB için Şabat Günü'dür. Bugün dışarda ekmek bulamayacaksınız. Altı gün ekmek toplayacaksınız, ama yedinci gün olan Şabat Günü ekmek bulunmayacak."

Yedinci gün bazıları ekmek toplamak için dışarı çıktı, ama hiçbir şey bulamadılar. RAB Musa'ya, "Ne zamana dek buyruklarıma ve yasalarıma uymayı reddedeceksiniz?" dedi, "Size Şabat Günü'nü verdim. Bunun için altıncı gün size iki günlük ekmek veriyorum. Yedinci gün herkes neredeyse orada kalsın, dışarı çıkmasın." Böylece halk yedinci gün dinlendi. (Mısır'dan Çıkış 16/22-30)

Şabat Tanrı tarafından emredilmiş ama İsrailoğullarından bazıları bu emri uygulamamıştır. Bunun üzerine Rab Musa'ya "Ne zamana kadar buyruklarıma ve yasalarıma uymayı reddedeceksiniz" demektedir. Herhangi bir cezai müeyyide yoktur. Ama Şabat İsrailoğullarının hayatına hızlı bir şekilde girecek ve bir daha da çıkmayacaktır.

İsrailoğullarının denizden geçtikten üç ay sonra geldikleri Sina dağında ikinci kez Şabat'la muhatap olurlar. Bu kez Şabat tarih boyunca en meşhur olmuş ilkeler olan "on emir" arasında yer almaktadır.

Tanrı şöyle konuştu:

"Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkararak Tanrının RAB benim.

"Benden başka tanrın olmayacak.

"Kendine yukarıda gökyüzünde, aşağıda yeryüzünde ya da yer altındaki sulara yaşayan herhangi bir canlıya benzer put yapmayacaksın. Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapmayacaksın. Çünkü ben, Tanrının RAB, kıskanç bir Tanrı'yım. Benden nefret edenin babasının işlediği suçun hesabını çocuklarından, üçüncü, dördüncü kuşaklardan sorarım. Ama beni seven, buyruklarıma uyan binlerce kuşağa sevgi gösteririm.

"Tanrının RAB'bin adını boş yere ağzına almayacaksın. Çünkü RAB, adını boş yere ağzına alanları cezasız bırakmayacaktır.

"Şabat Günü'nü kutsal sayarak anımsa. Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın. Ama yedinci gün bana, Tanrının RAB'be Şabat Günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlun, kızın, erkek ve

kadın kölen, hayvanların, aranızdaki yabancılar dahil, hiçbir iş yapmayacaksınız. Çünkü ben, RAB yeri göğü, denizi ve bütün canlıları altı günde yarattım, yedinci gün dinlendim. Bu yüzden Şabat Günü'nü kutsadım ve kutsal bir gün olarak belirledim.

“Annene babana saygı göster. Öyle ki, Tanrın RAB'bin sana vereceği ülkede ömrün uzun olsun.

“Adam öldürmeyeceksin.

“Zina etmeyeceksin.

“Çalmayacaksın.

“Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.

“Komşunun evine, karısına, erkek ve kadın kölesine, öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.” (Mısır'dan Çıkış 20/1-17)

Tevrat'a ve Yahudi din bilginlerine göre tüm İsrailoğulları Musa ile Tanrı arasında geçen bu konuşmaları duymuştur. Yahudi din bilginleri bu durumu şöyle açıklar.

Bene-Yisrael Tanrı'nın hiçbir aracı kullanmadan, bizzat kendilerine hitap ettiğini görmüştür. Bu sebeple Yahudiler, Tanrı'yı temsil edecek herhangi bir sembole ihtiyaç duymazlar.” (Gözlem yayınevi: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 2. Kitap Şemot. S.239)

Tanrı o gün Musa'ya Tora'yı verir. O gün İsrailoğullarına şu yasalar verilir. Sunaklara ilişkin yasalar, kölelerle ilgili yasalar, şiddete karşı yasalar, mal sahiplerinin sorumluluğu, mala ilişkin yasalar, sosyal sorumluluklar, adalet ve doğruluk yasaları. Bu konularla ilgili yasalar en ince ayrıntısına kadar anlatılır. Şabat ile ilgili ise yeni bir durum ortaya çıkar. “Şabat yılı.”

“Toprağınızı altı yıl ekecek, ürününü toplayacaksınız. Ama yedinci yıl nadasa bırakacaksınız; öyle ki, halkınızın arasındaki yoksullar yiyecek bulabilsin, onlardan artakalanı da yabanıl hayvanlar yesin. Bağımıza ve zeytinliğimize de aynı şeyi yapın.

“Altı gün çalışacak, yedinci gün dinleneceksiniz. Böylece hem öküzünüz, eşeğiniz dinlenir, hem de kadın kölenizin oğulları ve yabancılar rahat eder.

“Söylediğim her şeyi yerine getirin. Başka ilahların adını anmayın, ağzınıza almayın.” (Çıkış 23/10-13)

Yukarıda bahsedilen toprağın altı yıldan sonra nadasa bırakılması çok daha sonra şöyle detaylandırılacaktır.

RAB Sina Dağı'nda Musa'ya şöyle dedi: “İsrail halkına de ki, ‘Size vereceğim ülkeye girdiğiniz zaman, ülke RAB için Şabat’ı kutlamalı. Altı yıl tarlanı ekeceksin, bağını budayacaksın, ürünü toplayacaksın. Ama yedinci yıl toprak dinlenecek. O yıl Şabat Yılı olacak, RAB’be adanacak. Tarlanı ekmemeli, bağını budamamalı. Hasadının ardından süreni biçmeyecek, budanmamış asmanın üzümlerini toplamayacaksın. O yıl ülke için dinlenme yılı olacak. Şabat Yılı’nda ülke ne ürün verirse, sizin için, köleleriniz, cariyeleriniz, yanınızda çalışan ücretliler ve aranızda yaşayan yabancılar için yiyecek olacak. Ülkede yetişen ürünler kendi hayvanlarınızı da yabanıl hayvanları da doyuracak.” (Levi’liler 25/1-7)

Bu pasajla Şabat anlamını tam olarak bulmuştur. Şabat bir günün adı değil, belirli zamana bağlanmış bir ibadetin adıdır. Altıncı günden sonra gelen yedinci günde yapılacak olan eylemin adıdır. Yoksa günün adı değildir. Zira altı yıldan sonra gelen yıla da Şabat yılı denmiştir. Bu ayrıntıyı da veren Tevrat, Şabat hakkında henüz tam bir düzenleme yapmamıştır.

Şabat konusunda düzenleme kırk gün, kırk gece süren Musa ile Tanrı buluşmasında verilecektir. Yahudilere göre bu uzun buluşmada Tanrı Musa’ya iki şey vermiştir. Biri Tanrı’nın tüm buyruklarının üzerine kazındığı yazılı Tora, ötekisi ise taş levhalara yazılmış olan buyrukları açıklayan sözlü Tora. Yüzyıllar sonra yazılı olmayan bu açıklamalara *Talmud* adı verilecek ve dinde asıl olanın yazılı olan Tora değil *Talmud* olduğu kabul edilecektir. Bu ayrımı keskin bir şekilde ortaya koyan Yahudi din bilginleri, yazılı Tora ile sözlü Tora hakkında şu değerlendirmeyi dini bir zorunluluk olarak ortaya koyarlar.

“Ancak biz Yahudiler’i ve Yahudilik hakkında “gerçek” bilgi almak isteyen kişileri asıl ilgilendirmesi gereken, Tora metninin salt çevirisi değil, bu metnin ve ardındaki köklü kanuni ve felsefi geleneğin eşliğinde “Yahudiler’ce anlaşılma ve uygulanma” şekli olmalıdır. Zira Tora’nın herhangi bir çevirisi, metinsel ve

*filolojik bakımdan ne kadar doğru görünürse görünsün, gele-
neksel bazı açıklamaların refakati olmadığı sürece, yanıltıcı,
hatta özellikle Yahudi kanunu söz konusu olduğunda yanlış ol-
maktan kurtulamaz. (Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açık-
lamalarıyla TORA. 1. Kitap. Önsöz)*

Daha sonraları böylesine önemli bir kült haline gelecek olan sözlü Tora geleneği, Musa'nın kırk gün kırk gece süren buluşmasıyla başlamıştır. Bu buluşmada Musa Tanrı'dan birçok konuyla ilgili yazılı düzenleme alır. Bu yazılı düzenlemeler alabildiğine ayrıntılı biçimde anlatılır. Önem açısından bir düzenleme yapıldığında hiçbiri Şabat kadar değerli değildir. Mesela; kâhin giysileri, öbür kâhin giysileri, göğüslük, kahinliğe atama, günlük sunular, buhur sunağı, kandillik, buhurdanlık, mesh yağı bunlardan bazılarıdır. Bu konularda yazılı olarak verilen detaylar hayret uyandıracıdır. Örnek olsun diye bir tanesini almak istiyoruz.

“Usta işi bir karar göğüslüğü yap. Onu da efod gibi, altın sırmayla, lacivert, mor, kırmızı iplikle, özenle dokunmuş ince ketenden yap. Dört köşe, eni ve boyu birer karış olacak; ikiye katlanacak. Üzerine dört sıra taş yuvası kak. Birinci sırada yakut, topaz, zümrüt; ikinci sırada firuze, laciverttaşı, aytaşı; üçüncü sırada gökyakut, agat, ametist; dördüncü sırada sarı yakut, oniks ve yeşim olacak. Taşlar altın yuvalara kakılacak. On iki taş olacak. Üzerlerine mühür oyar gibi İsrailoğulları'nın adları bir bir oyulacak. Bu taşlar İsrail'in on iki oymağını simgeleyecek.

“Göğüslük için saf altından örme zincirler yap. İki altın halka yap, göğüslüğün üst iki köşesine birer halka koy. İki örme altın zinciri göğüslüğün köşelerindeki halkalara tak. Zincirlerin öteki iki ucunu iki yuvanın üzerinden geçirerek efodun ön tarafına, omuzlukların üzerine bağla. İki altın halka daha yap; her birini göğüslüğün alt iki köşesine, efoda bitişik iç kenarına tak. İki altın halka daha yap; efodun önündeki omuzluklara alttan, dikişe yakın, ustaca dokunmuş şeridin yukarisına tak. Göğüslüğün halkalarıyla efodun halkaları lacivert kordonla birbirine bağlanacak. Öyle ki, göğüslük efodun ustaca dokunmuş şeridinin yukarisında kalsın ve efoddan ayrılmasın.

“Harun Kutsal Yer'e girerken, İsrailoğulları'nın adlarının yazılı olduğu karar göğüslüğünü yüreğinin üzerinde taşıyacak. Öyle

ki, ben, RAB halkımı sürekli anımsayayım. Urim'le Tummim'i karar göğüslüğünün içine koy; öyle ki, Harun ne zaman huzuruma çıksa yüreğinin üzerinde olsunlar. Böylece Harun İsrailoğulları'nın karar vermek için kullandıkları Urim'le Tummim'i RAB'bin huzurunda sürekli yüreğinin üzerinde taşıyacak.” (Çıkış 28/15-30)

Kâhinin tören sırasında giyeceği göğüslük hakkında bu kadar detay veren yazılı Tora, Şabat'a gelince oldukça ketum davranır ve hemen hemen hiçbir detay vermeden Şabat'ı ihlal edecek olanlara verilecek cezayı açıklar.

RAB Musa'ya şöyle buyurdu: “İsraililer'e de ki, 'Şabat günlerimi kesinlikle tutmalısınız. Çünkü o sizin benim aramda kuşaklar boyu sürecek bir belirtidir. Böylece anlayacaksınız ki, sizi kutsal kılan RAB benim.

“Şabat Günü'nü tutmalısınız, çünkü sizin için kutsaldır. Kim onun kutsallığını bozarsa, kesinlikle öldürülmeli. O gün çalışan herkes halkının arasından atılmalı. Altı gün çalışılacak; ama yedinci gün RAB'be adanmış Şabat'tır, dinlenme günüdür. Şabat Günü çalışan herkes kesinlikle öldürülmelidir. İsraililer, sonsuza dek sürecek bir antlaşma gereği olarak, Şabat Günü'nü kuşaklar boyu kutlamaya özen gösterecekler. Bu, İsraililer'le benim aramda sürekli bir belirti olacaktır. Çünkü ben, RAB yeri göğü altı günde yarattım, yedinci gün işe son verip dinlendim.

Tanrı Sina Dağı'nda Musa'yla konuşmasını bitirince, üzerine eliyle antlaşma koşullarını yazdığı iki taş levhayı ona verdi. (Çıkış 31/12-18)

Musa'ya verilen yazılı Tora'ya göre, uyulması gereken kuralın tamamının ne olduğu açıklanmamış olmasına rağmen, uymayana verilecek ceza ölümdür. Bu ağır ceza Şabat'ın statüsünü ortaya koymaktadır. Yahudi din adamlarından oluşmuş bir kurulun yazdığı ve Tora'nın tefsiri olan hacimli eserde yukarıdaki pasaj ile ilgili şu açıklama geçer.

“Ebedi bir antlaşma şeklinde uygulayarak; Şabat'ı uygulayan kişi dünyanın yaratılışından Maşiah dönemine kadar tüm Şabatları uygulamış gibi ödüllendirilir.”

“Pasuğun bu bölümü, “Nesiller boyunca Şabat gününde ebedi antlaşmayı yerine getirsinler” şeklinde de anlaşılabilir. Burada

“ebedi antlaşma” dan kasıt Avraam ve soyu ile Tanrı arasındaki antlaşmanın işareti, yani Berit-Mila’dır . (Gözlem Yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 2. Kitap Şemot. S.415)

Artık Şabat, Avraam ile yapılan ve nesilden nesle geçen ebedi antlaşmanın bir işaretidir. Varlığın yaratılması zamanında ortaya çıkan Şabat, binlerce yıl sonra İsrailoğulları ile buluşmuş ve Tanrı’nın yanında tuttuğu bu Kutsal gün sahiplerini bulmuştur. Bundan sonra Yahudiler için bugünün anlamı Tanrı ile yapılan sözleşmenin devam ettiğinin ve taraf olarak kendilerinin de bu antlaşmayı bozmadıklarının tek göstergesi olacaktır.

Böylesine önemli bir ilkeyi temsil etmesine, ihlal edildiğinde cezasının geri dönülemez bir şekilde ölüm olmasına rağmen, Şabat’ta uyulması gereken kuralların ne olduğu hala ortada yoktur. Yahudi din bilginleri Tevrat’ın Şabat hakkında daha fazla detay vermemesini şöyle açıklarlar.

“Bene-Yisrael ile aramda” – Bu ifade, bir tür gizliliği ifade eder. Tanrı tüm emirleri herkesin göreceği şekilde vermiş; Şabat emrini ise Bene-Yisrael’e kimsenin görmeyeceği şekilde aktarmıştır. Bir kral oğluna ya da sadık bir kuluna emir verdiğinde bunu herkesin gözü önünde değil, kulağına eğilerek yapar. Bu emir, ikisi arasında bir tür sırdır ve kayda geçmez. Şabat emri de diğer emirler gibi Sinay’da büyük bir ses ve ışık gösterisi eşliğinde verilmiş olmasına karşın, hangi işlerin yapılmaması gerektiği Tora’da açık bir şekilde yazılı değildir. Bu açıdan Şabat, sadece Yahudiler’e özel bir emirdir ve Yahudi olmayan kişinin Şabat kurallarını gözetmeye hakkı yoktur.” (Gözlem Yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamasıyla TORA. 2. Kitap Şemot. S.415)

Tanrı ile Yahudiler arasındaki bu özel sırrın kuralları Tora’da değil Talmud’da yani sözlü Tora’da bildirilecektir. Talmud’da bildirilen Şabat kuralları şunlardır.

Ana melaha kuralları kırktan bir eksiktir.”

1- Ekmek, dikmek.

2- Toprağı sürmek.

3- Ekin biçmek (hasat).

- 4- Demet (balya) yapmak.
- 5- Dövmek (harman).
- 6- Buğdayı savurup taneleri ayırmak.
- 7- Ayıklamak.
- 8- Öğütme.
- 9- Elekten geçirmek.
- 10- Hamur yapmak
- 11- Fırında pişirmek.
- 12- (Yün) Kırkmak.
- 13- (Yünü yıkayıp) Beyazlatmak.
- 14- (Yünü liflerine ayırmak üzere) Taramak.
- 15- (Yünü) Boyamak.
- 16- (Yünü) Eğirip iplik haline getirmek.
- 17- Çözgü iplikleri dokuma tezgahına germek.
- 18- Dokuma tezgahının kenar halkalarından iki atkı iplik geçirmek.
- 19- İki ipliği birbirine dokumak.
- 20- (Dokunmuş) İki ipliği birbirinden ayırmak.
- 21- Düğüm atmak.
- 22- Düğüm çözmek.
- 23- İki dikiş atmak
- 24- (Yeni) İki dikiş atmak amacıyla yırtmak.
- 25- Tuzak kurmak ya da avlanmak.
- 26- Hayvan kesmek.
- 27- Deri yüzmek.
- 28- Deriyi tuzlamak.
- 29- Deriyi tabaklamak.
- 30- Deriyi (üzerindeki kılları kazıyarak) düzleştirmek.

31- Kesmek

32- İki harf yazmak.

33- Yeniden yazmak amacıyla iki harf silmek.

34- İnşa etmek.

35- Yıkma.

36- Ateş yakmak.

37- Ateş söndürmek.

38- Son çekiç darbesini vurmak (Yeni üretilmiş bir ürünü tamamlayıcı hareketi yapmak)

39- (A) genel bir yerde. B) Genelden özele. C) Özelden genele) Taşmak. İşte bunlar kırktan bir eksik ana melaha kurallarıdır. (Mişna- Şabat 7;2) (Tora tefsiri 2. Kitap Şemot. S.229/ 39 melaha)

Yahudiler için Şabat kuralları basit bir yasaktan çok daha öte anlam taşımaktadır. Şabat ebedi bir anlaşmanın göstergesidir. Bu yüzden ona uymayanlara verilen ceza ölümdür. Çünkü bunu ihlal etmek anlaşmayı bozmak demektir. Anlaşmayı bozan Yahudi kalamaz. Şabat'a uymayan birinin anlaşma dahilinde olması mümkün değildir. Zira tüm dinin üzerine bina edildiği öz budur. Yahudiliği, İslam'dan ve Hıristiyanlıktan ayıran, her şeye anlamını veren ilke bu özdür.

“Put yapmayacaksınız. Oyma put ya da taş sütun dikmeyeceksiniz. Tapmak için ülkenize putları simgeleyen oyma taşlar koymayacaksınız. Çünkü Tanrınız RAB benim. Şabat günlerimi tutacak, tapınağıma saygı göstereceksiniz. RAB benim.

Kurallarına göre yaşar, buyruklarımı dikkatle yerine getirirseniz, yağmurları zamanında yağdıracağım. Toprak ürün, ağaçlar meyve verecek. Bağbozumuna kadar harman dövecek, ekim zamanına kadar bağlarınızdan üzüm toplayacaksınız. Bol bol yiyecek, ülkenizde güvenlik içinde yaşayacaksınız.

‘Ülkenize barış sağlayacağım. Korku içinde yatmayacaksınız. Tehlikeli hayvanları ülkenizden kovacağım. Savaş yüzü görmeyeceksiniz. Düşmanlarınızı kovalayacaksınız. Kılıç darbeleriyle önünüzde yere serilecekler. Beşiniz yüz kişinin, yüzünüz on bin kişinin hakkından gelecek. Düşmanlarınız kılıç darbeleriyle

önünüzde yere serilecek. Size iyilikle bakacağım. Sizi verimli kılıp çoğaltacağım. Sizinle yaptığım antlaşmayı sürdürüleceğim. Eski ürününüz yemekle tükenmeyecek. Yeni ürüne yer bulmak için eskisini boşaltmak zorunda kalacaksınız. Konutumu aranızda kuracak, size sırt çevirmeyeceğim. Aranızda yaşayacak, Tanrınız olacaktır. Siz de benim halkım olacaksınız. Ben sizi Mısır'da köle olmaktan kurtaran Tanrınız RAB'ım. Boyunduruğunuzu kırdım. Sizi başı dik yaptım. (Levi'liler 26/1-13)

Yağmurun yağması, toprağın verimi, üzümün yetişmesi, güvenlik içinde yaşamak, sürekli bir barışın gelmesi, düşmanların yenilmesi, beş kişinin yüz, yüz kişinin on bin kişiye galip gelmesi ve tabii ki en önemlisi Tanrı'nın antlaşmayı bozmaması Şabat'a uyup uymamaya bağlıdır. Eğer Şabat'ı ihlal edip antlaşmayı bozarlarsa cezası son derece ağır olacaktır.

“Ama beni dinlemez, bütün bu buyrukları yerine getirmesiniz, cezalandırılacaksınız. Kurallarımı çiğner, ilkelerimden nefret eder, buyruklarına karşı çıkar, antlaşmamı bozarsanız, sizi şöyle cezalandıracağım: Üzerinize dehşet salacağım. Verem ve sıtma gözlerinizin ferini söndürecek, canınızı kemirecek. Boşa tohum ekeceksiniz, çünkü ürünlerinizi düşmanlarınız yiyecek. Size, öfkeyle bakacağım. Düşmanlarınız sizi bozguna uğratacak. Sizden nefret edenler sizi yönetecek. Kovalayan yokken bile kaçacaksınız.

“Bütün bunlara karşın beni dinlemezseniz, günahlarınıza karşılık cezanızı yedi kat artıracam. İnatçı gururunuzu kıracağım. Gök demir, yer bakır olacak. Gücünüz tükenecek. Topraklarınız ürün, ağaçlarınız meyve vermeyecek.

“Eğer karşı çıkmaya devam eder, beni dinlemek istemezseniz, günahlarınıza karşılık cezanızı yedi kat artıracam. Üzerinize yabani hayvanlar göndereceğim. Çocuklarınızı öldürecek, hayvanlarınızı yok edecekler. Sayınız azalacak, yollarınız ıssız kalacak.

“Bununla da yola gelmez, bana karşı çıkmaya devam ederseniz ben de size karşı çıkacağım, günahlarınıza karşılık sizi yedi kez cezalandıracağım. Bozduğunuz antlaşmanın öcünü almak için başınıza savaş getireceğim. Kentlerinize çekildiğinizde aranızda salgın hastalık göndereceğim. Düşman eline düşeceksiniz. Ekmeğinizi kestiğim zaman, on kadın ekmeğinizi bir fırında pişire-

cek. Ekmeğiniz azar azar, tartıyla verilecek. Yiyecek ama doymayacaksınız.

“Bütün bunlardan sonra yine beni dinlemez, bana karşı çıkarsanız bu kez ben de öfkeyle size karşı çıkacağım ve günahlarınıza karşılık sizi yedi kat cezalandıracağım. Açlıktan çocuklarınızın etini yiyeceksiniz. Tapınma yerlerinizi yıkacak, buhur sunaklarınızı yok edeceğim. Cesetlerinizi devrilen putların üzerine se-recek, sizden nefret edeceğim. Kentlerinizi viraneye çevirecek, tapınaklarınızı yıkacağım. Beni hoşnut etmek için sunduğunuz kokuları duymayacağım. Ülkenizi viran edeceğim, oraya yerleşen düşmanlarınız bile şaşkına dönecek. Sizi öteki ulusların arasına dağıtacak, kılıcımla peşinize düşeceğim. Ülkeniz viran olacak, kentleriniz harabeye dönecek. Siz düşmanlarınızın ülkesinde yaşarken, ülke ıssız kaldığı yıllar boyunca Şabatlar'ın sevincini yaşayacak. Ancak o zaman dinlenip Şabatları'nın tadına varacak. Üzerinde yaşadığınız Şabat yıllarında görmediği rahatı ıssız kaldığı yıllarda görecek.

“Düşman ülkelerinde sağ kalanlarınızın yüreğine öyle bir korku düşüreğim ki, rüzgârın sürüklediği yaprakların sesinden bile kaçacaklar. Savaştan kaçarcasına kaçacaklar. Peşlerinde kovalayan olmadığı halde düşecekler. Kovalayan yokken savaştan kaçarcasına birbirlerinin üzerine yıkılacaklar. Düşmanlarınızın karşısında ayakta duramayacaksınız. Öteki ulusların arasında yok olacaksınız. Düşman ülkeler sizi yutacak. Artakalanlarınız gerek kendi gerekse atalarının suçlarından ötürü düşman ülkelerde eriyip gidecekler. **(Levi'iler 26/14-39)**

Şabat'a uyulmadığında başlarına bu belaların geleceğini söyleyen Tanrı, dediğini yapmış, Şabat'ı ihlal ettikleri için onlara bela yağdırmıştır.

Yeruşalim'de yaşayan Surlular balık ve çeşitli mallar getirip Şabat Günü kentte Yahudalılar'a satıyorlardı. Yahudalı soyluları azarlayarak, “Yaptığınız kötülüğe bakın!” dedim, “Şabat Günü'nü hiçe sayıyorsunuz. Atalarınız da aynı şeyi yapmadı mı? Bu yüzden Tanrımız başımıza ve bu kente bela yağdırmadı mı? Siz Şabat Günü'nü hiçe sayarak Tanrı'nın öfkesini İsrail'e karşı alevlendiriyorsunuz.” **(Nehemya 13/16-18)**

Yahudiler, bu yüzden kendilerinden olduğu halde Şabat'a uymayan İsa'yı da kabul etmemiş onu öldürmeye çalışmışlardır.

Şabat'ın temsil ettiği antlaşmaya göre asla bir Allah elçisinin çıkmayacağı İsmail oğullarından gelme Muhammed (as)'i kabul etmemeleri de anlaşmaya bağlılıklarındandır.

*“Kutsal günümde dilediğinizi yapmaz, Şabat Günü'nü çiğne-
mezseniz,*

Şabat Günü'ne 'Zevkli',

RAB'bin kutsal gününe 'Onurlu' derseniz,

Kendi yolunuzdan gitmez,

Keyfinize bakmayıp boş konulara dalmaz,

O günü yüceltirseniz,

RAB'den zevk alırsınız.

O zaman sizi yeryüzünün yüksek yerlerine çıkarır;

Atanız Yakup'un mirasıyla doyururum.”

Bunu söyleyen RAB'dir. (Yeşeya 58/13-14)

Yahudiler bu anlaşmaya bağlılıklarını sadece Allah Resullerini inkarda göstermemişlerdir. Tarih boyunca Şabat yüzünden başlarına gelmedik bela kalmamıştır. Ama bütün bunlara rağmen Şabat'ı tutmaya, Tanrı ile yaptıkları sözleşmeye bağlı kaldıklarını göstermeye devam etmişlerdir. Şabat, tüm toplumların uyguladığı dini bir kural olan Müslümanların Haccından sonra yapılan en eski uygulamadır. Yaşadığımız çağda her anlayıştan Yahudi, bu uygulamaya sıkı sıkıya bağlıdır. Bağlıdırlar çünkü; Şabat Tanrı'nın onları seçtiğinin göstergesi, İbrahim'e vaat edilen toprakları elde etme hakkının onlarda olduğunun belgesidir. Bu yüzden Şabat'ı ihlal eden biri basit bir şekilde haram yapmış olarak algılanmamakta bilakis Yahudiliğe ihanet ettiği şeklinde anlaşılmaktadır. Yahudiler bu berbat duruma düşmemek için tarih boyunca büyük bedeller ödemişlerdir.

M.Ö. 587 yılında bir Şabat günü saldıran Nabukadnezar'ın tüm katliamlarına rağmen, inatla Şabat'ı uygulamışlardır. Hatta çok sevdikleri tapınak yanarken bile sırf Şabat'ta yanan ateşi söndürmek haram olduğu için ağlamak dışında bir şey yapmamışlardır. Onları Tanrı'nın kendilerine vadettiği toprakların başkentinden

koparıp Babil'e süren Nabukadnezar'ın her türlü zulmü uygulamasına rağmen, Yahudiler, sürgünde bile Şabat'ı uygulamışlardır. Hatta bu durumlarda Şabat'a bağlılıkları her zamankinden daha fazla olmuştur. Bu baskında içinde Musa'nın Tanrı'dan aldığı taş levhalar, Musa ve Harun'a ait bazı eşyaların bulunduğu "ahit sandığı" da kaybolmuştur. Aradan geçen 2600 yıla rağmen kaybolan bu sandığı bulmak Yahudiler için çok büyük önem taşımaktadır. Tevrat bu felaketin sebebini şöyle açıklar.

Atalarının Tanrısı RAB, halkına ve konutuna acıdığı için onları ulakları aracılığıyla defalarca uyardı. Ama onlar Tanrı'nın ulaklarıyla alay ederek sözlerini küçümsediler, peygamberlerini aşağıladılar. Sonunda RAB'bin halkına karşı öfkesi kurtuluş yolu bırakmayacak kadar alevlendi.

RAB Kildan Kralı'nı onların üzerine saldırttı. Kildani ordusu gençlerini tapınakta kılıçtan geçirdi. Ne delikanlıya ne genç kıza ne yaşlıya ne aksaçlıya acıdı. RAB hepsini Kildan Kralı'nın eline teslim etti. Kral, RAB Tanrı'nın Tapınağı'ndaki büyük küçük bütün eşyaları, tapınağın, Yahuda Kralı'nın ve önderlerinin hazinelerini Babil'e taşıttı. Tanrı'nın Tapınağı'nı ateşe verdiler, Yeruşalim surlarını yıkıp bütün sarayları yaktılar, değerli olan her şeyi yok ettiler. Kildan Kralı kılıçtan kurtulanları Babil'e sürdü. Bunlar Pers krallığı egemen oluncaya dek onun ve oğullarının köleleri olarak yaşadılar. Böylece RAB'bin Yeremya aracılığıyla söylediği söz yerine geldi: "Ülke tutulmayan Şabat yıllarını tamamlayıncaya, yetmiş yıl doluncaya kadar ıssız kalıp dinlenecek. (Tarihler 36/15-21)

Nabukadnezar'dan sonra M.Ö 301 yılında büyük İskenderin hem kuzeni hem de generali olan tek gözlü Antigonos, Şabat günü yeniden inşa ettikleri tapınağa kurban adayacağını söyleyerek Yahudileri aldatmış, onları gafil avlayarak dehşetli bir katliama uğratmıştır. Bu katliam da onları Şabat'ı uygulamaktan alikoyamamıştır.

M.Ö 167 Antiokhos Epifanes, M.Ö 64 de Pompey, M.S 70 de Titus Yahudilere büyük soykırım uygulayanlardır ve hepsi de Şabat günü saldırmışlardır. Hepsi tapınağı yakmış, kadınların ırzına geçmiş, din adamlarını şehrin surlarından aşağı atmış, kutsal emanetleri yağmalamış, sağ kalanları sürmüş, Yahudi uygulamalarını

yasaklamışlar ama Yahudileri Şabat'a uymaktan vazgeçirememişlerdir .

Yahudilerin her türlü durumda inatla Şabat'a tutunmaları onların varlık sebebi olduğu içindir. Çünkü Şabat bir Yahudi'yi Yahudi yapan en belirgin özelliğidir.

Bu açıklamaların ardından konu şöyle toparlanabilir. Şabat, Yahudiler için Tanrı ile İbrahim arasında yapılan anlaşmanın nesilden nesle aktarılarak kendilerine kadar geldiğinin bir göstergesidir. Şabat'a uymak demek bu anlaşmaya uymak demektir. Şabat Yahudiler açısından bir günün adı değil, o günde yapılan ibadetin adıdır. Çünkü her altı yılın ardından gelen yedinci yıl da Şabat olarak adlandırılmaktadır. Bundan başka Yahudi takviminin yedinci ayının onuncu günü kutlanan "Yom Kipur"da Şabat olarak adlandırılır.

RAB Musa'ya şöyle dedi: "Yedinci ayın onuncu günü günahların bağışlanma günüdür. Kutsal bir toplantı düzenleyeceksiniz. İsteklerinizi denetleyecek, RAB için yakılan sunu sunacaksınız. O gün hiç iş yapmayacaksınız. Çünkü Tanrınız RAB'bin huzurunda günahlarınızı bağışlatacağınız bağışlanma günüdür. O gün isteklerini denetlemeyen herkes halkın arasından atılacaktır. O gün herhangi bir iş yapmanı halkın arasından yok edeceğim. Hiç iş yapmayacaksınız. Yaşadığınız her yerde kuşaklar boyunca sürekli yasa olacak bu. O gün sizin için Şabat, dinlenme günü olacak. İsteklerinizi denetleyeceksiniz. Ayın dokuzuncu günü, akşamdan ertesi akşama kadar Şabat'ı kutlayacaksınız." (Levi'liler 23/26-32)

İslam alimleri Şabat'ı cumartesi çalışma yasağı olarak görür. Ama Tevrat Şabat'ı bayram günleri statüsünde sayar.

RAB Musa'ya şöyle dedi: "İsrail halkına de ki, 'Kutsal toplantılar olarak ilan edeceğiniz bayramlarım, RAB'bin bayramları şunlardır:

Şabat Günü

"Altı gün çalışacaksınız. Ama yedinci gün olan Şabat dinlenme ve kutsal toplantı günüdür. Hiçbir iş yapmayacaksınız. Yaşadığınız her yerde Şabat'ı RAB'be ayıracaksınız. (Levi'liler 23/1-3)

Bu pasaja göre Tanrı'nın bayram olarak ilan ettiği günlerin ba-

şında “Şabat” gelmektedir. Tevrat’ın tüm anlatımlarında Şabat’ın bir bayram günü olarak ifade edildiği görülecektir. Yahudi din bilgileri, Şabat’ın bir günün ismi değil “bayram” olduğunu ve bu bayramların anlamını işi bırakma eyleminden aldığını ve bu eylemin yapıldığı her kutsal günün Şabat olduğunu söylerler.

Şabat; Haftanın yedinci günü. Tam anlamı “iş bırakmak”tır. Bugünde “meleha” adı verilen yaratıcı karakterli işleri yapmak yasaktır. İş yapmanın yasak olduğu Yom Tov’lar içinde kullanılır. Şemita yılı için de “Şabat yılı” tanımı vardır. (Gözlem Yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 2. Kitap Şemot. S.627)

Şabat bayram kategorisinde olduğu için her Şabat’ın kendine ait kuralları yani yasakları vardır. Hepsinin ortak tek yanı “iş bırakmaktır”. Bu bayramlar Tevrat’a göre Tanrı tarafından bildirilmiştir. Tevrat’ta bu günlere dair özel bir bölüm ayrılmıştır. Levi’liler 23, 24 ve 25. bölümün bir kısmı bu bayramların neler olduğuna ve bu günlerde uyulması gereken kurallara ayrılmıştır. Bu bölümlerde anlatılan bayramların ortak yanı normal hayat akışına ara vermek, üretmeyi durdurmaktır. Bunu yapmamak, hayata ara vermemek Tanrı’ya ihanettir.

Ben Tanrınız RAB’im, benim kurallarımı izleyin, benim ilkelerim uyarınca yaşayın. Aramızda bir belirti olsun diye Şabat günlerimi kutsal sayın. O zaman benim Tanrınız RAB olduğumu anlayacaksınız dedim.

“Ne var ki, çocuklar bana karşı geldiler. Kurallarımı izlemediler. Uygulayan kişiye yaşam veren ilkelerim uyarınca dikkatle yaşamadılar. Şabat günlerimi hiçe saydılar. Bu yüzden çölde öfkemi üzerlerine yağdıracağımı, kızgınlığımı dökeceğimi söyledim. Ama elimi geri çektim, İsraililer’i Mısır’dan çıkardığımı gören ulusların gözünde adıma leke gelmesin diye bunu yapmadım. Onları ulusların arasına dağıtacağıma, başka ülkelere göndereceğime çölde ant içtim. Çünkü ilkelerimi izlemediler; kurallarımı reddettiler. Şabat günlerimi hiçe saydılar; gözlerini atalarının putlarına diktiler. Ben de onlara iyi olmayan kurallar; yaşam vermeyen ilkeler verdim. Her ilk doğan çocuğu ateşte kurban ederek sundukları sunularla kendilerini kirletmelerine izin verdim. Öyle ki, onları dehşete düşüreyim de benim RAB olduğumu anlasınlar. (Hezekiel 20/19-26)

IV- İncil'de Şabat

Şabat'ın İncil'e yansıması Tevrat'ta anlatılanların tam aksi istikametinde olmuştur. İsa (as) Şabat'a uymamış ve bunun bir aldatmaca olduğunu söylemiştir. Birçok yerde Şabat'ı konu alan İncil gerek İsa (as), gerekse başkalarının dilinden şabat hakkında olumlu tek cümle kurmaz.

İsa (as)'nın kendisi soy olarak bir İsrail oğludur. O'nun İsrail oğlu olması Tanrı'nın sadece İsrailoğulları ile yaptığı ebedi anlaşmaya dahil birisi olmuş olması demektir. Allah elçisi olmasa bile normal olarak O'nun Şabat'a uyma zorunluluğu vardır. Bununla birlikte Allah elçisidir. Allah elçisi olması yönüyle de kendinden önceki dinin temeli olma özelliğinde olan Şabat'ı tasdik etmesi gerekmektedir. Ama İsa bu ikisini de yapmamıştır.

Allah'ın daha önce gönderdiği bir hükmü, bir sonraki elçiyle kaldırma kuralı vardır. Nesih olarak bilinen bu kural doğru anlaşılmalıdır. Kur'an'a bakıldığında Nesih uygulamasının nasıl olması gerektiği rahatlıkla anlaşılacaktır.

Bakara 2/106

مَا نُنسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا ۗ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Biz bir âyeti nesh eder veya unutturursak, yerine ya daha hayırlısını ya da aynısını getiririz. Bilmez misin, her şeye

bir ölçü koyan Allah'tır.

Allah'ın hükümleri arasında Nesih kavramının ancak “aynısı ya da daha hayırlısı” şeklinde olacağı bu ayetle belirlenmiştir. İsa (as)'nın Şabat'ı hiç uygulamaması ve uygulanmasını da doğru bulmaması Nesih kuralıyla alakalı gözükmemektedir. İsa'nın Şabat hakkında olumsuz tavır takınması bu uygulamanın İsa'dan öncesinde Tevrat'ın anlattığı şekilde olmadığı izlenimini beraberinde getirmektedir.

“Kutsal Yasa'yı ya da peygamberlerin sözlerini geçersiz kılmak için geldiğimi sanmayın. Ben geçersiz kılmaya değil, tamamlamaya geldim. Size doğrusunu söyleyeyim, yer ve gök ortadan kalkmadan, her şey gerçekleşmeden, Kutsal Yasa'dan ufaklık bir harf ya da bir nokta bile yok olmayacak. (Mattâ 5/17-18)

Elbette ki bu durum şu soruyu da getirecektir. Musa'dan İsa'ya (as) kadar geçen zaman içerisinde gelen onlarca Allah elçisi Şabat uygulaması karşısında nasıl bir tavır takınmıştır! İsa'ya kadar bir sorun olmadığına göre o elçilerin Şabat'a uymuş olmaları gerekmektedir. Öyleyse İsa nasıl olurda Şabat'a uymaz ve uymayı da emretmez. Bu sorunun içerisinde Tevrat ve İncil'i kullanarak çıkmamız mümkün değildir. İşte burada devreye Kur'an girmelidir. Çünkü Kur'an her iki kitap üzerine müheymin, yani denetleyicidir. Son vahiy olması ona kendinden önce gelen tüm vahiyleri denetleme, düzeltme, hakem olma yetkisi vermektedir. Her vahiy geldiği dönemde kendinden öncesi için aynı değeri taşımıştır. Zaten Kur'an'da bu böyle anlatılmıştır.

Maide 5/44

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا
وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ۚ فَلَا
تَخْشَوُا النَّاسَ وَآخِشُوا وَلَا تَسْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ۚ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ
اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

İçinde (doğru yola) bir rehber ve nur olan Tevrat'ı biz indirdik. Allah'a teslim olmuş nebiler, Yahudiler arasında onunla hükmederlerdi. Hocalar ve âlimler ise kendilerinden Allah'ın kitabını korumaları istenmesi sebebiyle onunla hükmederler ve ona şahit olurlardı. Siz, insanlar-

dan korkmayın; benden korkun. Ayetlerimi geçici bir be-delle değişmeyin. Allah'ın indirdiği hükümlerle hükmet-meyenler, kâfir olanlardır.

Ayet, geldiği dönemde Tevrat'ın rehber ve nur olduğundan bahsetmektedir.

Maide 5/46

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۗ وَإَتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ ۗ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۗ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً
لِّلْمُتَّقِينَ

Sonra onların izinden Meryem oğlu İsa'yı, önündeki Tev-rat'ı tasdik etsin diye gönderdik. Ona da içinde bir rehber ve nur olan İncil'i, önündeki Tevratı tasdik etsin, çekinerek korunanlar için bir rehber ve doğru bilgi (öğüt) olsun diye verdik.

Bu ayette ise rehber ve nur olma vasfının İncil'e geçtiğini, Tev-rat'ın ise İncil'in tasdik ededeği kitap konuma geldiğini görüyo-ruz.

Maide 5/48

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ۗ
فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ۗ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۗ لِكُلِّ جَعَلْنَا
مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا
آتَاكُمْ ۗ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۗ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

Gerçekleri içeren bu Kitabı sana, kendinden öncekileri bu Kitapta olanla tasdik edici ve onların üzerinde müheymin özelliği ile indirdik. O halde aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen doğruları bırakıp onların arzularına uyma. Her birinize bir şeriat ve bir yol belirledik. Ter-cihini yalnız Allah yapsaydı hepinizi tek bir toplum (ümme)t yapardı. Oysa verdiği şeylerle sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek için böyle yaptı. Artık hayırlı (iyi) işlerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O, anlaşmazlığa düştüğünüz konuları size bildirecektir.

Bu üç ayet, kitaplar arası olması gereken ilişkinin biçimini

açık bir biçimde göstermektedir. Geçerli olan eninde sonunda Kur'an'ın dediğidir. Kur'an'ın hükmüne başvurmadan önce Tevrat ve İncil'de taban tabana zıt olarak anlatılan Şabat meselesinde sorun ve ihtilaf olan şeyleri her yönüyle ortaya koyma zorunluluğu vardır. Sonunda Kur'an'a arz edilecek olan bu mesele anlaşılmaz ise sorun da tam olarak ortaya koyulamayacaktır. Bir önceki bölümde, elde bulunan Tevrat'ın Şabat'ı nasıl ortaya koyduğu uzun uzun anlatılmıştı. Şimdi de İncil'in bu mesele hakkında ne dediğini anlamaya çalışalım.

O sıralarda, bir Şabat Günü İsa ekinler arasından geçiyordu. Öğrencileri acıkınca başakları koparıp yemeye başladılar. Bunu gören Ferisiler İsa'ya, "Bak, öğrencilerin Şabat Günü yasak olanı yapıyor" dediler.

İsa onlara, "Davut'la yanındakiler acıkınca Davut'un ne yaptığını okumadınız mı?" diye sordu. "Tanrı'nın evine girdi, kendisinin ve yanındakilerin yemesi yasak olan, ancak kâhinlerin yiyebileceği adak ekmeklerini yedi. Ayrıca kâhinlerin her hafta tapınakta Şabat Günü'yle ilgili buyruğu çiğnedikleri halde suçlu sayılmadıklarını Kutsal Yasa'da okumadınız mı? Size şunu söyleyeyim, burada tapıntan daha üstün bir şey var. Eğer siz, 'Ben kurban değil, merhamet isterim' sözünün anlamını bilseydiniz, suçsuzları yargılamazdınız. Çünkü İnsanoğlu Şabat Günü'nün de Rabbi'dir."

İsa oradan ayrılıp onların havrasına gitti. Orada eli sakat bir adam vardı. İsa'yı suçlamak amacıyla kendisine, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur?" diye sordular.

İsa onlara şu karşılığı verdi: "Hanginizin bir koyunu olur da Şabat Günü çukura düşerse onu tutup çıkarmaz? İnsan koyundan çok daha değerlidir! Demek ki, Şabat Günü iyilik yapmak Yasa'ya uygundur."

Sonra adama, "Elini uzat" dedi. Adam elini uzattı. Eli öteki gibi yine sapaşağlam oluverdi. Bunun üzerine Ferisiler dışarı çıktılar; İsa'yı yok etmek için anlaştilar. (Matta 12/1-14. Aynı olayın diğer İncil'lerde geçtiği yerler. Mar.2:23-3:6; Luk.6:1-11)

İncil'in bu pasajı İsa'nın Şabat'a karşı olan tavrını anlattığı gibi Tevrat'ta verilmeyen bazı Şabat kuralları ile ilgili bilgi de vermek-

tedir.

“Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa’ya uygun mudur?”

İncil’de geçen bu kelime Şabat yasakları arasında, Şabat günü hastaları iyileştirmenin de yasak olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki pasaj aynı zamanda Davut (as)’unda Şabat’ı ihlal ettiğini söylemektedir. Bunun da ötesinde Yahudilerin Şabat uygulamasında samimi olmadıklarını hatta iki yüzlü olduklarını göstermektedir.

“Hanginizin bir koyunu olur da Şabat Günü çukura düşerse onu tutup çıkarmaz?”

İsa yine havraya girdi. Orada eli sakat bir adam vardı. Bazıları İsa’yı suçlamak amacıyla, Şabat Günü hastayı iyileştirecek mi diye O’nu gözlüyorlardı. İsa, eli sakat adama, “Kalk, öne çık!” dedi. Sonra havradakilere, “Kutsal Yasa’ya göre Şabat Günü iyilik yapmak mı doğru, kötülük yapmak mı? Can kurtarmak mı doğru, can almak mı?” diye sordu. Onlardan ses çıkmadı.

İsa, çevresindekilere öfkeyle baktı. Yürekerinin duygusuzluğu O’nu kederlendirmişti. Adama, “Elini uzat!” dedi. Adam elini uzattı, eli yine sapasağlam oluverdi.

Bunun üzerine Ferisiler dışarı çıktılar, İsa’yı yok etmek için Hierodes yanlılarıyla hemen görüşmeye başladılar. (Markos 3/1-6. Aynı olayın diğer İncil’lerde geçtiği yerler. Mat.12:9-14; Luk.6:6-11)

Bu pasajda da Şabat günü hasta iyileştirmenin yasak kapsamında olduğu anlaşılıyor. Yukarıya aldığımız her iki pasajın sonunda Yahudilerin İsa’yı öldürme düşüncelerinin O’nun Şabat’ı ihlal etmesinden kaynaklandığını görmekteyiz. Bundan sonraki pasajlarda da bu görülecektir.

Bir başka Şabat Günü İsa havraya girmiş öğretiliyordu. Orada sağ eli sakat bir adam vardı. İsa’yı suçlamak için fırsat kollayan din bilginleriyle Ferisiler, Şabat Günü hastaları iyileştirecek mi diye O’nu gözlüyorlardı. İsa, onların ne düşündüklerini biliyordu. Eli sakat olan adama, “Ayağa kalk, öne çık” dedi. O da kalktı, orta yerde durdu.

İsa onlara, “Size sorayım” dedi, “Kutsal Yasa’ya göre Şabat Günü iyilik yapmak mı doğru, kötülük yapmak mı? Can kurtar-

mak mı doğru, öldürmek mi?” Gözlerini hepsinin üzerinde gezdirdikten sonra adama, “Elini uzat” dedi. Adam elini uzattı, eli yine sapasağlam oluverdi. Onlar ise öfkeden deliye döndüler ve aralarında İsa’ya ne yapabileceklerini tartışmaya başladılar. (Luka 6/6-11 Aynı konunun başka İncil’lerde geçtiği yerler. Mat.12:1-14; Mar.2:23-3:6)

“Öfkelerinden deliye döndüler.” Yahudilerin ruh halini anlatan bu cümle, Şabat’ı ihlal eden İsa’nın bir İsrail oğlu olarak ne büyük bir suç işlediğini göstermektedir. İsa onları böyle çıldırtacak ne yapmıştır? Sadece iyilik yapmıştır. Yahudiler açısından bu iyilik ölümü hak edecek bir davranıştır. Zira Musa’ya verilen ve tek harfi bile bozulmadan (!) kendilerine kadar gelen (Yahudiler bugün dahi Tora hakkında bunu söyler ve buna inanırlar) Tanrı buyruğu şöyle demektedir.

Şabat Günü çalışan herkes kesinlikle öldürülmelidir. İsraililer, sonsuza dek sürececek bir antlaşma gereği olarak, Şabat Günü’nü kuşaklar boyu kutlamaya özen gösterecekler. Bu, İsraililer’le benim aramda sürekli bir belirti olacaktır. (Mısır’dan Çıkış 31/15-17)

İsa açısından Şabat günü iyilik yapmak normal olsa da Yahudiler açısından bu ebedi anlaşmayı bozmak mürted olmak demektir. Mürtedin cezası ise her durumda Tevrat’a göre ölümdür. Yahudilerin İsa’ya kızgınlığının bir yönünün de O’nun İsrail oğlu olmasından kaynaklandığını söylemiştik. Dolayısıyla içlerinden birinin Şabat’ı ihlal etmesi davaya ihanet olarak görülmektedir. Öfkeden deliye dönmeleri son derece normal bir tepkidir.

Bir Şabat Günü İsa, havralardan birinde öğretiyordu. On sekiz yıldır içinde hastalık ruhu bulunan bir kadın da oradaydı. İki büklüm olmuş, belini hiç doğrultamıyordu. İsa onu görünce yanına çağırdı. “Kadın” dedi, “Hastalığından kurtuldun.” Ellerini kadının üzerine koydu. Kadın hemen doğruldu ve Tanrı’ya yüceltmeye başladı.

İsa’nın hastayı Şabat Günü iyileştirmesine kızan havra yöneticisi kalabalığa seslenerek, “Çalışmak için altı gün vardır” dedi. “O günler gelip iyileşin, Şabat Günü değil.”

Rab ona şu karşılığı verdi: “Sizi ikiyüzlüler! Her biriniz Şabat Günü kendi öküzünü ya da eşeğini yemlikten çözüp suya gö-

türmez mi? Buna göre, Şeytan'ın on sekiz yıldır bağlı tuttuğu, İbrahim'in bir kızı olan bu kadının da Şabat Günü bu bağdan çözümlenmesi gerekmez miydi?" (Luka 13/10-16)

Dikkat edilirse aktardığımız tüm pasajlarda İsa'nın Şabat'a karşı tavrı, kendinden önceki elçilere verilmiş doğru bir uygulama şeklinde değildir. İsa (as), Şabat'ın öncesini de kabul etmemektedir. O öteden beri gelen bu uygulamayı kendinden önce gönderilen Allah'ın dininin bir parçası olarak görmemektedir. Nitekim kendisine itiraz eden Yahudileri Davut'un yaptıklarını örnek göstererek susturmuştur.

Bir Şabat Günü İsa Ferisiler'in ileri gelenlerinden birinin evine yemek yemeye gitti. Herkes O'nu dikkatle gözliyordu. Önünde, vücudu su toplamış bir adam vardı. İsa, Kutsal Yasa uzmanlarına ve Ferisiler'e, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur, değil midir?" diye sordu. Onlar ses çıkarmadılar. İsa adamı tutup iyileştirdi, sonra eve gönderdi.

İsa onlara şöyle dedi: "Hanginiz oğlu ya da öküzü Şabat Günü kuyuya düşer de hemen çıkarmaz?" Onlar buna hiçbir karşılık veremediler. (Luka 14/1-6)

Bu pasajda ise İsa, kutsal yasa uzmanlarından ve Ferisilerden öteden beri uygulaya geldikleri Şabat'ı sorgulamalarını istiyor. Eğer İsa bu uygulamanın kendinden önce geçerli olduğunu kabul etmiş olsaydı kendisi sorgulamaz başkalarının da sorgulamasına izin vermezdi.

İsa bundan sonra Yahudiler'in bir bayramı nedeniyle Yeruşalim'e gitti. Yeruşalim'de Koyun Kapısı yanında, İbranice'de Beytesta denilen beş eyvanlı bir havuz vardır. Bu eyvanların altında kör, kötürüm, felçli hastalardan bir kalabalık yatardı. Orada otuz sekiz yıldır hasta olan bir adam vardı. İsa hasta yatan bu adamı görünce ve uzun zamandır bu durumda olduğunu anlayınca, "İyi olmak ister misin?" diye sordu.

Hasta şöyle yanıt verdi: "Efendim, su çalkandığı zaman beni havuza indirecek kimsem yok, tam gireceğim an benden önce başkası giriyor."

İsa ona, "Kalk, şiltene topla ve yürü" dedi.

Adam o anda iyileşti. Şiltelerini toplayıp yürümeye başladı.

O gün Şabat Günü'ydü. Bu yüzden Yahudi yetkililer iyileşen adama, “Bugün Şabat Günü” dediler, “Şilteni toplaman yasaktır.”

Ama adam onlara şöyle yanıt verdi: “Beni iyileştiren kişi bana, ‘Şilteni topla ve yürü’ dedi.”

“Sana, ‘Şilteni topla ve yürü’ diyen adam kim?” diye sordular.

İyileşen adam ise O'nun kim olduğunu bilmiyordu. Orası kalabalıktı, İsa da çekilip gitmişti. İsa daha sonra adamı tapınakta buldu. “Bak, iyi oldun. Artık günah işleme de başına daha kötü bir şey gelmesin” dedi.

Adam gidip Yahudi yetkililere kendisini iyileştirenin İsa olduğunu bildirdi. Şabat Günü böyle şeyler yaptığı için İsa'ya zulmetmeye başladılar. Ama İsa onlara şu karşılığı verdi: “Babam hâlâ çalışmaktadır, ben de çalışıyorum.”

İşte bu nedenle Yahudi yetkililer O'nu öldürmek için daha çok gayret ettiler. Çünkü yalnız Şabat Günü düzenini bozmakla kalmamış, Tanrı'nın kendi Babası olduğunu söyleyerek kendisini Tanrı'ya eşit kalmıştı. (Yuhanna 5/1-18)

“Babam hala çalışmaktadır, ben de çalışıyorum” İsa'nın bu cümlesi; Şabat'ın, muharref Tevrat'ta anlatılan varlığın yaratılış aşamasında ortaya çıkışına bir itirazdır.

Tevrat'ta şöyle denmişti.

Gök ve yer bütün öğeleriyle tamamlandı. Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işi bitirdi. Yaptığı işten o gün dinlendi. Yedinci günü kutsalı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi. Çünkü Tanrı o gün yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi. (Yaratılış 2/1-3)

İsa (as), âtil bir Tanrı anlayışını reddedip aktif bir Tanrı anlayışının altını çizmektedir.

İsa, “Ben bir mucize yaptım, hepiniz şaşkına döndünüz” diye yanıt verdi. “Musa size sünneti buyurduğu için –aslında bu, Musa'dan değil, atalarımızdan kalmadır– Şabat Günü birini sünnet edersiniz. Musa'nın Yasası bozulmasın diye Şabat Günü biri sünnet ediliyor da Şabat Günü bir adamı tamamen iyileştirdim diye bana neden kızılıyorsunuz? Dış görünüşe göre yargılamayın, yargınız adil olsun.” (Yuhanna 7/21-24)

Hayli ilginç olan bu pasajın üzerinde durmak gerekmektedir. Zira bu pasajda Şabat'la beraber erkek çocuklarının sünnet olmasının da dinle alakası olmadığı, hatta açıkça ataların uydurması olduğu söylenmektedir. Tevrat'a göre erkek çocuklarının sünnet olması, Tanrı'nın İbrahim'le yaptığı sözleşmenin göstergesidir ve bu anlaşmaya göre çocukların sünnet edilmesi Şabat günü değil, doğduktan sonraki sekizinci gün gerçekleştirilir.

Avram doksan dokuz yaşındayken RAB ona görünerek, "Ben Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'yım" dedi, "Benim yolumda yürü, kusursuz ol. Seninle yaptığım antlaşmayı sürdüreceğim, soyunu alabildiğine çoğaltacağım."

Avram yüzüstü yere kapandı. Tanrı, "Seninle yaptığım antlaşma şudur" dedi, "Birçok ulusun babası olacaksın. Artık adın Avram değil, İbrahim olacak. Çünkü seni birçok ulusun babası yapacağım. Seni çok verimli kılacağım. Soyundan uluslar doğacak, krallar çıkacak. Antlaşmamı seninle ve soyunla kuşaklar boyunca, sonsuza dek sürdüreceğim. Senin, senden sonra da soyunun Tanrısı olacağım. Bir yabancı olarak yaşadığın toprakları, bütün Kenan ülkesini sonsuza dek mülkünüz olmak üzere sana ve soyuna vereceğim. Onların Tanrısı olacağım."

Tanrı İbrahim'e, "Sen ve soyun kuşaklar boyu antlaşmama bağlı kalmalısınız" dedi, "Seninle ve soyunla yaptığım antlaşmanın koşulu şudur: Aranızdaki erkeklerin hepsi sünnet edilecek. Sünnet olmalısınız. Sünnet aramızdaki antlaşmanın belirtisi olacak. Evinizde doğmuş ya da soyunuzdan olmayan bir yabancidan satın alınmış köleler dahil sekiz günlük her erkek çocuk sünnet edilecek. Gelecek kuşaklarınız boyunca sürecek bu. Evinizde doğan ya da satın aldığınız her çocuk kesinlikle sünnet edilecek. Bedeninizdeki bu belirti sonsuza dek sürecek antlaşmamın simgesi olacak. Sünnet edilmemiş her erkek halkının arasından atılacak, çünkü antlaşmamı bozmuş demektir. (Yaratılış 17/1-14)

Tevrat'tan alıntı yaptığımız bu pasajın sonunda gelen; "Bedeninizdeki bu belirti sonsuza dek sürecek antlaşmamın simgesi olacak. Sünnet edilmemiş her erkek halkının arasından atılacak, çünkü antlaşmamı bozmuş demektir" cümlesinde geçen "antlaşma" bu olaydan çok daha sonraları Sina dağında Tanrı'nın İsrailoğulları ile tekrarladığı anlaşmadır. Bu anlaşmanın İbrahim zamanındaki göstergesi olan sünnet, Musa zamanında Şabat olmuştur. Yani hem

sünnet hem Şabat aynı anlaşmanın göstergesidir. Sünneti ataların uydurması olarak görmek anlaşmayı da ataların uydurması olarak görmek manasına gelmektedir. İsa belki anlaşmayı reddetmemektedir ama anlaşmaya işaret olarak görülen sünnet ve Şabat'ı kesinlikle reddetmektedir.

İsa Şabat ve sünnet sembollerini reddetmekle kalmaz Musa'nın da Şabat'a uymadığını söyler. İsa'ya göre sünnet ve Şabat "ataların uydurmasıdır".

İsa yolda giderken doğuştan kör bir adam gördü. Öğrencileri İsa'ya, "Rabbî, kim günah işledi de bu adam kör doğdu? Kendisi mi, yoksa annesi babası mı?" diye sordular.

İsa şu yanıtı verdi: "Ne kendisi ne de annesi babası günah işledi. Tanrı'nın işleri onun yaşamında görülsün diye kör doğdu. Beni gönderenin işlerini vakit daha gündüzken yapmalıyız. Gece geliyor, o zaman kimse çalışamaz. Dünyada olduğum sürece dünyanın ışığı Ben'im."

Bu sözleri söyledikten sonra yere tükürdü, tükürikle çamur yaptı ve çamuru adamın gözlerine sürdü. Adama, "Git, Şiloah Havuzu'nda yıkan" dedi. Şiloah, gönderilmiş anlamına gelir.

Adam gidip yıkandı, gözleri açılmış olarak döndü. Komşuları ve onu daha önce dilenirken görenler, "Oturup dilenen adam değil mi bu?" dediler.

Kimi, "Evet, odur" dedi, kimi de "Hayır, ama ona benziyor" dedi.

Kendisi ise, "Ben oyum" dedi.

"Öyleyse, gözlerin nasıl açıldı?" diye sordular.

O da şöyle yanıt verdi: "İsa adındaki adam çamur yapıp gözlerime sürdü ve bana, 'Şiloah'a git, yıkan' dedi. Ben de gidip yıkandım ve gözlerim açıldı."

Ona, "Nerede O?" diye sordular.

"Bilmiyorum" dedi.

Eskiden kör olan adamı Ferisiler'in yanına götürdüler. İsa'nın çamur yapıp adamın gözlerini açtığı gün Şabat Günü'ydü. Bu nedenle Ferisiler de adama gözlerinin nasıl açıldığını sordular. O da "İsa gözlerime çamur sürdü, yıkandım ve şimdi görüyo-

rum” dedi.

Bunun üzerine Ferisiler’in bazıları, “Bu adam Tanrı’dan değildir” dediler. “Çünkü Şabat Günü’nü tutmuyor.” (Yuhanna 9/1-16)

Bu pasajda Yahudilerin kendisini elçi diye tanıtan İsa’yı neden elçi olarak görmedikleri şöyle belirtilmiştir. “Bu adam Tanrı’dan değildir” dediler. “Çünkü Şabat Günü’nü tutmuyor.”

Aslında bu durum çok ciddi bir sorunun cevaplanma biçiminden başka bir şey değildir. O soru şudur. Allah’ın gönderdiği elçilerin görev tanımı içinde şu kural da vardır. Kendinden öncekini tasdik etmek, kendinden sonrakini müjdelemek.

Saf 61/6

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

Meryem oğlu İsa da şöyle demişti: “Ey İsrailoğulları! Ben, Allah’ın elçisiyim; size, önümde bulunan Tevrat’tan olanı onaylamak ve benden sonra gelecek ve ayırıcı özelliği Ahmed olan elçiyi müjdelemek için geldim.” İsa onlara açık belgelerle gelince: “Bu, açık bir büyüdür” demişlerdi.

Allah’ın elçileri beklenmedik bir şekilde aniden gelmemiştir. Tam tersi, elçilerin geleceği bir önceki elçi tarafından çok önceden haber verilmiştir. Nitekim son elçi Muhammed (as)’in gelmesini bekleyen Yahudi ve Hristiyanlar hakkında siyer ve tarih kitaplarında hatırı sayılır miktarda rivayetler mevcuttur. Aynı durum İsa için de geçerlidir. İsa’nın geldiği ortamı anlatan tarih kitaplarında özellikle, Yahudilerin bir elçi beklentisinden bahseden pek çok tarihi olay anlatılmaktadır. Evet Yahudiler Mesih’in gelmesini dört gözle beklemekteydiler. O dönemi anlatan tarih kitapları, Yahudilerin elçi bekleyişi içinde olduğunu bilen pek çok sahtekarın kendisini gelmesi beklenen elçi olarak tanıttığından bahseder. Bu durum şu soruyu sormayı gerekli kılar. Kendini elçi olarak tanıtan kişinin Allah elçisi olup olmadığı nasıl anlaşılacaktır?

Bu sorunun cevabını Yüce Kur’an çok önceden konulmuş bir

ilkeyi öğreterek verir.

Al-i İmran 3/81

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ

Allah nebilerden kesin söz aldığında şöyle demiştir: “Siz Kitap ve hikmet veririm de elinizde olanı tasdik eden bir elçi gelirse kesinlikle ona inanacaksınız ve destek vereceksiniz. Bunu kabul ettiniz mi? Bu ağır yükü (ısr) yüklediniz mi?”. Onlar da “Kabul ettik” demişlerdir. Allah: “Siz buna şahit olun, sizinle beraber ben de şahidim” demiştir.

İşte bu mübarek ayet önceki elçiler ile sonraki elçiler arasında olması gereken ilişkiyi belirlediği gibi “sonra gelecek elçiyi nasıl tanıyacağım” sorusuna da cevap vermektedir. Sonra gelecek olan elçiye inanmak ve destek olmak zorunluluğu öncekilerin sırtına yüklenmiş İsr olarak belirlenmiştir. Sonra gelenin ise yapması gereken öncekini “tasdik” etmektir. Kural gayet açıktır. Sonra gelecek elçiyi tanımanın yolu, gelenin öncekini tasdik etmesidir. Eğer kendisini Allah elçisi olarak tanıtan kişi, kendisinden öncekini tasdik etmiyorsa o elçi değil yalancıdır.

Yahudiler Şabat kuralını, ellerinde tuttıkları ve her harfinin Tanrı sözü olduğuna inandıkları Tevrat’tan öğrenmişlerdir. Tevrat’a göre Şabat basit bir kural değil, dinde kalmanın, dinde olmanın sınırlarını belirleyen en temel kuraldır. Bunu ihlal edenin dinle alakası kesilmeli, hayatla bağı koparılmalıdır.

Yahudilere göre İsa, sonradan gelen elçi olarak bunu inkâr değil kabul etmeliydi. Bir Yahudi’nin onun gelmesini beklediği elçi olduğunu anlamasının tek yolu buydu. O bu kuralı ihlal etti, öyle ise “Bu adam Tanrı’dan değildir” dediler. “Çünkü Şabat Günü’nü tutmuyor.”

Kardeşler, İbrahim’in soyundan gelenler ve Tanrı’dan korkan yabancılar, bu kurtuluş bildirisi bize gönderildi. Çünkü Yeruşalim’de yaşayanlar ve onların yöneticileri İsa’yı reddettiler. O’nu mahkûm etmekle her Şabat Günü okunan peygamberlerin sözlerini yerine getirmiş oldular. (Elçilerin işleri 13/26-27)

Yahudiler Mesih bekliyorlardı ama ben Mesih'im diyerek ortaya çıkan İsa bekledikleri Mesih olamazdı. Çünkü kendinden öncekini tasdik etmiyor, dinin en temel kuralı olan Şabat'ı ihlal ediyor, ataların uydurması diyor, İbrahim'den, Musa'dan kalma sözleşmelerin sembollerine uydurma diyordu. Bununla da kalmayıp Şabat'ı uygulayan dindar Yahudilere, din adamlarına iki yüz-lüsünüz diyordu.

Ellerindeki Tevrat'a Allah sözü olarak inanan Yahudilerin O'na inanması mümkün olamazdı. Tevrat'a göre o asla bir Allah elçisi olamazdı. Olsa olsa Allah adına yalan uyduran bir yalancıydı. Sağda solda hastaları iyileştirerek mucize göstermesi ise yalanını inandırıcı kılmak için yaptığı büyüden başka bir şey değildi.

Maide 5/110

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا ۗ وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ ۗ وَإِذْ تَخَلَّقُ مِنَ الطَّيْنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا
بِإِذْنِي ۗ وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي ۗ وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي ۗ وَإِذْ كَفَفْتُ
بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ
مُبِينٌ

O gün Allah, şöyle diyecektir: “Meryem oğlu İsa! Senin ve annenin üstünde olan iyiliklerimi hatırla. Hani seni Kutsal Ruh 'la desteklemiştim. Hem beşikte hem de yetişkin iken insanlara konuşma yapıyordun. Bir de sana yazmayı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. İznimle topraktan kuş şeklinde bir şey yaratır, sonra ona üflerdin de yine iznimle kuş oluverirdi. Anadan doğma körü ve abraşı iznimle tamamen iyileştirdin. Yine iznimle mezardan ölüyü (diri olarak) çıkartırdın. Seni İsrailoğullarından da kurtarmıştım; çünkü onlara açık mucizelerle geldiğin halde onların görmezlikten gelenleri: “Bu açık bir büyüdür” demişlerdi.”

V- Elimizdeki Tevrat ve İncil'e Nasıl Bakmalıyız?

Şabat'ın İslami kaynaklara nasıl yansıdığına geçmeden önce, bugün insanlığın elinde olan Tevrat ve İncil hakkında son bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır.

Bu iki kitap hakkında Müslümanların bakışı olumlu değildir. Müslümanların bu kitaplara olumsuz bakışı elbette ki Allah'ın insanlığa son vahyi olan Kur'an'ın, bizzat o kitapların takipçileri tarafından başına getirilen tahrif, gizleme, değiştirme, insan sözü karıştırma gibi olayları haber vermesinden kaynaklanmaktadır. Elbette Yüce Kur'an'ın o kitaplar hakkında bize verdiği bilgiler bir haberden daha öte anlam taşır. Kur'an'ın verdiği bu bilgilere göre bugün insanlığın elinde bulunan Tevrat ve İncil'e bizim Müslüman olarak sonuna kadar güvenmemiz mümkün değildir.

5-1. Yahudilerin Kitaplarını Tahrifi

Diğer yandan Tevrat ve İncil'i Yüce Allah'ın indirdiği de (as) bir Kur'an gerçeğidir. Bu gerçek Kur'an'da sıkça belirtilir.

Al-i İmran 3/3

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

Gerçekleri içeren ve kendinden öncekileri tasdik eden bu

Kitab'ı sana, bölüm bölüm O indirmiştir. Tevrat'ı ve İncil'i de O indirmiştir.

O kitapları Allah'ın indirdiğinde bir şüphe yoktur ve olmamalıdır. Ama o kitapları Yüce Allah'ın indirdiğini buyuran Kur'an, aynı zamanda o kitapların başına şunların getirildiğini de buyurmaktadır.

- **Tahrif;**

Maide 5/13

فَبِمَا نَفْسِهِمْ مَبِيتَاتُهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهَا وَيُؤَسُّوْنَ حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ ۚ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۗ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Sözlerinden caydıkları için onları dışladık (lanetledik), kalplerini katılaştırdık. Kelimelerin anlamlarını yerlerinden kaydırarak tahrif ederler. Kendilerine hatırlatılan gerçeklerden nasip almayı unuttular. Pek azı müstesna onların yaptıkları bir hainliği haber alırsın. Yine de onları bağışla ve aldırma çünkü Allah, güzel davrananları sever.

- **Gizleme;**

Maide 5/15

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ۚ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ

Ey Ehl-i Kitap (Kitaplarında uzman olan kişiler!) size, Kitap'tan gizlediğiniz birçok şeyi açıklayan, birçoğuna da dokunmayan Elçimiz (Kitabımız) geldi. Size Allah'tan bir nur ve açık bir kitap geldi.

- **Değiştirme;**

Araf 7/162

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ

İçlerinden yanlış davranış gösterenler, sözü kendilerine söylenenden başka bir sözle değiştirdiler. Yanlış davranmalarına karşılık biz de onlara, üstlerinden bir sıkıntı verdik.

- **İnsan Sözü Karıştırma;**

Bakara 2/79

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَسْتَرْوَا بِهِ تَمَنَّا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ

Fakat elleriyle kitap yazan, sonra geçici bir çıkar için “Bu Allah katındandır” diyenlerin çekeceği var. Hem yazdıklarından dolayı çekecekleri var hem de kazandıklarından dolayı çekecekleri var

Yüce Kur’an’da önceki kitapların başına gelen böyle şeyleri anlatan ayetler yukarıya aldığımız ayetlerden çok daha fazladır. Bu ayetlerden yola çıkılarak genelde şu kaniya varılmıştır. “Allah’ın daha önce gönderdiği kitaplar; değiştirildiği, saklandığı, insan sözü karıştırıldığı ve tahrif edildiği için mevcut Tevrat ve İncil’e karşı herhangi bir sorumluluğumuz yoktur”. Çünkü bugün Yahudilerin elinde bulunan Tevrat, Hıristiyanların elinde bulunan İncil, Allah’ın gönderdiği asıl Tevrat ve İncil değildir. Asıl Tevrat ve İncil kaybolmuştur. Elde bulunan Tevrat ve İncil’ler ise Yahudi ve Hıristiyanların din adamları tarafından uydurulmuş kitaplardır.

5-2. Tasdik Uygulamasının Mahiyeti

Müslümanların bugün elde bulunan Tevrat ve İncil’e bakışı genelde bu yöndedir. Ancak bu sorunlu bir bakıştır. Zira Kur’an’da geçen önceki kitapları tasdik etme zorunluluğu ile ilgili ayetler, onların tahrif edildiğini söyleyen ayetlerden daha fazladır.

Al-i İmran 3/3

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

Gerçekleri içeren ve kendinden öncekileri tasdik eden bu Kitap'ı sana, bölüm bölüm O indirmiştir. Tevrat'ı ve İncil'i de O indirmiştir.

Enam 6/92

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

Bereketli olan ve kendinden öncekileri tasdik eden bu Kitabı da biz indirdik. İndirdik ki Anakenti ve çevresini uyarasın. Namazlarına özen gösterip Ahirete inananlar, buna da inanırlar.

Yunus 10/37

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Bu Kur'an, başkası tarafından uydurulup Allah'a mal edilmiş değildir. Aksine önceki kitapları kendinde olanla doğrulayan, o Kitapları açıklayan, içinde şüpheye yer olmayan ve varlıkların Rabbi tarafından indirilmiş olan kitaptır.

Bu şekilde Kur'an'ın kendinden önceki kitapları tasdik ettiğine dair pek çok ayet vardır. Fakat yaygın anlayışa göre bu tasdik etme konusunda; “Tasdik Allah'ın gönderdiği orjinal kitaplarla alakalı olup bugün elde bulunan Tevrat ve İncil uydurma kitaplar olduğu için onlara karşı bir tasdik mümkün değildir, dolayısıyla da bir sorumluluk yoktur” anlayışı hakimdir.

Elde bulunan Tevrat ve İncil'i yoksayan bu yaklaşım sorunlu bir anlayıştır. Kur'an'a “Kur'an önceki kitapları tasdik eder” ayetlerini koyan Yüce Allah, Kur'an'dan önce gönderdiği kitapların durumunu kullardan daha iyi bilmektedir. Eğer ortada tasdik edecek kitaplar kalmamışsa, Yüce Allah'ın “Kur'an kendinden önceki kitapları tasdik eder” buyruğu boşuna söylenmiş bir söz olmaz mı! Ortada Kur'an'ın tasdik edeceği Tevrat ve İncil yoksa

böyle bir ayetin gönderilmesinin anlamı ne olabilir? Bu şekilde bir düşünce yukarıya aldığımız ve almadığımız Kur'an'ın kendinden önceki kitapları tasdik ettiğinden bahseden onlarca ayeti işlevsiz hale getirmektedir. Oysa Kur'an'da, hayatta karşılığı olmayan boş ve işlevsiz tek bir harf bile yoktur.

Yukarıya aldığımız Tevrat ve İncil'in gizlendiğini, tahrif edildiğini, insan sözü karıştırıldığını, değiştirildiğini bildiren ayetlere dikkatlice bakıldığında; gizlenmesine, tahrif edilmesine, değiştirilip insan sözü karıştırılmasına rağmen, kitapların kaybolmadığı, yok olmadığı söylenmektedir. İşte o ayetlere konu olan Tevrat ve İncil, bugün elimizde bulunan Tevrat ve İncil'dir.

Kur'an'ın tasdik ettiği Tevrat ve İncil de bugün Yahudi ve Hıristiyanların elinde bulunan Tevrat ve İncil'dir. Aşağıdaki ayet bu gerçeği inkâr edilemeyecek şekilde ortaya koymaktadır.

Bakara 2/41

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَٰ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا
بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتِنُونَ

Sizin yanınızda olanı (Tevrat'ı) tasdik edici olarak indirdiğime (Kur'an'a) inanın. Onu görmezlikten gelenlerin ilki olmayın! Ayetlerimi geçici bir bedele karşılık satmayın! Yalnız benden çekinerek kendinizi koruyun!

“Musaddikan lima maakum” “Yanınızda olanı tasdik edici olarak”. Ayetteki bu ibare hiç şüpheye mahal vermeyecek şekilde Kur'an'ın tasdik edeceği kitabın Yahudi ve Hristiyanların yanında bulunan Tevrat ve İncil olduğunu ortaya koymaktadır. Ayet açıkça Yahudilere “elinizde bulunanı tasdik edici olarak indirdiğimize inanın” demektedir.

Bu ayet Kur'an'ın bugün Yahudi ve Hıristiyanların elinde bulunan Tevrat ve İncil'i tasdik ettiğini söylemektedir. Bunda şüpheye düşecek bir taraf yoktur.

Sorun buradan sonrasında başlamaktadır. Elde bulunan Tevrat ve İncil, Kur'an'la karşılaştırmalı okunduğunda Kur'an'ın tekzip edeceği yerler tasdik edeceği yerlerden çok daha fazladır. En başta Tevrat Muhammed (as)'ın İsmail soyundan olması sebebiyle asla

Allah elçisi olamayacağıni söylemektedir.

Tanrı, “Karın Saray’a gelince, ona artık Saray demeyeceksin” dedi, “Bundan böyle onun adı Sara olacak. Onu kutsayacak, ondan sana bir oğul vereceğim. Onu kutsayacağım, ulusların anası olacak. Halkların kralları onun soyundan çıkacak.”

İbrahim yüzüstü yere kapandı ve güldü. İçinden, “Yüz yaşında bir adam çocuk sahibi olabilir mi?” dedi, “Doksan yaşındaki Sara doğurabilir mi?” Sonra Tanrı’ya, “Keşke İsmail’i mirasçım kabul etseydin!” dedi.

Tanrı, “Hayır. Ama karın Sara sana bir oğul doğuracak, adını İshak koyacaksın” dedi, “Onunla ve soyuyla antlaşmamı sonsuza dek sürdüreceğim. İsmail’e gelince, seni iştittim. Onu kutsayacak, verimli kılacak, soyunu alabildiğine çoğaltacağım. On iki beyin babası olacak. Soyunu büyük bir ulus yapacağım. Ancak antlaşmamı gelecek yıl bu zaman Sara’nın doğuracağı oğlun İshak’la sürdüreceğim.” Tanrı İbrahim’le konuşmasını bitirince ondan ayrılıp yukarıya çekildi. (Yaratılış 17/15-22)

Bir yanda Kur’an’ın Yahudilerin yanında olanı tasdik ettiğini söyleyen ayetler var, öte yanda Kur’an’ın tasdik edeceğini söylediği kitapta Muhammed (as)’in Allah elçisi olamayacağını söyleyen pasajlar var. Kur’an bunu onaylarsa kendisini inkâr etmiş olur, onaylamaz ise kendiyle çelişmiş olur. Bu tam bir çıkmazdır. Kur’an’ın tasdik ettiğini söylediği Yahudilerin elindeki Tevrat’ta tasdik değil tekzip edeceği daha birçok bilgi vardır. Mesela; her şeyi altı günde yaratıp yedinci günde dinlenen Tanrı,³¹ sarhoş olup kendi kızlarıyla cinsel ilişkiye giren ve dahası onları hamile bırakan Lut,³² Yalan söyleyen İbrahim,³³ Allah Resülü olan babası İshak’ı aldatan³⁴ ve Tanrı ile gürüşüp onu yenen Yakup,³⁵ hastayken iyileşmenin, aktif olmanın hatta iyilik yapmanın bile yasak olduğu ve bunu dinlemeyenin öldürüldüğü ibadet şekli gibi daha birçok konu vardır. Kur’an’ın bunları onaylaması demek kendisini inkâr etmesi demektir.

Bu kaotik durumu ortaya çıkaran şey “tasdik” kelimesine yük-

31 Bkz. Yaratılış 2:1-3

32 Bkz. Yaratılış 19:30-38

33 Bkz. Yaratılış 12:10-20

34 Bkz. Yaratılış 27:1-40

35 Bkz. Yaratılış 32:24-28

lenen yanlış anlamdan kaynaklanmaktadır. Kur'an'ın kendinden önceki kitapları tasdik edeceğini söylemesi, onlarda olanı hay hay diyerek onaylaması demek değildir. Tam tersi tasdik etmek yalanı ayırıp sadece doğruyu ortaya çıkarmak demektir.

Tasdik kelimesine öncekini olduğu gibi onaylama manası veren ehli kitaptır. Ehli Kitap'ın tümünde bir mesih ya da mehdî beklentisi mevcuttur. Hepsini de kendi içlerinden ve kendi inandıkları kitabı tasdik edecek birini beklemektedir.

Enam 6/124

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رَسُولَ اللَّهِ - اللَّهُ أَعْلَمُ
حَيْثُ يُجْعَلُ رَسُولُهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا
كَانُوا يَمْكُرُونَ

Onlara bir ayet gelince: "Allah'ın elçilerine verilenin aynı bize de verilmedikçe kat'ıyın inanmayız!" dediler. Allah, mesajını koyacağı yeri bilir. Suç işleyenlere Allah katında bir aşağılık ve yaptıkları hileyle karşı çetin bir azab erişecektir.

Yahudilere göre tasdik; gelecek olan elçinin Tevrat'ı tasdik etmesi onda bulunan hiçbir şeyi yalanlamaması, olduğu gibi onaylaması demektir. Yine onlara göre bir şeyin eğrisini doğrusundan ayıracak olan, sonra gelecek olan kitap değil Sinay dağında Musa'ya verilen kitaptır. Yahudilere göre önceki sonrakine değil, sonraki öncekine tabi olmalıdır. Yani ellerinde bulunan Tevrat'ın ne kadar doğru olduğunu belirlemek Kur'an'ın işi değildir. Tam tersi Kur'an'ın ne kadar doğru olduğunu belirleyecek olan Tevrat'tır.

İşte tam da bu nedenle İsa (as)'yü öldürmeye kalkışmışlardır. Çünkü İsa, Tevrat'ta olan bir uygulamayı ortadan kaldırmaya yeltenmiştir. Yani önceki kitabı Yahudiler'in anladığı anlamda tasdik etmemiştir. Bu durum Yahudilere göre İsa'nın Allah elçisi olmadığını gösteren açık bir delildir.

Bunun üzerine Ferisiler'in bazıları, "Bu adam Tanrı'dan değildir" dediler. "Çünkü Şabat Günü'nü tutmuyor." (Yuhanna 9/1-16)

Yahudilere göre ellerindeki Tevrat, gönderilecek tüm elçilerin elçi olduğunu belirleyecek tek kriterdir. Gelecek elçiler kıyamete kadar ellerindeki kitabın tıpkısının aynısı olan kitaplarla gelmeli-

dir.

Bunu şu şekilde bir aldatmacayla pekiştirirler!

Tanrı sözü olan vahiyler insan sözü gibi değildir. İnsanın konuşması kendi zamanını aşamaz. Ama Tanrı'nın konuşması tüm zamanları kapsayacak şekildedir. Tanrı insan gibi zamanla değerini yitiren konuşmalar yapmaz. Tanrı her türlü kusurdan münezzehtir, mükemmeldir. Dolayısıyla O'nun sözleri de her türlü kusurdan uzaktır, mükemmeldir. Elçiler Tanrı tarafından vahiyle gönderilirler. Tanrı gönderdiği elçilere birbirini tutmayan sözler vermez, dolayısıyla biri ne diyorsa diğerleri de aynısını söylüyor olmalıdır. Değilse Tanrı sözü insan sözü gibi yanılğılarla dolu bir hale bürünür.

Buraya kadar söylenenlere katılmayacak bir Müslüman olmaz. Çünkü Kur'an'ın öğrettiği vahiy anlayışı da böyledir. Fakat sorun bundan sonra başlamaktadır.

Onlar ellerinde bulundurdıkları Tevrat'ın, (en mükemmel Tanrı sözleri olan) kitapların anası olduğunu, kendilerinin ve atalarının o kitabı Tanrı'dan geldiği şekliyle koruduklarını söylerler. Tek harfini bile zayı etmediklerini, insan sözü karıştırmadıklarını, yorum bulaştırmadıklarını, gizlemediklerini, değiştirmediklerini söylerler. Hatta ellerinde bulunan Tevrat'a bu nitelemeleri yapmayı bile kafirlik sayarlar.

İşte aldatmaca tam da budur. Güya onlar böyle yapmakla Tanrı'nın sözlerine karşı ne kadar titiz davrandıklarını gösterirler. Tevrat'ın tasdik edilecek bir kitap değil, onaylayacak bir kitap olduğuna inanırlar.

Kur'an'a göre tasdik ise; bu tür söylemlerin doğru mu yoksa yalan mı olduğunu ortaya çıkaran mekanizmadır. Tasdik mekanizması, Allah'ın gönderdiği vahiyleri insanın ihanetinden korumak için önemlidir.

Rağıb El İsfahani, El Müfredat'ında bu kelime ile ilgili şu açıklamayı yapar;

“Sözün hem kalpte olana hem haber verilene uygun olmasıdır. Bu şartlardan biri olmadığında tam sıdk olmaz. Ya sıdk olarak

hiç nitelendirilmez ya da değişik bakış açılarına göre kimi zaman sıdk kimi zaman kezb olarak nitelendirilir.” (El Müfredat SDK md.)

İsfahani bu açıklamayı yaptıktan sonra şu ayet üzerinden örnek verir.

Münafikun 63/1

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

Münafıklar (iki yüzlüler) sana geldiklerinde derler ki “Biz şahidiz; gerçekten sen Allah’ın elçisisin.” Allah, elbette senin kendisinin elçisi olduğunu biliyor ama Allah şahit, münafıklar kesinlikle yalan söylüyorlar.

Bu ayette Allah Resulüne “biz şahidiz ki sen Allah’ın elçisisin” diyen münafıkların yalan söylediklerinden bahsedilmektedir. Onların bu dediklerine Yüce Allah “*Elbette Allah senin Allah elçisi olduğunu biliyor. Ama Allah o münafıkların yalancı olduklarına şahitlik eder.*”

Peki Allah’ın şahitlik ettiği yalan nedir?

Münafıkların Muhammed (as)’e sen Allah elçisisin demeleri midir?

Hayır bu yalan değildir. Onlar Muhammed (as)’in Allah resulü olmadığını söyleseler bile O Allah resulüdür. Zaten Allah; “*Allah elbette senin Allah elçisi olduğunu biliyor*” buyurarak münafıkların bu sözünü onaylamıştır.

Peki münafıkların yalanı nedir o zaman?

Onların yalancılığı şahitliklerindedir. Onlar “biz şahidiz ki sen Allah elçisisin” diyorlardı. Muhammed (as)’ın elçiliğine şahitlik etmek demek, elçi olarak O’nun getirdiklerine kesin bir güven ve şartsız bir itaat gerektirmektedir. İç dünya ile dış dünyanın aynı şey üzerinde hareket etmesi gerekir. Onların “biz şahidiz ki sen Allah elçisisin” demeleri kesin bir güven ve şartsız bir itaatten kaynaklanmıyordu. İç dünyaları başka ağızları başka şey söylüyordu.

Münafikun 63/2

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

*Bu gibi sözleri kalkan edinin Allah'ın yolundan çekilirler.
Yapıp durdukları şey ne kötüdür!*

Yüce Allah münafıkların doğru sözlerini “elbette sen Allah elçisisin” buyurarak onaylamış, şahitliklerini ise tezkib etmiştir. İşte tasdik bu iki ilke ile beraber olunca işlemektedir. Gerçeği onaylamak, yalanı tezkib etmek tasdiktir.

Tıpkı bunun gibi Kur'an'ın kendinden öncekileri tasdik edebilmesi için üç şeyin uyum içinde olması gerekmektedir.

1- Allah'ın gönderdiğinde asla şüphe olmayan önceki kitaplar. (Tevrat ve İncil)

2- Allah'ın kendilerine gönderdikleri vahyi tek harfine dokunmadan, gizlemeden, değiştirmeden, tahrif etmeden onu koruyarak yazdıklarını söyleyenlerin ellerinde bulunan kitaplar.

3- Allah'ın gönderdiğinde şüphe olmayan son kitap. (Kur'an)

Bu üç şey birbiriyle uyumlu değilse ortada bir yalan var demektir. Bu yalanın ne olduğunu ve kimin yalan söylediğini ortaya çıkarmak “tasdik” dir.

Yukarıya aldığımız üç ilkeye göre Bakara sûresindeki ayetin dediğini anlamaya çalışalım.

Sizin yanınızda olanı (Tevrat'ı) tasdik edici olarak indirdiğime (Kur'an'a) inanın.³⁶

1- Musa'nın Allah elçisi olduğunda ve ona Yüce Allah'ın insanlığa rehber olsun diye kitap verdiği Yahudilerin elinde bulunan Tevrat ile Kur'an aynı şeyleri söylemektedir. Yani her iki kitap da bunu onaylamaktadır. Burada ortaya çıkarılması gereken bir yalan yoktur.

2- Yahudiler ellerinde bulunan kitab'ın (en azından ilk beş bölüm olan Tora'nın) Allah'ın Musa'ya verdiği şekliyle hiç bozulmadan korunduğunu söylemektedirler.

Rambam, her Yahudi'nin sorumlu olduğu 13 inanç prensibini listelerken, sekiz ve dokuzuncu sırada şunlara yer vermiştir:

8. Elimizdeki Tora'nın öğretmenimiz Moşe'ye verilmiş olanla aynı olduğuna tam bir inançla inanıyorum.

9. Bu Tora'nın değiş tokuş edilemeyeceğine ve Mübarek Yaratıcı'nın başka bir Tora vermeyeceğine tam bir inançla inanıyorum.

Bu iki prensip, Yahudi'nin temel inancının sarsılmaz parçalarından olmanın yanında, Tora öğrenimini sırasında takınılacak tavır konusunda da rehber niteliğindedir. Tora öğrenimi sırasında temel prensip, bu kitabın Tanrı'nın ebedi ve değişmez sözü olduğunu kabul etmektir.

Tora'nın her bir harfi Tanrı tarafından Moşe Rabenu'ya (Musa) verilmiştir; değiştirilmemiştir ve değiştirilemez; Tora'ya hiçbir şey eklenmemiştir ve eklenemez. Gerçekten de Talmud, Tora'nın tek bir harfinin ya da geleneksel olarak kabul edilmiş herhangi bir açıklamasının geçerliliğini sorgulan bir kişinin, Tora'nın tümünü inkâr etmeye kadar gideceğini önemle vurgular (**Talmud-Sanedin 99a**)

...

“Diğer yandan mantık, insanın Tanrı'nın sözüyle hiçbir şekilde oynayamayacağını gerektirmektedir. Sadece insan zekasının Tanrısal zekayla boy ölçüşemeyecek çok düşük bir boyutta olmasından değil, aynı zamanda Tanrı'nın Bilgeliliği'nin “Mükemmel” olmasından dolayı...Ve tanım gereği “mükemmellik” geliştirilemez”. (**Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 1. Kitap BEREŞİT. Önsöz, Tanrısal ve Ebedi bölümü**)

3- Kur'an ise; onların bu söylemlerinin doğru olmadığını, onların Allah'ın gönderdiği kitabı tahrif ettiklerini, bazı yanlarını gizlediklerini, bazı şeylerini değiştirdiklerini ve içine insan sözü karıştırdıklarını haber vermektedir. Az önce bununla ilgili ayetler verilmişti.

Görüldüğü gibi elde bulunan Tevrat ile Kur'an çelişmiştir. Ortada bir yalan vardır. Yalanın ne olduğunu ve kim tarafından söylendiğini ortaya çıkarmak tasdiktir.

Yalanın kim tarafından söylendiğini bulabilmek ancak her iki kitabın içeriğine vakıf olmakla mümkündür. Yani Tevrat'a bakmadan onu yalanla itham etmek doğru olmayacağı gibi Kur'an'a bakmadan onun yalancı olduğunu söylemek de doğru değildir.

Bugün Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların kendi kitaplarına imanı çoğunlukla bir ön kabul ve şartlanma üzerinden olmaktadır. Aslında üç dinin mensupları da kendi kitaplarından habersizdir.

Yapılması gereken, üçü de insanlığın elinde olan kitapları incelemek ve kimin yalanlarla dolu olduğunu ortaya çıkarmaktır. Üç dinin mensuplarına bakıldığında üçü de ellerinde bulunan kitabın tek harfi bile zayı olmadan Allah'ın vahiy ettiği haliyle kendilerine kadar ulaştığını söylemekteler. Bu durumun onlara sonsuz bir özgüven vermesi gerekmektedir. Oysa üçünün takipçileri de özgüvenden yoksundurlar.

Doğrusunu söylemek gerekirse özgüven noktasında Müslümanlar diğer iki din mensuplarından çok ileride ve iyi niyetlidirler.³⁷ Müslüman alimler Tevrat ve İncil'i her dönemde incelemiş, söylentiler ve dedikodular üzerinden değil bizzat kitaplar üzerinden bilgi sahibi olmuşlardır.

Yahudi ve Hıristiyanlar ise Kur'an'a her dönem ve çağda dedikodu, söylenti, tezvirat, iftira, çarpıtma üzerinden yaklaşmışlardır.

Oysa; madem ellerinde tek bir harfi bile değişmemiş olduğuna inandıkları Allah'ın mükemmel sözü vardır, o halde korkmalarını gerektirecek bir durum da olmamalıdır. Elleri bulunan Allah'ın sözü mükemmel ise ve kendileri ona müdahale etmemiş, değiştirmemiş, tahrif etmemişlerse onun kendilerini doğruya götüreceğinden emin olmalıdırlar. Tanrı'ya ve O'nun sözlerine güvenmeleri gerekmektedir. Tıpkı Müslüman alimlerin onların kitaplarına yaklaşımı gibi onlar da Kur'an'ı ellerine almalı, incelemeli kimin yalan söylediğini tespit etmelidirler. İnsanların Kur'an hakkında uydurdukları yalanlara kulak asmamalı, iftira atmamalıdırlar.

Kur'an büyük bir özgüvenle herkese meydan okumaktadır.

Bakara 2/23

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا
شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Kulumuza (Muhammed'e) parça parça indirdiğimiz şeyden şüpheleniz varsa Allah ile aranıza koyduğunuz ulu kişilerinize yalvarın da ondakine denk bir sure getirin. İddianızda haklı iseniz yaparsınız!

Ehli kitap bunu yapmadığı gibi iftira ve uydurmalara sarılarak insanları aldatmaya devam ediyorlar. Müslümanların yanlış uygulamaları da onlara delil sunuyor.

Tasdikin işlemesi için gerekli olan bizzat elde bulunan kitaplardır. Yani ilave bir delil, ilave bir belge gerekmemektedir. Allah'ın gönderdiği vahiyler her daim hidayet ederler, yani insanlara her konuda rehberlik ederler. Eğer Yahudi ve Hıristiyanlar ellerinde bulunan kitaplarının her daim kendilerine rehberlik ettiğini ve o kitaplarının tek harfine bile dokunmadıklarını iddia ediyorlarsa hiçbir şekilde Kur'an'la yüzleşmekten kaçmamalıdır. Ancak onlar bunu yapmak yerine yüzlerce yıldır Kur'an'ın açıklarını aramakta, onda bir eğrilik, bir tutarsızlık bulmaya çalışmaktadırlar.

Yüce Allah'ın kitaplarında eğrilik, tutarsızlık, gizleme, çarpıtma olmadığına dair ortaya konulacak tek ve en büyük delil bizzat kitapların kendisidir. Kur'an'ın Allah kelamı olduğuna, tertemiz korunduğuna dair delil yine Kur'an'dır. Allah'ın vahiylerini korumada kimin yalan söylediğini ortaya koyacak olan da yine elde bulunan Tevrat, İncil ve Kur'an'dır. Bu kitaplar hakkında karar verecek olan ise bizzat insanın kendi vicdanıdır. Eğer vicdanı Tevrat'ı ve İncil'i Kur'an'ın tasdikine sunmadan kabul ediyorsa bunda yapacak bir şey yoktur. O kitaplarda vaat edilene göre yaşar ve ölür. Öldükten sonra kendisine, elinde bulunan Tevrat ve İncil'in vaat ettikleri mi, yoksa Kur'an'ın vaat ettikleri mi verilir ahirette görür! Mesele aslında bu kadar basittir.

Ellerinde bulunan Tevrat ve İncil'i Kur'an'a arz edip tasdik etmiyorlar diye Yahudi ve Hıristiyanları suçlamak meseleyi çözmemektedir. Ortada Kur'an tarafından tasdik edilmeyi bekleyen iki kitap vardır. Bizzat Yüce Allah o kitapların takipçileri tarafından tahriye, gizlemeye, değiştirmeye, insan sözü karıştırmaya maruz

kaldığını söylemektedir. İşte Allah'ın gönderdiği Tevrat ve İncil'in maruz kaldığı bu durumdan çıkarılması gerekmektedir. Yani onlara karıştırılmış yalanların tekzip, doğruların onaylanması yoluyla da tasdik edilmesi gerekmektedir.

Elbette ki Yahudiler ve Hıristiyanlar bunu yapmadılar ve yapmayacaklardır, bu belli olmuştur. Fakat Kur'an'ın kendinden öncekileri tasdik ettiğini söyleyen onlarca ayet, biz Müslümanlara elde bulunan Tevrat ve İncil'e bir bakış açısı kazandırmakta ve bir görev yüklemektedir. Bize kazandırdığı bakış açısı, elde bulunan Tevrat ve İncil'i toptan ret etmememiz gerektiği, bize yüklediği görev ise onları tasdik yani ona karıştırılmış insan sözlerini ayıklama, değiştirilmiş şeylerinin doğrusunu Kur'an aracılığıyla tespit etme, tahrifleri düzeltme, gizlenmişlerini ortaya çıkarmadır.

Bugün elimizde bulunan Tevrat ve İncil bizim için bu açıdan değerli kitaplardır. Biz Müslümanlar birini diğerinden ayırmayarak iman ettiğimiz Resullere verilmiş o kitapları Yahudi ve Hıristiyanların vicdanı olmayan insaflarına terk edemeyiz. Bu kitaplar onlara geldi, bizi ilgilendirmiyor diyemeyiz. Çünkü bu sözü söylememiz tıpkı Yahudiler gibi olmamız demektir.

Bakara 2/91

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنزَلَ عَلَيْنَا وَنَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

Onlara, “Allah'ın indirdiğine inanıp güvenin!” denince, “Biz bize indirilene güveniyoruz!” der, gerisini görmezlikten gelirler. Hâlbuki o, tümüyle gerçektir ve yanlarındakini onaylayıcı özelliktedir. De ki “Kitabınıza inanıyordunuz da şimdiye kadar Allah'ın nebîlerini ne diye öldürüyordunuz?”

Bakara 2/285

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أَنزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نَفَرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

Bu elçi, Rabbinden kendine indirilen her şeye inanıp gü-

venmiştir; müminler de öyle! Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inanıp güvenir. "O'nun elçileri arasında ayırım yapmayız." derler. Şunu da derler: "Dinledik ve boyun eğdik! Bağışla bizi ey Rabbimiz! Dönüp varılacak yer; Senin huzurundur."

Bakara 2/136

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Siz şöyle söyleyin: "Biz Allah'a inanıp güvendik; bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilene, Musa'ya ve İsa'ya verilene, Sahipleri (Rableri) tarafından Nebilere ne verilmişse hepsine inandık. Hiçbirini diğerinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuş kimseleriz."

Müslümanlar, Yahudi ve Hıristiyanlar gibi "Sadece bize indirilene inanırız gerisini inkâr ederiz, Tevrat ve İncil bize indirilmedi bizi ilgilendirmiyor" diyemez. Biz hepsine iman eder ve tasdik ederiz. Yani onların eklediği insan sözlerini ayıklar, yaptıkları tahrifleri bulur, sakladıklarını ortaya çıkarırız. Değiştirdiklerini tespit ederiz. Allah'a hamdolsun ki elimizde Kur'an var ve tasdik ancak Kur'an ile yapılabilecek bir eylemdir.

Bu çalışma da bir nevi bu eylemi yerine getirmek içindir.

Tevrat'ta, dinin temelini koyulan uyulduğunda din sınırlarında kalınan, uyulmadığında ise kişiyi din adına öldürerek yaşamdan eden Şabat; İncil'de ise ataların uydurması, sahte din gösterisi, İsa'nın öldürülme sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kur'an'ın bu iki söylemin hangisinin doğru olduğunu ortaya çıkarması ya da her ikisini yalanlaması tasdiktedir.

Bu yüzden Şabat konusunda bir Yahudi uygulamasıdır diyerek sadece Tevrat'a göre davranmak asla doğru değildir. Eğer bu uygulama Tevrat'ın dışındaki kitaplara hiç yansımamış olsaydı belki böyle düşünülebilirdi. Ancak bu mesele İncil'e de yansımıştır. Hem de Tevrat'ta Şabat'a yüklenen anlamın tam tersi istikametinin

de...

Bu yüzden Şabat hakkında sadece Yahudilerin dediklerini dikkate almak, İncil’de olanı görmezden gelmek asla doğru bir davranış değildir. Kur’an’ın kendinden öncekileri tasdik etme fonksiyonu sadece Tevrat’la sınırlı değildir. O kendinden önceki tüm kitapları tasdik ettiği gibi, kendinden önceki tüm kitapların üzerinde denetleyicidir...

Maide 5/48

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۗ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ۗ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۗ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۗ

Gerçekleri içeren bu Kitabı sana, kendinden öncekileri bu Kitapta olanla tasdik edici ve denetleyerek koruyan özellikte indirdik. O halde aralarında Allah’ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen doğruları bırakıp onların arzularına uyma. Her birinize bir şeriat ve bir yol belirledik. Tercihini yalnız Allah yapsaydı hepinizi tek bir toplum (ümmet) yapardı. Oysa verdiği şeylerle sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek için böyle yaptı. Artık hayırlı (iyi) işlerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah’adır. O, anlaşmazlığa düşmüş gününüz konuları size bildirecektir.

Şabat konusunun Yahudiler ve Hıristiyanlar arasında çok ciddi sorunlar çıkardığı, Tevrat ve İncil’e farklı yansıdığı gün gibi ortadadır. Kendinden önceki kitapları tasdik (doğruyu onaylamak, yalanı tekzip etmek) eden ve denetleyip koruyan Kur’an’a bu konuyu arz edip doğrusunu ortaya çıkarmak gerekmektedir. Aslında sadece bu konuda değil, her konuda böyle yapılması gerekmektedir. Bu, Müslümanlar üzerinde bir görevdir.

VI- Sebt ve Şabat Kelimelerinin Anlamları

Şabat'ın elde bulunan Tevrat ve Yahudi kaynaklarındaki tariflerine baktığımızda, şu çerçeveyi belirlemenin yanlış olmayacağı kanaatindeyiz:

Şabat sadece Yahudilerin idrak edebileceği kutsal bir amaçla hayata ara verme, dinlenme, dini bir tatildir. Yahudi olmayan birinin Şabat'ı yoktur. Mevcut Tevrat, Yahudilerin bu dinlenmesini, kutsal dini tatile öylesine bağlamıştır ki Şabata uygun davranmayan Yahudi'nin yaşamaya hakkı yoktur.

Şabat Günü çalışan herkes kesinlikle öldürülmelidir. İsraililer, sonsuza dek sürecek bir antlaşma gereği olarak, Şabat Günü'nü kuşaklar boyu kutlamaya özen gösterecekler. Bu, İsraililer'le benim aramda sürekli bir belirti olacaktır. (Mısır'dan Çıkış 31/15-17)

Yukarıda anlatıldığı gibi Şabat uygulamasının Tanrı ile Yahudiler arasında bir belirti olması, Şabat kavramına tamamen Yahudilere özel bir anlam yüklemektedir. Yahudi olmayanlar tıpkı Yahudiler gibi Şabat kurallarına uysalar bile onlar için Şabat olmuş olmamaktadır. Şabat sadece Yahudi içindir, başkasının buna hakkı yoktur. Bu gerçek Yahudi din adamları tarafından yukarıda ki Tevrat pasajının açıklamasında şöyle ifade edilmektedir.

“Bene-Yisrael ile aramda” – Bu ifade, bir tür gizliliği ifade eder. Tanrı tüm emirleri herkesin göreceği şekilde vermiş; Şabat emrini ise Bene-Yisrael'e kimsenin görmeyeceği şekilde aktarmış-

tır. Bir kral oğluna ya da sadık bir kuluna emir verdiğiğinde bunu herkesin gözü önünde değil, kulağına eğilerek yapar. Bu emir; ikisi arasında bir tür sırdır ve kayda geçmez. Şabat emri de diğer emirler gibi Sinay'da büyük bir ses ve ışık gösterisi eşliğinde verilmiş olmasına karşın, hangi işlerin yapılmaması gerektiği Torâ'da açık bir şekilde yazılı değildir. Bu açıdan Şabat, sadece Yahudiler'e özel bir emirdir ve Yahudi olmayan kişinin Şabat kurallarını gözetmeye hakkı yoktur." (Gözlem Yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamasıyla TORA. 2. Kitap Şemot. S.415)

Bu şekilde Yahudilere özel bir şeyi ifade eden İbranice Şabat kavramına başka dillerde verilecek anlamın ve onu ifade edecek kelimenin de Şabat'ın özelliğini ifade etmesi gerekmektedir. Yahudilerin bu özel uygulamasını konu alan beş Kur'an ayetinde (2/65; 4/47-154; 7/163; 16/124) Yüce Allah Şabat kavramına karşılık olarak Sebt kelimesini uygun görmüştür.

Bakara 2/65

وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الذِّبْنَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

İçinizden Sebt hakkında aşırı davrananları elbette bilirsiniz. Onlara "Aşağılık maymunlara dönüşün" demiştik.

Ayette geçen Sebt kelimesinin El Müfredatta anlamları hakkında şunlar söylenmiştir;

İstirahat etmek, işten uzak durmak, hareketsiz olmak veya hareketsiz hale gelmek, sebt gününe girmek, sebt'in gerekliliklerini yerine getirmek, bir şeye ara vermek, durdurmak, önlemek, yarıda kesmek, saçları tıraş etmek, bayılmak, ölmek, kellesini uçurmak için boynunu vurmak, istirahat etmek. (İsfahani El Müfredat. SBT maddesi)

Rağıb El İsfahani çeşitli formlarda Sebt kavramı hakkında bu anlamları verdikten sonra; aynı kelime hakkında şu açıklamayı da yapar.

"Sebt ya da cumartesi. Böyle anılmaktaydı, çünkü Yahudiler bugünde iş yapmayı bırakırlar ve istirahat ederlerdi. Cuma'nın Müslümanlar, Pazar'ın Hıristiyanlar için olduğu gibi bugün de Yahudiler için kutsaldır". (a.g.e)

Sözlüklerin yaptığı bu tanım Yahudilerin Şabat'ını anlatan ve

bir Kur'an kavramı olan Sebt kelimesinin anlamında bir daralma-ya sebep olmuştur. Şabat kelimesi İbranice bir kelimedir ve sadece Yahudi olanlara ait özel bir şeyi anlatan kavramdır. Kur'an'da geçen Sebt kavramı Yahudilerin bu uygulamasına dikkat çekerken; kelimeye verilen cumartesi manası, Şabat'ta olduğu gibi aynı özel anlamı içermemektedir. Çünkü *cumartesi* kelimesi özel bir durumu, özel bir şeyi anlatmaz. Şabat sadece Yahudiler için ve Yahudilerin yapabileceği bir şeydir. Cumartesi ise Yahudi olsun olmasın herkes için cumartesidir. Bunun yanında Sebt kelimesine Şabat'ın anlamını vermek ve bunun da cumartesi gününü ifade ettiğini söylemek, Yahudilerin birden fazla olan Şabat'ını sadece *cumartesi* ismine indirgemekle sonuçlanmaktadır. Şabat'a cumartesi demek, Yahudilerin o günün dışındaki Şabat olan günleri ve hatta yıllarını görmezden gelmeye yol açmaktadır.

Yahudiler Şabat'ı bir günün ismi olarak görmezler. Cumartesi günü idrak ettikleri Şabat'tan başka Şabat'ları da vardır.

RAB Musa'ya şöyle dedi: “Yedinci ayın onuncu günü günahların bağışlanma günüdür. Kutsal bir toplantı düzenleyeceksiniz. İsteklerinizi denetleyecek, RAB için yakılan sunu sunacaksınız. O gün hiç iş yapmayacaksınız. Çünkü Tanrınız RAB'bin huzurunda günahlarınızı bağışlatacağımız bağışlanma günüdür. O gün isteklerini denetlemeyen herkes halkın arasından atılacaktır. O gün herhangi bir iş yapmanı halkın arasından yok edeceğim. Hiç iş yapmayacaksınız. Yaşadığınız her yerde kuşaklar boyunca sürekli yasa olacak bu. O gün sizin için Şabat, dinlenme günü olacak. İsteklerinizi denetleyeceksiniz. Ayın dokuzuncu günü, akşamdan ertesi akşama kadar Şabat'ı kutlayacaksınız.” (Levi'liler 23/26-32)

Bu Tevrat pasajında Yahudi takvimine göre her yılın yedinci ayının onuncu gününün de Şabat olduğu söylenmiştir. Yahudi takviminde aylar şu şekilde adlandırılır.

- 1. Nisan / Nissan
- 2. Iyyar / İyyar
- 3. Siwan / Sivan
- 4. Tammuz

- 5. Abh / Av
- 6. Elul
- 7. Tishri
- 8. Marheshwan / Cheshvan
- 9. Kislew / Kislev
- 10. Tebeth / Tevet
- 11. Shebhat / Shevat
- 12. Adar
- 13. Adar II

Yukarıdaki Tevrat pasajında bahsedilen yedinci ayın onuncu günü olan Şabat, “*Tishri*” ayının onuncu günüdür. Bugün Yahudilerin kefaret günü dedikleri ve ulu günlerden saydıkları *Yom Kipur* bayramıdır. Yom Kipur Şabat’ında daha önceki bölümlerde verdiğimiz yapılması yasak olan 39 Melaha aynen geçerli olduğu gibi, deri ayakkabı giymek, vücuda ferahlatıcı şeyler sürmek ve eşler arası cinsel ilişkide bulunma yasakları ilave olarak gelmiştir. Tıpkı haftanın yedinci günü yapılan Şabat’ı ihlal edene verilen ceza gibi Yom Kipur yasaklarına uymayana verilen ceza da ölümdür. Cezası tüm Şabat’larda olduğu gibi ölüm olan Yom Kipur Şabat’ı, her zaman cumartesi gününe denk gelmemektedir. Mesela son yedi yılın Yom Kipur’ları şu günlere denk gelmiştir.

<i>Yıllar</i>	<i>Başladığı Akşam</i>	<i>Bittiği Akşam</i>
<i>Yom Kippur 2011</i>	<i>7 Ekim Cuma</i>	<i>8 Ekim Cumartesi</i>
<i>Yom Kippur 2013</i>	<i>13 Eylül Cuma</i>	<i>14 Eylül Cumartesi</i>
<i>Yom Kippur 2014</i>	<i>3 Ekim Cuma</i>	<i>4 Ekim Cumartesi</i>
<i>Yom Kippur 2015</i>	<i>22 Eylül Salı</i>	<i>23 Eylül Çarşamba</i>
<i>Yom Kippur 2016</i>	<i>11 Ekim Salı</i>	<i>12 Ekim Çarşamba</i>
<i>Yom Kippur 2017</i>	<i>29 Eylül Cuma</i>	<i>30 Eylül Cumartesi</i>

Görüldüğü gibi 2015 ve 2016 yıllarında en büyük Şabat sayılan Yom Kipur, salı gününe ya da Yahudi gün kavramına göre 3. güne denk gelmiştir. Aslında o günün hangi güne denk geldiğinin hiçbir önemi yoktur. O gün Şabat’tır. Bundan dolayı Kur’an’da geçen

Sebt kavramına Cumartesi manası vermek ve bunun Yahudilerin Şabat'ını ifade ettiğini söylemek doğru bir çıkarım değildir. Fakat tüm tefsir ve meallerimizde Sebt kelimesi cumartesi olarak çevrilmiş ve bunun Yahudilerin Şabat'ı olduğu söylenmiştir. Bu yaklaşım hem Yahudilerdeki Şabat kavramının anlamını hem de Kur'an'da geçen Sebt kelimesinin anlamını daraltmıştır. Kaldı ki Yahudilerin Şabat uygulaması sadece yukarıda verilen iki günle de sınırlı değildir. Elimizde bulunan Tevrat haftanın yedinci günü, her yılın yedinci ayının onuncu günü dışında Şabat yılı diye bir başka Şabattan da bahsetmektedir.

“RAB Sina Dağı'nda Musa'ya şöyle dedi: “İsrail halkına de ki, ‘Size vereceğim ülkeye girdiğiniz zaman, ülke RAB için Şabat'ı kutlamalı. Altı yıl tarlanı ekeceksin, bağını budayacaksın, ürünü toplayacaksın. Ama yedinci yıl toprak dinlenecek. O yıl Şabat Yılı olacak, RAB'be adanacak. Tarlanı ekmemel, bağını budamamalı. Hasadının ardından süreni biçmeyecek, budanmamış asmanın üzümünü toplamayacaksın. O yıl ülke için dinlenme yılı olacak. Şabat Yılı'nda ülke ne ürün verirse, sizin için, köleleriniz, cariyeleriniz, yanınızda çalışan ücretliler ve aranızda yaşayan yabancılar için yiyecek olacak. Ülkede yetişen ürünler kendi hayvanlarınızı da yabanıl hayvanları da doyuracak”.
(Levi'liler 25/1-7)

Bu pasaj açık bir şekilde Şabat kavramını bir yıl için kullanmıştır. Yani o yılda kapsamı tüm herkes için olmasa da her gün Şabat'tır. Kapsamının daraltılmış olması o yılın Şabat olmadığını göstermez. Zira Şabat bir günün, bir yılın ismi değil Yahudilerin yaptığı eylemin adıdır. Kapsamı daraltılmış Şabat'ta kimin ne eylemde bulunacağı, kimin ne şekilde Şabat yapacağı Yahudi din adamları tarafından şöyle açıklanmıştır.

“Fakat burada bahsedilen işi bırakma gerekliliği sadece bağ bahçe ve tarlalardaki tarımsal faaliyet için geçerlidir. Tarımla ilgili olmayan, örneğin inşaata yönelik kazı gibi işlemler yapılabilir”.

“(Tarımsal) İş bırakmayı gerektiren bir Şabat- İbranice Şabat Şabaton. Sadece aktif olarak tarım yapmak değil, toprağı tarım yapmaya elverişli hale getirmek de aynı şekilde yasaktır”.
(Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve

Aftara. 3. Kitap. Vayikra. S.361)

O yılı Şabat yapacak şey, tarımla uğraşanların toprağı işlemeyi durdurmalarıdır. O yılın Şabat olmasının anlamı işi durdurmaktır. İşte bu işi durdurmanın İbranice'deki karşılığı Şabat'tır. Aslında Kur'an'da geçen Sebt kelimesi tam da bu anlamda kullanılmıştır. Müfredattan yaptığımız alıntıda Sebt kavramının asıl anlamının, işi durdurmak, işi bırakmak, dinlenmek olduğunu görmüşük.

Sebt kelimesinin haftanın bir günü olan Cumartesi'ni ifade edecek şekilde Müslümanlar tarafından ilk defa ne zaman kullanılmaya başladığını tespit etmek çok zordur. Fakat bu kelimenin Kur'an'ın inişinden çok sonraları, bir günün adı olarak kullanıldığını rahatlıkla tespit edebiliriz.

Yüce Kur'an'ın iniş ortamında ilk muhatapları Araplardı. Kur'an dilinin son derece fasih bir Arapça olması bunun en açık göstergesidir. Şüphesiz Kur'an en büyük ilk değişimi çölün ortasında yaşayan, medeni olmayı hiçbir zaman beceremeyen, insanlığın gelişiminde belirleyici herhangi bir rolü olmayan, temizlik ve sosyal hayat anlayışı son derece ilkel, hiçbir kuralı olmayıp hiçbir kuralı da tanımayan Arap zihniyetinde yapmıştır. Bunun yanında Kur'an; Arapların konuştuğu ve yazdığı; disiplini belirlenmemiş, kuralları netlik kazanmamış, insanlık nazarında hiç dikkate alınmayan dilini almış onda da insan havsalasının alamayacağı şekilde bir devrim yapmıştır. Hiç kimsenin kıymet vermediği bu çöl dili, çok kısa zamanda tüm dünyada bilimin, edebiyatın, konuşmanın, şiirin ve medeniliğin belirleyici dili olmuştur. Bugün Arap dili bu özelliklerini kaybettiyse bunun sorumluluğu Arap dilinin mükemmel hali olan Kur'an'ın Müslümanların hayatından dışlanması nedeniyle. Müslümanlar hayatlarında Kur'an'ı belirleyici olmaktan uzaklaştırdığı oranda kendileri de insanlık için belirleyici olmaktan uzaklaşmışlardır. Müslümanlar; Müslüman olmanın kıymetinin, Müslümanın Kur'an'a verdiği kıymet oranında olduğunu unutmuşlardır.

Allah'ın son elçisi Muhammed (as)'dan çok kısa bir zaman sonra, Kur'an'ın Müslümanların hayatındaki belirleyiciliği hızla kaybolmaya başladı. Müslümanlar Kur'an'ı hayatlarından uzaklaştırdıkça başkalarını taklit ettiler. Bu taklit tüm alanlarda oldu-

ğu gibi günlere isim vermede de kendini göstermiştir. Bugün dahi taklitten kaynaklandığı apaçık olan uygulama üzerinden günlere isim verilmektedir.

Arapça da haftanın günleri şu şekildedir.

<i>Haftanın Günleri</i>				<i>İslam Öncesi</i>
يَوْمُ الْأَحَدِ	<i>Yevmul ehad</i>	<i>Birinci gün</i>	<i>Pazar</i>	<i>Evvel</i>
يَوْمُ الْاِثْنَيْنِ	<i>Yevmul esneyn</i>	<i>İkinci gün</i>	<i>Pazartesi</i>	<i>Ehven</i>
يَوْمُ الْاَلْتَلَاةِ	<i>Yevmus selase</i>	<i>Üçüncü gün</i>	<i>Salı</i>	<i>Cubar</i>
يَوْمُ الْاَرْبَعَاءِ	<i>Yevmul erbia</i>	<i>Dördüncü gün</i>	<i>Çarşamba</i>	<i>Dubar</i>
يَوْمُ الْاَحْمِيسِ	<i>Yevmul hamis</i>	<i>Beşinci gün</i>	<i>Perşembe</i>	<i>Mu'nis</i>
يَوْمُ الْجُمُعَةِ	<i>Yevmul cum'a</i>	<i>Cuma günü</i>	<i>Cuma</i>	<i>Arube</i>
يَوْمُ الْمَنْبِتِ	<i>Yevmus sebte</i>	<i>Sebt günü</i>	<i>Cumartesi</i>	<i>Şiyar</i>

Görüleceği gibi halen günlerin dizilişi tıpkı Yahudilerde olduğu gibidir. Bu diziliş Kur'an'ın inişinden sonra olmuştur.

Pazar gününü haftanın birinci günü olarak kim belirlemiştir?

Zira haftanın günleri o günden başlatılmaktadır. Oysa Kur'an'da ismi geçen ve Müslümanlar için önemli olan "Cuma" gününün, haftanın başlangıcına ya da sonuna gelmesi daha uygun değil midir?

Müslümanlar açısından çok önemli görülmeyen bu detay aslında İslam'ın öngördüğü zaman algısını dışlayıp, zamanı Yahudi algısı üzerinden yaşamayı da beraberinde getirmiştir.

Kur'an gelmezden önce Araplar arasında günlerin sıralanması ve günlerin isimleri böyle değildir. Tüm İslam tarihçilerine göre; herhangi bir takvim kullanmayan, takvim anlayışını herkesin hafızasına kazınan yaşanmış unutulmaz olaylar üzerine bina eden Araplar, gün isimleri hakkında şu şekilde davranmışlardır.

Araplar İslamiyet'ten önce haftanın yedi gününü "EVVEL, EHVEN, CUBAR, DUBAR, MU'NİS, ARUBE, ŞİYAR" diye adlandırıyorlardı. İbranice'de "gurup" manasına gelen "ereb" kelimesi, Yahudiler tarafından "ereb shabat" (cumartesi akşamı) şeklinde cuma günü için kullanılmıştır. Aramice olan ve Süryanice'de "rahmet" anlamına gelen bu kelime Arapça'ya

da “arube” şeklinde geçmiştir. Arube yerine Cuma isminin ne zaman kullanılmaya başladığı ile ilgili iki tane rivayet vardır.

Bunlardan birincisine göre; Kureyşliler Hz. Peygamber'in sekizinci cediti Ka'b b. Lueyy'in etrafında toplanarak onun sohbetini dinlerlerdi. Bu sebeple Ka'b arûbe gününe “toplama günü” manasına gelen “Cuma” adını vermiştir.

İkinci rivayete göre ise hicretten önce bir araya gelen Medinelî Müslümanlar; Yahudilerin haftada toplandıkları özel bir günleri (cumartesi) bulunduğunu, hıristiyanların da böyle bir günleri (Pazar) olduğunu söyleyerek “arûbe” günü toplanıp ibadet etmeyi kararlaştırdılar ve “arube”ye de bugünde bir araya geldikleri için cum'a adını verdiler. Aynı rivayete göre Cum'a sûresi bu olaydan daha sonra nazil olmuştur. Arube adı bundan sonra hiç kullanılmamıştır”. (TDV Ansiklopedisi Arube mad-desi. Mustafa Fayda. C.3. s. 422)

Kur'an gelmezden önce Arapların cumartesi gününe Sebt demedikleri anlaşılmaktadır. Sebt'in bir gün ismi olarak kullanılmaya başlanması ile ilgili olarak ise şöyle bir açıklama vardır.

Sebt: İsrâiloğulları'na bazı işleri yapmanın yasaklandığı gün, Yahudi kutsal günü.

Arapça'da cumartesi günü için kullanılan sebt kelimesine sözlüklerde “sakin olma, dinlenme, ara verme” gibi anlamlar verilmiştir (Lisânü'l-Arab, “sbt” md.; Tâcü'l-arûs, “sbt” md.). Anılan günün sebt olarak adlandırılması, Allah'ın bugünde yaratma işine başlayıp yine bugünde yaratmaya son verdiği ve İsrâiloğulları'na bugünde işe ara vermelerini emrettiği şeklinde açıklanmıştır. (TDV Ansiklopedisi. Sebt md. C.36.s.256; Salime Leyla Gürkan)

Bu açıklama, Sebt kelimesine cumartesi manasının verilmesinin Yahudi etkisiyle olduğunu göstermektedir. Yani Kur'an'ın indiği zeminde gün anlayışı içerisinde Sebt diye bir gün adı yoktur.

Tüm bu açıklamalardan sonra; Sebt kelimesine cumartesi manası vermenin, Kur'an'ın kast etmediği bir mana olduğu söylenebilir. Kur'an, Sebt derken Yahudi uygulaması olan Şabat'a dikkat çekmiştir. Üstelik bu uygulama sadece bir günle de sınırlı değildir.

Sebt kelimesini Kur'an'dan alıp bir güne isim olarak vermekte

herhangi bir engel yoktur. Ancak sonradan kazandırılan bu anlamı Kur'an kavramının karşılığı olarak görmek doğru değildir. Cumartesi gününe Sebt kelimesini uygun görmek sonradan o güne kazandırılmış anlamdır. Kur'an'dan alınan bu kelimeyi kendi anlamından koparıp, insanların sonradan kazandırdığı manayı kelimenin anlamı olarak görmek beraberinde birçok Kur'an hakikatinin üstünün örtülmesine ve hatta tam tersi bir anlam kazanmasına sebep olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Sebt kelimesine cumartesi manası vermenin yanlışlığının bir başka delili ise; Kur'an'ın bize anlattığı gün kavramı ile Yahudi anlayışındaki gün kavramının ayrı şeyler olmasıdır. Yahudiler günün başlangıcı olarak akşam güneşinin batışını, gün sonu olarak da bir sonraki gün güneşin batışını alırlar. Daha açık bir ifadeyle Yahudilerin günü akşam namazında başlar ve bir sonraki akşam namazına kadar devam eder. Yani Yahudiler yeni güne, geceyi başlangıç olarak alırlar. Bunu 28 Temmuz 2017 Cuma gününün İstanbul'daki gerçek saatleri üzerinden örneklendirerek biraz daha açalım.

Yahudilere göre bu tarihte akşam güneşin battığı saat olan 20.26 da Şabat başlamaktadır. Eğer Şabat demek cumartesi demekse bizim içinde (Şabat'a uysak da uymasak da) cumartesi o saatte başlamak durumundadır. (İslam'a göre olmasa bile) Bugün kullandığımız güneş endeksli saat ve takvime göre cumartesi, Yahudilerin Şabat'ı başlattığı saatten 3 saat 34 dakika sonra başlamaktadır. Bu bizim cumartesi diyerek kast ettiğimiz gün ile Yahudilerin Şabat dediği şeyin iki farklı şey olduğunun açık bir göstergesidir. Kur'an'a göre ise gün başlangıcı ile Yahudilerin Şabat'ı arasındaki fark daha da açıktır. Kur'an gün başlangıcı olarak geceyi esas almaz!

Yasin 36/40

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۗ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

Güneş ayı yakalayamaz. Gece, gündüzü geçemez. Her biri farklı bir yörüngede yüzüp gider.

“Gece gündüzü geçemez” ibaresi bize önde olması gerekenin

gece değil gündüz olduğunu açıkça belirtir. Bu ayete göre günün başlangıcı Yahudilerde olduğu gibi güneşin batışı değil, tam tersi doğuşu yani sabah/gün doğumudur. Eğer Kur'an'daki Sebt kelimesi bir günü ifade ediyorsa o gün güneşin doğuşuyla başlayan bir gün olmak zorundaydı. Çünkü gün başlangıcı olarak güneşin doğuşunu almak yukarıdaki ayetle çelişmek olurdu. Müslümanların bayram namazlarının gün doğumu sonrası (kerahat vaktinin ardından) başlıyor olması da bunun ayrı bir delilidir.

Bu durum ortaya şöyle bir kaos çıkarmaktadır. Eğer Sebt kelimesine cumartesi manası verirse; Kur'an'a göre gün başlangıcı olan güneşin doğuşu için kelimenin, Yahudilerin Şabat'ını karşılayacak şekilde bir anlam kazanması mümkün değildir. Yok eğer Sebt kelimesine Yahudilerin Şabat'ı manası verirse cumartesi günü manası vermemiz mümkün değildir.

Kur'an'ın indiği ortamda cumartesi gününe Sebt denilmiyorsa, ilgili ayetlerde Yahudi uygulaması olan Şabat'a Sebt dendiği göz önüne alındığında, Kur'an'da geçen Sebt kelimelerine cumartesi manasının verilmesi mümkün olamamalıdır.

Bu durum karşısında Kur'an'da geçen Sebt kelimeleri tam olarak Yahudilerin İbranice bir kelime olan Şabat'a yüklediği anlamı karşılamaktadır. Yahudi din bilginleri İbranice olan Şabat kelimesinin anlamını şu şekilde açıklamaktadır.

“Şabat, belirli amaçlarla yoğrulmuş bir zamandır. Tora Tanrı'nın bugünü kutsamasının sebebi olarak “çünkü Tanrı yapmak üzere yaratmış olduğu işini bugünde bırakmıştı” (Yaratılış 2/3) sözlerini kaydetmektedir. Bu da bu özel günün temelini, işi bırakma kavramını canlı tutmak olduğunu göstermektedir”. (Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara. 1. Kitap Bereşit. S. 13)

Aslında son derece açıktır. Yahudiler Şabat'ı dinlenmek, ara vermek, işi bırakmak olarak görürler. Kur'an'da geçen Sebt kelimesinin anlamı tam da bu açıklamanın karşılığıdır.

6-1. Yahudilere göre Şabat Bayramdır

Şabat'a cumartesi diyemeyeceğimize göre ne demeliyiz?

Bu sorunun cevabı yine Tevrat'tadır. Yahudilere göre Şabat demek "bayram" demektir.

RAB Musa'ya şöyle dedi: "İsrail halkına de ki, 'Kutsal toplanmalar olarak ilan edeceğimiz bayramlarım, RAB'bin bayramları şunlardır:

Şabat Günü

"Altı gün çalışacaksınız. Ama yedinci gün olan Şabat dinlenme ve kutsal toplantı günüdür. Hiçbir iş yapmayacaksınız. Yaşadığınız her yerde Şabat'ı RAB'be ayıracaksınız. (Levi'liler 23/1-3)

Bu Tevrat pasajında Şabat bayram olarak görülmüştür. Yukarıdaki pasajı tefsir eden Yahudi din bilginleri şunu söylemişlerdir.

"Ya da "Bunlar benim özel vakitlerimdir". Yani bu bayramları kimse içinden gelip uydurmuş değildir. Tüm bayramlar Tanrı'nın öngördüğü özel kutlama günleridir".

"Farklı bir bakışla, pasuk "bu vakitleri kutsal bayramlar olarak kutladığımızda bunlar; benim özel vakitlerim'dir" şeklinde de anlaşılabilir. Tanrı, kutsiyetin gerektirdiği maneviyatla uygulanan bayramları arzular". (Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 3. Kitap Vayikra. S.488)

Yahudilere göre Şabat kavramı işi bırakarak, çalışmayı durdurarak, iş yapmayarak kutlanılan bayram(lar)dır. Yahudilik dininde hiçbir dinde olmayacak sayıda bayram vardır. Bu bayramların hepsinde işi bırakmak temel kuraldır.

Sebt ve Şabat kelimesi bu yönden anlam olarak aynı şeyi ifade etmektedir. Yani işi bırakmayı, ara vermeyi, âtil kalmayı...

6-2. Şabatı yasaklarla anlama yanılması

Tefsir ve Mealler Sebt kelimesine Yahudilerin Şabat'ını kast ederek bazen cumartesi günü, bazen cumartesi yasakları manası

vermişlerdir. Oysa Yahudiler Şabat kelimesine cumartesi yasakları şeklinde bir anlamı hiç yüklememişlerdir. Şabat onlar için bayramdır ve bu bayramların kuralları vardır. Şabat kavramını o günde yapılması yasak olan bazı haramlara indirgemek Şabat'ı sadece yasaklardan oluşan bir şey olarak görmenin sonucudur. Oysa Şabat'ta yapılması yasak olan şeyler olduğu gibi, yapılması zorunlu olan şeyler de vardır. Şabat'ın yerine getirilmesi sadece yasaklara uymakla değil, yapılması zorunlu olan şeylerin de yerine getirilmesiyle mümkündür. Şabat günü yapılması yasak olanları daha önce aktarmıştık. Şimdi de Şabat günü yapılması zorunlu olan şeyleri "Her Yahudi Elmastır" adlı bir Yahudi web-sitesinden aktaralım.

A dan Z ye Şabat

a) İşinizi Cuma günü erken öğlenden bırakın, böylece evinizde Şabat'a hazırlanmanız için zamanınız kalsın.

b) Kraliçe Şabat'ın onuruna evinizi güzelce temizleyin.

c) Şabat yemeklerini önceden pişirin ve Şabat'ta sıcak yemek yiyebilmek için yemekleri sıcak tutacak bir plata edinin.

d) Bunlar ile Şabat sofranızı düzenleyin; Mumlar ve şamdanlar; bir tepsi üzerine yerleştirilmiş ve üstleri Şabat örtüsü ile örtülmüş iki tam Hala ekmeği, Kiduş için kadeh ve şarap, siz de Şabat elbiselerinizi giyinin.

e) Şabat kıyafetlerinizi giyinmeden önce, özellikle başınızı şampuanla ve vücudunuzu sabunla yıkayarak banyo yapın.

f) Şabat mumlarını gün batımından 18 dakika önce yakın.

g) Bu noktadan itibaren Şabat sonuna kadar (v şıkkına bakınız) Şabat yasaları tarafından tanımlanan tüm "işlerden" kaçınılmalıdır.

h) Leha Dodi şarkısı dahil özel Şabat akşamı hizmeti olan tefilanızı (dua) tercihen sinagoga yapın (eğer eviniz sinagoga yürüme mesafesinde değil ise ve İsrail dışında yaşıyorsanız tefilanızı evde yapın ve araba ile sinagoga gitmeyin) – " Leha Dodi Likrat Kala Pene Şabat NeKâbela – Gel Sevgilim, gelini karşılayalım , gel Şabat'a hoş geldin diyelim ".

i) Sinagodan eve döndüğünüzde tüm ailenizi ve varsa misa-

firlerinizi yemek masasının etrafında toplayın Şalom Alehem (Şabat Melekleri Hoş Geldiniz)şarkısını, ardından Kral Şlomo A Meleh tarafından bestelenen – “Cesur Kadın” Yahudi Kadını öven sözcüklerle bezenmiş olan “Eşet Hayil” şarkısını hep beraber söyleyin.

j) Özel Kiduş kadehinin içine Koşer Şarabınızı dökün (bardağı biraz taşırmanız iyidir) ve Şabat ’ın Kutsallığını ilan eden Kiduşu okuyun.

k) Kiduş bitiminde mutfağınızdaki evyenin yanına gidin , ekmeğe yemeden önce yapmanız gereken el yıkama ritüelini gerçekleştirin. Natla denilen el yıkama kabına su doldurun ve her bir elinize ayrı, ayrı olmak üzere üçer defa natlanıza doldurmuş olduğunuz suyu dökün. Uygun berahayı okuyun (Baruh Ata Ad... Elo.... Meleh Aolam Al Netilat Yadayim) ve ellerinizi kurulayın. Bu andan itibaren ekmeğe ziyene kadar konuşmayın.

l) Masaya dönün, Halaya söylenecek berahayı ezberden söyleyin (Baruh Ata Ad... Elo.... Meleh Aolam Ha Motsi Lehem Min Aaretz) İki tam haladan birinden kesmiş olduğunuz dilimi tuza üç defa batırdıktan sonra yiyin. Sonrasında halayı dilimlere ayırıp tekrar üçer defa tuza batırdıktan sonra masada sizinle beraber oturmakta olan diğer aile bireylerine ve varsa misafirlere yemeleri için dağıtın.

m) Şabat yemeği servisini yapın. Geleneksel cuma akşamı menüsü, balık, tavuk, et, tavuk çorbası içerir (Bu menü her yörenin alışkanlıklarına göre değişkenlik arz etmektedir.)

n) Yemek arasında hep beraber geleneksel Şabat şarkıları (zemirotlar)söyleyin ve haftanın peraşası ile ilgili şeyler anlatın. Yemek sonunda, yemek sonrası kutsaması olan birkat a mazon okuyun.

o) Eğer çok geç değilse, şimdi aileniz ve diğer misafirleriniz ile tora öğrenimi yapmak için mükemmel bir zamandır.

p) Artık eşsiz Şabat dinlenmesi için uyumaya gidebilirsiniz .

q) Sabah kalkın ve tefila ile Tora okumasını dinlemek için (bikikletsiz, kaykaysız veya arabasız) yürüyerek sinagoga gidin. (Eğer şanslıysanız sinagogda tefila sonrası söylenen kiduş ve ardındaki büfeye kalın, orada size sunulanları afiyetle yiyin)

r) Ya da evinize dönün ve Şabat yemeğinize oturun. Kiduşun

gündüz versiyonunu okuduktan sonra akşamki gibi ellerinizi yıkayın ve aynı temel yapıyı takip ederek ritüel el yıkama, iki tam Hala ekmeği ve berahaları söyledikten sonra yemeğinize başlayın. Gündüz yemeğindeki geleneksel menüye salatalar, balık, ve efsanevi Çolunt (Hamin) da dahildir. Tora muhabbetlerini, şarkıları, yemek sonrası birkat amazon duasını unutmayın.

s) Şabat öğlenden sonra şekerleme lezzeti; kendinize aynı zamanda öğrenmek ve okumak için de zaman ayırın (eğer yürüme mesafesinde Tora dersi varsa katılın).

t) Öğlenden sonra, öğlen minha tefilasını yapın, yaz aylarında bunu Pirke Avot çalışması takip eder.

u) Minha ile Arvit duası arasında hafif bir şekilde üçüncü öğünü yiyin (Seuda Şilişit).

v) Gün batımından yaklaşık bir saat ve havanın kararmasından sonra Şabat biter.

w) Şimdi Avdala zamanı, Şarabın kadehinden taşıdığı baharat kutusu ve örgülü mum ile yapmış olduğumuz Şabat'ın Kutsiyeti ile normal günü birbirinden ayıran ritüeldir.

x) Bir öğün daha yemeğimiz var; "Melave Malka" – "Kraliçeyi Uğurlama, Elişa peygamberin hikayeleri ve şarkıları eşliğinde hafif bir yemek.

y) Şabat'ın vizyonundan almış olduğunuz ruhsal enerji ile hafızlık çalışmalarınıza yeniden başlayın.

z) Gelecek hafta tekrarlayın.

Aslında bu alıntıda anlatılanlar da yeterince detaylı değildir. Normal olarak Yahudilik, Şabat günü kullanılan eşyaları bile en ince detayına kadar belirlemiştir. Üstelik bu belirleme insanlar tarafından değil, her harfî Tanrı sözü olduğuna inanılan, hiçbir şekilde tahrif edilmediği, değiştirilmediği, gizlenmediği ve insan sözü karıştırılmadığı iddia edilen, elde bulunan Tevrat tarafından yapılmıştır. Tevrat'ın Mısır'dan çıkış kitabının 25. Bölümünden 31. Bölüme kadar olan kısmı; bayramlarda tapınağın dizaynından, giyilecek elbisenin desenine, mesh yağından, yedi mumun konulacağı şamdanın madeninin nasıl olacağına kadar pek çok ince detaya yer verir.

Şabat demek bütün bunların yerine getirilmesidir. Sadece yasaklarına uyup yapılması gerekenleri yapmayanlar Şabat'ı idrak etmiş olamazlar.

İşte bu yüzden Sebt kelimesine *cumartesi yasakları* şeklinde bir anlam yükleyip sonra da buna Şabat demek doğru değildir.

Şabat ve Sebt kelimelerinin anlamları hakkında buraya kadar söylenenleri toparlayacak olursak;

- Biri İbranice diğeri Arapça olan bu iki kelime; ara vermek, işi bırakmak, dinlenmek manasına gelmektedir.
- İki kelime de sadece Yahudi için çok özel olan bir uygulamayı anlatmaktadır.
- İki kelimenin de anlamları arasında cumartesi günü manası yoktur.
- Şabat bir günün ismi değil belli bir zamanda yapılan uygulamanın adıdır.
- Sebt kelimesi, bir günün ismini değil Yahudi Bayram(lar)ını ifade etmek içindir.
- Şabat sadece yasaklarla değil aynı zamanda yapılması gerekli olan şeylerle birlikte yapıldığında Şabat'tır.
- Sebt kelimesi Şabat'ı tüm bu anlamlarıyla karşılayan Kur'an'ı bir kavramdır.

Şabat ve Sebt kelimesinin anlamlarını tespit ettiğimize göre Yahudileri diğerlerinden ayıran, Tanrı ile İsrailoğulları arasındaki sözleşmenin işareti olan ve ihlal edilmesi durumunda karşılığı ölüm cezası olan, iyilik yapmanın, hastayı iyileştirmenin bile yasak olduğu Şabat'ın İslami kaynaklarda nasıl yer aldığına ve anlaşıldığına geçebiliriz.

VII- İslami Kaynaklarda Sebt (Şabat)

7-1. İslâmi kaynakların Tevrat ve İncil'e bakışı

İslami kaynaklar açısından Şabat meselesini ortaya koymak bu çalışmanın en zor kısmıdır. Bu zorluk İslami kaynakları kaleme alan müelliflerce Allah'ın gönderdiği kitaplar olduğundan asla şüphe olmayan Tevrat ve İncil ile Kur'an arasında kurulması zorunlu olan doğru ilişkinin dikkate alınmamasından kaynaklanmaktadır. Üstelik bu durum; yani Kur'an ile daha önceki kitaplar arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği, Kur'an'da en çok gündeme getirilen konulardan biri olmasına rağmen...

Al-i İmran 3/3

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

Gerçekleri içeren ve kendinden öncekileri tasdik eden bu Kitab'ı sana, bölüm bölüm O indirmiştir. Tevrat'ı ve İncil'i de O indirmiştir.

Kur'an ve daha önceki kitaplar arasındaki belirleyici ilişki, Kur'an'ın o kitapları "tasdik" eden bir özelliğe olmasıdır. Daha önce bu kelimenin üzerinde durulmuş ve tasdikın manasının "yanlışını tekzib, doğrusunu onaylamak" şeklinde olduğu açıklanmıştı.

Sadece Şabat meselesinde değil, birçok meselede bu ilişki kurulmadığı için Kur'an'ın ehli kitap hakkında bahsettikleri sanki

var olan Hıristiyanlar ve Yahudiler hakkında değil de bambaşka insanlar hakkındaymış gibi anlatılmıştır. Yani İslami kaynakların çıkardığı ehli kitap portresi ne Kur'an'da anlatılan ehli kitapla ne de var olan Yahudi ve Hıristiyanlarla uyuşmamaktadır.

Bu şekilde yaklaşım biçimi İslami kaynakları ayrı Kur'an'ı ayrı değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Aslında İslam'ın tek kaynağı Kur'an'dır. Her dönem ve çağda Allah tek din göndermiştir ve bu tek dinin adı İslam'dır. Her dönemde gönderilenler (İslam) dinin tek kaynağı olan Allah'ın vahiyleridir. Tevrat ve İncil'in içindekiler Yahudi ve Hıristiyan din adamlarının görüşlerinin adı değil Allah'ın gönderdiği İslam dininin tek kaynağı olan vahiylerin adıdır.

Allah'ın Kur'an'dan önce gönderdiği bu vahiyler bizzat inananları tarafından tahrif edilmiş, gerçekleri gizlenmiş, içine insan sözü karıştırılmış ve değiştirilmiştir. Yani korumaları gerekirken korumamışlar tam tersi kendilerine emanet edilen vahye ihanet etmişlerdir. Yüce Allah son olarak Kur'an'ı vahiy etmiştir. (Ve şükür ki bu vahyi korumayı kendi üzerine almıştır 15/9). Bundan sonra vahiy gelmeyecektir.

Kur'an'ın gönderilen son vahiy olması O'nun kendinden önceki vahiylerle yapılmış haksız muameleyi ortaya koyacak bir yapıda olmasını kendiliğinden zorunlu kılmaktadır. Sonuçta o kitapların Allah'ın gönderdiği şekilde korunmadığını söyleyen de yine Kur'an'dır. Bu durum, Kur'an'ı kendi iddiasını ispatlamakla yükümlü kılar. Çünkü o kitaplara inananlar ellerinde bulunanın Allah'ın gönderdiği vahyin orijinal hali olduğunu söylemekte ve buna inanmaktalar. Onlar Kur'an'ın, ellerinde bulunan vahyi tahrif edilmiş olarak tanıtmamasını kabul etmezler. Hatta Kur'an'ın vahiy olduğunu bile kabul etmezler. Birçok ehli kitap Kur'an'ın Muhammed (as) tarafından uydurularak kaleme alınmış bir kitap olduğunu söyler.

Yunus 10/38

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَنْعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Yoksa onu O (Muhammed) uydurdu mu diyorlar? De ki

“Allah ile aranıza koyduklarınızdan çağırabileceğiniz herkesi çağırın da onun dengi bir sure getirin. Samimiyse-niz yaparsınız”

Hud 11/35

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۗ قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيْ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ

Yoksa “Bunu O (Muhammed) uydurdu” mu diyorlar? De ki “Uydurdıysam cezamı çekerim. Ama ben, sizin işledik-lerinizin cezalarından uzağım.”

Furkan 25/4

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا

Kendilerini doğrulara kapatanlar, “Bu (Kur’an) sadece, Muhammed’in uydurup Allah’a mal ettiği şeydir. Başka bir ekip de ona yardım ediyor” dediler. Böylece yanlışla ve yalana saptılar.

Kur’an’ın Muhammed (as) tarafından uydurulduğu iftirası yeni değildir. En başından beri bu tür iddialar olmuştur. Yüce Kur’an’ın uydurma olmadığına dair ortaya koyabileceğimiz en büyük savunma bizzat Kur’an’ın kendisidir. Eğer Kur’an, Allah’ın vahyi oldu-ğunu yine bizzat kendisi ispat edemiyorsa başka kimin ispata gücü yetebilir?

Kur’an kendisine atılan bu iftiralara şu şekilde cevap vermektedir.

Yusuf 12/111

لَقَدْ كَانَ فِي قَصصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ۗ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Onların hikâyelerinde sağlam duruşlu olanlar için dersler vardır. Bu (Kur’an) uydurulabilecek bir söz değildir. Aksine önceki kitapları kendinde olanla doğrulayan, her şeyi açıklayan, inanıp güvenen bir topluluğa yol gösteren ve ikram olan bir kitaptır.

Yunus 10/37

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Bu Kur'an, başkası tarafından uydurulup Allah'a mal edilmiş değildir. Aksine önceki kitapları kendinde olanla doğrulayan, o Kitapları açıklayan, içinde şüpheye yer olmayan ve varlıkların Rabbi tarafından indirilmiş olan kitaptır.

Kur'an, kendisine atılan Muhammed (as)'in Kur'an'ı uydurduğu iftirasına bu şekilde cevap vermektedir. Uydurma olmadığı öncelikleri tasdik (yalanı tekzip, doğruyu onay) ve önceki kitaplarda olanı açıklamasıyla anlaşılacaktır.

Kur'an'ın uydurma olmadığı Allah'ın gönderdiği tek dinden üç din çıkaran insanların yalanlarını, iftiralarını, gizlediklerini, değiştirip kendi sözlerini karıştırdıklarını ortaya çıkarması ile anlaşılacaktır. Kur'an'ın bu özelliği Yahudiler ve Hıristiyanlar için bir tehdittir. Onlar bu tehdidi Kur'an'ı kabul etmeyip, Müslümanları küçük düşürerek bertaraf ettiklerini zannetmektedirler.

Daha önceki kitapların insanlar tarafından haksız muameleyle maruz kalması, Allah'ın gönderdiği ve insanlığın mutluluğunu hedefleyen din olgusunun mutsuzluk kaynağı olmasına neden olmuştur.

Şabat meselesi İslami kaynaklarda kendisine fazla yer bulamamış bir konudur. Şabat, Kur'an'daki 5 ayetin açıklaması mahiyetinde sadece tefsirlerde yer almıştır. Konu hakkında müstakil bir çalışma yok denecek durumdadır. Böyle olunca da Şabat meselesi hakkında söylenen şeyler aşağı yukarı birbirinin kopyasıdır. Tüm tefsirlerde aynı tarihi rivayetler tekrarlanmış ve Şabat konusunda Kur'an'ın söylediği şeylerin bu rivayetlerde bahsedilen olaylar olduğu iddia edilmiştir.

İlginç bir şekilde Kur'an'da 9 defa geçen Sebt kelimesinin 7 tanesinin Yahudilerin Şabat'ı hakkında olduğu söylenmesine rağmen, hiçbir tefsir müellifi ne Tevrat ne de başka bir Yahudi kaynağından Şabat ile ilgili herhangi bir aktarımda bulunmamıştır. Bu yüzden Tevrat ve İncil'in bahsettiği Şabat ile tefsir müellifleri tarafından anlatılan Şabat farklılık arz etmektedir. Tevrat'ta anlatılan

Şabat daha çok Yahudilerce bayram kabul edilen gün ve yıllarda uyulması zorunlu olan yasakları ve uygulamaları ifade ederken, İslami kaynaklarda anlatılan Şabat/Sebt; sadece cumartesi günü ve kapsamı belli olmayan çalışma, avlanma yasağıdır. Bu sığ yaklaşım Kur'an'da Şabat'ın karşılığı olarak kullanılan Sebt kelimesine verilen anlamlara da yansımıştır.

Tefsirlerimizde Şabat'ın kökeni ile ilgili anlatılan bir rivayet ve Şabat'ın ihlal edilmesiyle ilgili bir rivayet dışında hiç bilgi bulunmamaktadır. Aktarılan her iki rivayet de hiçbir tahlile tabi tutulmadan doğru olarak kabul edilmiş ve Şabat/Sebt meselesi bu iki rivayet üzerine bina edilmiştir.

Sebt hakkında aktarılan bu iki rivayet üzerine yapılan yorumlarda varılan sonuç kesin ve tartışılmaz olmuştur. Buna göre Şabat, Musa zamanında Yahudilere verilen Allah'ın emridir. Bunu çiğneyen Yahudiler ise aşağılık maymunlara dönüştürülmüştür. Tefsirlerimize göre konunun tartışılacak bir tarafı kalmamıştır. Çünkü Kur'an'ın Şabat'ı konu edinmesi güncel, aktif bir konu değil, olmuş ve bitmiş tamamen tarihsel bir meseledir. Başvurulabilecek tüm tefsirlerde konu birbirini tekrar ederek bu çerçevede aktarılmıştır. İslami kaynaklarda Şabat'ın ne Yahudilerin Tanrı ile kendi aralarında olan bir sözleşmenin göstergesi olduğundan ne de Şabat yüzünden öldürülmeye kalkışılan İsa'dan hiç bahsedilmez.

Tefsirlerde Kur'an'da geçen 5 ayet bağlamında Şabat (Sebt) hakkında söylenenler şöyledir.

Nahl 16/124

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Cumartesi yasağı, o konuda ihtilafa düşenlere kondu. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.

Allah'a Ait Gün

Cumartesi ibadeti ancak onda ihtilafa düşenlere (farz) edilmişti. Şüphesiz ki Rabbin onların ihtilaf edebilecekleri şeyler hakkında

Kıyamet günü aralarında hükmedecektir”.

Bil ki Allah Teâlâ, Hz. Muhammed (s.a.s)’e. Hz. İbrahim’e uymasını emredip, Hz. Muhammed (s.a.s) de Cuma gününü seçince, bu bağlılık, ancak biz, Hz. İbrahim (as)’in da kendi şeriatında cuma gününü tercih edip seçmiş olduğunu söylediğimizde tahakkuk etmiş olur. Bu durumda da birisi çıkıp “öyleyse nasıl olmuş da Yahudiler cumartesi gününü seçmişlerdir?” diyebilir. İşte, Cenâb-ı Hakk bunu “Cumartesi ibadeti ancak onda ihtilafa düşenlere (farz) edilmişti” cümlesi ile cevaplandırmıştı. Ayetle ilgili iki görüş bulunmaktadır:

Yahudilerin Cuma Yerine Cumartesini İstemeleri

Birinci Görüş: Kelbî, Ebû Salih’in İbn Abbas (r.a.)’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Allah Teâlâ, Musa (a.s.)’ya, cuma gününü emretmiştir. Bunun üzerine Hz. Musa, “haftanın yedi gününden tek bir gününü Allah’a ayırın. Bugün cuma günüdür; “O günde herhangi bir iş yapmayınız” deyince, onlar bunu kabul etmeyerek, “Biz ancak, Allah’ın, yaratmayı sona erdirdiği o günü isteriz. Bugün cumartesi günüdür” dediler de böylece Allah, Yahudilere cumartesini verdi ve onlara o günde çok katı hükümler koydu. Daha sonra, Hz. İsa (as) onlara yine cuma gününü getirdi de, bunun üzerine hıristiyanlar; “Biz, onların bayramının bizim bayramımızdan sonra olmasını istemiyoruz” dediler de bayram günü olarak pazar gününü seçtiler.”

Ebu Hureyre (r.a), Hz. Peygamber (s.a.s)’in, “Allah, bizden öncekilere Cuma gününü emretti. Ama, onlar bu hususta ihtilaf ettiler. Allah bizi bugüne iletti. Binaenaleyh insanlar; bugün hususunda bize tabi olacaklar (bizim peşimizden gelecekler). Ertesi gün Yahudilerin, yarından sonra ise Hıristiyanların’dır” dediğini rivayet etmiştir.

Bunu iyice kavradığında biz diyoruz ki: “Cenâb-ı Hakk’ın buyruğunun manası: “Kendilerine cuma gününü emreden peygamberleri Musa’ya karşı ihtilaf çıkardılar” demektir. Çünkü O, onlara cuma gününü emretmişti de onlar da cumartesini tercih etmişlerdi.” Binâenaleyh onların, cumartesi hususundaki ihtilafları, o gün hususunda peygamberlerine karşı bir muhalefet olmuş olur. Yani, o günden ötürü bir ihtilaf olmuş olur. Yoksa, اِخْتَلَفُوا فِيهِ cümlesinin manası, “Yahudiler, bu hususta ihtilaf ettiler; binâenaleyh, bazıları cumartesini kabul ederken bazıları

kabul etmediler” şeklinde değildir. Çünkü Yahudiler (cumartesi gününün olması) hususunda müttetik idiler. Şu halde اختلفوا فيه cümlesini bu manada tefsir etmek mümkün değildir. Tam aksine doğru olan, bizim az önce bahsettiğimiz manadır.

Cuma'nın Efdal Olmasının Sebebi

İmdi, birisi çıkıp da “Aklen, cuma gününün cumartesinden daha üstün olduğuna delalet eden bir izah yapılabilir mi? Çünkü, bütün din mensupları, Allah Teâlâ'nın, alemi altı günde yarattığı; yaratma ve var etme işine pazar gününden başladığı ve bu işin, cuma gününde sona erdiği hususunda müttetikler. Binâenaleyh iş yapılmayan gün, cumartesi olur. İşte bu sebepten dolayı Yahudiler, “Biz işlerimizi bırakma konusunda Rabbimize muvafakat ediyoruz” demişler ve bu sebeple de cumartesi gününü tercih etmişler; Hristiyanlar da “Yaratma ve var etme işinin başlangıcı pazar günüdür. Bu sebeple bugünü biz kendimize bayram kılıyoruz” demişlerdir. Binâenaleyh bu İki izah makul olup yerindedir. Bu sebeple, cuma gününün, biz müslümanlar için bayram yapılmasının izahı yapılabilir mi?” derse, biz deriz ki: Cuma günü, kemal ve tamamlanma günüdür. Tamamlanma ve kemale ermenin tahakkuk etmesi ise, tam bir ferahlığı, büyük bir sevinci gerektirir. İşte bu açıdan cuma gününü bayram kabul etmek evlâ olmuştur. Allah en iyisini bilendir.

İkinci Görüş: Onlar, o gün avlanmayı bazan helal, bazan da haram kılmışlardır. Halbuki onlara gereken şey, onu haram kılma hususunda, tek bir çizgi üzerinde ittifak edip anlaşmaları idi. Daha sonra Cenâb-ı Hak -"Şüphesiz ki Rabbin onların ihtilaf edegeldikleri şeyler hakkında Kıyamet günü aralarında hükmedecektir" buyurmuştur. Bu, "Allah Teâlâ, Kıyamet gününde hakka isabet edenlere mükâfaatla; etmeyenlere ise? ceza ile hükmedecektir" demektir. (Fahrudin Er-Razi; Tefsir-i Kebir Mefatihü'l Gayb C.14.s.375)

Tüm tefsirlerde Sebt'in yani Yahudilerin Şabati'nin kökeni olarak Razi'nin bu anlattıkları çok fazla değişmeden tekrarlanmaktadır. Buna göre Yüce Allah Musa zamanında İbrahim'e emrettiği cuma gününü Yahudilere emretmiş. Yahudiler bunu kabul etmeyerek “Biz Allah'ın yaratmayı bıraktığı cumartesi gününü isteriz” demişler, Allah'da şartlarını ağırlaştırarak cumartesi gününü onlara kutsal kılmıştır. İşte Allah'ın emrettiği Sebt yani Şabat burasıdır.

dan çıkmıştır. Dahası yine cuma gününü kutsal kılmak için gelen İsa'da aynı şeyleri yaşamıştır. Cumayı da cumartesiye de kabul etmeyen Hıristiyanlara Allah bu sefer pazar gününü kutsal kılmıştır.

Cuma gününün cumartesi ve pazar gününe olan üstünlüğünü ise tıpkı Yahudilerin anlattığı varlığı yaratma biçiminden yola çıkarak şöyle anlatmaktadır. Allah yaratmaya pazar günü başlamış, cuma günü bitirmiştir. Yahudiler Cuma'dan sonra Allah'ın boşa çıktığı cumartesi gününü kendilerine kutsal kılmışlar, Hıristiyanlar ise Allah'ın yaratmaya başladığı ilk gün olan pazar gününü seçmişlerdir. Cuma günü ise Allah'ın, varlığı kemale erdirip tamamladığı gün olduğu için hepsinden efdaldir.

Çalışmamızın “Tevrat ve Yahudi kaynaklarında Şabat” bölümünde Tanrı'nın varlığı altı günde yaratıp yedinci günde istirahat ettiği bölümü aktarmıştık. Tefsirlerimiz de Yahudilerin Şabatının, Tanrının dinlendiği o yedinci gün olduğunda hem fikirdirler. Tevrat'ın o anlatımında herhangi bir sorun yoktur. Sorun sadece o günlerin hangisinin daha efdal olduğuyla alakalıdır!

Bu anlatım neredeyse tüm tefsircilerimiz tarafından Nahl 16/124 ayetinin açıklaması olarak aktarılmakta ve Şabat'ın kökeni olarak bu anlatımlar kabul edilmektedir.

Tefsircilerimizin çoğu kabul etse de bu anlatımın Kur'an'la çelişen birçok yanı bulunmaktadır. Bu durumda İslami kaynaklara göre Şabat'ı ortaya koymak için önce onun ne olmadığını anlatma zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Konunun anlatma zorluğu oluşturan kısmı da burasıdır. Tefsircilerimiz, aktardığımız rivayeti hiç irdelemeden hatta tek bir soru dahi sormadan aynen Razi'de geçtiği gibi almış ve Şabat'ın kökeni olarak bu anlatımı koşulsuz kabul etmişlerdir. Bu durum ister istemez tefsir ve meal eleştirisi yapmayı gerekli kılmaktadır.

Aktarılan rivayetin eleştirilecek pek çok noktası vardır. En başta bu rivayeti doğru kabul etmek; elimizde bulunan Tevrat'ın, varlığın başlangıcı ile ilgili anlattığı şeyleri olduğu gibi kabullenmek anlamına gelmektedir. O anlatımın Kur'an ile uyuşan tek tarafı Kur'an'da da Yüce Allah'ın varlığı altı günde yaratmış olduğunu buyurmuş olmasıdır. Bunun haricinde o anlatım Kur'an ile taban

tabana zıttır.³⁸

Varlığın yaratılmasını gün be gün anlatan Tevrat'ın o günlere yüklediği anlam bilinen manada dünyanın kendi eksenini etrafında dönmesiyle oluşan ve kullandığımız saat dilimlerine göre 24 saat olan dünya günüdür. Yani güneşin doğuş ve batışıyla oluşan gün. Tevrat'a göre varlığın yaratılması bu şekildeki altı günde olmuştur. Yedinci gün ise Tanrı'nın dinlendiği ve Yahudilerle yaptığı anlaşmanın işareti olan Kutsal Şabat günüdür.

Birinci Gün

Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı. Yer boştu, yeryüzü şekilleri yoktu; engin karanlıklarla kaplıydı. Tanrı'nın Ruhu suların üzerinde hareket ediyordu.

Tanrı, "Işık olsun" diye buyurdu ve ışık oldu. 4Tanrı ışığın iyi olduğunu gördü ve onu karanlıktan ayırdı. Işığa "Gündüz", karanlığa "Gece" adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ilk gün oluştu.

İkinci gün

Tanrı, "Suların ortasında bir kubbe olsun, suları birbirinden ayırsın" diye buyurdu. Ve öyle oldu. Tanrı gökkubbeyi yarattı. Kubbenin altındaki suları üstündeki sulardan ayırdı. Kubbeye "Gök" adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ikinci gün oluştu.

Üçüncü Gün

Tanrı, "Göğün altındaki sular bir yere toplansın, kuru toprak görünsün" diye buyurdu ve öyle oldu. Kuru alana "Kara", toplanan sulara "Deniz" adını verdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü.

Tanrı, "Yeryüzü bitkiler, tohum veren otlar, türüne göre tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları üretsın" diye buyurdu ve öyle oldu. Yeryüzü bitkiler, türüne göre tohum veren otlar, tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları yetiştirdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve üçüncü gün oluştu.

Dördüncü Gün

Tanrı şöyle buyurdu: "Gökkubbede gündüzü geceden ayıracak,

yeryüzünü aydınlatacak ışıklar olsun. Belirtileri, mevsimleri, günleri, yılları gösterebilirsin.” Ve öyle oldu. Tanrı büyüğü gündüze, küçüğü geceye egemen olacak iki büyük ışığı ve yıldızları yarattı. Yeryüzünü aydınlatmak, gündüze ve geceye egemen olmak, ışığı karanlıktan ayırmak için onları gökkubbeye yerleştirdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve dördüncü gün oluştu.

Beşinci Gün

Tanrı, “Sular canlı yaratıklarla dolup taşsın, yeryüzünün üzerinde, gökte kuşlar uçsunsun” diye buyurdu. Tanrı büyük deniz canavarlarını, sulara kaynaşan canlıları ve uçan çeşitli varlıkları yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü. Tanrı, “Verimli olun, çoğalın, denizleri doldurun, yeryüzünde kuşlar çoğalsın” diyerek onları kutsadı. Akşam oldu, sabah oldu ve beşinci gün oluştu.

Altıncı Gün

Tanrı, “Yeryüzü çeşit çeşit canlı yaratık, evcil ve yabanıl hayvan, sürüngen türetsin” diye buyurdu. Ve öyle oldu. Tanrı çeşit çeşit yabanıl hayvan, evcil hayvan, sürüngen yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü. Tanrı, “Kendi suretimizde, kendimize benzer insan yaratalım” dedi, “Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun.”

Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı. Onları kutsayarak, “Verimli olun, çoğalın” dedi, “Yeryüzünü doldurun ve denetimimize alın; denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, yeryüzünde yaşayan bütün canlılara egemen olun. İşte yeryüzünde tohum veren her otu, tohumu meyvesinde bulunan her meyve ağacını size veriyorum. Bunlar size yiyecek olacak. Yabanıl hayvanlara, gökteki kuşlara, sürüngenlere –soluk alıp veren bütün hayvanlara– yiyecek olarak yeşil otları veriyorum.” Ve öyle oldu. Tanrı yarattıklarına baktı ve her şeyin çok iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve altıncı gün oluştu. (Yaratılış 1/1-31)

Yedinci gün

Gök ve yer bütün öğeleriyle tamamlandı. Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işi bitirdi. Yaptığı işten o gün dinlendi. Yedinci günü kutsadı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi. Çünkü Tanrı o gün yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi. (Yaratılış 2/1-3)

Tefsircilerimize göre bu Tevrat pasajında geçen gün kavramları doğrudur. Tefsircilerimize göre bu günlerden altıncısı olan Tanrı'nın her şeyi yaratmayı bitirdiği ve kemale erdirdiği gün olan cuma günüdür ve en efdal olan gün de bu gündür. Allah bugünü İbrahim'e vermiştir. Daha sonra bugünü Yahudilere vermiştir ama Yahudiler "biz cumayı değil Tanrı'nın dinlendiği yedinci gün olan cumartesiği isteriz" demişlerdir ve Tanrı da şartlarını ağırlaştırarak cumartesi gününü onlara vermiştir. Şabat buradan çıkmıştır. Daha sonra hikâye devam etmiş, bu sefer Hıristiyanlara günlerin en efdali olan Cuma teklif edilmiş, onlarda; "hayır biz ne cuma gününü ne cumartes gününü kabul ederiz biz pazar gününü isteriz" demişlerdir. Tanrı da onlara pazar gününü vermiştir. Daha sonra biz Müslümanlara İbrahim'e verilen Cuma verilmiştir.

Yüce Allah varlığı altı günde yarattığını buyurmaktadır.

Kaf 50/38

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ

Gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları tam altı günde (altı evrede) yarattık; ve bize hiçbir yorgunluk dokunmadı.

(Varlığın altı günde yaratıldığı ile ilgili Kur'an'da 8 ayet mevcuttur; 7/54-10/3-11/7-25/59-32/4-50/38-57/4-58/4)

Fakat Allah katındaki gün kavramının insan algısının çok üstünde olduğunu da bildirmektedir.

Mearic 70/4

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

Süresi elli bin yıl olan bir günde (tekrar diriliş öncesinde) melekler ve ruhlar O'na yükselir.

Hac 22/47

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ

Allah, sözünden asla caymadığı halde, onlar senden azabın çabuklaştırılmasını istiyorlar. Hâlbuki Rabbinin katın-

daki bir gün sizin sayınızla bin yıl gibidir.

Yüce Allah'ın kendi fiilleri için kullandığı kavramları bizim anladığımız anlamda anlamının hiçbir mantığı yoktur. Eğer Yüce Allah'ın “*ben varlığı altı günde yarattım*” ibaresinde geçen gün kavramına bilinen manada 24 saatten oluşan bir gün manası verilirse, Allah'ın kendi fiilleriyle alakalı olarak kullandığı diğer şeyleri de bilinen manada anlamak gerekecektir. Kur'an'da Yüce Allah'ın iki parmağından, gelmesinden, görmesinden, duymasından, kulun kalbiyle kendi arasına girmesinden ve daha birçok fiilinden bahseden ayetler mevcuttur. Madem Yüce Allah “gökleri ve yeri altı günde yarattım” diyerek kendi fiillerine izafe ettiği zamanı bildiğimiz 24 saatten oluşan gün olarak anlıyoruz, o zaman fiilleri de o şekilde anlamamız da bir sakınca olmaması gerekmektedir.

Sebt (cumartesi), cuma ve pazar gününün ortaya çıkışını Yahudi anlayışı üzerinden anlatan bu yaklaşım Kur'an'la asla uyuşmamaktadır. Varlığın altı günde yaratılmasının ne Cuma ile ne Şabat ile ne de Pazar ile hiçbir ilgisi yoktur. Kaldı ki; Kur'an'da varlığın yaratılması ile ilgili ayetlerle de bu anlayışın çeliştiği ortadadır. Ne dünya ne güneş 24 saatte oluşmadı. Bu bilgi artık konuşmayı bilen her çocuğun bildiği şeylerdir.

Razi'nin aktardığı ve birçok müfessirimizin Şabat'ın kökeni olarak gördükleri anlatım, sadece bu yönden değil günlerin efdaliyeti açısından da problemlidir. Razi Yahudilerin Şabat'ı kutsal gün ilan etmelerine karşılık Cuma gününün kutsal olduğunu söylemektedir. Yüce Kur'an'da bir yere, bir şeye, bir zamana kutsallık kazandıracak tek varlığın Yüce Allah olduğu buyurulmaktadır. Kur'an'da herhangi bir günün diğer günlere göre kutsal olduğunu söyleyen tek bir ayet yoktur. Allah'ın kutsal kılmadığını kutsal kılacak bir varlık olamaz. Herhangi bir günü kutsal ilan etmek ve ilan edilen bu kutsalı kabul etmek düpedüz Allah'a ortak koşmak hatta Allah'ı hiçe saymaktır. Allah'ın bize lütfedip bahşettiği her gün bizim için son derece değerlidir. Ama hiçbirisi kutsal değildir. Kutsal olsaydı insanlığın bu kutsalın içinde küfür, şirk, günah, isyan içinde yüzemiyor olması gerekirdi.

Yahudilerin Şabati'nin, Hıristiyanların pazarının, Müslümanların cumasının kökenini anlatan yukarıya aldığımız anlatım bu

yönüyle de problemlidir.

Aslında yukarıdaki anlatımda en büyük sorun, rivayeti meşru-
laştırmak için Nahl 16/124 ayetinde geçen Allah'ın kelimelerine
yüklenen anlamlardadır. Genelde ayete şu mana verilmiştir.

Nahl 16/124

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Bayraktar Bayraklı Meali

*Cumartesi tatili, ancak onda ihtilaf edenlere farz kılınmıştı. Kı-
yamet günü Rabbin, muhakkak onların ihtilâfa düştükleri şey
hakkında aralarında hüküm verecektir.*

Diyanet İşleri Meali (Yeni)

*Cumartesi gününe saygı, ancak onda görüş ayrılığına düşenlere
farz kılındı. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düşmekte oldukları şeyler
konusunda kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.*

Diyanet Vakfı Meali

*Cumartesi tatili, ancak onda ihtilaf edenlere (farz) kılınmıştı.
Kıyamet günü Rabbin, muhakkak onların ihtilâfa düştükleri şey
hakkında aralarında hüküm verecektir.*

Edip Yüksel Meali

*Cumartesi (tatili), sadece onda ayrılığa düşenlere farz kılınmış-
tı. Rabbin, ayrılığa düştükleri konuda diriliş günü aralarında
hüküm verecektir.*

Elmalılı Meali (Orjinal)

*Sebt tutmak ancak onda ihtilâf edenlere farz kılındı, her halde
rabbin onların o ihtilâf edegeldikleri şeyler hakkında Kıyamet
günü beyinlerinde hukmünü elbette verecek*

Muhammed Esed Meali

*Sebt gününün gözetilmesi sadece, onun hakkında uyumsuz gö-
rüşler ileri sürüp çekişenlere emredilmişti; şüphe yok ki, bu
çekişip durdukları konuda, Kıyamet Günü onların aralarında
elbette senin Rabbin hükmedecektir.*

Süleyman Ateş Meali

Cumartesi (gününü ta'til ve ibadet günü yapmak), onda ayrılığa düşen (yahudi)'lere (farz) kılındı. Rabbin, elbette ayrılığa düştikleri şey hakkında kıyamet günü aralarında hükmünü verecektir.

Yaşar Nuri Öztürk Meali

Cumartesi tatili, sadece onda ihtilaf edenlere farz kılındı. Rabbin, tartışmakta oldukları şey hakkında, onlar arasında kıyamet günü hüküm verecektir.

Yukarıya aldığımız mealler Türkiye'nin saygın hocalarına ait ve en çok okunan meallerdir. Bu meallere göre Sebt'i farz kılan Allah'tır. Bu da ayetin başında geçen "cuile" "yapıldı" kelimesine dayandırılır. Oysa ayetin başında geçen "cuile" fiili mazi (geçmiş zaman kipi) ve meçhul (faili belli olmayan) fiildir. Bu fiilin Allah'a atfedilmesi için burada geldiği gibi meçhul formda geliyorsa fiilin öncesinde Allah'tan bahsediliyor olması lazımdır. Yani o fiilin failinin Allah olabilmesi için öncesinde fiili Allah'a atfedebileceğiniz bir bağ olması gerekmektedir. Nahl 16/124 ayetinin öncesi ve sonrasına bakıldığında bu meçhul fiilin failinin Allah olduğuna dair herhangi dilsel bir emare bulunmamaktadır.

Nahl 16 / 122-123-124-125

وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

(122) Ona bu dünyada bir güzellik verdik. O, öbür dünyada da elbette iyilerden olacaktır.

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(123) Sana da şunu vahyettik: "Hep doğruya yönelen ve müşriklere karışmamış olan İbrahim'in dinine uy"

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

(124) Başka sebepten değil, Sebt (şabat) yapıldı onda ihtilaf edenlere. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

(125) *Sen hikmetle ve güzel öğütle Rabbinin yoluna çağır. Onlarla en güzel şekilde tartış. Senin Rabbin, yolundan sapanları iyi bilir, doğru yolda olanları da iyi bilir.*

Ayetin öncesine ve sonrasına bakıldığında “cuile” (yapıldı) fiilinin Allah’a atfedilebilmesi için herhangi bir karine olmadığı rahatlıkla görülecektir. Arapça bilmeyenler bile kelime meali olan bir mealden bunu rahatlıkla anlayabilirler. Buna rağmen yukarıya alınan meallerin hepsi ayette geçen “cuile” fiiline, “farz kıldı” manası vermiştir. Bu kelime “ceale” “yaptı” fiilinin meçhul formudur ve “yapıldı” manasındadır. “Ceale” fiili Kur’an’da çeşitli formlarda 346 defa geçer. Bu kelime Kur’an’ın çok anlamlı kelimelerinden biridir. Fakat bu fiil “cuile” şeklinde meçhul formda sadece Nahl 16/124 ayetinde geçer. Bu şekilde başka bir kullanım Kur’an’da yoktur. Sözlüklerde tespit edebildiğimiz yaklaşık 50 değişik kullanımı içinde “farz kılmak” şeklinde verilen bir mana-ya da rastlamadık. Rağıb El İsfahani El Müfredatta bu kelimenin anlamlarını;

başladı, yarattı, verdi, var etti, yaptı, ayırdı, kıldı, nispet etti, yakıştırdı, etti şeklinde sıralar. (El Müfredat CAL maddesi)

Hiçbir şekilde “cuile”, farz etme manasına gelmemesine ve ayette herhangi bir karine olmamasına rağmen tek başına ve meçhul formda geçen ibareye “Allah farz kıldı” manası verilmiştir. Üstelik Yüce Allah farz kılma ya da bir şeyi emretmeyle ilgili başka fiilleri Kur’an’da defaatle kullanmıştır. Vecebe, farada, kadaa, ketebe şeklinde gelen fiiller Allah’ın bir şeyi emretmesiyle ilgili kullandığı fiilerdir.

İtiraz edilecek bir başka yön ise “cuile” fiiline *Allah farz etti* manası verildiğinde ortaya çıkacak metnin hiçbir anlam ifade etmiyor olmasınadır. Misal olarak, kelimeye “*farz etti*” manası veren bir meali ele alalım.

Süleyman Ateş Meali

Cumartesi (gününi ta’til ve ibadet günü yapmak), onda ayrılığa düşen (Yahudi)’lere (farz) kılındı. Rabbin, elbette ayrılığa düşükleri şey hakkında kıyamet günü aralarında hükmünü verecektir.

Bu mealten “Sebt” hakkında bir ihtilafın olduğu hemen anlaşılır. Farz kılınmasının da bu ihtilaf üzerine gerçekleştiği anlaşılmalıdır. Eğer *farz kılma* ihtilaftan sonra ise daha önce farz olmadığı anlaşılır. Daha önce bir şey farz değilse ihtilaf edilmesi nasıl açıklanabilir! Sanki Yahudilerden önce sebt varmış, bunda bir ihtilaf yokmuş, ama iş Yahudilere gelince ihtilaf etmeye başlamışlar, Allah’ta bu ihtilafı bitirmek için farz kılmış!..

Peki bu ihtilaf bitmiş mi?

Ayetin devamına göre (*Rabbin, elbette ayrılığa düştükleri şey hakkında kıyamet günü aralarında hükmünü verecektir*) bitmemiş gözükmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalar toparlanacak olursa. Ne tefsirlerimizin aktardığı rivayetlerin ne de ayete bu rivayetler baskısıyla meal verenlerin, Şabat’ın kökeni hakkında delil getirdikleri şeylerde isabet etmedikleri, tam tersi daha çok problem çıkaracak şeyler söyledikleri görülür.

Oysa Arapça dil kuralları dikkate alınarak ve herhangi bir rivayet baskısı olmadan yapılacak çeviriye göre; Nahl 124. ayetin manası aşağıdaki gibi olmalıdır. Geçtiği pasaj içerisinde kapladığı anlamı kavramak için ayet, siyak ve sibakiyla birlikte ele alındığında şöyle çevrilmesinin çok daha uygun olduğu görülecektir.

Nahl 16 / 123-124-125

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(123) *Sana da şunu vahyettik: “İbrahim’in şaşkınlıktan kurtaran milletine uy. O hiç müşriklerden biri olmadı”*

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

(124) *Başka sebepten değil, Sebt (şabat) yapılması onda (İbrahim’in milletinde) ihtilaf edilmesi sonucudur. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.*

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۗ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۗ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

(125) *Sen hikmetle ve güzel öğütle Rabbinin yoluna çağır. Onlarla en güzel şekilde tartış. Senin Rabbin, yolundan sapanları iyi bilir, doğru yolda olanları da iyi bilir.*

Bu mananın tercih edilmesinin ana gerekçesi, *cuile* meçhul fiili ile başlayan cümlenin (Sebt yapılması onda ihtilaf edilmesi sonucudur) bir önceki ayette bahsedilen olaya gitmesi gerektiğinden dolaydır. Burada ayetin bahsettiği ihtilaf sebt konusunda değil, bir önceki ayette bahsedilen *Millet-e İbrahim* hakkındadır.

“Kur’an’a Göre Şabat” bölümünde bu konu detaylandırılacaktır.

VIII- Maymun olma (Mesh) Meselesi

Bir önceki bölümde Şabat'ın kökeni hakkında aktarılan bilgiler dışında söylenenlerin tamamı, Davut zamanında deniz kenarına yerleşmiş bulunan bir Yahudi kasabasında yaşandığı söylenen olaylar üzerine kurgulanmıştır. Konu o kasabada yaşanmış ve bitmiştir. Yani tamamen tarihseldir. Davut zamanında yaşandığı söylenen olayın ne Kur'an'ın indiği ortama ne de bugüne bir yansıması yoktur. Aktarılan rivayetlerden, yapılan yorumlardan, tefsir sadedinde getirilen açıklamalardan Şabat'ın ne olduğuyla ilgili bir çıkarım yapmak da mümkün değildir. Çıkarılacak tek sonuç Şabat Allah'ın sadece Yahudilere özel bir emridir, buna uymayan Yahudiler aşağılık maymunlara dönüştürülmüştür.

Tüm tefsir ve meal yapanlar; bir önceki bölümde geçen, günlerin ümmetler arasında nasıl bölüştürüldüğü rivayetini doğru kabul ederek meseleye yaklaşmıştır. Bu anlatımlara göre Musa zamanında emredilen Şabat'ı, Davud (as) zamanında deniz kenarındaki kasabadan başka ihlal eden kimse çıkmamıştır. Bu deniz kenarındaki kasaba tarihte var olmuş ve maymunlara dönüşüp yok olmuştur ama arkasında Müslüman alimlerin hala çözemediği "Mesh" problemini bırakmıştır.

Yüzlerce yıldır çözülemeyen Mesh meselesi nedir?

Geleneğe göre; Araf suresinde konusu Sebt olan 163. ayet Şabat yasaklarına uymayan, deniz kenarına yerleşmiş, balıkçılıkla

geçinen bir Yahudi kasabasından bahsetmektedir. Şabat kurallarına göre Yahudilerin avlanma yasağına uymaları gerekmektedir. Kasaba halkından bir takım uyanık Yahudi, Şabat günü kendilerine akın akın gelen balıkları avlamak ama aynı zamanda Şabat yasaklarını ihlal etmemek için bir çare bulurlar. Tefsirlere göre bu Yahudiler; cuma günü akşam güneş batımında başlayan Şabattan yani yasakların başlamasından önce denize ağ atıyorlar (kimine göre sahile balıkların girip bir daha çıkamayacağı havuzlar yapıyorlar). Şabat yasaklarının başlamasından önce attığı ağları, cumartesi akşamı Şabat yasaklarının bitmesinden sonra topluyorlar. İşte bu durum Şabat yasaklarını yani Allah'ın emrini ihlal etmek manasına gelmektedir. Kasaba halkından bu uyanıklığı yapmayıp dürüst davranan yani Şabat kurallarına gerektiği gibi uyanlar böyle yapanları uyarırlar ama bir sonuç alamazlar. Bir gurup da Şabat'ı ihlal eden bu gurubun söz dinlemeyeceğini dolayısıyla Şabat'ın uygulanması için uyarılmalarının gereksiz olduğunu söyler. Sonunda Allah Şabat'ı ihlal edenler için şu ilahi laneti söyler; "Aşağılık maymunlara dönüşün".

Mesh problemi de bundan sonra başlar. Allah'ın aşağılık maymunlara dönüşün dediği kişiler gerçek manada bildiğimiz kıllı, kuyruklu maymunlara mı dönüştüler? Yoksa bu lanet manevi anlamda kişiliklerinin maymuna dönmesi miydi? Bu soru meşhur "Mesh" problemini bugüne kadar getirmiştir. Bazıları "evet maymuna dönüştüler" derken, bazıları da "olmaz öyle şey" diyerek karşı çıkmıştır. Tabi ki her görüş kendi tezini destekleyen deliller ileri sürmüştür.

Başvurulacak tefsirler arasında hem Şabat kurallarını çiğneyen deniz kenarındaki kasaba hakkında hem de Mesh hakkında en geniş bilgiyi veren yine Razi'dir. Daha önce de belirtildiği gibi bu konuda söz söylenenler hep birbirinin tekrarı mahiyetindedir. Dolayısıyla birine bakıldığında neredeyse hepsine bakılmış olmaktadır.

Merkeze alınarak anlatılan deniz kenarındaki Şabat kurallarına uymayan kasabayı anlattığı iddia edilen ayetler ve o ayetler çerçevesinde söylenenler şu şekildedir.

Araf 7 / 163-164-165-166-167-168

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاصِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِيئَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

(163) Onlara deniz kıyısındaki kenti sor; hani Sebt hakkında aşırılık ediyorlardı. Onların Sebt 'inde balıklar sürülerle geliyor, diğer günlerde gelmiyorlardı. Yoldan çıktıkları için böylece onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا
مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَنْفِقُونَ

(164) İçlerinden bir toplum (ümme) şöyle demişti: “Allah'ın etkisizleştireceği ya da ağır azaba uğratacağı bir topluluğa (kavime) ne diye öğüt veriyorsunuz?” Dediler ki “Rabbimize karşı mazaretimiz olsun diye. Belki de (bu uyarılarımız sayesinde) çekinip kendilerini korurlar”

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَبْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا
بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(165) Ne zaman ki kendilerine verilen öğüdü dikkate almadılar, kötülüğe karşı mücadele verenleri kurtardık. O yanlış yapanları da yoldan çıkmalarına karşılık kötü bir azaba çarptırdık.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(166) Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: “Aşağılık maymunlar olun!” dedik.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ
رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

(167) Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti. Senin Rabbin, suçun karşılığını elbette çabuk verir. Bir de O, elbette bağışlayıcıdır, ikramı boldur.

وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَّةً مِنْهُمْ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ
بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

(168) Onları yeryüzünde her biri ayrı bir toplum (ümme) olacak şekilde böldük. İçlerinde iyi olanlar olduğu gibi bu durumdan daha aşağıda kalanlar da vardır. Belki dönerler diye onları hem o iyilikler hem o sıkıntılarla imtihanlardan geçirdik.

Razi'nin konu hakkındaki tefsiri aşağıdaki gibidir.

Sahil Kasabası Yahudilerinin Kıssası

“(Habibim) onlara, o denizin yakınındaki o kasabayı sor. Hani onlar cumartesi gününün hürmetini ihlâl ederek haddi aşmışlardı. Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün balıklar akın akın meydana çıkarak onlara geliyordu. Cumartesi tatili yapmadıkları gün ise gelmiyordu. İşte biz, itaatten çıkmakta olduklarından dolayı, kendilerini böylece imtihan ediyorduk.” (Araf 163)

İbn Abbas (r.a)'dan, bunların Davud (as) zamanında Medine arasında ve deniz kenarında yer almış olan Eyle kasabasında oldukları, bu kasabanın senenin bir ayında, dünyanın her tarafından çok çok balıkların gelmesinden dolayı, deniz yüzünün âdeta görünmez bir şekil aldığı, bu ayın dışında da bilhassa her cumartesi günü durum aynı olan bir yer olduğu; bunun ise, Cenâb-ı Allah'ın:

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْتُونَ فِي السَّبْتِ

Onlara, deniz kenarında ki o kasabayı sor. Hani onlar cumartesi gününün (hürmetini ihlâl ederek) haddi aşıyorlardı” (A'raf, 163) âyetinde söz konusu edilen kasaba olduğu; onların deniz kıyısında havuzlar kazıp, bunlara denizden arklar, kanallar açtıkları; bu kanallar yoluyla balıkların havuzlara geldiği ve İsrailoğullarının pazar günü onları avladıkları; bu şekilde balıkları havuzlarda tutmalarının onların haddi aşmaları olduğu; sonra onların, Allah'ın azabından korktukları için, sadece havuzlardaki balıkları tutmakla yetindikleri; aradan uzun zaman geçince çocuklarının da onların yolunu tuttuğu, mal-mülk sahibi oldukları; cumartesi gününde avlanmayı hoş karşılamayan Medine ahalisinden bazı kervanların oraya gelip onları bundan nehyettileri; fakat onların bu tür avcılıktan vazgeçmeyerek: “Biz şunca zamandır bu işe devam ediyoruz. Allah, malımızı artırmaktan başka birşey yapmadı” dedikleri; buna karşılık onlara: “Siz bu duruma aldanmayınız. Çünkü Allah'ın azabı ve helâki er geç

size gelecektir” denildiği; bundan sonra onların zelil maymunlar haline geldikleri, üç gün bu şekilde yaşadktan sonra öldükleri rivayet edilmiştir. (*Razi Tefsir-i Kabir.c.3.s.64*)

Cenâb-ı Hak, اِذْ يَعْذُونَ فِي السَّبْتِ “Hani onlar cumartesi gününün hürmetini ihlâl ederek...” buyurmuştur. Yani, “O günde onlar Allah’ın kanununu çiğniyor, sınırı aşıyorlar” demektir. Bu da, kendilerine yasaklandığı halde, onların cumartesi gününde balık tutmalarıdır. Bu kelime, ye’addün şeklinde okunmuştur. Bunun aslı “ye’tedün”dur. Bundaki te harfi “dal” harfine idgam edilmiş ve bu te’nin fethaolun hareketi ayn harfine nakledilmiş, böylece “ye’addün” şeklini almıştır. Yine bu kelime, i’ dâd (hazırlamak) masdanndan olmak üzere yuiddün şeklinde de okunmuştur. Çünkü onlara, cumartesi günü ibadetten başka bir şeyle meşgul olmamaları emredildiği halde, av aletlerini hazırlıyorlardı.

İbn Abbas (r.a) ve Mücahid şöyle demişlerdir: “Yahudiler de sizin (kendisine hürmetle) emrolunduğunuz cuma gününe hürmetle emrolunmuşlardı. Ama onlar, bugünü bırakıp, cumartesi gününü seçtiler. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak onları bugün ile imtihan etti ve onlara bugünde avlanmayı haram kıldı; böylece bugüne saygı göstermeleri emrolundu. Cumartesi günü geldiği zaman, balıklar suyun yüzünde onlara doğru geliyor ve onlar denizdeki bu balıklara bakıyorlardı. Cumartesi günü geçtiği zaman ise, balıklar kayboluyor ve ancak bir sonraki cumartesi tekrar geliyorlardı. İşte bu, Allah Tealâ’nın, onları sınanmış olduğu bir imtihan idi ki, ayetteki “Cumartesi tatili yapmadıkları gün ise, (balıklar) gelmiyorlardı” buyruğu ile anlatılan husustur. Ayetteki كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ifâdesi “Fıskları sebebi ile onları işte böyle şiddetli bir imtihan ile deniyoruz” manasındadır. Bu tabir (aynı zamanda) Allah’a itaat eden kimseye, dünya ve ahiret hallerini Allah’ın hafifletip kolaylaştırdığına; O’na isyan edeni ise, çeşitli bela ve sıkıntılara dücâr kıldığına delâlet eder. Bizim alimlerimiz bu ayeti, Allah Tealâ’nın, hem dünyada hem de âhirette “salah” ve “aslah”a (kulların en fazla yararına olan şeye) riayet etmesinin vâcib olmadığına delil getirmişlerdir. Bu böyledir; çünkü Allah Tealâ, cumartesi günü balıkların onlara akın akın gelmesinin, onları günah ve küfrâna sevkedeceğini biliyordu. Eğer Cenâb-ı Allah’ın “salah” ve “aslah”a riayet etmesi vâcib olsaydı, onları bu günah ve küfürden korumak için, bugünde o balıkları çokça göndermemesi gerekirdi. Dolayısıyla

Cenâb-ı Hak, bunu böyle yapıp, onların küfür ve günaha düşmelerine aldırmayınca salah ve aslah'a riayet etmesinin O'na vacip olmadığını anlamış oluyoruz. (Tefsir-i Kebir c.11.s.119-120)

İkinci bahis:

Bazı alimler şöyle demişlerdir: “Hak Teâlâ'nın, “Kendilerine hor ve zelil maymunlar olun dedik” buyruğu bir söz cinsinden olmayıp aksine bir fiil cinsindedir. Yani, “Allah Teâlâ bunu yaptı” demektir. Bunda, Cenâb-ı Hakk'ın, “Bir şeyi dilediğimiz zaman sözümüz ancak ona “ol” dememizden ibarettir. O da derhal oluverir” (Nahl, 40) ifâdesinin söz değil, bir fiil manasında olduğuna da delâlet bulunmaktadır.” Zeccâc ise şöyle demiştir: Onlara, duyulan bir söz ile (yani, Cenâb-ı Hak bizzat bunu onlara söylemek suretiyle) bu hale gelmeleri emredildi. Binaenaleyh, bu daha belîğ bir ifade olmuş olur.

Bil ki, bu sözü bu manaya hamletmek uzak bir ihtimaldir. Zira, bir emre muhatap olan kimsenin o şeye gücünün yetmesi gerekir. Halbuki yahudiler, kendilerini maymunlar haline getirmeye muktedir değillerdi.

Maymuna Dönüştürülen Yahudiler

Üçüncü bahis: İbn Abbas şöyle demiştir; “Yahudiler, sabahleyin Kendilerinin zelil maymunlar olduğunu gördüler. Onlar üç gün bu şekilde beklediler; derken diğer insanlar onları gördü... Sonra da, yok olup gittiler. “ İbn Abbas (r.a)'dan şu da nakledilmiştir: “Yahudilerin gençleri maymun, ihtiyaçları ise domuz haline getirildiler. “ Bu, ayetin zahirinin tersine bir görüştür. Alimler; maymun haline getirilen bu kimselerin bu halde kalıp kalmadıkları ve maymunların bunların neslinden olup olmadığı veyahut da bunların helak olup, nesillerinin de sona erip ermediği... gibi konularda ihtilâf etmişlerdir..

Ayette, bu hususlara dair herhangi bir delâlet bulunmamaktadır. Gerek “mesh” (maymunlar haline çevirme), gerekse bununla ilgili hususlar geniş bir biçimde Bakara sûresinin tefsirinde anlatılmıştı. Allah en iyi bilendir. (Razi Tefsir-i Kebir)

Razi Araf sûresinde “maymunlara dönüşün” ibaresini bu kadar anlattıktan sonra, aynı ibarenin geçtiği bakara sûresindeki 65. ayet bağlamında söylediklerine gönderme yapmaktadır. Razi orada maymunlara dönüşme yani Mesh ile ilgili tartışmaları şöyle ak-

tarır.

فَلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرْدَةً خَاسِيْنَ

Allah Teâlâ'nın: "فَلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرْدَةً خَاسِيْنَ" "Onlara hor ve zelif maymunlar olun dedik" ifadesi ile ilgili birkaç mes'ele vardır:

Birinci Mesele

Keşşaf sahibi, قِرْدَةً خَاسِيْنَ İfadesinin, كانın haberi olduğunu söylemiştir. Yâni "Hem maymun, hem de zelif ve koğulmuş varlıklar olunuz" demektir.

Onlara; "Maymun Olun!" Emrinin Makul İzahı

Allah Teâlâ'nın: "فَلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرْدَةً خَاسِيْنَ" sözü, emir değildir. Çünkü onlar kendilerini maymun şekline sokmaya kadir değillerdi. Bu sözden maksad, maymuna dönüşmenin süratli oluşudur. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın: "Biz birşeyin olmasını istediğimiz zaman, o husustaki sözümüz sadece (ol) dememizdir. O zaman o şey hemen oluverir" (Nahl, 40). Ve "İtaat edenler olarak geldik dediler" (Fussiliyet, 11) âyetlerinde olduğu gibi. Buna göre mana, Allah Teâlâ'yı onlara hakettikleri cezayı indirmeyi murâd ettiği zaman hiçbirşey acze düşüremez. Aksine Allah onlara; "فَلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرْدَةً خَاسِيْنَ" dediği anda, onlar maymun şekline dönüşürler. Yani onlar hakkında Allah bunu murâd edince, onlar Allah'ın istediği gibi oluverdiler. Bu tıpkı, كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ "Cumartesi ashabına lanet ettiğimiz gibi... Allah'ın emri behemehal yerine gelir" (Nisa. 47) âyetinde beyan edildiği gibidir. Ve keza bu dönüşme esnasında, Allah'ın bu sözü söylemiş olması da imkansız değildir. Ancak bu dönüşmede esas tesirli olan Allah'ın kudret ve iradesidir. Buna göre, eğer, "Bu sözün dönüşmede bir tesiri olmadığına göre, söylenmesinin ne yararı vardır?" denilirse deriz ki, bize göre Allah'ın hüküm ve filleri hususunda, kesinlikle aslaha riayet etmesi vacib değildir. Ama Mu'tezile'ye göre "Belki de bu söz meleklere bazılarına veya başka varlıklara aittir."

Maymuna Çevrilmenin Mecazi Olduğunu Söyleyen Mücahid'in Görüşü

Mücahid'den rivayet edilmiştir ki Hakk Teâlâ, damgalamak ve mühürlemek manasında onların kalblerini döndürmüştü yoksa onların şekillerini maymun şekline çevirmemişti. Bu tıpkı;

“Ağır kitaplar taşıyan eşşekler gibi...” (Cuma, 5) âyetindeki mâna gibidir. Bunun bir benzeri de hocanın, öğrenmede başarılı olmayan kalın kafalı öğrencisine, “Eşşek ol” demesidir. Mücahid, onların şekillerinin çevrilmesinin imkânsız olduğuna iki delil getirmiştir:

a) İnsan, görülen şu şekil ve hissedilen şu bünyeden ibarettir. Allah onları bozup, onların cisimlerinde maymunların terkib ve şeklini yaratınca, bu, insanı yok etmek ve maymun yaratmak olur. Bundan dolayı, bu görüşe göre “döndürme” Allah’ın, insan cismini teşkil eden arazları yok edip, maymun cismini oluşturan arazları yaratması manasına gelir. Bu sebeble bu, bir döndürme (mesh) değil, bir yok etme ve yeniden yaratma olur.

b) Eğer biz bunu mümkün görürsek, her gördüğümüz maymun ve köpeğin aslında akıllı insanlar olduğuna inanmamız gerekir. Bu ise görünen şeyler hususunda insanı şüpheye düşürür.

Mücahidin Görüşünün Tenkidi

Mücahid’in birinci görüşüne şu şekilde cevap verilmiştir: İnsan, bu heykelden (şekilden) ibaret değildir. Bu böyledir, çünkü bu İnsan bazan zayıf iken, bazan şişman olur. Bunun aksi de olabilir. Buna göre insanın cüzleri değişiyor demektir. Belli bir insan, o anda mevcut olan zat demektir. Duran (mevcut) olan insan ise zail olmayandır. Buna göre insan, bu görünen heykelin (şeklin) ötesinde bir şeydir. Bu şey, ya bedene sirayet etmiş olan bir cisimdir, veyahut da kalb ve beyin gibi, bedeninin bazı yerlerinde bir parçadır, veyahut da felsefecilerin dediği gibi, cisim değil, mücerret bir varlıktır. Bütün bu ihtimallerde, bu insan şekline bazı değişikliklerin ârız olması halinde de o şeyin devam etmesi imkânsız değildir. İşte bu döndürme (mesh) dir. Bu izaha göre, cüssesi çok büyük olan meleğin, Hz. Peygamber (s.a.s)’in odasına girebilmesi mümkün olmuştur.

Mücahid’in ikinci görüşüne de şu şekilde cevap verilir: Bir meselede emin olmak, ancak ümmetin o hususta icmaı ile olabilir. Söylediğimiz izahlarla meshin (çevirmenin) olabileceği sabit olunca, âyeti zahiri manasına almak mümkün olur ve Mücahid’in bahsettiği te’vile ihtiyacımız kalmaz. Bununla beraber Mücahid’in zikrettiği husus da gerçekten pek uzak olan bir ihtimal değildir. Çünkü insan, mucizelerin ve delillerin ortaya çıkmasından sonra da cahilliğinde devam ederse, örfte böyle olana bazan, “O eşektir, maymundur” denilir. Bu mecaz, zahir ve meşhur

mecazlardan olunca, bu manaya varmak kesinlikle mahzurlu değildir. Bu meselede geriye iki sual kalır:

Birinci Sual: Maymun olduktan sonra, insanın hiçbir anlayışı, akli ve bilgisi kalmaz. Bundan dolayı da başına gelen azabın ne olduğunu bilemez. Maymunlar, sıhhatli olduğu zaman elem duymadıkları için, sırf maymun oluş, elem veren bir durum değildir. Öyle ise artık hangi sebepten, maymun olmadan dolayı bir azab meydana gelecek? Buna şöyle cevap veririz:

“İnsanı; düşünen, anlayan bir insan kılan özellik bakidir. Şu kadar var ki hilkat ve suret değişince, şüphe yok ki, o konuşmaya ve insana ait işleri yapmaya güç yetiremez. Fakat o, uğursuz isyanı sebebiyle hilkatinin değiştiğini anlar ve son derece korku ile pişmanlık içine düşer. Çoğu zaman da bu azalarının değişmesinden elem duymuş olur ve yaratılıştan maymun olan hayvanların şekillerinden ötürü elem duymamaları, sonradan bu kendine uymayan şekle girmekten dolayı insanın elem duymamasını gerektirmez” denilmesi niçin caiz olmasın?

İkinci Sual: O Maymunların Nesli Devam Ediyor Mu?

Bu maymunlar hâlâ mevcut mu, yoksa Allah onları tamamen yok mu etmiştir? Eğer “Onlar hâlâ mevcuttur” dersek, bu durumda zamanımızdaki maymunların, onların neslinden olduklarını veya olmadıklarını söylemek caiz midir?

Cevap: Bütün bu ihtimaller aklen mümkündür. Ancak İbn Abbas (r.a)’dan gelen rivayete göre onlar, dünyada üç gün yaşamışlar, sonra yok olmuşlardır. **(Razi Tefsir-i Kebir)**

Genel olarak konu hakkındaki görüşleri temsilen, Razi’den yaptığımız aktarımlar yukarıdaki gibidir.

Razi’nin Araf 7/163 çerçevesinde anlattıklarını toparlayacak olursak ortaya şöyle bir durum çıkmaktadır. Başta bahsettiğimiz deniz kenarındaki kasabada yaşayanların bir kısmı Şabat kurallarını ikazlara rağmen çiğnemeye devam etmişlerdir. Allah da onları maymuna çevirmiş, üç gün maymun olarak yaşadktan sonra ölmüşlerdir.

Razi’nin bu anlattıklarına göre Şabat, Allah tarafından Yahudilere emredilmiş bir farzdır. Bu farz sadece çalışma, iş yapma yasasıdır. Allah bu yasağı çiğneyenleri aşağılık maymunlara çevirdi-

ğine göre ceza; bildiğimiz kılı kuyruklu maymuna dönüşmek, üç gün maymun olarak yaşayıp ölmektir.

Bu anlatımlar Şabat konusunu açıklamak yerine daha da içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Geleneğe göre; Nahl 16/124 ayette Şabat'ın Musa zamanında nasıl Allah'ın emri olduğu açıklanmıştı. Tevrata göre Şabat günü kesinlikle iş yapılmayacak, çalışılmayacaktır, cezası da öldürülmezdır! Nahl suresinde ise yukarıda anlatılanlar çerçevesinde açıklanan Şabat'ı ihlal etmenin cezası maymuna dönüştürülmektir...

Demek ki Musa (as) zamanında emredilen Şabat'ı Davut (as) zamanına kadar kimse çiğnememiş, kimse bu kuralı ihlal etmemiş, kimse de maymuna dönüşmemiştir. Ta ki Musa'dan neredeyse 450 yıl sonra gelen Allah'ın elçisi Davut (as) zamanına kadar... Davut zamanında da tüm Yahudiler bu kurala harfiyen uymuş ama Yahudilerin yaşadığı deniz kenarındaki küçük bir kasabada yaşayanlar Şabat'ı ihlal etmişlerdir. Allah (cc)'da bu ihlalin cezası olarak onları bildiğimiz maymunlara çevirmiş, onlar da üç gün bu halde yaşayıp ölmüşlerdir.

İşin bundan sonrası daha da vahimdir. Davut (as) zamanından İsa (as) zamanına, oradan da Muhammed (as) zamanına kadar kimse bu kuralı çiğneyip maymuna dönüşmemiş halen de dönüşmemektedir. Üstelik Muhammed (as)'in getirdiği Yüce Kur'an'da bu hükmün kaldırıldığına veya hafifletildiğine dair herhangi bir hüküm de yoktur. Bu demektir ki Yahudiler Şabat kuralını uygulayarak Allah'ın emrini yerine getirmektedirler. Maymunlara dönüşmediklerine göre tüm Yahudiler Şabat'ı binlerce yıldır hiç ihlal etmeden uygulamaktadırlar. Demek ki tarih boyunca Şabatı ihlal edenler sadece Eyle halkıdır. Dahası Şabat'ı ihlal edip maymuna dönüşmelerine, bu halde üç gün kalıp sonra ölmelerine rağmen cezaları hem de bu dünyada halen devam etmektedir. Yüce Allah onlara maymuna dönüşün dedikten sonra şunları buyurmaktadır.

Araf 7 / 166-167

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(166) Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: "Aşağılık maymunlar olun!" dedik.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

(167) Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti. Senin Rabbin, suçun karşılığını elbette çabuk verir. Bir de o, elbette bağışlayıcıdır, ikramı boldur.

Razi'nin anlattıklarına göre Şabat'ı ihlal edenler maymuna dönüştürülmüş, üç gün sonra ölmüşlerdir. Peki yüce Allah maymunlara dönüşün buyruğunu verdikten sonra ayette geçen; "Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti" ifadesiyle kıyamete kadar ceza vereceğini söylediği kişiler kimlerdir? Her halde bu ifadeyi Yüce Allah maymun olup üç gün yaşayıp sonra da ölenler için söylememiştir.

Bütün bunlardan başka Araf 7/163 ayetinin balık tutmaktan bahsettiği nereden çıkarılmaktadır. Ayetin metni gayet açıktır ve orada herhangi bir balık avından bahsedilmemektedir. Hatta Şabat'ın ihlal edildiğini çıkarabileceğimiz tek kelime dahi yoktur. Geleneksel görüşün kabul ettiği ayetin metnini bir kez daha hatırlayalım.

Araf 7/163

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ جِثَابُنُهُمْ يَوْمَ سَنَبْتِهِمْ سُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

Onlara deniz kıyısındaki kenti sor; hani Sebt hakkında aşırılık ediyorlardı. Onların Sebt'inde balıklar sürülerle geliyor, diğer günlerde gelmiyorlardı. Yoldan çıktıkları için böylece onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

Bu ayetin orjinal metninin neresinde avlanma vardır, neresinde ağ atmak, balık yakalamak vardır! Ayetin orjinal ibarelerinde; "onlar Sebt hakkında aşırılık yapıyorlardı" ibaresinden sonra bu aşırılığın ne olduğunu açıklayan tek bir kelime yoktur. Hatta Şabat'ı ihlal edenlere atfedeceğimiz tek bir fiil bile yoktur. "Onların Sebtin'de balıklar sürülerle geliyordu, Sebt yapmadıklarında gel-

miyorlardı” hepsi bu kadar...

Bu yaklaşıma göre; eğer deniz kenarındaki Eyle kasabası olmasaydı ve kasabanın haberlerini bize aktaran ravi olmasaydı, Allah’ımızın bu ayette neden bahsettiğini bilmemizin imkânı olmayacaktı. Yani herhangi bir rivayete dayanmaksızın Kur’an okuyarak Rabbimizin bize ne buyurduğunu anlama olanağımız olmayacaktı.

Razi’nin soru-cevap metoduna uyarak bir soru daha soralım.

Yüce Allah’ın Yahudilere emrettiğini söylediğiniz Şabat yani cumartesi günü çalışmama yasağının kapsamına neler girmektedir?

Mesela odun toplamak, yoldaki taşı kaldırmak, hasta olan birini iyileştirmek, kapalı kapıyı açmak, evi süpürüp temizlemek, yemek pişirmek, otobüs sürmek, elektrik düğmesine basmak, yazı yazmak, yazı silmek, asansör düğmesine basmak, yangını söndürmek girer mi? Yani çalışmamak demek ne demektir? Bu son derece genel bir kavramdır. Sınırları belirtilmez ise Yahudiler maymun olmaktan nasıl kurtulacaklardır?

Bir de; Şabat’ın hükmünün kaldırıldığını belirten bir ayet yoktur. O zaman aşağılık maymunlara dönüşme kimi kapsamaktadır. Mesela; daha önce İsa zamanında bu Şabat hükmünün İsa’dan kaldırıldığını ve Şabat olarak ona Pazar gününün verildiği söylenmişti. Kur’an’da bunu destekleyecek tek bir ayet yoktur. Öyleyse cumartesi Şabat’ına uymayan İsa’nın durumu ne olacaktır?

Buna cevap olarak Yüce Allah’ın İncil ile Şabat’ı nesh ettiği akla gelebilir. Bu durumda iki sorun ortaya çıkmaktadır.

Daha önce aktardığımız nesih ayeti (Bakara 2/106) yerine getirilen hükmün ya benzeri ya da daha iyisi olmasını gerekli kılmaktadır. Şabatın hükmü kalktıysa yerine getirilen daha iyi pazar günü müdür?

Eğer böyleyse pazar gününe uymayan Yahudilerin durumunun ne olacağı ve pazar günü hakkında Kur’an’da bir düzenleme olup olmaması sorgulanacaktır.

Sorular uzatılabilir. Bu ve benzeri soruların cevaplarının olmadığı ortadadır.

İslam uleması bu sığ yaklaşımı ne yazık ki hiç sorgulamamış, tefsircilerimizin ve meal müelliflerimizin tamamı bu anlatımları olduğu gibi kabul etmişlerdir. Böylelikle Allah'ın dininin Yahudilerce yolundan saptırıldığıнын en büyük göstergesi olan Şabat'ı, ileri sürülebilecek tüm soru ve sorunlarına rağmen meşru hale getirmişlerdir.

Şabat'ı Allah'ın emrettiğini söylemek Yahudilerin Şabat hakkında söylediklerinin tamamını meşru hale getirmektir. Oysa ki Yahudilerce Şabat, "Allah ile Yahudilerin yaptığı sözleşmenin en büyük göstergesidir ve bu sözleşmeye göre İsmail oğullarından herhangi bir Resul çıkmayacaktır." Şabat'ı Allah emretti demek işte bu büyük Yahudi iddiasına da onay vermek demektir!

Meseleyi bir meal ve tefsir eleştirisine çevirmek gereksizdir. O sebeple alıntılar üzerinde bu kadar durmak yeterli sayılmalıdır.

"Kur'an'a Göre Şabat" bölümünde Araf 7/163 ayeti kelime kelime incelenip tüm harfî cerlerine riayet edilerek bakıldığında, ayetin söz konusu rivayete uydurulmak için ne kadar zorlandığı gösterilmeye çalışılacaktır.

IX- Şabat'ın Kökeni

Buraya kadar Şabat'ın kökeni ile ilgili birbirini tutmayan üç farklı anlatımın (Tevrat / İncil / Kur'an) söz konusu olduğunu görmüş olduk. Elimizde bulunan Tevrat'a göre Şabat, varlığın yaratılması kadar eski bir konudur. Tanrı'nın varlığı altı günde yarattıktan sonra dinlendiği yedinci gündür. Bugünün anlamı dinlenmenin kutsallığı üzerine bina edilmiştir.

“Şabat, belirli amaçlarla yoğrulmuş bir zamandır. Tora Tanrı'nın bugünü kutsamasının sebebi olarak “çünkü Tanrı yapmak üzere yaratmış olduğu tüm işini, bugünde bırakmıştı” sözlerini kaydetmektedir. Bu da bu özel günün temelini, işi bırakma kavramını canlı tutmak olduğunu göstermektedir”. (Gözlem yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 1.Kitap Bereşit. S.13.Açıklama 2)

Kutsallığını iş yapmama/dinlenme üzerinden alan Şabat, bu kadar önemli olmasına rağmen İsrailoğullarına kadar gelen zaman içinde hiç kimseye verilmemiştir. Bu kutsal tatili yapmak hiç kimseye nasip olmamıştır. Ne zaman ki İsrailoğulları uzun bir esaret döneminden sonra Mısır'dan çıkıp özgürlüklerine kavuşurlar, Şabat da tam o zaman ortaya çıkar. Tanrı İsrailoğulları ile sözleşme yapar ve sözleşmenin işareti olarak Şabat'ı şart koşar. Bu şarta uymayanın cezasını da ölüm olarak belirler. Elde bulunan Tevrat'a göre Yahudilerin uyguladığı Şabat'ın kökeni budur.

İncil'e göre ise; “Şabat uygulaması tamamen uydurmadır. Tanrı aktif, daima çalışan, işini hiç terk etmeyen bir Tanrı'dır. Tan-

rı'nın iyilik yapmanın bile yasaklandığı bir uygulamayı emretmesi mümkün değildir. Kaldı ki ne Musa ne Davut böyle bir uygulamaya olur vermemiştir.”

İsa, “Ben bir mucize yaptım, hepimiz şaşkına döndünüz” diye yanıt verdi. “Musa size sünneti buyurduğu için –aslında bu, Musa’dan değil, atalarımızdan kalmaz– Şabat Günü birini sünnet edersiniz. Musa’nın Yasası bozulmasın diye Şabat Günü biri sünnet ediliyor da Şabat Günü bir adamı tamamen iyileştirdim diye bana neden kıızıyorsunuz? Dış görünüşe göre yargılamayın, yargınız adil olsun.” (Yuhanna 7/21-24)

Yahudiler ve İsa arasında da çok büyük problem oluşturan Şabat, İncil’e göre Tanrı’dan gelen değil ataların uydurduğu bir şeydir ve terkedilmelidir.

İslami kaynaklara göre ise Tevrat’ın varlığın yaratılması ile ilgili anlattığı yedi gün tanımını doğru bir tanımdır. Ancak Allah’ın kutsadığı gün yedinci gün olan cumartesi değil, Cuma günüdür.

İmdi, birisi çıkıp da “Aklen, cuma gününün cumartesinden daha üstün olduğuna delalet eden bir izah yapılabilir mi? Çünkü, bütün din mensupları, Allah Teâlâ’nın, alemi altı günde yarattığı; yaratma ve var etme işine pazar gününden başladığı ve bu işin, cuma gününde sona erdiği hususunda müttefiktirler. Binâenaleyh iş yapılmayan gün, cumartesi olur. İşte bu sebepten dolayı Yahudiler; “Biz işlerimizi bırakma konusunda Rabbimize muvafakat ediyoruz” demişler ve bu sebeple de cumartesi gününü tercih etmişler; Hıristiyanlar da “Yaratma ve var etme işinin başlangıcı pazar günüdür. Bu sebeple bugünü biz kendimize bayram kılıyoruz” demişlerdir. Binâenaleyh bu İki izah makul olup yerindedir. (Fahrüddin Er-Razi; Tefsir-i Kebir Mefatihü’l Ğayb C.14.s.375)

Şabat’ın kökeni ile ilgili anlatılan bu üç görüş içerisinde en tutarsız ve en ciddiyetsiz görüşün İslami kaynaklar tarafından söylendiğini belirtmeden geçemeyeceğiz. İslami kaynaklarımız cumartesinin Allah tarafından emredildiğini bu rivayetlere bakarak belirlemişlerdir. Bu peşin kabullerin, Şabat hakkında bizi doğru bir kökene götüremeyeceği açıktır. Zaten Şabat konusunda aslında çok açık olan doğru bilgilerin bugüne kadar anlaşılması, hatta tam tersinin anlaşılması İslam alimlerinin bu özensiz yaklaşımla-

rından kaynaklanmıştır.

Şabat'ın kökeni yani ne zaman ve ne şekilde ortaya çıktığı hakkında doğru bilgiyi ortaya koymak kendinden öncekileri tasdik (Yalanı ortaya çıkarıp tekzip etmek, doğruyu ortaya çıkarıp onaylamak) ancak Kur'an'la mümkündür.

Al-i İmran 3/3

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنجِيلَ

Gerçekleri içeren ve kendinden öncekileri tasdik eden bu Kitab'ı sana, bölüm bölüm O indirmiştir. Tevrat'ı ve İncil'i de O indirmiştir.

Şabat'ı sadece Kur'an üzerinden her yönüyle ortaya koymak elbette olabilecek bir iştir. Olması gereken de budur! Fakat bunun yapılabilmesi için Kur'an'ın anlattığı din kavramının doğru algılanması gerekmektedir. Çünkü İslam denince birçok Müslümanın ve Müslüman alimin aklına son Elçi Muhammed (as)'e verilen son vahiy Kur'an gelmektedir. Bu algıya göre Muhammed (as)'den önce gelen dinlerin kuralları, ibadet şekil ve zamanları, sosyal düzen için vaz edilen hukuk sistemleri, ceza ve ödül ilkeleri Kur'an'ın söylediklerinden farklıdır! Hatta bu farklılık bizzat Yüce Allah'ın emriyle olmuştur! Bu anlayışa göre Kur'an'da "insanlık için kurulmuş ilk ev" (3/96,97) olan ve insanlık tarihi boyunca namazda yönelinilen tek kible olan Kâbe, Davut zamanında Yahudilere has olarak değiştirilmiştir! Gücü yetenlerin Kâbe'yi ziyaret etmesi (Hac) Allah'ın insanlık üzerinde hakkı (3/97) iken, Allah'ın bu hakkı sırf Yahudilerin üzerinden yine Allah tarafından kaldırılmıştır! Cuma günü yerine cumartesi yani Şabat, sırf Yahudilere has olmak üzere Allah tarafından emredilmiştir! İnsanlık için Mukaddes vadi Yahudilere gelene kadar sadece Mescidi-l Haram bölgesiyken, Musa zamanında başka toprakları mukaddes olarak Allah ilan etmiştir!

Sonuç olarak üç ayrı dinin kaynağı Allah olmuştur! O dinlerin kitaplarının yani Tevrat ve İncil'in ve elçilerinin Allah tarafından gönderildiğini kabul eden bu anlayış, o kitaplarda vaz edilenlerin Kur'an'dan farklı şeyler emrettiğini söylemektedir. O dinlerde İslam'dır ama Kur'an'da olan İslam'dan farklı bir İslam'dır.

Kur'an'la taban tabana zıt olan bu anlayış düzeltilmeden, değil Şabat konusunu, hiçbir konuyu Kur'an'ı hakem kılarak anlamak mümkün değildir.

Yüce Allah hiçbir zaman başka bir İslam, başka bir din göndermemiştir. Muhammed (as)'e ne verilmişse, O'na hangi yol gösterilmişse tüm diğer elçilere verilen şeyler ve gösterilen yol aynıdır.

Enam 6 / 83-90

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءٍ ۗ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ

(83) Bu, hedefe götüren delilimizdir, onu halkına karşı İbrahim'e verdik. Kurduğumuz düzene göre kimini derece derece yükseltiriz. Senin Rabbin, doğru kararlar verendir ve bilendir.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۗ كُلًّا هَدَيْنَا ۗ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ ۗ وَمِن دُرِّيَّتِهِ
دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ وَهَارُونَ ۗ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

(84) Biz ona İshak'ı ve Yakub'u armağan ettik; bunlara ve onun soyundan gelen Davud'a, Süleyman'a, Eyyub'a, Yusuf'a, Musa'ya ve Harun'a doğru yolu gösterdik. Daha önce Nuh'a da doğru yolu göstermiştik. Biz, güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ ۗ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ

(85) Zekeriya, Yahya, İsa ve İlyas; bunların hepsi iyilerdendi.

وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا ۗ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَىٰ الْعَالَمِينَ

(86) İsmail'i, Elyesa'i, Yunus'u, Lut'u; bunlardan her birini çağdaşlarından üstün kıldık.

وَمِن آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ ۗ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

(87) Babaları, soyları ve kardeşleri... Onları da seçtik ve onlara da doğru yolu gösterdik.

ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ مِّنْ عِبَادِهِ ۗ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

(88) İşte bu, Allah'ın yoludur. O, tercihini doğru yapan kullarına bu yolu gösterir. Eğer (bu nebiler) ortak (şirk) koşsalardı bütün yaptıkları boşa giderdi.

أُولَئِكَ الَّذِينَ اتَّيْنَاهُمْ بِالْكِتَابِ وَالْحُكْمِ وَالنَّبُوءَةِ ۖ فَإِنْ يُكْفُرْ بِهَا هُولَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيَسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ

(89) Adı geçenler, kendilerine kitap, hikmet ve nebilik verdiğimiz kimselerdir. Eğer şu insanlar bütün bunları görmezlik ederlerse, biz onları, görmezlik etmeyecek bir topluluğun korumasına bırakırız.

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَيَهْدَاهُمْ أَقْتَدَهُ ۗ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ

(90) Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir; sen de onların yoluna gir. De ki “Ben Kur'an'ı tebliğe karşılık sizden bir karşılık beklemiyorum. O, herkes için sadece bir öğüt ve doğru bilgidir, o kadar.”

“Bunlar, Allah'ın hidayet ettikleridir, sen de onların yoluna uy”. Yol farklı farklı olsaydı Yüce Allah “onların yoluna uy” der miydi? Üstelik bu ayetlerde sayılan elçilerin büyük çoğunluğu İsrailoğullarına gönderilen elçilerdir. Muhammed (as)'e Yüce Kur'an'da ne haram kılınmışsa öncekilere de aynı şeyler haram kılınmıştır.

Nahl 16/118

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ ۖ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

Sana anlattığımız şeyleri daha önce Yahudilere de haram kılmuştuk. Bizim onlara bir yanlışımız olmadı ama onlar, yanlışı kendilerine yapıyorlardı.

Nisa 4/163

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ ۖ وَعِيسَىٰ ۚ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ ۗ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا

Biz, Nuh'a ve ondan sonra gelen nebilere nasıl vahyettiysen sana da öyle vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a

ve Süleyman'a da vahyetmiş, Davud'a ise Zeburu vermiş-
tik.

Nahl 16/123

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

Sana da şunu vahyettik: “Hep doğruya yönelen ve müşrik-
lere karışmamış olan İbrahim’in millet’ine uy”

Allah her zaman tek bir din göndermiştir. Adı İslam olan bu
dine teslim olanlara da her zaman Müslüman denmiştir.

İbrahim;

Bakara 2/131

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

Sahibi (Rabbi) ona “İslam!” dediğinde o, “Varlıkların Sa-
hibine (Rabbine) teslim oldum!” demişti.

Yakup ve oğulları;

Bakara 2/133

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي
قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَالِإلهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ

Yakup’un ölmek üzere iken ne yaptığını biliyor musunuz?
Oğullarına, “Benden sonra neye kul olacaksınız?” diye
sordu. Onlar, “Senin İlahına; ataların İbrahim, İsmail ve
İshak’ın İlahına, o bir tek İlahı kul olacağız. Biz, zaten,
O’na teslim olmuş kimseleriz!” dediler.

İsa ve Havariler;

Al-i İmran 3/52

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ
أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

İsa, âyetleri görmezlikten geldiklerini sezince, “Allah yo-
lundu bana kimler yardım eder?” dedi. Havariler; “Allah
için bizler yardım ederiz. Allah’a inanıp güvendik. Şahit

ol; biz O'na teslim olmuş kimseleriz.” dediler:

Firavunun Musa'ya iman eden sihirbazları;

Araf 7/126

وَمَا تَنْفَعُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَنَا رَبَّنَا أَفَرِحَ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

Senin bize bu cezayı vermenin nedeni, Rabbimizin mucizelerini görünce derhal inanmamızdır. Rabbimiz! Bize direnme gücü ver. Canımızı da müslüman (Allah'a teslim olmuş) olarak al.”

Nuh ve beraberindekiler;

Yunus 10/72

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْنَاكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِذْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَامْرَأَتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Yüz çevirdiyseniz zaten sizden bir ücret istemedim ki! Benim ücretimi verecek olan yalnız Allah'tır. Tam teslim (müslüman) olmam emredildi.”

Musa ve halkı;

Yunus 10/84

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِن كُنتُمْ آمَنتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُسْلِمِينَ

Musa dedi ki “Ey Halkım! Allah'a inanıp güveniyorsanız ve O'na teslim olmuşsanız O'na dayanın.”

Hatta denizde boğulmak üzere iken Firavun bile Müslüman olmak istemiştir.

Yunus 10/90

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا ۗ حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ الْعَرَقُ قَالَ آمَنتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ile orduları, onları yakalamak ve ezmek için hemen peşlerine düştüler. Boğulmak üzereyken Firavun dedi ki “İsrailoğullarının

*inanıp güvendiği ilahtan başka ilah olmadığına inandım.
Ben de tam teslim olanlardanım(müslümanlardanım)”*

Yüce Allah hiçbir şekilde farklı bir din göndermemiştir. Yüce Allah hep aynı dini göndermiştir. Fakat insanlar, özellikle Allah’ın gönderdiği dine iman ettiğini söyleyenler, Allah’ın gönderdiği tek dinden dinler çıkarmışlar ve bu çıkarımlarını da Allah’a mal etmişlerdir. Allah Yahudilik ve Hıristiyanlık diye bir din göndermemiştir. Onlara Kur’an’da olandan başka şeyleri de emretmemiştir.

Kur’an’ın en temel prensiplerinden biri de hiçbirini diğerinden ayırmadan hem resullere hem kitaplara imandır.

Bakara 2/136

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نَفَرُّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Siz şöyle söyleyin: “Biz Allah’a inanıp güvendik; bize indirilene, İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakub’a ve torunlarına indirilene, Musa’ya ve İsa’ya verilene, Sahipleri (Rableri) tarafından Nebîlere ne verilmişse hepsine inandık. Hiçbirini diğerinden ayırmayız. Biz Allah’a teslim olmuş kimseleriz.”

Yüce Allah hiçbir zaman içinden dinler çıkacak vahiyler göndermemiştir. Hiçbir elçisine İslam’dan başka din vermemiştir. Kur’an ile önceki elçilere indirilen vahiyler aynı şeyleri söylemişlerdir. İşte bu ilke Tevhit’dir. Bu anlaşılmadan Kur’an’ı anlamak mümkün değildir. İslam’ın Muhammed (as)’le başladığını, önceki elçilere verilen dinin başka olduğunu söyleyerek Kur’an’ın anlaşılması olanaksızdır. Önceki ümmetlere Yüce Allah’ın Kur’an’da gösterdiği yoldan başka bir yol çizdiğini kabul ederek Kur’an’ın anlaşılmasını sağlamaya çalışmak mümkün değildir. Yüce Allah’ın hiçbir elçisine İslam’dan başka din, Kur’an’la çelişen bir vahiy vermediği ilkesi asla unutulmaması gereken bir kuraldır. Bu kural unutulduğunda önceki elçilere verilenler de Kur’an da anlaşılmaz ve bağlantısız hale gelecektir.

Yahudilerin “iş bırakmak” olarak anlamlandırdıkları, iyilik

yapmanın bile iş sayılıp yasaklandığı kutsanmış tatilleri Şabat, Kur'an'a 5 ayetle konu olmuştur. Bir kavram Kur'an'a konu olmuşsa, o kavramın anlaşılması yine Kur'an'la olmak zorundadır. Yüce Allah kendi vahyinde anlaşılmamış, üstü kapalı, açıklanmaya muhtaç bir şey bırakmadığını bildirmiştir. Kendi vahyini bizzat kendisi açıklamıştır.

Hud 11/1-2

الرَّكِتَابُ أَحْكَمْتُ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلْتُ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ

(1) *ELİF! LÂM! RÂ! Bu öyle bir kitaptır ki âyetleri hem muhkem kılınmış hem de doğru kararlar veren ve her şeyin iç yüzünü bilen Allah tarafından açıklanmıştır.*

أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي كُنْتُ مِنْكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ

(2) *Böyle olması, Allah'tan başkasına kul olmayasınız diyerdir. Ben de o kitapla sizi uyaran ve müjdeleyen kişiyim.*

“Kur'an “her şeyin iç yüzünü bilen Allah tarafından açıklanmıştır”. Şabat Kur'an'a konu olmuşsa, açıklaması da Allah tarafından yapılmış demektir. Burada Şabat hakkında sadece 5 ayetin olduğu, bu 5 ayetin Şabat meselesini her yönüyle ortaya koymaya yetmeyeceği düşünülebilir. Aslında bu düşünce son zamanlarda revaçta olan “tarihselcilik” akımının kapısını aralayan bir düşüncedir.

Tarihselcilik kabaca Kur'an'a şöyle bakmaktadır;

“Kur'an'ın indiği ortamda insanlık basit (avcı toplum) yaşıyordu. Sosyal hayatı karmaşık değildi. İlim, teknoloji, bilim bu kadar ileri değildi. İnsanlığın varlığı algılama biçimi dar bir çerçevedeydi. Muhammed (as)'e verilen vahiy o günün insanına sorunlarını çözmek, adaletli bir sosyal düzen kurmak, hukuk oluşturmak için fazlasıyla yetiyordu. Sonuçta son Elçi Muhammed (as) öldü ve Kur'an 6236 ayet olarak tamamlandı. Yani Kur'an'ın inişi durdu”.

Ama zaman durmadı, insanlık durmadı, hayat durmadı. İnsanlık zaman içinde ilerlemeye devam etti. Bilim, teknoloji, ilim yeni yeni şeyler keşfetti. Yepyeni problemler, yepyeni ihtiyaçlar çıktı. Hiç olmayacak kadar toplumlar değişti. Sosyal hayat kar-

maşıklaştı. Uzaya yolculuk yapıldı, varlığı algılama biçimi değişti. Kur'an'ın indiği ortamda yaşayan insanlarla bugünün modern insanı arasında en ufak bir benzerlik kalmadı. Bu yüzden indiği ortamda insanlığın sorunlarını çözmede yeterli olan Kur'an şimdi yeterli olamamaktadır. Modern insanın ihtiyaçlarına, sorunlarına, sosyal hayatına uygun çözümler üretememektedir. Sonuçta 6236 tane ayet vardır ve bunları sündürüp çoğaltmanın imkânı yoktur". Diğer bir deyişle; "Ayetler sınırlı meseleler sınırsızdır!.."

Tarihselci görüş kabaca bunları söylemektedir. Dolayısıyla bu görüş Şabat hakkında inen 5 ayetin o konuyu tatmin edici bir şekilde ortaya koymaya yeterli olamayacağını da söyleyecektir.

Kur'an'ın insanlığa yetmesi için ayet sayısı üzerinden hareket eden bu anlayış çok problemlidir ve iki yüzlüdür. İki yüzlüdür çünkü gelişmişlik diye tarif ettiği bilimin temelinde sadece 10 adet rakkamın olduğunu pekâlâ bilmektedir. Yeryüzündeki tüm sayıların 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9 rakamlarının kombinezonu olduğunu, sayı namına ne varsa hepsinin bu rakamlardan türediğini bilmektedir. İnsanı uzaya götüren, dev binalar yaptıran, galaksileri gözleyen teleskopları icat ettiren, denizlerin altına akıl almaz tüneller yaptıran, dünyadaki milyarlarca cep telefonunu birbirine karıştırmadan ayrı tutan, matematik, fizik gibi ilimlerin temelini oluşturan sayıların sadece bu 10 rakkamdan türediği pekâlâ bilinmektedir. İnsanın ilimde, bilimde, teknolojiye bu kadar ileri gitmesine sadece 10 rakam ve kombinezonları yetmiştir ama insanlığı dünya ve ahiret saadetine ulaştırmaya 6236 ayet ve ayetlerin oluşturacağı kombinezonlar yetmektedir.(!)

Bu mantıkla Kur'an'daki ayet sayısı üzerinden konulara yaklaşan bir anlayış tabii ki Şabat hakkındaki 5 ayeti de yeterli görmeyecektir.

Oysa ayetleri anlamak için yine ayetlere başvurduğunuzda 5 tane ayetin yüzlerce ayetle bağlantısı olduğu görülecek ve bu beş ayetin anlattıklarının kuşatılamayacak kadar geniş bilgiler verdiği anlaşılacaktır. Bu çalışma ilke olarak ayetleri ayetlerle anlamayı benimsemiştir. Bu demek değildir ki ayet dışında anlatılanlar bir değer taşımamaktadır. Ayet dışında anlatılanların değer taşıması ayetlerle çelişmediği müddetçe bir değer ifade eder. Bilgi ayetle

çelişiyorsa, o bilgi herhangi bir değer taşıyor olamaz ya da doğruluğu bilginin kaynaklarına inerek yeniden test edilmelidir.

Ancak bu ilkeleri benimseyenler, Kur'an'da anlatılan Sebt'in (Şabat) kökenini Kur'an ayetlerinin diğer ayetlerle oluşturduğu bağlantılar üzerinden anlamaya çalışacaktır.

X- Kur'an'da ki Şabat

Öncelikle Sebt'in Yüce Allah'ın bir emri olmadığını açıkça ortaya koyan Nisa 47. ayeti zihnimize konumlandırmak durumundayız.

Nisa 4/47

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهَ فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۗ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

Ey kendilerine Kitap verilenler! Sizin yanınızda olan Kitabı tasdik eden bu Kitaba inanıp güvenin. Yoksa itibarınızı yok eder, sizi yüzüstü hale getiririz. Yahut Sebt ashabını lanetlediğimiz gibi sizi de lanetleriz. Allah'ın emri yerine gelir.

Yüce Allah bu mübarek ayetinde ehli kitabı muhatap almış, onlara Kur'an'a iman etmeleri gerektiğini buyurmuştur. Üstelik Kur'an, yanlarında bulunanı tasdik etmektedir. Eğer iman etmezlerse onların itibarını yok etmek ve yüzüstü hale getirmekle karşılaşacaklarını veya "Sebt ashabının" lanetlendiği gibi lanetleneceklerini bildirmiştir.

Bu ayette bizim üzerinde duracağımız **أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ** "Yahut Sebt ashabını lanetlediğimiz gibi sizi de lanetleriz" ibaresidir. Bu ibare hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde Sebt ashabının lanetlendiğini bize bildirmektedir. İbarede geçen "ASHAB"

kelimesi çok sık kullanılan SAHABE kelimesinin çoğuludur. Çok bilinmesine rağmen bu kelimenin üzerinde biraz açıklama yapmak faydalı olacaktır.

“Ashab” kelimesi صحب SHB kökünden türemiş çoğul bir isimdir ve bu şekilde çoğul olarak Kur’an’da 77 defa, diğer değişik formlarıyla beraber toplamda 97 defa geçmektedir. El Müfredat’ta bu kelime ile ilgili şu açıklamalar yapılmıştır”.

“ *İster insan veya hayvan, ister yer ve zaman olsun başkasından ayrılmayıdır. Bu birliktelik ister bedenle olsun – ki asıl olan ve en çok olandır – ister de yardım ve destekleme olsun fark etmez. Örfte “Sahib”, sadece çok fazla birlikteliği olana denir. Bir şeye malik veya onda tasarruf etme yetkisi bulunan kişiye هو صاحبه denir. (9/40-18/34-18/9-2/82,217). Kimi zaman صاحبه kelimesi idare ettiği kişilere izafe edilir: صاحب الجيش Askerin sahibi (Ordu komutanı) gibi. Kimi zaman da idarecisine izafe edilir. الامير صاحب Emir’in sahibi/idaresi altında olan kişi. Bir şeye bağlanmak, bir şeyin sahibi olmak, arkadaşlık etmek”. (El Müfredat SHB md.s.578)*

Bu açıklamada “ashabe-s sebt” ibaresinden Sebt ile uzun süre birlikteliği olanlar yahut bizzat Sebt’i icat edenlerin anlaşılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

أَصْحَاب “Ashab” kelimesi, bu formda Kur’an’da geçtiği 77 yerde uzun süre birlikteliği ve bir şeyi icat edip onu ortaya çıkarmayı, ona sahip olmayı ifade eder.

فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ “İşte onlar ateş ashabıdır.” (2/81)

Bu ibareyi (Ashabu-n nar) uzun süre cehennemde kalacak olanlar şeklinde anlayabileceğimiz gibi, kendi ateşini kendisi icat edenler/hazırlayanlar olarak da anlayabiliriz. İnsanın bu dünyada yaptıklarına karşılık alacağı ceza ve ödülün ne olacağı, insanın amelleri üzerinden belirlenmektedir. Herkes yaptığının karşılığını tastamam alacaktır. Yani ahirette karşılaşılan şeyin nasıl olacağını belirleyen insanın yaptıklarıdır. Bu da onu karşılaşıacağı şeyin sahibi yapar.

أَصْحَابِ الْجَحِيمِ “cahim ashabi” (5/86)

Ashabi-l Cahim; Ateşin cinsi, şiddeti ile alakalı bir kelimedir.

Ateşin cinsini de belirleyecek olan yine insanın kendisidir. Bu onu kendi ateşinin nasıl olacağını belirleyen sahip yapar.

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ “**işte onlar cennet ashabıdır**” (2/82)

Cennette uzun süre kalacak olanlar. Ya da kendi cennetlerini, dünyada yaptıkları hareketlerle kendileri belirleyenler. Herkesin kalacağı cennet kendi fiillerinin karşılığıdır. Cennetin nasıl olmasını istiyorsa ona göre davranır. Bu da onu kendi cennetinin sahibi yapar.

أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ **A'raf ashabı (7/48)**

Ashabu-l Araf; Ahirette cennet ve cehennemliklerin görüldüğü sahne, platform, seyir terasıdır. O seyir terasında bulunmaya hak kazanmak bu dünyada yapılan hareketlerin sonucudur.

وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ **Medyen ashabı. (9/70)**

Bu kelimedenden medyen denilen yere yerleşmiş olanlardan başkası anlaşılamaz.

أَصْحَابُ الْحَجَرِ **Hicr ashabı. (15/80)**

أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ **Eyke ashabı (15/78)**

أَصْحَابِ الْكَهْفِ **Kehf ashabı. (18/9)**

Bu kelimedenden ise mağaraya girip uzun süre orada kalanlardan başkası anlaşılamaz.

Ashab kelimesinin Kur'an'da geçen tüm kullanımları bir şeyin üzerinde uzun süre durmak, bir şeyi yönetmek, bir şeyin sahibi olmak manasındadır. Nisa 4/47 ayetinde geçen (أَصْحَابِ السُّبُتِ) ibaresinden anlayacağımız tek anlam, onu uzun süre yapanlar, onu icat edip ortaya çıkarımlar, onu uzun süre yaptıkları için onunla tanınanlardır. Ashabe-s Sebt ibaresinin onu yapmayanlar, uymayanlar şeklinde anlaşılması kesinlikle mümkün değildir.

Nisa 4/47 deki bu ibare hiçbir yanlış anlamaya sebep olmayan şekilde sebt ashabının lanete müstahak olduklarını ortaya koymasına rağmen, tefsirler ve mealler yüzyıllardır Nahl 16/124 ayetinde geçen “cuile” fiili üzerinden sebtü Yüce Allah'ın emrettiğini söyleyebilmişlerdir.

Tefsirlerimiz ve meallerimiz Ashab kelimesinin geçtiği diğer 96 yerde hep yukarıda belirttiğimiz gibi bir şeyi uzun süre yapanlar, bir şeye sahip olanlar manasını vermişler ama Nisa 47 de geçen “Ashabe-s Sebt” ibaresine, Sebt’i yapanlar, Sebt’e sahip olanlar değil de ona uymayanlar manası vermişlerdir. Oysa Ashab kelimesinden bu manaya ulaşmak asla mümkün değildir.

أَصْحَابَ السَّبْتِ Ashabe-s Sebt “Sebt Ashabi” ibaresi o işi uzun süre yapanları kast ettiği gibi Sebt’i icat edip ortaya çıkaranları da kast ediyor olabilir. Şimdilik sadece şunun altını çizelim ki Allah Sebt diye bir şeyi emretmemiştir ve bunu yapanları lanetlemiştir.

10-1. Sebt nerede ve nasıl ortaya çıkmıştır?

Sebt’i Allah emretmemişse Yahudiler tarafından 34 asırdır uygulanan Sebt nerede ve nasıl ortaya çıkmıştır?

İsrailoğulları kıssaları Kur’an’da en fazla anlatılan kıssadır ve Sebt bu kıssalar içinde yer almaktadır. Bilindiği gibi İsrailoğulları dediğimiz kişiler Yakup’un oğullarıdır. Onların insanlık tarihinde İsrailoğulları olarak anılmaları Yakup’tan sonradır. Yakup’un 12 oğlu ki bunların içinde Yusuf da vardır, işte bu oğullar ve bu oğulların soyu İsrailoğulları olarak anılmaktadır. Kur’an’da Yakup ve Yusuf’tan başlayarak Muhammed (as)’e kadar İsrailoğulları’nın tarihi anlatılmıştır. İsrailoğulları’nın ilk ataları olan Yusuf ve kardeşlerinin kıssası Kur’an’ın 12. suresinde uzun uzun anlatılmıştır. Bu kıssa içerisinde kökenini bulmaya çalıştığımız Sebt (Şabat) geçmemektedir.

İsrailoğulları’nın anlatılan uzun tarihi içerisinde Yusuf çok önemli bir rol oynamıştır. İsrailoğulları Yusuf zamanında buldukları toprakları terk edip Mısır’a yerleşirler. Yahudi kaynaklarına ve Tevrat’a göre Mısır dönemi 430 yıl sürmüştür. Geçen bu uzun zaman içinde Mısır’a hazine bakanı olan Yusuf’un himayesinde giren İsrailoğullarının soyu köleleşmiş, zalim firavun için kurulan şehirlerde işçi olarak öldüresiye çalışmaya zorlanmışlardır. Allah onlara kurtarıcı olarak Musa’yı göndermiştir. Musa

Yüce Allah'tan kardeşi Harun'u da bu göreve dahil etmesini istemiş ve bu isteği kabul edilmiştir. Musa ve Harun'a verilen görev Kur'an'da şu şekilde belirtilmiştir.

Tâ-Hâ 20/47

فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ
بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

Hemen gidin de ona deyin ki “Biz senin Rabbinin elçileriyiz. İsrailoğullarını bizimle gönder! Onlara eziyet edip durma. Bak, biz sana Rabbinden bir belge (ayet) getirdik. O'nun yoluna giren esenlik ve güvenliğe (selamete) erer.

“İsrailoğullarını bizimle gönder!” Musa ve Harun uzun elçilik dönemlerinde sadece bu amaç için çabalamışlardır. Sonunda İsrailoğulları Musa (as) önderliğinde Mısır'dan çıkarlar. Firavun onların peşlerine düşer. İsrailoğullarının önünü deniz keser ama Allah'ın mucizesi ile deniz yarılr ve İsrailoğullarının geçeceği bir yol açılır. Karşıya geçen İsrailoğullarını yakalamak amacıyla ordusuyla beraber denizde açılan yola giren Firavun, denizin aniden kapanmasıyla ordusuyla beraber boğulur.

Bu şekilde İsrailoğullarının esaret dönemi biter. Firavundan kurtulduktan sonra geldikleri ilk yer Tur dağıdır.

Tâ-Hâ 20/80

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ
وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ

Ey İsrailoğulları! Sizi düşmanınızdan kurtarmış ve Tur'un sağ yamacında sizinle sözleşmiştik. Üzerinize de kudret helvası ile bıldırcın yağdırmıştık.

İşte ilk defa açık bir şekilde Sebt burada konu edilir. Tur dağı İsrailoğullarından söz alınan yerin adıdır. Tur dağının İsrailoğulları tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Tur dağı, İsrailoğullarının Kur'an da anlatılan tarihinde Mısır'dan geldikleri yer olmanın yanında, Musa'nın elçiliğe seçildiği yer olarak da geçmektedir.

Kasas 28/46

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مِمَّا أَتَاهُمْ

مَنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Musa'ya seslendiğimiz sırada sen Tur tarafında da değildin. Bunları Rabbinden bir ikram olarak öğrendin ki, senden önce kendilerine uyarıcı gelmemiş olan bir toplumu uyarasın. Belki bilgilerini doğru kullanırlar.

Musa (as) Yüce Allah'ın emriyle İsrailoğullarını elçi seçildiği yere getirmiştir. Tam burada Allah İsrailoğullarından çeşitli sözler almıştır. Alınan o sözlerden bir tanesi de Şabat hakkındadır.

Nisa 4/154

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ لَّهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِثْقَالَ عَلِيظًا

Onlardan söz almak için Tur dağına üzerlerine kaldırmıştık. Bir de onlara: “O kapıdan secde ederek girin” demiştik. Onlara “Sebt hakkında aşırılık yapmayın” demiştik, onlardan bu konularda sağlam söz almıştık.

İsrailoğulları Firavundan kurtulduktan yani denizden geçtikten hemen sonra Tur'a gelmişler ve onlardan Sebt hakkında söz alınmıştır. “Sebt hakkında aşırı davranmayın”. Bu ibare İsrailoğullarının Sebt'i çok daha önceden bildiklerini göstermektedir. Bakara süresinde yine Sebt ile alakalı geçen ayetler Sebt'in Mısır dönemi-ne ait bir uygulama olduğunu göstermektedir.

Bakara 2 / 63-64-65-66

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(63) Bir gün üstünüze Tur'u kaldırarak kesin söz almıştık: “Size verdiğimizize sıkı sarılın, onda olanı aklınızdan çıkarmayın ki kendinizi koruyabilesiniz!” demiştik.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(64) Sonra bunun ardından yüz çevirmiştiniz. Eğer üzerinizde Allah'ın ikramı ve iyiliği olmasaydı, kaybedenlere karışır giderdiniz.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(65) *İçinizden Sebt hakkında aşırı davrananları elbette bilirsiniz. Onlara “Aşağılık maymunlara dönüşün!” demiştik.*

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(66) *Bunu, o gün yaşayanlara ve arkadan gelenlere ders ve müttakîlere öğüt olsun diye yapmıştık.*

Bu ayetler İsrailoğullarının denizden geçtikten sonra yaşadıkları süreci anlatmaktadır. Bu süreçten Nisa 4/154 de yine bahsedilmekte ve orada da Sebt geçmektedir.

Nisa 4/154

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ
وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا
فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا

Onlardan söz almak için Tur dağına üzerlerine kaldırmıştık. Bir de onlara: “O kapıdan secde ederek girin” demiştik. Onlara “Sebt hakkında aşırı davranmayın” demiştik, onlardan bu konularda sağlam söz almıştık.

Ayette, Yahudilerden alınan sözlerin içerisinde “Sebt hakkında aşırı davranmayın” uyarısı da bulunmaktadır. Bakara süresinde ise yine Tur dağına alınan sözlerden bahsedilmekte ama Yahudilerin, verdikleri sözlerinde durmadıkları bildirilmektedir. (2/64) Yüce Allah, sözlerinde durmadıkları için onlara Sebt hakkında aşırı davranan ve onların da bildikleri birilerinin akıbetini hatırlatmaktadır. *“İçinizden Sebt hakkında aşırı davrananları elbette bilirsiniz. Onlara Aşağılık maymunlara dönüşün! demiştik.”* Bu durumda; Sebt hakkında aşırı davrananların akıbeti, Bakara 2/64 de Tur dağına söz verip sözünde durmayanlar tarafından biliniyor demektir. Aşağılık maymunlar olun denilen kişilerin ayetlerde ortaya çıkan kronolojiye göre; tefsirlerde anlatıldığı gibi Davut zamanında yaşayan ve kimsenin nerede olduğunu tam olarak bilmediği eyle kasabası olması mümkün değildir. Maymuna dönüştürülenlerin de İsrailoğullarının Tur dağına gelmeden önceki zamanlarına ait birileri olması gerekir.

10-2. Maymuna dönüştürülen ve ibretlik yapılanlar kimlerdir?

Bakara 2/66

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

Bunu, o gün yaşayanlara ve arkadan gelenlere ibret verici caydırıcı (nekel) ceza ve müttakilere öğüt olsun diye yapmıştık.

Bu ayette Sebt hakkında aşırı davrananların cezalandırılması (نَكَالًا) nekel kelimesi ile anlatılmaktadır. Bu kelime Kur'an'da 5 defa geçer. Fiil olarak manası; bir şeyi yapamadı, zayıf aciz kaldı demektir. Hayvanı kontrol etmek için kullanılan gemin demirine "nikel" denir, çoğulu "enkel"dir. Kelime bu anlamıyla Müzzemmil 12 de geçmektedir. "Nekel" ise başkalarına ibret olup caydırıcı diye birine verilen cezaya denir. Bu kelime bu anlamıyla şu ayetlerde geçer.

Maide 5/38

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Erkek hırsız ile kadın hırsızın ellerini kesin ki kazandıklarına karşılık bir ceza, Allah tarafından bir caydırma (nekel) olsun. Üstün olan ve doğru kararlar veren Allah'tır.

Bu ayette hırsızlık cezasına uygulanacak cezanın mahiyetinin "nekel" yani başkalarını caydırıcı özellikte olması gerektiği ve bunun ellerin kesilmesi olduğu bildirilmektedir. Yüce Allah Bakara 2/66 da Sebt'te aşırılık yapanların da aynı cezaya çarptırıldığını buyurmaktadır. Onlara sonrakiler için ibret olacak cezanın verileceği değil verildiği söylenmektedir. Bu cezayı alanların sonrakilere caydırıcı özellikte olabilmesi için biliniyor olması gerekmektedir. Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen kişilerin, bilinmeyen şekilde cezalandırılması Nekel olmamaktadır.

Ayetlerin bahsettiği tarihi ortam Yahudilerin denizden geçtikten hemen sonraki dönemi anlatmaktadır. Sebt'te aşırı gidenlerin

başına neler geldiğinin hatırlatılması, o an orada bulunan Yahudiler içindir. O an orada bulunan insanlara Sebt'te aşırı gidenlerin cezalandırıldığı ve onlara verilen cezanın sonrakiler için ibret olduğu söylenmektedir. İşte bu durum bizi zoraki olarak, Sebt'in kökenleri hakkında Yahudilerin Musa önderliğinde geçtikleri denizden önceki döneme götürmektedir.

Bakara süresinde Sebt hakkında aşırılık yapanlara verilen cezanın Nekel olduğundan bahsedilmişse bu cezaya kimin çarptırıldığının da mutlaka Kur'an'da açıklanmış olması gerekmektedir.

Kur'an bu cezaya çarptırılan kişinin Firavun olduğunu söyler.

Naziat 79 / 21-22-23-24-25

فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ

(21) *Ama Firavun yalana sarıldı ve isyan etti.*

ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ

(22) *Sırt çevirdi ve işe girişti.*

فَحَشَرَ فَنَادَىٰ

(23) *Herkesi topladı ve haykırdı:*

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ

(24) *“Sizin en yüce rabbiniz benim” dedi.*

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ

(25) *Allah da onu yakaladı, çağdaşlarına ve sonrakilere ibretlik (nekel) yaptı.*

Yüce Allah “Nekel” cezasını Firavuna verdiğini buyurmaktadır. Kur'an'da bu cezaya çarptırılan tek kişi Firavundur. Dahası ona verilen cezanın nasıl “nekel” yani sonrakileri caydırıcı bir ceza haline geldiği de açıklanmaktadır.

Yunus 10 / 90-91-92

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَاسِدًا إِذْ أَدْرَاكَهُ الْعُرْقُ قَالَ أَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(90) İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ile orduları, onları yakalamak ve ezmek için hemen peşlerine düştüler. Boğulmak üzereyken Firavun dedi ki “İsrailoğullarının inanıp güvendiği ilahtan başka ilah olmadığına inandım. Ben de tam teslim olanlardanım (müslümanlardanım)”

الْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

(91) (Allah:) “Şimdi mi? Oysa bu ana kadar isyan içindeydin, bozguncununun tekiydin.

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدْنِكَ لِيَتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَعَاقِلُونَ

(92) Bugün senin cesedini kurtaracağız ki senden sonrakilere bir delil (ayet) olsun. Çünkü insanların çoğu ayetlerimizi umursamıyorlar.”

Bu ayetlerde de Firavunun uğradığı cezanın kendisinden sonrakilere ibret olacağı bildirilmektedir. Ona uygulanan bu cezanın işareti bedeninin kurtulmasıdır. Bedenin kurtulması cezanın kendisi değil, cezanın işaretidir. Ona verilen ceza birçok ayette anlatılmaktadır. (2/50; 3/11; 7/137; 8/52-54; 20/78; 28/40-41-42; 40/45; 26/65-66) Bu ceza denizde boğulmak, bin bir emekle kurdukları şehirlerinden bahçelerinden ayrılmak, görkemli saltanatlarından olmaktır. Son anda iman etmesi bile kendini kurtaramamıştır.

Firavunun uğradığı bu akıbet yaklaşık 3500 yıl geçmesine rağmen halâ konuşulmakta ve insanlığın ortak hafızasında dipdiri durmaktadır. Firavun ve hanedanı güçleriyle değil denizde boğulmalarıyla tanınır olmuşlardır. Son anda edilen imanın faydasızlığı “firavun imanı” olarak bilinir. Firavunun yaşadığı bu ibretlik ceza, aradan binlerce yıl geçmesine rağmen insanı etkilemektedir. Görmediğimiz, dehşetine şahit olmadığımız halde etkileyicidir. Şüphesiz ki bu ibretlik cezadan en fazla etkilenmesi gerekenler, bizzat Firavunun boğuluşuna gözleriyle şahit olan İsrailoğulları olmalıdır.

Musa’ya diklenen, Allah’a kafa tutmaya kadar haddi aşan, gücü karşısında herkesin titrediği, İsrailoğullarının erkek çocuk-

larını öldüren, onları köleleştiren Firavun aciz düşmüş, suların içinde can vermeden önce boğulmak üzereyken; “İsrailoğullarının inanıp güvendiği ilahtan başka ilah olmadığına inandım. Ben de tam teslim olanlardanım (Müslümanlardanım)”

diyerek umutsuzca çırpınmıştı. Sonra tüm İsrailoğullarının gözü önünde o ve kudretli ordusu boğulmuştu.

Bakara 2/50

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

Bir gün denizi ikiye ayırıp sizi kurtardık, Firavun hanedanını da gözünüzün önünde boğduk.

Firavunun uğradığı ceza sonrakiler için ibretlik olan bir cezadır ama bu ibretlik ceza en fazla olayı gözleriyle gören İsrailoğulları üzerinde etkili olmalıdır. Hiç kimse onların gördüğü bu dehşetli manzarayı görmemiştir. İbretlik olacak cezanın bizzat verilirken şahidi olmak ile ceza verilip bittikten sonra görmek arasında mutlaka büyük bir fark olmalıdır.

10-3. Sebt'in Başlangıcı

Firavun'un uğradığı bu cezanın temelinde Sebt (Şabat) yatmaktadır. Buraya kadar Sebt'in firavuna kadar uzanan bir geçmişi olduğu tespit edilebilmektedir. Uygulamanın ne zaman ve ne şekilde başladığı hâlâ meçhuldür. Bu konuda Araf süresindeki Sebt ayetleri bize Sebt'in başlangıcı hakkında çok detaylı bilgi vermektedir. Araf süresindeki Sebt ayetleri, hakkında en fazla spekülasyon oluşan ayetlerdir. Kur'an'daki tüm Sebt ayetleri Araf süresinde anlatıldığı varsayılan rivayet üzerinden anlaşılmalıdır. Bu yüzden bu ayetler üzerinde hepsinden fazla durulacaktır. Ayeti, geçtiği pasajla birlikte alarak pasajın öncesi ve sonrası (Siyak ve Sibak) ile olan ilişkisini irdeleyelim.

Araf 7 / 161-169

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا

الْبَابِ سَجْدًا نَغْفِرُ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

(161) Bir gün onlara şöyle denmişti: “Bu kente yerleşin. Orada beğendiğiniz yerden yiyin. “Bağışla bizi” deyin. Kapısından baş eğerek girin ki hatalarınızı örtelim. Güzel davrananlara (karşılığını) fazlasıyla vereceğiz.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنْ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلُمُونَ

(162) İçlerinden yanlış davranış gösterenler, söylenenin tersini yaptılar. Yanlış davranmalarına karşılık biz de onlara, üstlerinden bir sıkıntı verdik.

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْتُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(163) Sonrasında denizin mukimi olan karyenin halini sor onlara! Hani Sebt’te aşırılık ediyorlardı. Onların sebt günler’inde aşağılayıp aldatanları, şariler (kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları günlerde gelmiyorlardı. O kurallarla düzgün olanı bozdukları için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا لَإِنَّ اللَّهَ مَهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعَذَرَةَ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَلْعَلُّهُمْ يَنْفُقُونَ

(164) İçlerinden bir toplum (ümme) şöyle demişti: “Allah’ın etkisizleştireceği ya da ağır azaba uğratacağı bir topluluğa (kavime) ne diye öğüt veriyorsunuz?” Dediler ki “Rabbimize karşı mazeretimiz olsun diye. Belki de (bu uyarılarımız sayesinde) çekinip kendilerini korurlar”

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(165) Ne zaman ki kendilerine verilen öğüdü dikkate almadılar, kötülüğe karşı mücadele verenleri kurtardık. O yanlışları yapanları da yoldan çıkmalarına karşılık kötü bir azaba çarptırdık.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(166) Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: “Aşağılık maymunlar olun!” dedik.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ ۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ۗ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

(167) Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti. Senin Rabbin, suçun karşılığını elbette çabuk verir. Bir de O, elbette bağışlayıcıdır, ikramı boldur.

وَقَطَّعْنَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَّمًا ۗ مِنْهُمْ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ ۗ وَبَلَّوْنَاَهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

(168) Onları yeryüzünde her biri ayrı bir toplum (ümmet) olacak şekilde böldük. İçlerinde iyi olanlar olduğu gibi bu durumdan daha aşağıda kalanlar da vardır. Belki dönerler diye onları hem o iyilikler hem o sıkıntılarla imtihanlar-
dan geçirdik.

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ ۗ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ ۗ وَالذَّارُ الْأَخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَنْقُونَ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

(169) Arkalarından o Kitab’a mirasçı olan yeni bir nesil geldi. Şu en düşük olanın geçici menfaatine (dünya menfaatine) yapışır; “Allah bizi bağışlayacaktır” derlerdi. Öyle bir şey daha gelse (ellerine benzer uydurulmuş bir din daha gelse) onu da alırlardı. Allah’a karşı yalnızca gerçeği söyleyeceklerine dair o Kitapta onlardan alınmış bir sözün sorumluluğu altında değiller miydi? Üstelik onda olan bilgiye de sahiplerdi. Allah’tan çekinerek kendini koruyanlar için hayırlısı Ahiret yurdu. Aklınızı kullanmaz mısınız?

Bu pasajda Sebt (Şabat) kelimesi sadece 7/163 ayette 3 kez geçer. Sebt kelimelerinin geçtiği bu ayetin bulunduğu tüm pasajın aktarılmasının sebebi, ayetin öncesiyle ve sonrasıyla olan sıkı bağının görülebilmesi içindir. Bu ayet, geçtiği pasajın öncesiyle sıkı ilişki içinde olduğu gibi, diğer surelerde geçen Sebt ayetleriyle de

sıkı sıkıya bağlıdır.

Yukarıdaki pasaj Araf suresinin 7/103'den başlayıp 7/172'ye kadar hiç ara vermeden anlatılan kıssanın sona yakın olan pasajıdır. Bu son pasajın ve pasajın içinde 7/163 ayette geçen Sebt'in (Şabat), Kur'an'da diğer surelerde anlatılan İsrailoğulları kıssalarıyla bağları tespit edilmeye çalışılacaktır.

Araf 7/161

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةً وَادْخُلُوا
الْبَابَ سَجْدًا تَغْفِرَ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ ۗ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

Bir gün onlara şöyle denmişti: “Bu kente yerleşin. Orada beğendiğiniz yerden yiyin. “Bağışla bizi” deyin. Kapısından baş eğerek girin ki hatalarınızı örtelim. Güzel davrananlara (karşılığını) fazlasıyla vereceğiz.

Bu ayette İsrailoğullarından bir şehre girmeleri istenmektedir. Aynı olaydan başka surelerde de bahsedilmektedir.

Bakara 2/58

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سَجْدًا
وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ ۗ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

Bir gün şöyle demiştik: “Şu şehre girin de beğendiğiniz yerden, çekinmeden yiyin. Secde edip kapıdan girin ve ‘hutta!’ (Günah yükümüzü kaldır!) deyin ki hatalarınızı bağışlayalım. Güzel davrananlara ikramımız olacaktır.”

Yüce Allah'ın Yahudilerden secde ederek kapısından girin buyurduğu şehir, Mısır'dan çıktıktan ve Firavunun denizde boğulma olayına şahit olduktan sonra geldikleri Tur'un yanında olan bir şehirdir. Bu şehir Tur dağında Yüce Allah'ın onlardan hakkında söz aldığı şehirdir.

Nisa 4/154

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِ حَبِّ خَيْبٍ وَقُلْنَا لَهُمْ لَئِنْ رَأَيْتُم مِّنْ جِبَالٍ سَائِمَةٍ فَأُولَٰئِكَ
فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّثْقَالَ عَرِينٍ

Onlardan söz almak için Tur dağına üzerlerine kaldırmıştık. Bir de onlara: “O kapıdan secde ederek girin” demiş-

tik. Onlara “Sebt hakkında aşırı davranmayın” demiştik, onlardan bu konularda sağlam söz almıştık.

Yukarıdaki iki ayet Nisa sûresindeki bu ayetle beraber okunduğunda, Tur dağında Yahudilerden şu sözlerin alındığı tespit edilecektir.

- 1- Şu şehre girin, yerleşin.
- 2- Kapısından secde ederek girin.
- 3- Hıttta deyin.
- 4- Sebt hakkında aşırı davranmayın.

Araf sûresindeki 7/161’de bahsedilen şartların detayı başka ayetlerde gelmiştir. Tur dağında alınan sözlerin tümü girilmesi emredilen şehirle alakalıdır.

Peki İsrailoğulları Tur dağında Yüce Allah’a verdikleri bu sözleri tuttular mı?

Araf 7/162

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ

İçlerinden yanlış davranış gösterenler, kendilerine söylenen sözü başka bir sözle değiştirdiler. Yanlış davranmalarına karşılık biz de onlara, üstlerinden bir sıkıntı verdik.

Hayır sözlerinde durmadılar. Tur’da alınan sözlerinde durmadıklarını aynı bağlamda geçen 2/64-93; 4/155; 20/81-95 ayetler de teyit etmektedir. Onların Yüce Allah’a verdikleri sözlerinde durmamaları şunu ifade etmektedir.

1- *Şu şehre girin, oraya yerleşin* emrini yerine getirmediler. Yani şehre girmediler.

2- *Kapısından secde ederek girin* emrini yerine getirmediler. Şehre girmedikleri için kapıdan girerken yapmaları gereken secdeyi de yapmamış oldular.

3- *Hıttta* (sırtımızdan yükümüzü al)’da demediler.

4- *Sebt’te aşırılık yapmayın* emrine de uymadılar. Yani Sebt

uygulamalarında aşırılık yapmaya devam ettiler.

Yerine getirilmeyen bu dört emirde dikkat edilmesi gereken bir özellik vardır. Verilen 3 emir gelecekte yapmaları istenen şeyle alakalıdır. Şehre girmek, kapısında secde etmek, girdikten sonra hıttta demek. Fakat Sebt'te aşırı gitmeyin emri, emrin verildiği sırada yaptıkları bir şey olup, bu yapmakta olduklarında aşırı davranmamaları istenmektedir. (Hem Arapça Sebt hem de İbranice Şabat kelimelerinin “çalışmaya ara vermek, dinlenmek, bayram” manalarına geldiği daha önce tespit edilmişti.)

Tur dağında Yahudiler'den alınan sözlere, Sebt kavramının kast ettiği anlam üzerinden mana verildiğinde şöyle olmalıdır. “İşe ara vermede aşırı davranmayın” veya “dinlenmede (tatil yapmada) aşırı gitmeyin”. İşte Tur dağında onlardan bu söz alınmış ama onlar bu sözlerinde durmayarak hayata (tatil yapmada veya işe) ara vermede aşırı davranmışlardı.

Araf sûresinden alınan pasajdaki 7/163 ayeti daha öncesinde bu aşırılığı yapanların durumunu onlara hatırlatmaktadır.

Araf 7/163

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْتَدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِيَّتَانِهِمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

Sonrasında denizin mukimi olan karyenin halini sor onlara! Hani Sebt'te aşırılık ediyorlardı. Onların sebt günleri'nde aşağılarak aldatanları, şariler (kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları günlerde gelmiyorlardı. O kurallarla düzgün olanı bozdukları için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

Bu ayet, Sebt'in ilk defa nasıl ve ne zaman ortaya çıktığını haber vermektedir. Ayete yukarıda verilen mananın, tüm tefsir ve meallerde verilen biri diğerinin kopyası manalardan çok farklı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, öncelikle bu manaya nasıl ulaşıldığının ortaya konulması gerekmektedir. Zira Kur'an'da anlatılan Sebt'in; yanlış anlaşılmasına, çelişkili, içinden çıkılmaz sorulara muhatap olunmasına, tefsir ve meallerimizde bu ayete verilen ri-

vayet kökenli anlamlar sebep olmuştur.

İlk olarak en çok bilinen müelliflerimizin meallerinden örnekleri görelim.³⁹

Araf 7/163

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
حِبْيَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

Bayraktar Bayraklı Meali

Deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu onlara sor! Hani onlar Cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü Cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi, Cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk

Diyanet İşleri Meali (Yeni)

(Ey Muhammed!) Onlara, deniz kıyısında bulunan kent halkının durumunu sor. Hani onlar Cumartesi (yasağı) konusunda haddi aşıyorlardı. Zira tatil yaptıkları Cumartesi günü balıklar onlara akın akın geliyor, tatil yapmadıkları (diğer) günlerde ise gelmiyorlardı. İşte onları yoldan çıkmaları sebebiyle böyle imtihan ediyorduk.

Diyanet Vakfı Meali

Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi, cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk.

Edip Yüksel Meali

Onlara deniz kenarındaki topluluktan sor. Hani Cumartesi çalışma yasağını çiğniyorlardı. Cumartesiye uydukları

39 Aşağıdaki mealler www.kuranmeali.com karşılaştırmalı meal sitesinden alınmıştır.

gün balıkları onlara akın akın geliyordu; ancak Cumartesiyi uygulamadıkları gün onlara balık gelmiyordu. Yoldan çıktıkları için onları böyle sınıyorduk.

Elmalı Meali (Orjinal)

Sor onlara, o denizin hadâret, bir iskelesi olan o şehrin başına geleni, o vakit Sebtte tecavüz ediyorlardı: o vakit ki Sebt ibadet için ta'til- yaptıkları gün balıkları yanlarına akın akın geliyorlardı, Sebt yapmıyacıkları gün ise gelmiyorlardı, işte biz onları fasık'lıkları sebebiyle böyle imtihana çekiyorduk

Muhammed Esed Meali

(Sözgelimi,) onlara denizin kıyısındaki o kasaba hakkında sor; ahalişi, (av için gözledikleri) balıkların (nedense) hep vecibelerine uymaları gereken Sebt günü suları yarararak çıkageldiklerini görünce, Sebt günü dışında ortaya çıkmıyorlar bahanesiyle tutup, Sebt gününün örfünü nasıl çiğnerlerdi! Biz onları işledikleri kötülükler sebebiyle işte böyle deniyorduk.

Süleyman Ateş Meali

Onlara, deniz kıyısında bulunan kent(halkın) 'ın durumunu sor. Hani onlar Cumartesine saygısızlık edip haddi aşıyorlardı. Çünkü Cumartesi (tatil) yaptıkları gün, balıkları onlara akın akın gelirdi. Cumartesi (tatil) yapmadıkları gün balıkları gelmezlerdi. Biz onları yoldan ediyorduk.

Yaşar Nuri Öztürk Meali

Sor onlara o deniz kıyısındaki kentin durumunu. Cumartesi günü azıp sınır tanımazlık ediyorlardı. Sebt yaptıkları gün balıkları onlara akın akın gelirdi; sebt yapmadıklarında ise onlara gelmezdi. Yoldan sapmaları yüzünden onları böyle imtihan ediyorduk.

Görüldüğü gibi yukarıda tercih ettiğimiz mana ile tanınmış alimlerimizin verdiği mana birbirine hiç benzememektedir. Aynı ayet ile ilgili yukarıda alıntılanan müelliflerden birinin kelime me-

ali de aşağıdaki gibidir.

الَّتِي كَانَتْ bulunan	عَنِ الْفَرِيَّةِ kent (halkın)ın durumu	وَسَأَلَهُمْ onlara sor
إِذْ hani	الْبَحْرِ deniz	حَاصِرَةً kıyısında
إِذْ تَأْتِيهِمْ onlara gelirdi	فِي السَّبْتِ Cumartesine	يَعْدُونَ onlar haddi aşıyorlardı
سَبْتِهِمْ cumartesi	يَوْمٍ günü	حَيْثَانُهُمْ balıkları
لَا يَسْتَوُونَ cumartesi dışındaki	وَيَوْمٍ gün ise	شَرَّعًا akın akın
نَبَلَوْهُمْ biz onları sınıyorduk	كَذَلِكَ böylece	لَا تَأْتِيهِمْ gelmezlerdi
	كَانُوا يَفْسُقُونَ yoldan çıkmalarından	بِمَا ötürü

10-4. Araf 7/163. ayetin geleneksel manasında tespit edilen sorunlu noktalar.

Bu kelime mealini cümle halinde yazacak olursak şöyle bir metin ortaya çıkmaktadır.

Sor onlara, deniz kenarındaki halkın durumunu. Hani onlar cumartesinde haddi aşıyorlardı. Cumartesi balıkları onlara akın akın gelirlerdi, cumartesi dışındaki gün ise gelmezlerdi. Böylece biz yoldan çıkmalarından ötürü onları sınıyorduk.

Müelliflerimize göre ayetin kelime mealinden bu mana çıkmaktadır. Fakat kelime mealinde bile orjinal metinde olduğu halde

Türkçeye çevril(e)meyen kelimeler vardır. Şöyle ki;

hitanuhum / حَيْتَانُهُمْ

“balıkları “şeklinde çevrilen kelimenin sonundaki “hum” zamirinin vurgusu yoktur.

(حَيْتَانُهُمْ) Hitanuhum kelimesi tam olarak çevrildiğinde “onların olan balıklar” şeklinde çevrilmeliydi. “Hum” zamiri iyelik yani sahiplik bildirir. Zamirin kelimeye bitişmesi o kelimedeki anlatılan şeyin başkasına değil o zamire ait olduğunu belirtir. Kur’an’da bu şekilde çok fazla kullanımı vardır. “Dinihum” onların dini, “kitabuhum” onların kitapları, “hisabuhum” onların hesapları gibi.

(حَيْتَانُهُمْ) Hitanuhum kelimesindeki “hum” zamiri de bittiği kelime olan “hitan”ın sadece onlara ait olduğunu başkasına ait olmadığını göstermektedir. Eğer “hitan” kelimesi balık ise denizde akın akın gelen o balıklar kendilerine ait balıklar olmaktadır. Yani balıkları avlamalarına gerek yoktur, zaten balıklar onlarıdır. Hem de sadece onların!..

sebtihim / سَبْتِيهِمْ

Yine ayette geçen (سَبْتِيهِمْ) “sebtihim” kelimesi “cumartesi” olarak çevrilmiş, kelimeye bitişik “him” zamiri sanki yokmuş gibi hiç çevrilmemiştir. Bu kelimedeki geçen Sebt kelimesine müelliflerimizin yaptığı gibi “cumartesi” manası verdiğimiz ve kelimeye bitişik “him” zamiriyle beraber çevirdiğimizde ortaya şöyle anlamsız bir mana çıkmaktadır. سَبْتِيهِمْ “Onların olan cumartesi.” Yukarıda belirtilmişti; kelimelere eklenen zamirler, zamirin eklenen kelimenin sahibi olduğunu, diğerlerinin ise ona sahip olmadığını belirtmek içindir. “Onların olan cumartesi” demek diğerleri için cumartesi değildi, sadece onlara cumartesiydi manasını vermektedir ki bu, anlamsızdır. Oysa Sebt kelimesi kast ettiği, işe ara vermek, tatil yapmak manasında alınsaydı herhangi bir anlam tutarsızlığı yaşanmayacak kelimenin manası gayet anlaşılır bir şekilde سَبْتِيهِمْ “onların tatillerinde” veya “onlar işe ara verdiklerinde” olacaktı.

cumartesi dışındaki günler / وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ

Yine (وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ) yevme lâ yesbitun ibaresine, “cumartesi dışındaki günler” manası verilmiştir. Bu, Arapçasında fiil olarak

geçen bir kelimeyi isme çevirmek olmaktadır. Arapça metinde geçen (لَا يَسْبُتُونَ) lâ yesbitun kelimesi “muzarı” bir fiildir. Arapçadaki muzari fiiller üç zamanı birden gören fiillerdir. Şimdiki, gelecek ve geniş zaman. Kelimeye “cumartesi dışındaki günler” şeklinde isim olacak bir mana verilmesi mümkün değildir. (وَيَوْمَ لَا يَسْبُتُونَ) İbareye, “sebt yapmadıkları gün (zaman)” yani Sebt’e asıl kast ettiği anlamı verildiğinde, “işe ara vermedikleri gün (zaman) veya “tatil yapmadıkları gün (zaman) manası olmalıdır.

Bu şekilde var olan kelimeleri ya hiç çevirmemek ya da fiil olan kelimeyi isim olarak çevirmenin dışında da bir çok kural ihlali, sırf ayeti rivayete uydurmak için meşrulaştırılmıştır. Örneğin;

الَّتِي كَانَتْ / elleti kânet

Ayette geçen الَّتِي كَانَتْ “*elleti kânet*” ibaresindeki “*kânet*” kelimesi hiçbir şekilde bir mekânı belirtir halde kullanılamaz. Bu kelime önüne geldiği cümlenin içeriğinden haber vermektedir. Üstelik ya önceki halinin ya da sonraki halinin değişmiş olduğunu belirtir. Meallerimizin çevirdiği şekliyle bu kelimeyi bir mekânı belirtir halde kullanacak olursak şöyle bir mana olması lazım gelirdi. عَنْ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ “*Daha önce deniz kenarında olmayıp şimdi deniz kenarında olan kasaba.*” Görüldüğü gibi kasabanın deniz kenarına taşınıp gelmesi lazım gelirdi. “*kânet*” kelimesiyle bir mekânın yeri anlatılamaz. ك و ن Kök harflerinden oluşan kelimeler Kur’an’da 1390 defa geçer. Bu kadar yoğun kullanıma rağmen tek bir kez bile mekân belirtir şekilde kullanılmamıştır. İbare ayette geçtiği gibi كَانَتْ Şeklinde ise 37 defa geçmektedir. Bu kullanımların hiçbirinde de bir mekânı ve/veya yerini belirtir halde değil mekânın içeriğini belirtir halde gelmiştir. Zaten Arapça kullanım açısından mekânın yerini belirtir halde kullanılması mümkün değildir.

حَاضِرَةَ الْبَحْرِ / hadirate-l bahr

Yine ayette geçen حَاضِرَةَ hadirate kelimesine kıyı, sahil manası verilmiştir. Bu kelime Kur’an’da 25 defa geçmektedir. Bedeviliğin zıddı olan şehirli olmak, şehirde yerleşik olmak, bir insanı veya bir şeyi görmek için isim olarak (2/180); hazır bulunmak, eğilimli olmak (4/128); yanında, yakınında olmak, karşısında bulmak (3/30);

peşin alışveriş (2/282); huzura getirilmek (36/32); karşı karşıya kalmak (34/38); bölüştürmek (54/28); gibi anlamlarının dışında tartışmak, karşılıklı delil getirmek, suya varmak, suya varılacak yer manalarına da kullanılmaktadır.

Tüm meallerimizde Araf 7/163 te geçen *حَاضِرَةَ الْبَحْرِ* ibaresine “deniz kıyısı” manası verilmektedir. Bu kelime Kur’an’da geçtiği hiçbir yerde bir yerin durumunu bildirir halde kullanılmamıştır. Zaten kelimeyi geçtiği cümlenin içinde ele aldığımızda böyle bir cümlenin kurulması da mümkün değildir. *عَنْ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ* Cümlecüğün içinde sadece “hadiraten” kelimesi değil tüm kelimeler problemlili hale gelmektedir. *Kânet* kelimesi olmasaydı “hadiratel bahr” kelimesine rahatlıkla “deniz kenarında” manası verilebilirdi. Ama *kânet* kelimesi öncesi ve sonrası arasında bir değişimi vurguladığı için “hadiraten” kelimesinin de kıyı manasına gelmemesi gerekir.

الْقَرْيَةِ / el karyeti

Yine ayetteki *الْقَرْيَةِ* el karyeti kelimesi “kasaba” manasına çevrilmiştir. Bu kelime Kur’an’da 57 defa geçmiştir. Meal ve tefsirlerimiz bu kelimeye bazen büyük bir şehir, bazen küçük bir kasaba, bazen de memleket, yurt, uygarlık manaları vermiştir. Bu kelimenin mealler tarafından bu kadar değişik manalarda kullanılması kelime hakkında doyurucu çalışmaların olmamasındandır. El Müfredatta bu kelime şu manalarda geçmektedir.

قَرْيَةٍ Hem insanların toplandıkları yere hem de o insanların kendilerine denir. Bu kelime onların her biri için de kullanılır.

Kur’an’da “karye” kelimesinin insanlara atfedildiği pek çok kullanım vardır. Mesela; Yusuf sûresinde bu kelime insanlar için kullanılmıştır.

Yusuf 12/82

وَأَسْأَلُ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

İçlerinde bulunduğumuz karyeye ve birlikte döndüğümüz kervana sor. Biz gerçekten doğru söylüyoruz.”

Bu ayette Karye kelimesinden kast edilen şeyin, şehrin kendisi değil o şehrin insanları olduğu açıktır.

Enam 6/123

وَكذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا
بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

*İşte böyle; her karye'nin günahkârlarını oranın büyükle-
ri haline getiririz ki tuzaklar kursunlar. Aslında tuzakları
kendilerine kurarlar ama farkında olmazlar.*

Araf 7/4

وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ

*Biz nice karye'yi helak ettik. Baskınımız onlara ya gecele-
yin ya da gündüz uykusunda iken gelmiştir.*

Karye kelimesinin şehirlere, kasabalara değil de bizzat insan-
lara atfedildiği daha pek çok kullanım mevcuttur. Araf 7/163 عَنْ
قَرْيَةٍ كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ ibaresinde geçen “karye” kelimesinin de
şehirleri değil insanları kast ettiği açıktır. İbarede geçen “kanet”
kelimesi bunu zorunlu kılmaktadır. وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ
الْبَحْرِ Ayetin başında geçen bu cümleye verilen “onlara deniz kenar-
ındaki kasabayı sor” manası son derece sorunlu bir manadır. Bu
cümlelerin yukarıda yapılan açıklamalar ışığında şu şekilde olması
ayet bütünlüğü açısından çok daha uygundur. [وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي
كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ / Onlara sor, o uygarlık oluşturanları, ki şimdi
onlar denizin sakinleridir. (Mukimdirler)]

حِيتَانُهُمْ / hitanuhum

Yine aynı ayette geçen حِيتَانُهُمْ hitanuhum ve “onların balıkları”
diye çevrilen “hitan” kelimesine verilen balık anlamı da sorun-
ludur. Bu kelime balık anlamında suda yaşayan canlıların genel
adı olarak kullanılmıştır. Oysa Arapçada balığın genel adı (سمك)
“semek” kelimesidir. Hitan kelimesinin kök harfleri حوت dir. Bu
kelime Kur'an'da başka ayetlerde de geçmektedir ve insan yuta-
cak kadar büyük balık anlamına gelmektedir.

(Saffat 37/142)

فَأَلْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ

Kendini suçladığı bir sırada onu o balık yutuvermişti.

Bu ayette Yunus (as)’u yutan balığın Araf 163 teki balıklar olduğunu görüyoruz. Bu ayetin tüm kurgusunu; Davut zamanında yaşamış, deniz kenarındaki *Eyle* kasabası halkının yaptığı balık avı üzerine kurmuş olan meal ve tefsirlerimiz “hitan” kelimesine verilecek balık manasının öyle ağ atarak avlanamayacak kadar büyük balıklar olduğuna hiç dikkat etmemişlerdir. Geleneksel anlayışa göre Yunus bir HUT (çoğulu hitan) tarafından yutulmuştur. İnsan yutacak kadar büyük olan bu balıkları, ağ atarak ya da kavnallara sokarak avlamak olabilecek bir iş değildir. Bu kelimenin de denizde yaşayan canlıların genel adı olan balık manasına kullanılması doğru değildir. Sözlüklerde bu kelimenin çok daha başka manaları vardır. El Müfredat bu kelimeye balık manası verdikten sonra şunu da eklemektedir.

“havatani fulanun” “balığın aldattığı gibi aldattı”. Bu kelimenin aldatma manasına da gelebileceğini gösterir.

“Ha’te-t tairuru ala şey’i” etrafında dolaşmak, etrafında dönüp durmak.

Havete; aldatmak, birisine oyun oynamak, kandırmak, birisine hile yapmak, birisine kurnazlık yapmak, zelil etmek, danışmak, savunmak.

Haitun; hor gören, ayıplayan, azarlayan, küçümseyip aşağılayan.

Havtau; İri böğürlü kadın.

Hute çoğulu hitan, ehvat; balık, gökteki burç.

Hutel Bali; balina.

Hutel mumelleha; salamura balık.

Hutel mercan; mercan balığı.

Meal ve tefsirlerimiz hazırda bulunan “deniz kenarındaki eyle” kasabası rivayetini benimsediği için kelimenin yukarıdaki anlamlarından balık manasını almış olmalıdır.

شُرَّعًا / şurraan

Hitan kelimesine balık manası verilmesi, hemen devamındaki شُرَّعًا “şurraan” kelimesine de akın akın ya da açık açık manası ve-

rilmesine yol açmıştır. Bu kelimin türediği شرع kök harflerinden, sözlüklerde yaklaşık 80 kelime türetilmiştir. Ama hiçbir şekilde bu kelimeye açık açık ya da *sürülerle* manasının verildiğine rastlanamaz.

Kelimenin asıl anlamı, açık yolu takip etmek, açık bir yol belirlemektir. Ama nedense meal ve tefsirlerimiz kelimenin kast ettiği *açık yol* manasındaki *yol* kısmını atıp *açık* kısmını almayı tercih etmişlerdir. *Şurraen* kelimesi Kur'an'da 5 defa geçer.

Maide 5/48

... لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

Her birinize bir tek şeriat (açık yol) ve istikamet verdik.

Şura 26/13

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا

Allah Nuh'a ne emretmişse onu, sizin için bu dinin kuralı (şeriat) yapmıştır.

Şura 26/21

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ

"Yoksa bu dinde onlar için, Allah'ın onaylamadığı kurallar koyan ortakları mı var? ..."

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

Casiye 45/18

Sonra seni bir kurala (şeriat) göre görevlendirdik; sen ona uy; kendini bilmezlerin arzularına uyma.

Araf 7/163 de geçen شُرْعًا kelimesi شارع kelimesinin çoğuludur. كشارع kelimesi sözlüklerde şu manalarda geçmektedir.

Şariu; çoğulu Şurraan; Kanun koyucu.

Raculu-ş şariu; Normal vatandaş, ayak takımı.

Şaria; cadde, sokak.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Arapça sözlüklerde (شرع) kök harflerinden türeyen yaklaşık 80 kelime mevcut olmasına rağmen

“*sürüler halinde, açık açık, akın akın*” manası bunların arasında hiç yoktur. Kaldı ki böyle bir mana olsa bile, ayetin içinde geçen ve balık manasına çevrilen *Hitan* kelimesinin insan yutacak kadar büyük balık anlamını göz önünde bulundurduğumuzda “*hitanuhum şurraan*” ibaresinin “*sadece onların olan balinaları (ya da insan yutacak kadar büyük balıklar) akın akın geliyordu*” şeklinde anlamlandırılması gerekmektedir ki bu mana garip bir manadır.

“*Hitanuhum şurraan*” ibaresi yukarıya aldığımız açıklamalar ışığında, “*onları aşağılayıp aldatanlar kanun yapıcı olarak geliyorlardı*” olmalıdır. Hepsinden öte, ayete verilen geleneksel mananın doğru olduğu kabul edilse bile anlam şu şekilde olmalıdır.

Süleyman Ateş Meali

Onlara, deniz kıyısında bulunan kent (halkın) 'ın durumunu sor. Hani onlar cumartesine saygısızlık edip haddi aşıyorlardı. Çünkü Cumartesi (tatil) yaptıkları gün, balıkları onlara akın akın gelirdi. Cumartesi (tatil) yapmadıkları gün balıkları gelmezlerdi. Biz onları imtihan ediyorduk.

Verilen bu meali anlamaya çalışalım. Bunu yapmak için de verilen bu manaya sorular soralım. “Onlara deniz kenarındaki kent halkının durumunu sor. Hani onlar cumartesine saygısızlık edip haddi aşıyorlardı”.

Soru: Onlar bu haddi aşmayı nasıl yapıyorlardı?

Cevap: Cumartesi tatil yaptıkları gün, balıkları onlara akın akın gelirdi. Cumartesi tatili yapmadıkları gün balıkları gelmezdi.

Soru: Aşırılık bunun neresindedir? “Balıklar geliyordu, balıklar gelmiyordu.” Balıklar gelmiş veya gelmemiş bunun cumartesine saygısızlık yapıp haddi aşanlarla, yorum ve rivayet desteği dışında ayet bağlamında nasıl bir alaka kurulabilir?

Soru: Ayetin sonunda “biz onları böyle imtihan ediyorduk” buyuruluyor. İmtihan bu ayetin neresindedir. “Balıklar geliyordu, balıklar gelmiyordu” haddi aşmak bu mudur? İmtihan bu mudur?

Meal ve tefsirlerimiz, bu ve benzeri soruları sorup cevap aramak yerine hazırda bulunan rivayeti almışlar ve ayeti rivayete uydurmak için tüm gayretleriyle çaba sarf etmişlerdir. Sonuçta

Yahudilerin en büyük sapkınlığı olan Şabat'ı Allah'ın emri olarak göstermişlerdir. Oysa ayet bambaşka bir gerçeğin, bambaşka bir olayın altını çizmektedir.

• **Şabat'ın çıkışı ile Araf suresindeki ilgili ayetler;**

Bu uzun aradan sonra Araf sûresinden alınan pasajın Şabat'ı ve Şabatın çıkışını nasıl anlattığı konusuna devam edelim.

Araf 7/163

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِبَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

Sonrasında denizin mukimi olan karyenin halini sor onlara! Hani Sebt'te aşırılık ediyorlardı. Onların sebt günlerinde aşağılayarak aldatanları, şariler (kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları günlerde gelmiyorlardı. O kurullarla düzgün olanı bozdukları için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

Yüce Allah'ın "sor" dediği kişi Musa (as)'dır. Sor demesi, bilmediği bir şeyi, git onlara sor onlardan öğren manasına değildir. Tam tersi soracağı kişilerin de çok iyi bildiği şeyleri onlara hatırlatmaktır. Bunun gibi *وَأَسْأَلُهُمْ* şeklinde pek çok ayet vardır ve hiçbirinde amaç, bilinmeyen bir şeyi sorup öğrenmek değil, bilinen bir şeyi muhataplarına sorgulatmaktır.

Bakara 2/211

سَلِّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ ۖ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

İsrailoğullarına bir sor, onlara açık âyetlerden (mucizelerden) ne kadar çok vermişizdir! Kim Allah'ın nimetini, kendisine geldikten sonra başka bir şeyle değiştirirse bilsin ki Allah, vereceği ceza ile suç arasında sıkı bir bağ kurar.

Zuhruf 43/45

وَأَسْأَلُ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ

Senden önce elçi gönderdiğimiz kişilerle ilgili bir araştırma yap da bak; Rahman ile aranızda ilahlar koymuş muyuz?

Kalem 68/40

سَلِّمْهُمْ أَيُّهُمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ

Onlara sor bakalım: Hangisi buna kefildir?

Ankebut 29/61

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ فَنَأَى يَوْمَئِذٍ يَوْمَئِذٍ

“Bunlara, “Gökleri ve yeri yaratan, Güneş’i ve Ay’ı hizmete sokan kimdir?” diye sorsan kesinlikle “Allah’tır.” derler. Öyleyse nereden o yalana sarılıyorlar?

Zuhruf 43/9

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ الْعَرَبِيُّ الْعَلِيمُ

Onlara: “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorarsan, tereddüt etmeden, “Üstün ve bilgili olan Allah yarattı” derler.

Zümer 39/38

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ

Onlara: “Gökleri ve yeri, kim yarattı?” diye sorsan kesin olarak “Allah” derler.

Ankebut 29/63

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

Onlara; “Gökten su indirip ölü toprağı canlandıran kimdir?” diye sorsan “Allah’tır.” derler. De ki; “Her şeyi güzel yapmak Allah’a mahsustur.” Ama onların çoğu bunu düşünmezler.”

Bu ve daha birçok ayette bu şekilde geçen سَلِّمْهُمْ “sor onlara” ibaresi bilinmeyen bir şeyi öğrenmek için birilerine sorup öğrenmek

değil, tam tersi çok bilinen bir şeyi hatırlatmaktır. Araf sûresinde “sor onlara” denilen kişi Musa (as)’dır. Sorup hatırlatacağı kişiler ise Tur dağında verdikleri sözü tutmayan İsrailoğullarıdır. Alınan sözler “*şehre girin, kapısında secde edin, hutta deyin ve işe ara vermede (tatil yapmada) aşırı davranmayın*” şeklindeydi. Onlar Şabat’ı bahane ederek Şehre girmemişler, secde etmemişler, hita dememişlerdir. Yüce Allah Şabat yapmada aşırı davrandıkları için onlara Şabat’ın ilk defa nasıl oluştuğunu ve bunu çıkaranların akıbetini hatırlatmaktadır.

Araf 7/163 ayeti Şabat’ın nasıl ve ne zaman çıktığını en detaylı olarak bildiren ayettir. Bu ayetin bahsettiği zaman dilimi 7/166 ve 167 ayetlerinden anlaşılmaktadır.

Araf 7 / 166-167

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(166) *Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: “Aşağılık maymunlar olun!” dedik.*

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيُبَعَثَنَّ عَلَيْهُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يُسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ ۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ۗ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

(167) *Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti. Senin Rabbin, suçun karşılığını elbette çabuk verir. Bir de O, elbette bağışlayıcıdır, ikramı boldur.*

Yapılan uyarı sebtte aşırı gitmemeleriydi. Bu uyarılara aldırmayınca söylenen *aşağılık maymunlar olarak kalın* sözünün ne zaman söylendiği de bir sonraki ayetten çıkarılabilir. Bir sonraki ayetten; onlara söylenen “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” ifadesinin bir ceza olmadığını, cezanın; “*Rabbin, (mezardan) kalkış gününe kadar onlara, en kötü cezayı vermeye çalışanları üzerlerine salacağını, o gün ilan etti.*” olduğunu anlıyoruz.

Ayetin Arapça metninde geçen (مَنْ يُسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) “*kötü azabı yapan kimseler*” ibaresi Kur’an’da birkaç yerde daha geçmektedir.

Bakara 2/49

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۗ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

Sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık. Size en ağır cezayı vermeye çalışıyor, oğullarınızı öldürüyor, kadınlarınızı ise sağ bırakmak istiyorlardı. İşin içinde, Sahibinizi (Rabbiniz) olarak yaptığım büyük bir imtihan vardı.

Araf 7/141

وَإِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقْتَلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۗ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

O gün sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık. Onlar size en ağır cezayı vermeye çalışıyorlardı. Oğullarınızı öldürüp duruyor, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. O işin içinde, Rabbinizin, sizi yıpratana büyük bir imtihanı vardı.

İbrahim 14/6

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۗ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

Bir gün Musa halkına şöyle demişti: “Allah’ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın; hani sizi Firavun hanedanından kurtarmıştı. Onlar size en ağır cezayı araştırıyor, oğullarınızı boğazlıyor, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. O işin içinde, Rabbinizden sizi yıpratana büyük bir imtihan vardı.”

Araf 7/167 de “kıyamet gününe kadar onların üzerine kötü azabı uygulayacak kişileri yollayacağım” denmişti. Ayette “onlar” diye muhatap alınanlar İsrailoğullarıdır ve bu olay Musa’nın doğumundan önce olmuştur. Araf 7/166 da (مِنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) “kötü azabı uygulayacak kişiler” denmiş ama kötü azabın ne olduğu açıklanmamıştır. Aynı ibarenin geçtiği diğer 3 ayette ise yevme lâ yesbitun (يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) “kötü azabın” ne olduğu açıklanmıştır. Kötü azap; “erkek çocukların öldürülmesi, kadınların sağ bırakılmasıdır.”

Kur’an’da hem Tâ-Hâ sûresinde hem Kasas sûresinde Mu-

sa'nın bebekliğinden bahsedilmektedir. Bebekken Musa da öldürülmek istenmiştir. Bu durum Araf 7/167 de bahsedilen “*onlara kötü azabı uygulayacak kişileri göndereceğim*” ibaresi Musa'nın doğumundan önce olduğuna işaret eder. Çünkü Yüce Allah'ın göndereceğim dediği kişiler artık gelmiş, kötü azabı uygulamaya başlamıştır. Kötü azabı uygulayanlar “min âli firavn” dır. Yani firavunun Â'li.

Genelde erkek çocuklarını öldürüp kadınları sağ bırakanın bizzat Firavunun kendisi olduğu bilinir. Oysa bu doğru değildir. Yukarıya aldığımız 3 ayette açıkça kötü azabı yapanların, yani erkek çocukları öldürüp kadınları sağ bırakanların Firavunun A'li olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. (مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ)

Araf 7/167 ayette geçen “kötü azabı uygulayacak kişiler göndereceğim” sözü gerçekleşmiştir. Şabat (tatil yapma)'da aşırı davrananlara bu azabı uygulayacak kişilerin gönderileceği söylenmiştir. Bu İsrailoğulları tarihinin Musa'dan daha önceki bir zamanı yani Yusuf ile Musa arasında geçen dönemi işaret etmektedir.

Firavun Â'li'nin erkek çocukları öldürüp kadınları sağ bırakmada seçici davrandıklarını, Musa'nın ana bir kardeşi Harun'un bu uygulamadan etkilenmediği de ayrı bir değerlendirme konusudur.

10-5. Kur'an'da geçen Sebt ayetlerine bakışın özeti.

Görüldüğü gibi konu sanıldığından çok daha kapsamlı olup tüm bağlantıları ele almayı gerektirmektedir. Önceki bölümlerde bağlantıları sebebiyle geniş olarak ele alınan ayetleri bir arada yeniden hatırlayalım.

• *Kuran'da Sebt ayetleri; Nahl 16/124*

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

فِيْمَا كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ

Başka değil Sebt yapılması onda (İbrahim milletinde) ihtilaf edilmesindedir. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.

Kur'an'ı tefsir eden ve Kur'an meali yazan müellifler, Şabat meselesine bir rivayeti merkeze alarak yaklaşmış, rivayetin Kur'an'a uygun olup olmadığını kontrol etmek yerine, Kur'an ayetlerini rivayete uygun hale getirmek için Kur'an kelimelerine hiç olmayacak manalar vermişlerdir. Nahl 16/124 ayette geçen “cuile” yapıldı/kılındı fiiline “Allah farz etti” manası vermek gibi. Cuile fiilinin Kur'an'daki tüm form ve türevlerinde böyle bir anlamı destekleyecek bir tek kullanım olmadığı gibi fiilin sözlüklerde geçen manalarında da böyle bir anlamı yoktur. Üstelik Nahl 16/124 ayette geçen bu meçhul fiilin faili olarak Allah'ı gösterecek hiçbir karine yoktur. Bu şekilde yaklaşım ayete hiç olmayacak bir mananın verilmesine sebep olmuş ve Allah'ın emretmediği ve asla emretmeyeceği bir şeyin Allah'a mal edilmesine sebep olmuştur.

- ***Kuran'da Sebt ayetleri; Nisa 4/47***

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَلْقُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهَ فَرَدَّهَا عَلَىٰ أَذْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۗ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

Ey kendilerine Kitap verilenler! Sizin yanınızda olan Kitabı tasdik eden bu Kitaba inanıp güvenin. Yoksa itibarınızı yok eder; sizi yüzüstü hale getiririz. Yahut sebt ashabını lanetlediğimiz gibi sizi de lanetleriz. Allah'ın emri yerine gelir.

Bu ayette ise hiçbir polemik ve yanlış anlaşılmaya mahal bırakmayacak şekilde geçen “Sebt ashabını lanetlediğimiz gibi sizi de lanetleriz” ibaresinde, lanetlenen kesimin Sebt'i yapanlar icat edenler, ona sahip olanlar olduğu halde, bu kadar açık ibare bile karmaşık hale getirilmiştir. Kur'an'da 97 defa kullanılan Ashab

kelimesi; bir şeyi uzun süre yapan, bir şeyi ortaya çıkaran, bir şeyin sahibi, uzun arkadaşlık manasına gelirken, üstelik tüm tefsir ve meallerde 96 yerde bu manada kullanılmışken, sadece bu ayet-teki Ashab kelimesine “bir şeyi yapmayanlar, bir şeyi dinleyenler” manası verilmiştir. Lanetlenen kesimin, sebt’i uzun süre yapanlar ya da ortaya çıkaranlar değil, sebt yapmayanlar olduğu söylenmiştir.

- **Kuran’da Sebt ayetleri; Nisa 4/154**

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ
وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا
فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّثْقَالَ عَرِينٍ

*Onlardan söz almak için Tur dağına üzerlerine kaldırmış-
tık. Bir de onlara: “O kapıdan secde ederek girin” demiş-
tik. Onlara “sebt hakkında aşırılık yapmayın” demiştik,
onlardan bu konularda sağlam söz almıştık.*

Tarihi zemin olarak Sebt’te aşırı davranmayın denmesinin Tur dağında gerçekleştiği ve Kur’an’da Tur dağının İsrailoğullarının Mısır’dan kaçarlarken denizin yarılması ile karşıya geçmelerinden hemen sonra geldikleri yer olduğu çok açıkken, konu tarihsel zemininden koparılıp Davut zamanına taşınmıştır.

- **Kuran’da Sebt ayetleri; Araf 7/163**

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْتَدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِيبَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

*Sonrasında denizin mukimi[*1] olan karyenin[*2] halini
sor onlara! Hani Sebt’te aşırılık ediyorlardı.[*3] Onla-
rın[*4] sebt günler’inde aşağılayarak aldatanları, şariler
(kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları
günlerde gelmiyorlardı. O kurullarla[*5] düzgün olanı*

*bozdukları[*6] için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçi-
riyorduk.*

*[*1] Daha önce Mısır Medeniyetini oluşturanların denizdeki son
hali. (Yunus 10/90-92)*

[*2] Büyük uygarlık kurucuları.

*[*3] Burada İsrailoğulları'ndan olup Mısır'dayken sebti icad eden-
ler kastedilmektedir.*

*[*4] "Onlar"dan kast Musa ile beraber denizi geçiş kutsal toprak-
lara gelenlerdir.*

[*5] "bimâ" o şeyle anlamında olup koyulan kurallardır.

*[*6] Fasık olabilmek için elde düzgün olan bir şeyin olması ve bu
düzgün olanın bozulması gerekir.*

Davut (as) zamanına aktarılan olaya bir rivayet hakem kılınmış ve bu hakemin eşliğinde yukarıdaki ayetteki kelimelere hiç olma- yacak manalar verilerek, ayet rivayete uygun hale getirilmiştir.

Ves-el Hum; "sor onlara"; bu ayet Araf 103 ten beri anlatılan bir kıssanın devamıyken ve "sor" denilen Musa (as), sorulması gereken grup ise İsrailoğulları iken, konu tarihsel zemininden koparılıp, sor denilenin Muhammed (as), sorulması gerekenlerin Medineli Yahudiler olduğu söylenmiştir. Oysa bunun böyle olma- sının hiçbir delili yoktur. Bir önceki ayet zaten bu ayetin ta başın- dan beri anlatılan İsrailoğulları kıssasının devamı olduğunu açıkça göstermektedir.

Karye; kelimesi büyük bir uygarlığı oluşturan insanları ve uy- garlıkları kast ederken "küçük bir kasaba" olarak çevrilmiştir.

Kânet; kelimesi Kur'an'da geçen 1390 kullanımının hiçbirinde bir mekânı anlatır halde kullanılmamışken ve Arap dilinde de böy- le bir kullanım mümkün değilken, hiçbir kurala sığmayacak şekil- de kelime mekânı belirtir halde kullanılmıştır. Üstelik bu kelime önüne geldiği her cümlede öncesi ile sonrası arasında bir değişik- lik olduğunu belirtirken buna aldırılmamış, ayetler rivayetlere uy- gun hale getirilmek için adeta bir dizi kavram katliamı yapılmıştır.

Sebt kelimesine yüklenen anlam Kur'an'da Neb'e 78/9 ve Fur- kan 25/47'de "ara vermek, dinlenmek" manasında iken, Yahudi

takvim anlayışına göre gün düzenlenmesi yapılmış bu kelimenin Kur'an'da geçen manasının "cumartesi" olduğu sonucuna varılmıştır. Oysa Yahudilerdeki gün anlayışı ile İslam'da anlatılan gün kavramı farklıdır. İslam gün başlangıcı olarak güneşin doğuşunu⁴⁰ ama Yahudiler gün başlangıcı olarak gün batışını alırlar. Bu fark bile Sebt kelimesine "cumartesi" manasının verilemeyeceğine yeterliyken, hiç gözetilmemiş ve sebt kelimesine ısrarla "cumartesi" manası verilmiştir.

"Hum"; hemen hemen hiçbir meal ve tefsir müellifi ayette geçen ve kelimelere bitişmiş olan zamirleri görmemiş, sanki bu zamirler ayette yokmuş gibi davranılmıştır. "Hitanuhum" onların balıkları" hum zamiri yokmuş gibi "balıklar" olarak çevrilmiştir. Aynı şekilde "sebtihim" "Onların sebt" ya da meal müelliflerinin septe verdiği cumartesi kelimesine göre "onların cumartesisinde" olması gereken anlam sadece "cumartesi" olarak çevrilmiş "hum" zamiri görmezlikten gelinmiştir.

La Yesbitun; Bu kelime fiil iken ve manası "sebt yapmadıklarında" yani işe ara vermediklerinde ya da tatil yapmadıklarında olması gerekirken "diğer günler" şeklinde çevrilerek fiil olan kelime isme çevrilmiştir.

Hitan; kelimesi Kur'an'da insan yutacak kadar büyük balık (Saffat 142) anlamındayken olmayacak bir şekilde denizde yaşayan canlıların ortak ismi olan "balık" manasına alınmıştır. Oysa Arapçada Türkçedeki denizde yaşayanların genel adı olan "balık" kelimesinin karşılığı "semek"tir.

Tüm bu manaları doğru kabul etsek bile ayet hiçbir şey hakkında hiçbir şey anlatmıyor demektir. "Onlar cumartesi aşırılık yapıyorlardı. Cumartesi onların balıkları geliyordu diğer günlerde gelmiyordu. Fasıklıkları yüzünden onları böyle imtihan ediyorduk."

Bunun dışında manaya yapılan kavramsal ilave yorum sadedindedir. Metinde aşırılığın ve imtihanın ne olduğu hakkında bilgi gözükmemektedir. Sadece "balıklar geliyordu, balıklar gelmiyordu" ibaresinden yorumla bir hikâye geliştirilmiş olmaktadır. Hatta burada insana dair bir hareket dahi yoktur. Aşırılık balıklara ait

bir eylem haline gelmektedir. Ayetin böyle çevrilmesi ayeti rivayete muhtaç hale getirmektedir. Eğer “deniz kenarındaki eyle kasabası” rivayeti olmasa ayeti anlamak mümkün olamayacaktır. Sonuçta rivayetleri ayıklayıp doğruyu eğriden ayırt edecek Kur’an olmalıyken, tam tersi yapılarak ayeti açıklama görevi rivayete terkedilmiştir. Bu durum Kur’an anlaşılmas diyenlerin ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey değildir.

• **Kuran’da Sebt ayetleri; Bakara 2/65**

Bakara 2 / 63-64-65-66-67

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(63) Bir gün üstünüze Tur’u kaldırarak kesin söz almıştık: “Size verdiğimizize sıkı sarılın, onda olanı aklınızdan çıkarmayın ki kendinizi koruyabilesiniz!” demiştik.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ قُلُوبًا فَغُلَا فَضَلَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحِمْتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(64) Sonra bunun ardından yüz çevirmiştiniz. Eğer üzerinizde Allah’ın ikramı ve iyiliği olmasaydı, kaybedenlere karışır giderdiniz.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(65) İçinizden Sebt’te aşrılık yapanları elbette bildiniz. Onlara “Aşağılık maymunlara dönüşün!” demiştik.

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(66) Bunu, o gün yaşayanlara ve arkadan gelenlere ders ve müttakilere öğüt olsun diye yapmıştık.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُرُوفًا وَقَالَ أَعُودُ بِاللَّهِ أَنْ آكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(67) Bir gün Musa halkına, “Allah bir sığır kesmenizi emrediyor!” dedi. “Sen bizimle eğleniyor musun!” dediler. O da “Kendini bilmez biri olmaktan, Allah’a sığınırım!”

dedi.

Diğer yerlerde olduğu gibi burada da başından beri anlatılan kıssanın parçası olan ayetler kıssadan koparılmıştır. Yukarıdaki pasajda geçen 2/65 ayeti kıssadan koparılmış “içinizden sebt’te aşırılık yapanları elbette bilirsiniz” kelimesinin muhatabının Medineli Yahudiler olduğu, kast edilen olayın ise “aşağılık maymunlara” çevrilen deniz kenarındaki eyle kasabası olduğu söylenmiştir”. Oysa ayetler gayet açık bir şekilde söylenen sözün Tur dağında olduğunu, onların da bildikleri aşağılık maymunlara dönüştürülmüş kişilerin, Tur’a gelmezden daha önceki bir dönemde yaşayanlar oldukları belirtmektedir. Fakat rivayet hatırına bu açık anlatım bile karmaşık hale getirilmiş bu ayetin tefsirini yapanlar olayın geçtiği mekânı nerede olduğu ihtilafli olan bir kasaba üzerinden anlatmaya devam etmişlerdir.

Bunun yanında Sebt’te aşırılık yapanlara verilen cezanın “nekel”, yani “başkalarını o fiilden caydırmak için verilen ceza” olduğu son derece açıkken; bu cezanın Davut (as) zamanında yaşamış deniz kenarındaki *eyle* kasabası halkının bildiğimiz kuyruklu maymunlara çevrildiği ve onların üç gün yaşayıp öldükleri şeklinde açıklanması, verilen cezayı başkalarını caydırıcı özellikte olmaktan çıkarmıştır. Nekel, ceza verilenin üstünde cezanın görülmesidir. Hırsızın elini kesme cezası “nekel” dir. Eli kesilen hırsız görüldüğünde başkaları da hırsızlık yapanın başına nasıl bir şeyin geldiğini görsün ve bunu yapmaktan vazgeçsinler diye verilmiş bir cezadır. Tıpkı bunun gibi Sebt’te aşırı gidenlere verilen ceza da böyledir. Bu basit kelime anlamı Sebt’te aşırılık yapanlara verilen cezanın herkes tarafından biliniyor hatta istenildiğinde görünüyor olmasını zorunlu kılmaktadır. Oysa kuyruklu maymunlara çevrilen eyle kasabası halkını gören yoktur, hatta kasabanın yerini dahi bilen yoktur. Ayette verilen nekel cezasının yerini bulması için o kasabının biliniyor, aşağılık maymunlara çevrilen kasaba halkının görünüyor olması gerekmektedir. Ancak bu bile, tefsir ve meal müelliflerinin garip bir rivayetin peşinden gitme gayretini durdurmaya yetmemiş, “Şabat, Allah’ın sadece Yahudilere has bir emridir!” demeye devam etmişlerdir.

Olaya Kur’an öncelenecek bakıldığında, Kur’an’da kendisine

Nekel cezası verilenin sadece Firavun olduğu görülecektir (Naziat 79/25; Yunus 10/90-93). Kur'an ayetleri yine Kur'an'la anlaşıl-maya kalkıldığında ayetler bizi Şabat'ın çıkış zamanı olarak Mu-sa'nın elçi olmasından hatta doğmasından önceki zamana, Şabat'ı ortaya çıkaran ya da en azından Şabat kurallarını belirleyen ola-rak, Şabat'ta en önemli rolü oynayan baş aktör olarak Firavuna ve Firavunun Â'li'ne götürmektedir...

Buraya kadar Şabat'ın kökenini bulmaya çalıştık.

Buraya kadar anlatılanları; “Şabat'ın tam olarak ne zaman ve nasıl başladığını tespit etmede yetersiz!” olduğunu düşünenler ola-bilir. Ancak şu noktaların tespit edilmiş olması gözardı edilemez.

- İnsanları kutsal bir atalete sürükleyen, iyilik yapmayı, has-tayı iyileştirmeyi, yangını söndürmeyi, asansör düğmesine basmayı, kapı kulpunu tutmayı, yemek yapmayı, yoldaki taşı kaldırmayı, ihtiyarları sırtında taşımayı bile yasakla-yan böyle bir uygulamayı Allah asla emretmiş olamaz.
- Yahudilerin Şabat'ını “Bir zamanlar Allah emretti!” de-mek, Yahudilerin Allah ile yaptıkları tüm sözleşmelerinin ve sözleşme maddelerinin onayı anlamına gelir. Bu söz-leşmenin maddeleri içinde; İsmail oğullarından asla Al-lah elçisi çıkmayacağı, tüm Allah elçilerinin İsrail (İshak ve Yakup) soyundan olması gerektiği maddesi vardır. Bu Kur'an'a iftiradır. İşte bu yüzden de Yüce Allah'ın Şabat gibi insanı kutsal atalete sürükleyen bir şeyi emretmeyece-ği apaçık ortadadır.
- Hepsinden önemlisi, Allah adına ve Müslümanlar tarafın-dan Kur'an ayetlerinin nasıl rivayetlere kurban edilebildiği de görülmüş oldu.

XI- Yorgun Maymunlar

Sanılanın aksine ayetlerin bahsettiği olayların zamanını, mekanını hatta nüzul sebeplerini bile Kur'an'dan tespit etmek pekâla mümkündür. İslam tarihinde rivayetler üzerinden yapılan onlarca nüzul sebebi çalışmaları olmasına rağmen bugüne kadar “Kur'an ayetlerinin Kur'an'a göre nüzul sebepleri” üzerine bir tek çalışmanın dahi yapılmamış olması büyük kayıptır. Bu durum aynı zamanda tarihselcilik hastalığının ne kadar derinlere nüfuz ettiğinin açık göstergesidir.

Kur'an'da anlatılan kıssaların zaman ve mekân tespitleri, yine Kur'an'a göre yapılmadığı için birçok mekân ya yanlış anlaşılmış ya da hiç anlaşılmamıştır. Mesela Kur'an'da iki ayete konu olan Tuva vadisi (20/12 ve 79/16); yeryüzünün tek kutsal yeri olan Mescidi-l Haram ve Musa'nın elçiliği aldığı mekân olarak anlatılmasına rağmen, bu yerin tamamen bir Yahudi uydurması olan vaat edilmiş topraklar olduğu Müslüman alimler tarafından söylene gelmektedir.⁴¹

Bunun gibi Kur'an kıssalarında geçen mekanların yanlış tespiti, tüm kıssayı hatta tüm tarihi etkilemekte ve konularını çok yanlış mecralara sürüklemektedir. Sonuçta Kur'an'ın anlattığı değil bambaşka bir tarih kurgusu oluşmaktadır. Tuva vadisinin Mescidi-l Haram olarak tespiti yapılamayınca ne Musa ne de hiçbir İsr-

⁴¹ Tuva vadisi ile ilgili www.tuvavadisi.org sitesinde yayınladığımız çalışmalara bakınız.

il oğlu elçisinin Kible ve Hac ile bağlantısı da kurulamamaktadır.

Daha sonra kurulan yanlış bağlantılar üzerinden Kur'an kelimelerine mana vererek Kur'an'ın anlattığı kıssa hem anlam olarak hem de zaman ve mekân olarak bambaşka bir çehreye büründürülmektedir. “*Aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibaresi de söylendiği zaman ve mekândan koparılıp bambaşka çehreye büründürülen ayetlerden biridir.

“*Aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibaresi Kur'an'da iki yerde (2/65 ve 7/166) geçer. İbarenin tam olarak neyi kast ettiğini anlamak, bu sözün söylendiği zamanın, mekânın ve muhataplarının bilinmesini zorunlu kılmaktadır. Bu söz Kur'an'da İsrailoğulları bağlamında geçmektedir. Fakat İsrailoğulları kıssaları, Yusuf ile başlayıp Muhammed (as) ile biten upuzun tarihi bir dönemi kapsar. Bu da yaklaşık olarak 2500 yıllık tarih çizgisi demektir. Bu kadar uzun bir zaman dilimine yayılmış İsrailoğullarının tarih çizgisinde “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibarelerini doğru konumlandırma gereğinin önemi kendiliğinden anlaşılmaktadır.

Bunun yanında “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibaresi hep Sebt yani Yahudilerin Şabat'ı bağlamında geçmektedir. Yahudilerin halen Şabat uygulamasına devam ettiklerini de göz önüne aldığımızda sözün söylendiği zamandan bugüne kadar etkilerinin devam etmesi gerekmektedir. Hepsinden önemlisi bu ibarenin kıyamete kadar geçerliliğini koruyacak Kur'an'a konması, sözün tarihte olmuş bitmiş bir olay olamayacağı göstermektedir.

Kur'an varsa, Yahudiler ve Yahudileşme hala devam ediyorsa, Şabat mantığıyla insanlar tatil yapmaya, tatillerini kutsamaya devam ediyorlarsa, “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibaresi de geçerliliğini ve aktüelliğini devam ettiriyor demektir. Bu sözün aktüel değerini anlamak söylendiği zamanı, mekânı, muhataplarını ve muhatapları üzerindeki etkilerini anlamaktan geçmektedir.

Önceki bölümde tefsirlerimizin aktardığı, “deniz kenarındaki eyle adlı Yahudi kasabası” rivayetlerini alıntılanmış ve sözün söylendiği mekândan sapılmasının, sonucu nerelere götürdüğünü göstermeye çalışmıştık. Sözün söylendiği mekânı ve zamanı tespit, Kur'an kelimelerine Kur'an'ın verdiği manalarla olmak zorunda-

dır.

İsrailoğulları kıssalarında nasıl bir yer kapladığını anlamak için, her şeyden önce “*aşağılık maymunlar olarak kalın*” ibaresinin manalarını anlamaya çalışalım.

Araf 7/166

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِيِينَ

Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: “Aşağılık maymunlar olarak kalın!” demiştik.

Bakara 2/65

وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِيِينَ

İçinizden sebtte aşırılık yapanları elbette bilmiştiniz. Onlara “Aşağılık maymunlar olarak kalın!” demiştik.

Kur’an’da içinde “*aşağılık maymunlar*” ibaresi geçen ayetler sadece bu ikisidir. Ayetin geçtiği zamanı, mekânı ve bağlantılarını tespit etmeden önce ibarenin anlamlarını Kur’an’dan bulmaya çalışalım.

Maymun (قِرَدَةً) kelimesine Kur’an’da bu iki ayetten başka Mai-de 5/60 da rastlanır. Bununla birlikte maymun olarak çevrilen “kırade” kelimesi Kur’an’da üç defa geçmiş olmaktadır. Ayetin ikinci ibaresi “hasiin” (خَاسِيِينَ) kelimesi ise Kur’an’da dört defa geçer.

(قِرَدَةً) Kırade kelimesi hakkında El Müfredatta şu karşılık vardır:

“Kırdun” Maymun, çoğulu “kırade” şeklinde gelir. “Kurade” kene, çoğulu ise “kırdane” şeklinde gelir. “Es-sufu-l karidu” iç içe girmiş yün. “Ekrad” Yere kenenin yapıştığı gibi yapıştı. “Karide” olduğu yerde kala kaldı. “Fulanun yukridu fulanun” falan kişi falan kişiyi aldatmak için ona iyi davranmaktadır. Şekil bakımından keneye benzediği için meme ucuna da “kurade” denir”. (El-Müfredat KRD md)

Kur’an’da dört defa geçen ve genelde “aşağılık” olarak çevrilen ibarenin ikinci kelimesi (خَاسِيِينَ) “hasiin”e gelince, bu kelimeyle ilgili Müfredatta şunlar söylenir;

“Hasie” hakir görüldü ve horlandı ve nefret edildi ya da o hale geldi. “İhsa’ ileyke” Uzaklaş ya da benden uzaklaş. “Hasae-l basar” görüş karmaşıklaştı ya da bulandı. “Hasiin” bir köpek veya domuz için kullanıldığında şu manaya gelmektedir: Def edilmiş, kovulmuş ya da insanların yanına gelmesine izin verilmeyen; bu nedenle rezil, hakir, aşağılanmış veya alçak. Görme için kullanıldığında şu manaya gelmektedir; karmaşıklaşmış veya bulanıklaşmış veya donuk. Rasyonel varlıklarla ilgili kullanılan çoğul hali “hasiun” ve “hasiin” şeklindedir. “Hasae” uzak olmak, sinmek, kovulmak. “Hasiu” aynı zamanda mütehayyir, şaşkın, hayrette kalan manasına da gelir. (El-Müfredat HSE md)

(خَاسِيِن) “Hasiin” kelimesinin geçtiği dört yerin ikisi maymunlarla ilgili ele aldığımız ayetlerdir. Diğer ikisi ise 23/108 ve 67/4 ayetlerinde geçer. Bu iki yerde de kelime istediğini elde edememekten dolayı küçük düşmek, istediğini elde edememekten dolayı aciz düşmek anlamındadır. Kelimenin anlamındaki bu vurguyu görmek amacıyla ayetin geçtiği yerleri öncesi ve sonrasıyla ele almak kelimeyi daha anlaşılır kılacaktır.

Müminun 23 / 105-106-107-108

أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُنثَلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكذَّبُونَ

(105) Allah Teâlâ şöyle diyecektir: “yanınızda ayetlerim okunuyordu, siz de onlara karşı yalan söyleyip duruyordunuz; değil mi?”

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ

(106) Diyecekler ki, “Rabbimiz! Azgınlığımıza yenik düşmüş, yoldan çıkmış bir topluluk haline gelmiştik.

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ

(107) Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer aynı şeyi bir daha yaparsak demek ki, gerçekten zalim kimseleriz.”

قَالَ احْسَبُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ

(108) Allah diyecek ki, “istediğinizi elde edememiş olarak yorgun ve bitkin kalın; benimle konuşmayın.”

Ayetler bize bir ahiret sahnesi tasvir etmektedir. Yüce Rabbin

huzurunda hesap veren kullar, “bizi buradan çıkar” demektedirler. Yani kendilerine verilen dünya hayatını değerlendiremedikleri için ikinci bir imkân istemektedirler. Yüce Allah onlara bu isteklerinin olmayacağını işte bu kelime ile bildirmektedir. Kelime bu ayetlerde istediğini elde edememekten yorgun hale gelmek, aciz düşmek, aşağılanmak manalarına gelmektedir. Bu mana zımnen şu vurguyu ima eder: “Size yeteri kadar ömür süresi verdim, yetmedi elçiler ve mesajlar yolladım, hep bugünle karşılaşacağınız hakkında sizi uyardım. Siz ise elçilerimle ve mesajımla alay ettiniz, umursamayıp ayetlerimi hedefinden saptırmak için yalanlara sarıldınız. Şimdi utanmadan benden bir fırsat daha mı istiyorsunuz. Asla istediğinizi elde edemeyeceksiniz, horlanmış ve zelil kalarak defolun!”

Kelimenin istediğini elde edememekten dolayı içine düşülen acizlik anlamı 67/4 ayetinde daha belirgin bir hal almaktadır.

Mülk 67/3-4

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ۚ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَافُوتٍ ۚ فَارْجِعِ
الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ

Üst üste yedi kat göğü yaratan da O'dur. Rahman'ın yaratmasında bir uyumsuzluk göremezsin. Bakışlarını bir daha çevir; bir çatlak görebilir misin?

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

Sonra bakışlarını iki defa daha çevir de bak, gözün umutsuz halde bitkin düşecektir.

Bir sözlük gibi kendi kelimesini kendi açıklayan bu ayetler, varlığa hâkim olan eşsiz düzeni koyanın Yüce Allah olduğunu söylemektedir. Bu eşsiz düzeni kurmasının amacı ise insanı imtihan etmek içindir.

Hud 11/7

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِن قُلْتُمْ إِنَّا لَنَكْفُرُ بِمَبْعُوثُونَ مِن بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ

Gökleri ve yeri altı günde yaratmış olan Allah'tır. Bunu, sizi zorlu bir imtihandan geçirmek ve hanginizin daha iyi davranacağını belirlemek için yapmıştır. O sırada yönetim merkezi (arşı) suyun üstündeydi. Onlara: “Öldükten sonra tekrar dirileceksiniz” desen ayetleri görmezlikten gelenler, hemen cevabı yapıştırır ve “Bu açıkça bizi büyüleme çabasından başka bir şey değil” derler.

İnsan muhteşem bir imtihan salonunda cevapları vahiylerle verilmiş ve tüm tercihleri varlığın içine yerleştirilen bir imtihana sokulmuştur. Bu dünyaya gelindiğinden ayrılacağı güne kadar yaşanan her şey imtihandır.

Mülk 67/2

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ

Ölümü ve hayatı yaratan odur. Bunlar; hanginiz daha güzel iş yapacak diye sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek içindir. O güçlüdür, bağışlayıcıdır.

İşte bu imtihanı görmezden gelen insan, herhangi bir imtihan olmadığı ispatlamak için elinden gelen çabayı sarf etmektedir.

Yasin 36/78

وَصَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۗ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

Nasıl yaratıldığını unutarak bize örnek gösterir de der ki: “çürük kemikleri kim diriltebilirmiş?”

Oysa varlığın muhteşem düzeni, bir imtihanı ve imtihan sonucunda sorguya/hesaba çekilmeyi kendiliğinden zorunlu kılmaktadır.

Al-i İmran 3/191

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Onlar; ayakta, otururken ve yanları üstünde iken Allah'ı zikreder (anlayarak Kur'an okur) göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler. Derler ki “Rabbimiz (Sahibimiz)! Sen bunu boşuna yaratmadın, sana içten boyun eğerez, bizi o

ateşin azabından korusun!”

Allah’a iman eden biri, varlığa bakarak bunların bir amaca yönelik olduğunu doğal yollarla da anlar. Buna rağmen hayatın kendisine imtihan için verildiğini inkâr eden, kendisi de yaratılmış olan (varlık) ise varlığı var edende bir eksik bir gedik bulmaya çalışır. Dağların tepelerine uzayı gözlemleyen teleskoplar kurar, uzayın derinliklerine oraların fotoğraflarını çekip veri gönderen araçlar yollar, dağlardan bitkilere, denizlerden hayvanlara, dünyadan güneş sistemin dışına, inceler de inceler. Gözlerini iki kez değil milyon kez gezdirir de gezdirir. Muhteşemliği görür, düzeni görür, varlığın birbiriyle olan yakın bağını görür, zerreden küreye varlığın harika yapısına şahit olur. Ama bir kez olsun Allah demez. Bunları yapmada tek amacı vardır. Varlığı var edeni inkâr etmek, her şeyin kör bir tesadüf sonucu oluştuğu tezini varlığa doğrulamak! İnanıldığı fiziğin bir numaralı kuralının *“bir etki olmadan hiçbir şeyin kendiliğinden hareket etmeyeceği”* olduğunu amentü gibi bilmesine rağmen yine de bu muhteşem varlığın yaratani olmadan oluştuğunu ispatlamaya çalışır!..

Sonuçta bu gözler, teleskoplar, uzay araçları, laboratuvarlar aradıklarını bulamaz bir halde aşığılanmış, horlanmış olarak sahiplerine geri dönecektir. Anlamak ve imanını artırmak yerine, tezlerini ispatlamak için ülke bütçelerini aşan harcamalar yaparlar. Gecelerini gündüzlerine katıp çalışırlar. Canlarını tehlikeye atarak cesaretle uğraşırlar. Ama ne kadar uğraşsalar da istediklerini elde edemeden zelil duruma düşmüşler ve düşeceklerdir.

Varlığa bakış amacının temelinde; inkâr ve onu yaratandaki eksikliği gediği bulmak olması, bir eve girip evin sahibini dikkate almamaya eşdeğerdir. Ortada bir ev varsa hiç kimse bu evi biri yapmış mıdır, yoksa kendiliğinden olmuş mudur diye sormaz. O evin bir inşa edeni, bir sahibi olduğu ortadadır, bunu izaha gerek yoktur. Şu muhteşem varlık içinde olup da bunun bir amacının olmadığını, inşa edeni, sahibi olmadığını ispat için eksik gedik bulmaya çaba sarf etmek, ettiği onca çabaya, harcadığı onca servete rağmen eksik gedik bulamadığı halde Allah dememek, hor ve zelil olmaktan başka ne ile karşılanır ki!..

İşte Mülk 67/4 ayetinde gözlerin istediklerini elde edemeden

sahibine hor ve zelil bir şekilde dönmesi bu olmalıdır.

İncelediğimiz “*aşağılık maymunlar olun*” ibaresindeki kelimelerin vurguları böyledir. “*Kıradaten Hasiin*” istediğini elde edemediği halde tekrar tekrar aynı şeylere devam ettiği için rezil ve hor duruma düşen maymunlar demektir.

Yahudilerin; Şabat uygulamasına sıkı sıkıya bağlılıklarının sebebinin Tanrı ile yaptıkları sözleşmeler gereği olduğunu daha önce Mukaddes kitaptan alıntılar yaparak belirtmiştik. Şabat onlar için Tanrı ile yaptıkları sözleşmenin göstergesi durumundaydı. Peki Yahudiler neredeyse 3000 yıldır uygulamaya geldikleri bu uygulamadan ne elde etmek istemektedirler ve uymadıklarında neyi kaybedeceklerinden korkmaktadırlar.

Tanrı'ya Bağlılığın Ödülü

“Put yapmayacaksınız. Oyma put ya da taş sütun dikmeyeceksiniz. Tapmak için ülkenize putları simgeleyen oyma taşlar koymayacaksınız. Çünkü Tanrınız RAB benim. Şabat günlerimi tutacak, tapınağıma saygı göstereceksiniz. RAB benim.

“Kurallarına göre yaşar, buyruklarımı dikkatle yerine getirseniz, yağmurları zamanında yağdıracam. Toprak ürün, ağaçlar meyve verecek. Bağbozumuna kadar harman dövecek, ekim zamanına kadar bağlarınızdan üzüm toplayacaksınız. Bol bol yiyecek, ülkenizde güvenlik içinde yaşayacaksınız.

“Ülkenize barış sağlayacağım. Korku içinde yatmayacaksınız. Tehlikeli hayvanları ülkenizden kovacağım. Savaş yüzü görmeyeceksiniz. Düşmanlarınızı kovalayacaksınız. Kılıç darbeleriyle önünüzde yere serilecekler. Beşiniz yüz kişinin, yüzünüz on bin kişinin hakkından gelecek. Düşmanlarımız kılıç darbeleriyle önünüzde yere serilecek. Size iyilikle bakacağım. Sizi verimli kılıp çoğaltacağım. Sizinle yaptığım antlaşmayı sürdüreceğim. Eski ürününüz yemekle tükenmeyecek. Yeni ürüne yer bulmak için eskisini boşaltmak zorunda kalacaksınız. Konutumu aranızda kuracak, size sırt çevirmeyeceğim. Aranızda yaşayacak, Tanrınız olacağım. Siz de benim halkım olacaksınız. Ben sizi Mısır'da köle olmaktan kurtaran Tanrınız RAB'ım. Boyunduruğunuzu kırdım. Sizi başı dik yaşattım.”

Tanrı'dan Uzaklaşmanın Cezası

“Ama beni dinlemez, bütün bu buyrukları yerine getirmezseniz, cezalandırılacaksınız. Kurallarımı çiğner, ilkelerimden nefret eder, buyruklarına karşı çıkar, antlaşmamı bozarsanız, sizi şöyle cezalandıracağım: Üzerinize dehşet salacağım. Verem ve sıtma gözlerinizin ferini söndürecek, canınızı kemirecek. Boşa tohum ekeceksiniz, çünkü ürünlerinizi düşmanlarınız yiyecek. Size öfkeyle bakacağım. Düşmanlarınız sizi bozguna uğratacak. Sizden nefret edenler sizi yönetecek. Kovalayan yokken bile kaçacaksınız.

“Bütün bunlara karşın beni dinlemezseniz, günahlarınıza karşılık cezanızı yedi kat artıracacağım. İnatçı gururunuzu kıracağım. Gök demir, yer bakır olacak. Gücünüz tükenecek. Topraklarınız ürün, ağaçlarınız meyve vermeyecek. “Eğer karşı çıkmaya devam eder, beni dinlemek istemezseniz, günahlarınıza karşılık cezanızı yedi kat artıracacağım. Üzerinize yabanıl hayvanlar göndereceğim. Çocuklarınızı öldürecek, hayvanlarınızı yok edecekler. Sayınız azalacak, yollarınız ıssız kalacak.

“Bununla da yola gelmez, bana karşı çıkmaya devam ederseniz, ben de size karşı çıkacağım, günahlarınıza karşılık sizi yedi kez cezalandıracağım. Bozduğunuz antlaşmanın öcünü almak için başınıza savaş getireceğim. Kentlerinize çekildiğinizde aranızda salgın hastalık göndereceğim. Düşman eline düşeceksiniz. Ekmeğinizi kestiğim zaman, on kadın ekmeğinizi bir fırında pişirecek. Ekmeğiniz azar azar, tartıyla verilecek. Yiyecek ama doymayacaksınız.

“Bütün bunlardan sonra yine beni dinlemez, bana karşı çıkarsanız, bu kez ben de öfkeyle size karşı çıkacağım ve günahlarınıza karşılık sizi yedi kat cezalandıracağım. Açlıktan çocuklarınızın etini yiyeceksiniz. Tapınma yerlerinizi yıkacak, buhur sunaklarınızı yok edeceğim. Cesetlerinizi devrilen putların üzerine se-recek, sizden nefret edeceğim. Kentlerinizi viraneye çevirecek, tapınaklarınızı yıkacağım. Beni hoşnut etmek için sunduğunuz kokuları duymayacağım. Ülkenizi viran edeceğim, oraya yerleşen düşmanlarınız bile şaşkına dönecek. Sizi öteki ulusların arasına dağıtacak, kılıcımla peşinize düşeceğim. Ülkeniz viran olacak, kentleriniz harabeye dönecek. Siz düşmanlarınızın ülkesinde yaşarken, ülke ıssız kaldığı yıllar boyunca Şabatlar 'ın sevincini yaşayacak. Ancak o zaman dinlenip Şabatları'nın tadına varacak. Üzerinde yaşadığınız Şabat yıllarında görmediği rahatı ıssız kaldığı yıllarda görecek.

“Düşman ülkelerinde sağ kalanlarınızın yüreğine öyle bir korku düşüreceğim ki, rüzgârın sürüklediği yaprakların sesinden bile kaçacaklar. Savaştan kaçarcasına kaçacaklar. Peşlerinde kovalayan olmadığı halde düşecekler. Kovalayan yokken savaştan kaçarcasına birbirlerinin üzerine yıkılacaklar. Düşmanlarınızın karşısında ayakta duramayacaksınız. Öteki ulusların arasında yok olacaksınız. Düşman ülkeler sizi yutacak. Artakalanlarınız gerek kendi gerekse atalarının suçlarından ötürü düşman ülkelerde eriyip gidecekler.

“Ama işledikleri suçları, atalarının suçlarını, bana karşı geldiklerini, ihanet ettiklerini itiraf eder –bu yüzden onlara karşı çıkıp kendilerini düşman ülkelere sürmüştüm– inadı bırakıp alçakgönüllü olur, suçlarının bedelini öderlerse, ben de Yakup’la, İshak’la, İbrahim’le yaptığım antlaşmayı ve onlara söz verdiğim ülkeyi anımsayacağım. Ülke önce ıssız bırakılacak ve ıssız kaldığı sürece Şabatlar’ın tadına varacak. Onlar da işledikleri suçların bedelini ödeyecekler; çünkü ilkelerimi reddettiler, kurallarından nefret ettiler. Bütün bunlara karşın, düşman ülkelerindeyken yine de onları reddetmeyecek, onlardan nefret etmeyeceğim. Böylece hepsini yok etmeyecek, kendileriyle yaptığım antlaşmayı bozmayacağım. Çünkü ben onların Tanrısı RAB’im. Tanrıları olmak için öteki ulusların önünde Mısır’dan çıkardığım atalarıyla yaptığım antlaşmayı onlar için anımsayacağım. RAB benim.”

“RAB’bin Sina Dağı’nda Musa aracılığıyla kendisiyle İsrail halkı arasına koyduğu kurallar, ilkeler, yasalar bunlardır.” (**Levililer 26/1-46**)

Yahudilerin tahrif ettiği, insan sözü karıştırdıkları, gizledikleri ve değiştirdikleri halde; her harfinin değiştirilmeden Allah’tan geldiği gibi korunduğunu söyledikleri Tevrat, Şabata uymadıkları takdirde elde edecekleri ve kaybedecekleri şeyleri böyle anlatır.

Önceki bölümlerde “sebt” kelimesinin karşılığının İbranice “şabat” olduğunu, her iki kelimenin manalarının “işe ara vermek, tatil yapmak, işi kesintiye uğratmak” olduğunu görmüştük. Bunun yanında İslam alimlerinin “sebt” kelimesine bir günün ismi olarak *cumartesi* manası vermelerinin doğru olamayacağını, Yahudilerin Şabat’ının karşılığı olan bu kelimenin, bir günün adı olmaktan çok belli günlerde yapılan eylemin (ibadetin) adı olduğunu, Yahudile-

rin Şabat'ının sadece *cumartesi* ile sınırlı olmadığını, bunun hari-cinde tüm bayramlara *Şabat* adını verdiklerini görmüştük.

Yahudilerin hepsine Şabat adını verdikleri bu günlerde yaptıkları aşırılık ve bu aşırılıkları sonucunda muhatap oldukları ağır ve dışlayıcı “*aşağılık maymunlar*” hitabı, bugünleri tatil günü ilan etmeleri değildir. Onların aşırılığı bu günleri hayatın etrafında şekillenmesi gereken dinin asılları olarak kabul etmeleridir. Evet onlara göre tüm Yahudi şabatları dinin asıllarıdır ve bu asıllara uymayanın ne dinde kalmaya ne de yaşamaya hakkı yoktur. Bu yüzden bir İsrail oğlu olan İsa bile Şabat'a uymadığı için öldürül-meye⁴² çalışılmıştır.

Yahudilerin aşırılığının ne olduğu kendileri tarafından uydu-rulup dinin temeline yerleştirdikleri şabatların sayısından ve be-lirlenen kurallardan da bellidir. Unutulmamalıdır ki Yüce Allah ne böyle bir ibadeti ne bu ibadetlerin kutlanacağı günleri ne de bu günlerde uyulması gereken kuralları, tören biçimlerini, tören-lerde giyilecek elbiseleri, o elbiselerdeki desenleri, tören sahası-nın dizaynını, bu dizayn sırasında kullanılacak eşyaları, eşyaların üzerindeki motifleri emretmemiştir. Yüce Allah Kur'an'ında her fırsatta kendisine yaklaşmanın sadece kalbî olduğunu⁴³, yürekler-de bulunan imanın, sorumluluk duygusunun, temizliğin kişiyi Al-lah'a yaklaştıracığını buyurmaktadır.

Hac 22/37

لَنْ يَبَالَ اللَّهُ لِحُومِهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَبَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ ۗ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; ona ulaşacak olan sizin takvanızdır. Onları bu şekilde sizin hizmetinize verdik ki Allah'ın yol göstermesine karşılık tekbir getiresiniz. Sen güzel davrananlara müjde ver.

Bakara 2/177

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى

42 Yuhanna 9/1-16

43 Takva

الزَّكَاةَ وَالْمُؤْفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ
الْبَأْسِ ۗ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا ۗ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

İyilik, yüzünüzü doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. İyilik; Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara ve nebilere inanıp güvenen kişinin yaptığıdır. Böyle bir kişi, sevmesine rağmen malını, kendine yakınlığı olanlara, yetimlere, çaresizlere, yolda kalanlara, isteyenlere ve boyunduruk altındakilere verir. Namazı düzgün ve sürekli kılar ve zekâtı verir. Bunlar anlaşma yaptıkları zaman da yükümlülüklerini yerine getirirler. Baskılara, zorluklara, bir de baskın anında olacaklara karşı dirençli olurlar. Özü sözü doğru olanlar bunlardır. Allah'tan çekinerek korunanlar da bunlardır.

Al-i İmran 3/183

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَاهَدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِينَا بَقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ
ۗ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ

O sözü söyleyen (Yahudiler) şöyle dediler: “Allah bize, ateşin yiyeceği bir kurban getirmedikçe bir elçiye inanmama görevi yükledi.” Onlara de ki “Benden önce birçok elçi hem açık belgelerle, hem de bu dediğinizle gelmişti. İddianızda haklı iseniz söyleyin: Onları niye öldürdünüz.

Bunlar ve daha bunlar gibi onlarca ayet Allah'a yaklaşmanın, ona kul olmanın şeklen yerine getirilen bir takım şeylerde olmadığını, asıl olanın Allah'a karşı duyulan saygı ve bağlılık olduğunu bildirmektedir.

Yahudiler Allah'ın emretmediği bir ibadet şeklini dinin temeli ne koydular. Dinin ölçüsünü bu günlerle belirlediler. Bu günlere, yapılmadığında kişiyi dinden çıkaracak ve hatta hayatından edecek kurallar⁴⁴ koydular.

Oysa ki Yüce Allah; Kur'an'ında hep Adem'den – Muhammed'e (as) gönderilen dinin tek bir din olduğunu vurgulamaktadır. En başından beri gönderilen bu tek dinde özel günlerin Allah'ın

insanlar üzerindeki hakkı olan⁴⁵ Hacc günleri, oruç günleri ve Cuma günü olduğunu belirtmiştir. Yapılması gereken Hacc'ın nasıl yapılması gerektiğini, tutulması gereken orucun ne olduğunu, kılınması gereken Cuma namazının şartlarını kendi belirlemiştir. Yüce Allah'ın İbrahim'e vaz ettiği bu kurallar, İbrahim nesli olan İsrailoğulları için de geçerli olmalıdır. Yoksa Allah başka bir din göndermiş olur ki bu Yüce Allah'ın kendi eliyle kullarını şaşkınlığa ve delalete sürüklediği iftirasını Allah'a yakıştırmak anlamına gelir.

Yahudiler Allah'ın emretmediği Şabatlar uydurmakla kalmadılar, her şabat için uyulması zorunlu olan kurallarını da belirlediler. A'raf 7/163 ayeti tam da bunu anlatmaktadır.

Araf 7/163

وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِيَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

Sonrasında denizin mukimi[*1] olan karyenin[*2] halini sor onlara! Hani Sebt'te aşırılık ediyorlardı.[*3] Onların[*4] sebt günler'inde aşağılayarak aldatanları, şariler (kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları günlerde gelmiyorlardı. O kurallarla[*5] düzgün olanı bozdukları[*6] için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçi-riyorduk.

[*1] Daha önce Mısır Medeniyetini oluşturanların denizdeki son hali. (Yunus 10/90-92)

[*2] Büyük uygarlık kurucuları.

[*3] Burada İsrailoğulları'ndan olup Mısır'dayken sebti icad edenler kastedilmektedir.

[*4] "Onlar"dan kast Musa ile beraber denizi geçip kutsal topraklara gelenlerdir.

[*5] "bimâ" o şeyle anlamında olup koyulan kurallardır.

[*6] Fasık olabilmek için elde düzgün olan bir şeyin olması ve bu düzgün olanın bozulması gerekir.

Onların içinden çıkarak, onları aşağılayarak aldatanların koyduğu bu kurallar, dinlerinin temeli haline geldi. Öyle ki bu kurallar uğruna Musa'nın çağrısına sırt çevirip; kapısından secde ederek girmeleri gereken kutsal şehre (Mescidi'l Haram) girmediler.⁴⁶ Allah'ın onlardan aldığı misakların (sözlerin) hiçbirinde durmadılar. Allah'ın gönderdiği nur ve hidayet olan dininden bambaşka bir din çıkardılar! İcat ettikleri bu dinin temelini, din adamlarının (Rabbi'ler) belirledikleri kurallar ile şabatlarını koydular. Bu şabatlarda uyulması gereken kurallar, kaçınılması gereken yasaklar farklılık arz etse de hepsinin temelinde "kutsanmış tatil, mutlak atalet, hayata ara verme" anlayışı yatmaktadır. İşte, şabatın tam karşılığı da budur!..

Onların yaptıkları sadece bununla da sınırlı değildi. Uydurdıkları her Şabat'ı hayatın merkezine aldılar. Tüm hayatı şabatlar etrafında dönen bir yörüngeye oturtular. Şabat yapmadıkları günlerin dizaynını da şabatlara göre yaptılar. Takvim anlayışlarını ve her 19 yılda 7 kere yaptıkları nesi⁴⁷ uygulamasını bile, şabat için düzenlediler. Fıtratta asıl olması gereken çalışma çabalamayı⁴⁸ değil, dinlenme ve işe ara vermeyi dinin temeli yaptılar. Şabat günleri dışında kalan günlerin bile anlamını şabatların belirlediğini söylediler.

- *Roş-Aşana*
- *Yom Kipur*
- *Sukot*
- *Hanuka*
- *Asara Betevet*
- *Tu Bişvat*

46 Bkz. www.tuvavadisi.org

47 Nesi uygulaması belli zamanlarda 12 olan yılın ay sayılarına bir ay ilave edilerek, yılın 12 ay değil 13 ay olmasını sağlamaktır. Tevbe 37 ayetine konu olmuştur. Genelde bu uygulama Mekke müşriklerine atfedilmektedir. Fakat bu doğru değildir. Bu uygulama Yahudiler tarafından m.ö 587 yılında uğradıkları Babil sürgünü zamanında icat edilmiştir. Mekke müşrikleri ise bu uygulamayı Yahudilerden almışlardır. Bu uygulamayı yapmakla görevli olan "kalemme" kabilesi Yahudilere yakınlığıyla bilinmektedir. Bununla ilgili TDV ansiklopedisi Nesi maddesine ve M.Hamidullah'ın İslam Peygamberi adlı çalışmasında daha detaylı bilgiler bulunabilir.

48 Bkz. İnşirah 94/7

- *Purim*
- *Pesah*
- *Holokost Yom Aşoa*
- *Omer ve Lagbaomer*
- *Şavuot*
- *Şiva Asar Betamuz*
- *Tişa Beav*
- *Tu Beav*
- *Şabat*
- *Elul*

Yahudi hayat anlayışı, dinin temeli olan bu bayramlar etrafında şekillenir. Herbirinin kendine ait uyulması gereken kuralları ve kaçınılması gereken yasakları vardır. Bunun yanında her birinin kendilerine ait törenleri, bu törenlerde yapılması gereken ayinleri, okunması gereken duaları, ayinlere özel giyilmesi gereken giysileri, giysilerde olması gereken desenleri hatta iplik renkleri, her bir ayinde kullanılacak eşyaları, eşyalar üzerindeki motiflerin nasıl olması gerektiğini bildiren kuralları vardır.⁴⁹ Yahudilere göre hepsi tanrı tarafından belirlenen bu kurallara uymamak, kişiyi ya dinden ya hayattan etmektedir.

Uydurulmuş bu günlere ve günlerin kurallarına sıkı sıkıya bağlanarak elde etmek istedikleri şey; Tanrı'nın seçilmiş, sevgili kulları olduğunu, Tanrıyla yaptıkları sözleşmelerine bağlı kaldıklarını, doğru dinin kendi ellerinde bulunan din olduğunu, kendilerinden başka herkesin Tanrının ikinci sınıf kulları olduğunu göstermektedir. Bunun sonucunda kendilerine verilecek yeryüzünün efendisi olma mertebesine erişmek ve tabi ki vad edilmiş topraklara kavuşmak istemeleridir. Oysa Yahudiler, şabata uydukları halde⁵⁰ elde edemedikleri şeylerin hiçbirini elde edemediler.

Onca yıllık tarihlerinde elle tutulur tek hakimiyetleri haksızca sahiplendikleri tevhid elçisi Süleyman'ın (MÖ 1030) krallığıdır.

⁴⁹ Örnek olarak bkz. *Kitab-ı Mukaddes; Çıkış 25-26-27-28-29-30-31 bölümleri...*

⁵⁰ *Levililer 26: 1-46*

Onu da büyücü ve dinden dönmüş bir mürtet ilan ettiler. Bunun haricinde kurdukları tüm devletler yerle bir edildi. Nabukadnezar'dan (MÖ 587) Hitler'e kadar durmadan soykırıma uğradılar. Titus'un yaptığı soykırımdan (MS 70) bu yana elle tutulur bir devletleri olmadığı gibi vatanları da olamadı. Tarihin her döneminde en seilmeyen ve dışlanan bir topluluk oldular. Her zaman aşağılandılar her zaman horlandılar. Mısır'dan çıktıklarında erkeklerin sayıları 600.000 olmasına⁵¹ rağmen aradan geçen 3500 yıllık dönemin ardından bugün nüfusları sadece 15 milyon⁵² civarındadır. Eğer dünya nüfus artışı ortalamasının binde biri kadar bile çoğalmış olsalardı, bugün sayılarının milyarlarla anılıyor olması gerekirdi. Yani çoğalamadılar.

Buna rağmen tarihin hiçbir döneminde seçilmiş olduklarından, Yehva'nın sadece kendilerinin Tanrısı olduğundan, kendilerinden başka herkesin ikinci sınıf olduğu fikrinden asla vazgeçemediler. Kendileri hizmetçi oldular ama tüm dünyanın kendilerine hizmetçi olması gerektiğini savundular. Her zaman en nefret edilen oldular ama kendilerinin Allah'ın sevgilileri olduklarını söylediler.

Maide 5/18

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ إِن كُمْ
 أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

Yahudiler ve Hıristiyanlar: “Biz, Allah'ın oğulları ve sevdiği kimseleriz” dediler. De ki “Öyleyse niçin günahlarınızdan dolayı size azab ediyor?” Hayır, siz O'nun yarattığı insanlardansınız. Allah, bağışlanmayı tercih edeni bağışlar; azabı tercih edene de azab eder. Göklerde, yerde ve bu ikisinin arasında tüm yetkiler Allah'ın elindedir. Dönmüş O'nadır.

Dikkat edilirse galip geldikleri savaşta bile zelil bir zafer yaşamaktalar. Kazandıkları finansal dünya imparatorluğunda bile nefret edilen bir üstünlüğün altında ezilmekteler. Göğüslerini gere gere ortalıkta dolaşamamakta ve hep saklanmak zorunda kalmaktadırlar. Şabat'a uymakla, ahirette ellerine geçirmek istedikleri Al-

51 Çıkış 12: 37-42

52 Bu rakkam 2007 Yahudi Ajansı sayımına göre dir.

lah'ın sevgilileri olma, ateşte sayılı birkaç gün kalma beklentileri de asla gerçekleşmeyecektir. Bundan dolayı ağır bir yorgunluğa ve zillete mahkûm olacaklarını ilgili ayet şu şekilde açıklıyor.

Bakara 2/80

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُمْ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“Ateş bize, sayılı birkaç gün dışında dokunmaz!” derler. De ki “Allah katından söz mü aldınız? Eğer öyleyse Allah sözünden dönmez. Yoksa Allah’ın adını kullanarak bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?”

İşte ele aldığımız ve genelde *“aşağılık maymunlar olun”* şeklinde çevrilen ama aslında çevirisinin *“istediğini elde edememektен dolayı aşağılık ve yorgun duruma düşen maymunlar kalın”* olması gereken ibare bu gerçeğe işaret ediyor olmalıdır. Aynı sonucu alacağını bildiği halde tekrar tekrar aynı şeylere devam etmek bir maymun karakteri olsa gerektir. Sonuçta bu tutumları Yahudilere yorgunluk, aşağılanmışlık ve zillet getirmiştir, getirmeye de devam edecektir.

Yahudilerin; Şabat’a uyarak elde edeceklerini zannettikleri şeyleri elde edemedikleri halde, tekrar tekrar aynı şeyleri yapmaya devam etmeleri yaptıkları şeyin, dini bir zorunluluk olduğunu zannetmelerinden dolayıdır. Onları *“istediğini elde edememiş, horlanmış, aşağılık maymunlar”* haline getiren asıl şey bu da değildir.

Onları aşağılık maymunlar haline getiren şeyin ne olduğunu anlamak için her iki ayette (2/65-7/166) geçen *aşağılık maymunlar* ibaresinin bağlamlarına bakılmalıdır. Bir kere her iki ayet de, Yahudilerin *“aşağılık maymunlar”* sözünün söylendiği zamandan sonraki durumlarına değil tam tersi daha önceki durumlarına atıf yapmaktadır. Yani ayet onlara bunları yaptığınız halde gelecekte bu hale düşeceksiniz dememekte, tam tersi geçmişte yapılan bir şeyden dolayı aşağılık maymunlar olduklarını söylemektedir. Kaldı ki her iki ayetin bağlamına bakıldığında söylenen sözün geçmişte söylenmiş olduğu hemen anlaşılacaktır.

Konuyu netleştirmek için her iki ayetin geçtiği mekânı ve za-

manı belirlemeye çalışalım. Nisa 4/154. Ayette Sebt kelimesi Tur dağında alınan sözler bağlamında geçmektedir.

Nisa 4/154

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِ حَبِّ بَرِّ وَوَقُنَّا لَهُمْ انْخُلُوا الْبَابَ سَجْدًا وَوَقُنَّا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِثْقَالَ غَلِيظًا

Onlardan söz almak için Tur dağınu üzerlerine kaldırmıştık. Bir de onlara: “O kapıdan secde ederek girin” demiştik. Onlara “sebt’te (şabat)” aşırı gitmeyin demiştik, onlardan bu konularda sağlam söz almıştık.

Bu ayette İsrailoğullarından bir şeyi yapmaları (kapıdan secde ederek girin) bir şeyi de yapmamaları (sebt’te aşırı gitmeyin) istenmektedir. Olayın geçtiği mekân, ayetin başındaki TUR kelimesinden anlaşılmaktadır. Tur’da onlardan söz alınması İsrailoğullarının Firavunun boğulduğu denizden mucizevi bir şekilde geçmelerinden sonraki bir zamanı belirtmektedir. Yani zaman “denizden geçildikten hemen sonrası”, mekân ise kapısına kadar geldikleri bir şehrin⁵³ hemen yanı başıdır. Sebt’te aşırı gitmeyin denmesi, İsrailoğullarının Sebt’i (Şabat’ı) daha öncesinden biliyor olmalarını zorunlu kılmaktadır. (Bu konu önceki bölümlerde bağlamları ile birlikte açıklanmıştır.)

Aynı olayın anlatıldığı Bakara suresindeki ayette ise sebt hakkında aşırılık yapanların geçmişte nelere maruz kaldığı anlatılır.

Bakara 2 / 63-64-65-66

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(63) Bir gün üstünüze Tur’u kaldırarak kesin söz almıştık: “Size verdiğimizize sıkı sarılın, onda olanı aklınızdan çıkarmayın ki kendinizi koruyabilesiniz!” demiştik.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ ظَعْلًا لَا فَضْلَ لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ أَكْثَرُ مِنْ الْخَاسِرِينَ

(64) Sonra bunun ardından yüz çevirmiştiniz. Eğer üzerinizde Allah’ın ikramı ve iyiliği olmasaydı, kaybedenlere karışır giderdiniz.

53 Bu şehrin neresi olduğu ile ilgili iki çalışmayı www.tuvavadi.org adlı sitede yayınladığımız Tuva Vadisi ve Arz-ı Mev’ud adlı çalışmalarımızda bulabilirsiniz.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(65) *İçinizden Sebt'te (Şabat'ta) aşırılık yapanları elbette bilirsiniz. Onlara "Aşağılık maymunlar gibi olun!" demiştik.*

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(66) *Bunu, o gün yaşayanlara ve arkadan gelenlere ders ve müttakîlere öğüt olsun diye yapmıştık.*

Bu ayetlerde de Nisa 4/154 de geçen olaylardan bahsedilmektedir. Tur dağında onlardan alınan sözlere sıkı sıkıya bağlı kalmaları ve Allah'ın verdiklerine harfîyyen uymaları istenmektedir. Nisa suresinde onlardan alınan sözler "kapıdan secde ederek girin ve sebt'te (şabat'ta) aşırılık yapmayın" şeklindeydi. Nisa 4/154 ayetini yukarıya aldığımız Bakara 2/63-66 ayetleriyle birlikte okuduğumuzda Sebt ile ilgili şu durum ortaya çıkmaktadır.

- Sebt'te (şabat'ta) aşırı gitmeyin (4/154),
- **İçinizden** Sebt'te aşırı gidenleri siz elbette bildiniz.
- Biz onlara (istediğini elde edemeyen) aşağılık maymunlar olun demiştik (2/65).

İşte bu iki ayet, istediğini elde edemeyen aşağılık maymunların denizden geçtikten sonraki süreçte değil, denizden geçmeden önceki süreçte aranması gerektiğini söylemektedir. Ayetler gelecekte istediğini elde edemeyerek maymuna dönüştürüleceklerinden değil, geçmişte istediğini elde edemeyip aşağılık maymuna dönüştürülmüş kişilerden bahsetmektedir.

Üstelik Bakara 2/65 de "içinizden" buyurularak, istediğini elde edemeyen aşağılık maymunların İsrailoğullarından birileri olduğu haber verilmektedir.

11-1. Kimlere "aşağılık maymun olarak kalın" denilmiştir!

Aslında Bakara suresindeki bu *min kum / içinizden* ibaresi, üstü örtülmüş koskoca bir tarihin kapısını açan ibaredir. İslam alimlerinin bu detayı görmeden Sebt olayını hem bağlamından hem tarihinden koparıp Davut (as) zamanında deniz kenarındaki Yahudi kasabası *eyle* üzerinden açıklamaya çalışmaları ne yazık ki Kur'an'ın anlattığı İsrailoğulları kıssasının bambaşka mecralara sürüklenmesine sebep olmuştur. Alimlerimizin Kur'an'da anlatılan İsrailoğulları kıssaları hakkında bambaşka mecralara sürüklenmelerini ortaya koymak başlı başına bir çalışmadır. Bu boyutta bir çalışmayı buraya almak bizi ele alınan Sebt (Şabat) kavramından oldukça uzaklaştıracaktır. Mamafih tüm çalışmayı buraya koymasak bile "*aşağılık maymunlar*" bağlamında bu meselenin düşündürdüklerine az da olsa değinme zorunluluğu vardır.

Ayetlerde geçen "*aşağılık maymunlar*" ibaresinin kimde nasıl bir karşılık bulduğunu anlamak, İsrail oğularından olduğu "min kum" "sizden" ibaresinden belli olan, İsrailoğullarına mensup bu kişilerin kim olduğunu bulmaktan geçmektedir.

Ayrıca hem Bakara hem Nisa suresindeki ayetlere dikkatlice bakıldığında Tur dağında kendilerinden söz alınan İsrailoğullarının henüz sebt'te aşırı gitmedikleri, aşırı giderlerse başlarına nelelerin geleceği söylenmektedir. Onlara "Sebt'te aşırı gittiniz öyleyse aşağılık maymunlar olun" denmemekte, tam tersi sebt'te aşırı gitmemeleri için, onların da bildiği geçmişte yaşanmış, bizzat kendilerinden olan kişilerin sebt'te aşırı gittikleri için başlarına gelen bir durum hatırlatılmaktadır. Bu hatırlatma onları aynı duruma düşmemeleri için bir uyarı niteliğindedir. Bu durum zoraki olarak bizi İsrailoğullarının denizden geçmeden önceki tarihlerine götürecektir.

İsrailoğullarının Mısır dönemine bakma zorunluluğu bize şu çok önemli soruyu sordurmaktadır. İsrailoğullarından olup Mısır döneminde yaşamış, kendilerinden olan ve Sebt'te aşırılık yaptıkları için istediğini elde edemeyerek aşağılık maymunlara dönüştürülenler kimlerdir?

Mısır dönemi dediğimizde akla hemen, İsrailoğullarının Yusuf ile başlayan, Musa ile son bulan dönemi gelir. İlginç olan şudur ki; Bu dönemle ilgili ne tefsirlerimizde ne de tarih kitaplarımızda

hiçbir anlatım yoktur. Daha da ilginç olanı bu dönemin 430 yıl sürdüğünü söyleyen Tevrat'ta bile sadra şifa bir anlatım yoktur. Yusuf ile Musa arasındaki 430 yıl⁵⁴ hem İslami kaynaklarda hem Yahudi kaynaklarında karanlık bir dönemdir. O dönemle ilgili tek anlatım Tevrat'ta geçen şu ibarelerdir..

Yakup'la birlikte aileleriyle Mısır'a giden İsrailoğulları'nın adları şunlardır: Ruben, Şimon, Levi, Yahuda, İssakar, Zevulun, Benyamin, Dan, Naftali, Gad, Aşer. Yakup'un soyundan gelenler toplam yetmiş kişiydi. Yusuf zaten Mısır'daydı.

Zamanla Yusuf, kardeşleri ve o kuşağın hepsi öldü. Ama soyları arttı; üreyip çoğaldılar, gittikçe büyüdüler; ülke onlarla dolup taşıtı.

Sonra Yusuf hakkında bilgisi olmayan yeni bir kral Mısır'da tahta çıktı. Halkına, "Bakın, İsraililer sayıca bizden daha çok" dedi, "Gelin, onlara karşı aklımızı kullanalım, yoksa daha da çoğalırlar; bir savaş çıkarsa, düşmanlarımıza katılıp bize karşı savaşır; ülkeyi terk ederler. (Çıkış 1/1-10)

İşte Yusuf'tan sonraki bu upuzun 430 yıl ile ilgili Tevrat'ın söyledikleri bunlardan ibarettir. Garip olan, Tevrat'ın belirttiği bu durumun İslam tarihi yazarları ve Tefsirciler tarafından da olduğu gibi kabul edilmiş olmasıdır. İslam alimlerinin peşin kabulü Kur'an'ın bu 430 yıllık dönemle ilgili tıpkı Tevrat gibi hiçbir şey anlatmamış olmasına bağlanmıştır. Bu durum tefsir ve tarih müelliflerinin, Tevrat'ta geçen şu cümlenin etkisiyle Kur'an kıssalarına yaklaştıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

"Sonra Yusuf hakkında bilgisi olmayan yeni bir kral Mısır'da tahta çıktı".

Tevrat'a göre; Musa'nın doğumu zamanında ya da hemen öncesinde tahta çıkan Firavunun Yusuf'tan haberi yoktur. Bu ibare Musa'dan önceki tarihin kapısını kapatan bir ibaredir. Oysa Kur'an hem Firavunun hem onun yönetimde söz sahibi olan ileri gelenlerinin Yusuf'u hatta Yusuf'tan öncesini bile detaylı olarak bildiklerini bize haber vermektedir.

Mümin 40 / 23-50

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

(23) Musa'yı, mucizelerimizle ve açık bir delille gönderdik.

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاجِدْ كَذَّابٌ

(24) Onu Firavun'a, Haman'a ve Karun'a gönderince "yalancı büyücü" demişlerdi.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

(25) Onlara, katımızdan verilen gerçeklerle gelince dediler ki "Onun yanındaki müminlerin oğullarını öldürün, kadınlarını sağ bırakın." Ama gerçekleri görmezlikten gelenlerin tuzakları boştur.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

(26) Firavun: "Bırakın beni, ben Musa'yı öldüreyim, o da Sahibini yardıma çağırсын. Çünkü sizin dininizi kendininki ile değiştireceğinden veya kurulu düzeni bozmasından korkuyorum." dedi.

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُكَدِّبٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ

(27) Musa: "Ben, hesap gününe inanmayıp kendini büyüük gören herkesten, benim Sahibim ve sizin de Sahibiniz olan Allah'a sığınırım." dedi.

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدْكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ

(28) Firavun ailesinden, imanını gizleyen bir mümin kalkıp dedi ki: "Bir adamı, Sahibim Allah'tır, dediği için mi öldürüyorsunuz? Halbuki size, Sahibinizden o açık belgelerle (mucizelerle) gelmiştir. Eğer yalancıysa, yalanının cezasını çeker. Dürüstse, yaptığı tehditlerin bir kısmı başınıza gelebilir. Allah, aşırılık eden yalancı birini yola getirmez.

يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ

جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ

(29) Ey halkım, bugün yetki sizdedir, bu toprak sizin hâkimiyetiniz altındadır. Başımıza Allah'tan bir bela gelirse bize kim yardım eder?" Firavun dedi ki "Size sadece kendi gördüğümü gösteriyorum. Size sadece doğru yolu gösteriyorum."

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ

(30) O mümin kişi sözlerini şöyle sürdürdü: "Ey halkım! O güçlü toplulukların yaşadıkları kötü günlerin sizin başınıza da gelmesinden korkuyorum.

مِثْلَ ذَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلْمًا لِلْعِبَادِ

(31) Nuh, Ad ve Semud halkının, bir de onlardan sonraki-lerin başına gelenler beni endişelendiriyor. Allah kullarına yanlış yapmaz.

وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ

(32) Ey halkım! Karşılıklı bağışmaların olacağı günden, sizin adınıza endişeleniyorum.

يَوْمَ تُولَوْنَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

(33) İşlerinizin tersine döneceği gün sizi Allah'a karşı koruyacak kimse olmaz. Allah'ın sapık saydığını, kimse doğru yolda göremez."

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زُلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ ۚ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قَلْبُكُمْ لَنْ يُبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا ۚ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ

(34) Daha önce Yusuf da size o açık belgelerle (mucizelerle) gelmişti. Getirdiği şeylerden hep şüphe duymuş, öldüğü zaman da "Ondan sonra Allah, artık elçi göndermez" demiştiniz. Allah, aşırı şüpheci birini işte böyle sapık sayar.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ ۗ كَبِيرٌ ۗ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا ۗ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ

(35) Onlar Allah'ın ayetleri hakkında, kendilerinde bir delil olmadan tartışanlardır. Bu hem Allah katında, hem

de inanıp güvenler katında öfkeyi büyütür. Allah, büyüklük taslayan her bir zorbanın kalbini böyle mühürler.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ

(36) Firavun: “Ey Haman! Bana yüksekçe bir kule yap; belki o yollara ulaşırim.

أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلَعَ إِلَىٰ إِلَهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا ۖ وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ ۖ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

(37) Göklerin yollarına ulaşır da Musa'nın ilahını (tanrısını) görürüm. Ben onun, gerçekten yalancı olduğunu düşünüyorum” dedi. Bu kötü tavrı, Firavun'a güzel göründü ve asıl yoldan engellendi. Firavun'un oyunu elbette boşa çıkacaktı.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ

(38) Mümin olan o kimse dedi ki “Ey halkım! Bana uyun, size doğru yolu göstereyim.

يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ

(39) Ey halkım! Bu dünya hayatı kısa süreli bir yararlanmadan ibarettir. Ahiret ise yerleşip kalınacak asıl yurttur.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ دُونِ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ

(40) Kim bir kötülük yaparsa yaptığının dengi dışında bir ceza görmez. İster kadın, ister erkek olsun; inanıp güvenen ve iyi iş yapan kimse de cennete girer. Orada onlara hesapsız rızık verilir.

وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النِّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ

(41) Ey halkım! Ne oluyor? Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum, siz beni ateşe çağırıyorsunuz.

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأَشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيمِ الْعَفَّارِ

(42) Siz, ne olduğumu bilmediğim bir şeyi Allah'a ortak sayarak, O'nu görmezlikten gelmemi istiyorsunuz. Ben de

sizi, üstün olan, çok bağışlayan Allah'a çağırıyorum.

لَا جَزْمَ أَنَّمَا تُدْعُونِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا
إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ

(43) Beni çağırdığınız şeyin, ne dünya ne de ahiretle ilgili bir çağrısının olmadığı da gerçek. Hepimizin çıkarılacağı yer, Allah'ın huzurudur. Aşırı gidenlerin, o ateşin ahalisi olacağında şüphe yoktur.

فَسْتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفَوضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

(44) Size söylediğimi yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a bırakıyorum. Allah, kullarını görür.”

فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكَرُوا وَخَاقٍ بَالٍ فِرْعَوْنَ سُوءَ الْعَذَابِ

(45) Allah o adamı, kurdukları tuzağın kötü sonuçlarından korudu. O kötü azap Firavun ailesinin başına geldi.

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

(46) Cehennem ateşi onlara, sabah akşam gösterilir. Kıyamet saati geldiğinde, “Firavun ailesini o azabın en ağırlı-na sokun!” denir.

وَإِذْ يَتَحَاوَرُونَ فِي النَّارِ فَيُقُولُ الصُّعْفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ
أَنْتُمْ مُغْتَابُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ

(47) Ateşin içinde birbirlerine baskın gelmeye çalışırlarken, güçsüzler, büyük saydıkları kişilere şöyle derler: “Biz size uyan kimselerdik. Şimdi ateşin bir parçasını olsun bizden savarsınız değil mi?”

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ فَحَّمَ بَيْنَ الْعِبَادِ

(48) Büyük gördükleri kişiler şöyle derler: “Biz hepimiz ateşin içindeyiz. Allah kulları arasında hükmünü verdi.”

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ

(49) Ateşte olanlar, cehennem bekçilerine şöyle derler: “Rabbimize (Sahibinize) yalvarın da bu azabı, hiç değilse bir günlüğüne hafifletsin.”

قَالُوا أَوَلَمْ نَكُ تَأْتِيكُمْ رَسُولُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا اللَّهَ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

(50) Onlar şöyle karşılık verirler: “Elçileriniz, o açık belgelerle (mucizelerle) gelmediler mi?” “Evet” derler. Bekçiler: “O halde Sahibinize kendiniz yalvarın” derler. O kafirlerin yalvarışları sonuçsuz kalır.

Bu Kur’an ayetleri Firavun ve ileri gelenlerinin sadece Yusuf’tan haberli olduklarını değil, bilakis daha bir çok şeyden haberdar olduklarını hatta Allah’ın dinini çok iyi bildiklerini göstermektedir. Bu uzun alıntıda üç kişi ve bir topluluk ön plana çıkmaktadır.

- Musa,
- Firavun,
- Firavunun kavminden olup imanını gizleyen mü’min kişi,
- Mele (Yönetimde söz sahibi olan ileri gelenler.)

Aslında hiçbir açıklama istemeyen bu ayetlerde konuşan, Firavun kavminden olup, imanını gizleyen mü’min şöyle demektedir.

Mümin 40/34

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ

Daha önce Yusuf da size o açık belgelerle (mucizelerle) gelmişti. Getirdiği şeylerden hep şüphe duymuş, öldüğü zaman da “Ondan sonra Allah, artık elçi göndermez” demiştiniz. Allah, aşırı şüpheci birini işte böyle sapık sayar.

Firavun ve tüm Mısır ileri gelenlerinin bulunduğu ortamda böyle diyerek imanını açığa vuran mümin kişinin sözlerini aktaran Kur’an, aslında hem Yahudiler hem Müslüman alimler tarafından üstü örtülen bir tarihi açığa çıkarmaktadır. Kur’an bize Firavun ve ileri gelenlerin sadece Yusuf’un ismini değil, O’nun mücadelesini, karşılaştığı zorlukları, O’na karşı tavır alanların içinde bulunduğu durumu da bildiklerini dahası onların Nuh, Ad, Semud ve sonrasında olanlardan da dosdoğru bir şekilde haberdar olduklarını

bildirmektedir.

İmanını gizleyen mü'minin söylediklerinden aslında çok daha fazla şeyler anlaşılmaktadır. Yusuf'un getirdiklerinden, ondan sonra gelecek olan resulden, ahiret hayatından, Allah'ın dininden, doğru yoldan haberdardır. Yusuf ile Musa arasında geçen zamanın tam olarak ne kadar olduğunu bilemesek de ne kadar uzun olursa olsun bu dönemde hem Firavunun hem de Mele'sinin Allah'ın dininden haberdar oldukları rahatlıkla anlaşılmaktadır.

İşte bu ayetlerin anlattığı gerçekler, İsrailoğullarının Yusuf'tan sonraki dönemleri için yeni bir bakış açısı geliştirmemizi gerekli kılmaktadır. O dönemi derin bir sessizlikle geçiştiren hem İsrailiyat kaynaklı rivayetlere hem de seküler tarih anlatımlarına kuşkuyla bakmak kaçınılmazdır.

Buraya kadar anlatılanlardan sonra "aşağılık maymunlar" ibaresinin muhatabının kimler olduğu ve bu sözün onlardaki karşılığının ne olduğunu bulmak daha da bir önem kazanmaktadır. Bunu Kur'an'a göre tespit etmek, *sebt* ayetleri üzerinde ki rivayet hakimiyetini sona erdirecek bir adım olacaktır.

Buradan sonrasında İsrailoğullarının Yusuf'tan sonraki durumlarını ortaya koymaya yönelik açılacak pencere bizi, konumuz olan "*aşağılık maymunlar*" dan biraz uzaklaştıracaktır. Fakat bunu yapmadan konunun tam anlaşılması mümkün değildir. Böylelikle; İsrailoğulları'nın Mısır dönemi üzerindeki rivayetler, israiliyat ve tarihçilerin oluşturduğu kalın toz bulutu arasında küçük de olsa bir pencere açılacaktır.

11-2. Musa (as)'ın Görevi

İsrailoğullarının Mısır döneminin perdesi Musa (as)'nın Allah tarafından Resul olarak seçildiği Mukaddes Tuva⁵⁵ vadisinde aranmaya başlamaktadır. Tuva vadisinde elçiliğe seçilen Musa'ya yüklenen görev bellidir. "*Mısır'a git İsrailoğullarını oradan çı-*

⁵⁵ Tuva vadisi ile ilgili bir çalışmamız www.tuvavadisi.org sitesinde yayınlanmıştır.

kar.”

Tâ-Hâ 20/47

فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا نُعَذِّبُهُمْ ۗ قَدْ جِئْنَاكَ
بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ ۗ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

Hemen gidin de ona deyin ki “Biz senin Rabbinin elçileriyiz. İsrailoğullarını bizimle gönder. Onlara eziyet edip durma. Bak, biz sana Rabbinden bir belge (ayet) getirdik. O’nun yoluna giren esenlik ve güvenliğe (selamete) erer.

Şuara 26/17

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

İsrailoğullarını bizimle gönder.”

Araf 7/105

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ ۗ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ
مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

Üzerimdeki görev, Allah hakkında sadece gerçeği söylemektir. Size Rabbinizden bir belge de getirdim. Artık İsrailoğullarını benimle birlikte gönder.”

Görevi Allah tarafından bu şekilde tanımlanan Musa (as), Mısır’a gitmiş ve Firavuna görevini bildirmiştir.

“İsrailoğullarını benimle gönder!”

Musa (as)’nın ne Mısır’la ne Firavunun tahtıyla ne oranın yerli halkıyla bir işi yoktur. O kendisine yüklenen görevi bilmektedir ve sadece o görevi yapmaya odaklanmıştır. Fakat Firavun ve onun yanındakilere “İsrailoğullarını benimle gönder!” dediğinde söyledikleriyle doğru orantılı olmayan ilginç bir cevap almaktadır.

Araf 7/109-110

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ

(109) Firavun’un halkından itibarlı kişiler dediler ki “Bu gerçekten bilgin bir sihirbaz!”

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ ۖ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ

(110) “Sizi ülkenizden çıkarmak istiyor; ne emredersiniz?”

Tâ-Hâ 20/56-57

وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ

(56) Firavun’a bütün belgelerimizi (ayetlerimizi) gösterdik ama o yalana sarıldı ve direndi.

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسَىٰ

(57) Dedi ki “Musa! Büyünle bizleri yerimizden yurdumuzdan çıkarmak için mi geldin?”

Tâ-Hâ 20/63

قَالُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ أَوْ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكَ مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرْيِقَتِكَ الْمُتْلَىٰ

Dediler ki “Bu ikisi (Musa ile Harun) iki büyüçüdür. Sizi büyüleriyle yerinizden yurdunuzdan etmek ve örnek düzeninizi ortadan kaldırmak istiyorlar.

Kur’an’da anlatılan İsrailoğulları kıssalarında ne zaman Musa “İsrailoğullarını benimle gönder!” demişse aldığı cevap yukarıdaki gibi “Sen bizi ülkemizden çıkarmak mı istiyorsun?” şeklinde olmuştur. İsrailoğulları kıssalarındaki peşin kabuller hep Firavun’un başka bir kavim, İsrailoğullarının başka bir kavim olduğu yönündedir. İşte bu peşin kabul, yukarıdaki karşılıklı diyalogu anlaşılmaz kılmıştır.

Musa bir Allah resulüdür. O’nun görev alanı, neler yapacağı, hangi amaçla nereye gideceği Yüce Allah tarafından belirlenmiştir. Ona yüklenen görev “Git, İsrailoğullarını Mısır’dan çıkar!” şeklindedir. Bundan sonrasında eğer Firavun tacını tahtını gönüllü olarak Musa’ya verse, hatta iman edenler içinde en önde olsa, tüm Mısır halkı toptan Musa’ya iman etse, hiç kimse Musa’ya karşı durmasa bile yapılacak görev bellidir.

İsrailoğullarını Mısır’dan çıkarmak!..

Musa’nın bundan başkasını yapması asla mümkün değildir. Böyle olmasına rağmen, neden Musa “İsrailoğullarını benimle gönder!” dediğinde aldığı cevap “Sen bizi ülkemizden çıkarmak

mi istiyorsun?” olmuştur! İşin daha da garibi, onların “*Sen bizi ülkemizden çıkarmak mı istiyorsun?”* demelerine karşı Musa’nın; “Hayır benim sizi ülkenizden çıkarmak gibi bir görevim yok, ben sizin ülkenizden çıkmanızı değil tam tersi şu an kölelik yaptırdığınız İsrailoğullarını alıp gitmek istiyorum!” dememesi ya da buna yönelik bir tek cümle kurmamış olmasıdır. Kur’an’da böyle düşünmemizi sağlayacak tek bir ayet yoktur.

Görevinin İsrailoğullarını alıp gitmek olduğunu söyleyen Musa’ya rağmen Firavun ve onun Mele’si neden ülkelerinden çıkarılmaktan korkmaktadırlar. Bunu anlamak için biraz daha “*Bizi ülkemizden çıkarmak mı istiyorsun!*” diyen Firavunun Mele’sine yakından bakmamız gerekmektedir.

Yunus 10/83

فَمَا أَمَّنْ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ
وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ

Firavun’un ve kendi önderlerinin baskısından korkmaları sebebiyle Musa’ya halkının gençleri dışında kimse inanmadı. Firavun orada tam bir hâkimiyet kurmuştu ve aşırılıklar içindeydi.

Bu ayet açıkça Firavun ve yönetimde söz sahibi olanların da İsrailoğulları olduğunu ortaya koymaktadır. “*Musa’nın kavminden gençler kendi Mele’lerinin korkusuyla*” buyurulmaktadır. Eğer Firavun başka bir kavimdense nasıl oluyor da Musa’nın kavminden olan gençlerin Mele’si olabiliyor. Mele; yönetimde söz sahibi olmak demektir.

Şuara 26/34-35

قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ

(34) *Firavun, çevresindeki devletlilere dedi ki: “Bu, gerçekten bilgin bir büyücü.*

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ

(35) *Büyüsüyle sizi ülkenizden çıkarmak istiyor; ne emredersiniz?”*

Bu ayette de Firavun çevresinde bulunan Mele’sine (yönetim-

de söz sahibi olanlara) “Sizi ülkenizden çıkarmak istiyor ne dersiniz?” demektedir.

Bunun iki anlamı vardır. Ya firavun ve çevresindeki yönetimde söz sahibi olanlar, Musa’nın ne istediğini anlamayıp kendilerinin ülkelerinden çıkarılacaklarını zannettiler ya da Firavun ve etrafındakiler de Musa’nın Mısır’dan çıkarmakla görevlendirildiği İsrailoğulları’ndan olmalıdır.

Firavun ve etrafındakilerin Musa’yı yanlış anladıklarını düşündürecek tek bir belirti yoktur. Bilakis onların Musa (as)’yı hem de çok iyi anladıkları bellidir. Firavun da Mele de bizzat İsrail oğludur.⁵⁶

56 *Firavun ve onun Mele’sinin İsrail oğlu olduğunu söylemek elbette bu güne kadar hiç kimsenin dillendirmediği çok büyük bir iddiadır. Bu iddia bilinen İsrailoğulları kıssalarını ve tarihi anlatımlarını, hatta Kur’an mealleri ve tefsirlerini ters yüz eden bir iddiadır. Bu büyük iddianın doğruluğu, kendisiyle orantılı büyük deliller olmasını gerektirmektedir. Biz bu sonuca, ortaya koyduğumuz ayetlerin delillerin en büyüğü olduğuna inanarak vardık. İslam tarihini özellikle Muhammed öncesi dönemi, İsrailiyatı önceleyerek telif eden müelliflerimizin, verdikleri bilgilerin Kur’an’ın anlattığı tarih ile uyuşup uyuşmadığına bakmadıkları ortadadır. Eski veya yeni, dindar ve seküler tüm tarihçiler ilk insandan bu yana uzanan tarih çizgisini belirlemek için ellerine geçirdikleri tüm fırsatları, tüm belgeleri, tüm arkeolojik kalıntıları dikkate almışlar ve buna göre tarih çizgisi belirlemişlerdir. Dinler tarihini yazanlar bile Allah elçilerini yerde gezdikleri halde toprağa ayak izi bırakmayan kişiler olarak resmetmişlerdir. Belki de bundan dolayı konu edindiğimiz Mısır dönemi ile ilgili dünyanın en fazla kalıntısı, tableti, belgesi olmasına rağmen o dönemde Musa diye birinin yaşadığına, Yusuf diye birinin global bir kutluğu engellediğine dair hiçbir iz bulunamamaktadır. Hatta daha da vahimi Tevrat’ın 430 yıl dediği dönemde Mısır’da hiçbir İsrail oğlu izine rastlanmamıştır! Rastlanamaz çünkü o dönemin resmini çizen özellikle dinler tarihi yazarları hep Firavunun kipti, İsrailoğullarının İbrani yani iki farklı kavim olduklarını, Firavunun Allah’ın dininden bi haber, kendini ilah zanneden zorba, İsrailoğullarının ise bu zorbanın elindeki köleler olduğunu söylemektedirler. Bu söylem bir araştırmanın, ciddi bir belge taramasının ve en önemlisi Kur’an’da anlatılan kıssaların çok titiz incelenmesinin sonucu oluşmamıştır. Bu sonuç rivayet ve İsrailiyatın peşin kabulünden kaynaklanmaktadır. 40/34 ayetinde açıkça Firavun ve Mele’sinin; Yusuf’tan, gelecek resullerden, ahiretten, hesap vermektен, Nuh, Ad, Semud ve sonrasında gelenleri çok iyi bildiklerini bildirilmesine rağmen, özellikle İslam tarihçileri Firavun ve Mele’sini bundan habersiz kişiler olarak resmetmeleri gariptir. İşte bu yüzden ortaya koyduğumuz bir tek Kur’an ayeti bile bugüne kadar gerçek denilerek arkasından gidilen tüm delillerden çok daha büyüktür. Kaldı ki ortaya bir değil onlarca ayet konulmaktadır. Bu ayetler rivayetlerle çeliştiği halde binlerce yıldır hiç kimse bu delilleri ileri sürmediği için sunulan ayetlere duyarsız kalıncaksayapabilecek bir şey yoktur. Bunun yanında yaptığımız çalışmaların o dönemi her yönüyle aydınlatmaya yeterli olduğu iddiasında da değiliz. Sadece Kur’an öncelenerek yeni bir tarih araştırmaları anlayışı ortaya koymanın zorunlu olduğunu söylüyoruz. Tarihi anlamada Kur’an’ı yetersiz görme anlayışının Müslümanlar tarafından artık terk edilmesi gerekmektedir. Bir konuyu; araştırmadığımız ya da araştırdığımız halde*

İşte bu yüzden Bakara 2/65 ayette “İçinizden sebtte aşırılık yapanları elbette bildiniz. Onlara “istediğini elde edememekten dolayı yorgun düşmüş aşağılık maymunlar olun” dedik.” buyrulmaktadır.

Firavun ve Mele’si İsrailoğullarının ta kendisi olmalıdır. Yusuf’tan sonra tüm Mısır, İsrailoğullarının eline geçmiştir. Piramitleri onlar dikmiş, kendi soylarından olanlara en ağır işkenceleri onlar reva görmüştür. Birlik olmak üzere söz alınan 12 kardeşin soyu parçalanmış, içlerinden bir grup kendi kardeşlerinin soylarına en ağır işkenceyi yapmıştır.

Bakara 2/133

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي
قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَالِلهُ أَبَانِكَ إِنَّ رَبَّهِمْ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ

Yakub’un ölmek üzere iken ne yaptığını biliyor musunuz? Oğullarına, “Benden sonra neye kul olacaksınız?” diye sordu. Onlar, “Senin İlahına; ataların İbrahim, İsmail ve İshak’ın İlahına, o bir tek İlahı kul olacağız. Biz, zaten, O’na teslim olmuş kimseleriz!” dediler.

İşte bu ayette babalarına verdikleri sözü içlerinden bazılarının

o veya bu sebepten dolayı bulamadığımızda Kur’an’da yok demekten vazgeçilmelidir. Kur’an’ın her konuda en sağlam belge olduğuna güvenmek gerekmektedir. Kur’an her fırsatta kendisinin her şeye yeteceğine, insanlığın her türlü sorusunun cevabının kendinde olduğuna, hiçbir zaman aktüel değerini yitirmeyeceğine vurgu yapmaktadır. Buna rağmen Kur’an’a tozlu tarihin altında kalmış, güncel konularla hiç alakası olmayacak kadar eski bir kitap muamelesi yapmaktan bir an önce vaz geçilmelidir. Bunun için ortaya konulan ayetler yetersiz sayılarak meseleye bu güne kadar yazılmış tarih kitapları duvarının ardından bakılacaksa elbette ki “Firavun da Mele’si de İsrailoğullarıdır!” iddiası uçuk bir iddia olarak görülecektir. Bu kitabımızın başında, çalışmalarda takip etmeye çalıştığımız metodun Kur’an’ı Kur’an’la anlamak olduğunu, bunun bir seçim olmadığını, Kur’an’ı anlamanın başka bir yolunun bulunmadığını söylemiştik. Sonuçta bu da bir tercihtir. Ya Kur’an’ı Kur’an’la anlama yolu seçilir ya da Kur’an’ı rivayetlerin ve İsrailiyatın eline teslim eder, onlar üzerinden anlamaya çalışsınız. Biz Kur’an’ın Kur’an dışındaki hiçbir şey üzerinden anlaşılmasının mümkün olmadığı, bilakis her şeyin doğru bir şekilde anlaşılmasının sadece Kur’an üzerinden olabileceği iddiasındayız. Kur’an kapalı değil kapalı olamı açıdır. Şifreli değil şifreli olanı çözendir. Anlaşılmayan değil anlaşılmasını sağlayan kıldır. Eksik değil eksik olanları tamamlayandır. Görülmeyeni görülür kılan, bilinmeyi bilindir kılan, düğüm haline geleni çözen, ihtilaf çıkaran değil ihtilafı bitiren bir kitaptır. Bu gözle Kur’an’a bakıldığında, ortaya konulan değil bir ayet, bir tek kelime bile dünyanın en büyük delili olmaktadır.

soyu (bir çoğu) tutmamış, ataları İbrahim'in yolundan sapıp bambaşka yollara düşmüşlerdir. Düşükleri bu yolda uydurdıkları ilk şey *sebt* yani *şabat* olmuştur.

Nahl 16/123-124

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(123) *Sana da şunu vahyettik: "Hep doğruya yönelen ve müşriklere karışmamış olan İbrahim'in dinine uy"*

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

(124) *Sebt'in yapılması (başka sebepten değil) sadece onda (Millet-e İbrahim'de) ihtilaf edilmesindedir. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.*

Atalarının verdiği sözü tutmamış olanlar, İbrahim'in yolunda ihtilaf etmişler ve bu yüzden Sebt'i (Şabatı) icat etmişlerdir.

Araf 7/163

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاصِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَدْعُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

Sonrasında denizin mukimi olan karyenin halini sor onlara! Hani Sebt'te aşırılık ediyorlardı. Onların sebt günlerinde'inde aşağılayarak aldatanları, şariler (kural koyucular) olarak geliyorlardı, Sebt yapmadıkları günlerde gelmiyorlardı. O kurallarla düzgün olanı bozdukları için onları, yıpratıcı bir imtihandan geçiriyorduk.

Firavunun etrafına kümelenmiş Mele'si (Rabbileri) özellikle çalışmadıkları gün onlara geliyor, bu günle ilgili kurallar koyuyorlardı. Daha sonra bu günleri ve uydurdıkları kuralları dinin temeli haline getiriyorlardı. Bu kurallar onları aptallaştırmaya yönelikti. Bu yüzden ayette o Mele'ye "hitan" yani aptallaştırarak, aşağılayarak aldatanlar" denmektedir.

Zuhruf 43/54

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاَطَاعُوهُ ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

Firavun, halkını aptallaştırdı; böylelikle ona boyun eğdiler. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir halktı.

İşte yüce Allah'ın istediğini elde edememekten dolayı yorgun düşmüş maymunlar olun dediği kişiler bunlardır. İsrailoğulları kendilerinden olan bu adamları çok iyi bilmektedirler. Bu adamların maymunluğu, kural koymalarından ya da insanları aldatmalarından dolayı değildir. Maymunluk onlara Yusuf'la verilen, babaları Yakup tarafından kendilerinden söz alınan, ataları İbrahim'in dininden olmayan kuralları bu dine aitmiş gibi göstermelerindedir.

Musa'dan önce de Musa'dan sonra da İsrailoğulları, hep içlerinden çıkardıkları Mele'lerin peşinden gitmiştir.

Bakara 2/246

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّنَا ۖ لَئِمَّا كُنَّا أَهْلًا نَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا ۖ قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَقَدْ أَخْرَجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاؤُنَا ۖ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

Musa'dan sonra, İsrailoğullarının ileri gelenlerini gözünde canlandırmadın mı? Onlar Nebilerine “İçimizden bir başkomutan çıkar da Allah yolunda savaşalım!” demişlerdi. “Ya savaş emredilir de savaşmazsanız?” dedi. “Kaybedecek neyimiz kaldı ki Allah yolunda savaşmayalım! Hem yurtlarımızdan çıkarılmışız hem çocuklarımızdan ayrı düşünürülmüşüz.” dediler. Savaş üzerlerine yazılınca, pek azı dışında hepsi kaçiverdi. O zalimleri bilen Allah'ır.

Musa'dan sonra da başlarına çöken Meleler hiçbir zaman İsrailoğullarını Allah'ın diniyle baş başa bırakmamışlardır. Yorumlarıyla, içtihatlarıyla, sünnetleriyle, Mişna, Midraş ve Talmud'larıyla hep Allah'ın tertemiz dinini bulandırmışlardır. Onlara göre Allah asla açık ve anlaşılır konuşmamış, gönderilen vahiyleri hep tılsımlı ve esrarengiz hale sokmuşlardır. Bunları açıklamak ise Musa'ya, ondan Harun'a ve sonrasında ise rabbilere kalmıştır.

Aşağıdaki Tevrat pasajı ve açıklamalar; Yahudilerin aslında

Musa (as)'ya da ikincil bir değer verdiklerinin göstergesidir.

“Bana kâhinlik etmeleri için İsraililer arasından ağabeyin Harun'u, oğulları Nadav, Avihu, Elazar ve İtamar'ı yanına al. Ağabeyin Harun'a görkem ve saygınlık kazandırmak için kutsal giysiler yap. Bilgelik verdiğim becerikli adamlara söyle, Harun'a giysi yapsınlar. Öyle ki, bana kâhinlik etmek için kutsal kılınmış olsun. Yapacakları giysiler şunlardır: Göğüslük, efod, kaftan, nakışlı mintan, sarık, kuşak. Bana kâhinlik etmeleri için ağabeyin Harun'a ve oğullarına bu kutsal giysileri yapacaklar. Altın sırma, lacivert, mor, kırmızı iplik, ince keten kullanacaklar.” (Çıkış 28/1-5)

“Her ne kadar Moşe yanan çalılıklardaki davranışından dolayı koen olma hakkını kaybettiğini biliyorsa da Mısır'dan çıkış sırasında mucizelerin büyük bölümünün kendi yoluyla gerçekleştirilmesi, halkın lideri konumunda olması ve özellikle “Mişkan”la ilgili her türlü sorumluluğun kendisine verilmesi, Moşe'de bu hakkın tekrar kendisine verileceği izelenimi yaratmıştır. Fakat bu izelenim yanlıştır. Yine de Tanrı, Moşe'nin duygularına özen göstermiş ve Aoran ve oğullarının koenler olarak atanmasında Moşe'nin başrolde olmasını öngörmüştür. Böylece Moşe koen olmasa bile, atama yetkisine sahip olduğu için kendisini kötü hissetmeyecektir. Yine de Moşe biraz hüzünlenmiştir; fakat bunun sebebi statü kaybı değil, sadece Koen Gadol tarafından getirilebilecek olan bazı mitsvaları yerine getirme fırsatını kaçırmış olmasıdır. Tanrı da onu, Tora tacına sahip olduğunu ve tüm dünyanın Tora sayesinde devamlılığını sürdürdüğünü hatırlatarak yatıştırılmıştır. (Gözlem yayınevi; Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla TORA ve Aftara. 2.kitap s.342)

“Harun'la oğullarını Buluşma Çadırı'nın giriş bölümüne getirip yıka. Giysileri al; mintanı, efodun altına giyilen kaftanı, efodu ve göğüslüğü Harun'a giydir. Efodun ustaca dokunmuş şeridini bağla. Başına sarığı sar, üzerine de kutsal tacı koy. Sonra mesh yağını al, başına dökerek onu meshet. Harun'un oğullarını öne çıkarıp onlara mintan giydir. Bellerine kuşak bağla, başlarına başlık koy. Kalıcı bir kural olarak kâhinlik onların işi olacak. Böylece Harun'la oğullarını atamış olacaksın.” (Çıkış 29/4-9)

“Harun'la oğullarını Buluşma Çadırı'nın giriş bölümüne getirip yıka. Harun'a kutsal giysileri giydir, bana kâhinlik etmesi için onu meshederek kutsal kıl. Oğullarını getirip mintanları

giydir. Bana kâhinlik etmeleri için babaları gibi onları da mes-
het. Bu mesh onların kuşaklar boyu sürekli kâhin olmalarını
sağlayacak.” Musa her şeyi RAB’bin kendisine buyurduğu gibi
yaptı. (Çıkış 40/12-16)

“Mesh işleminden önce, Koenler’in kutsiyeti, yalnız onlara ait-
tir; kalıtsal değildir. Mesh işlemi, bu özelliği ebedi ve kalıtsal
kılmıştır. Bundan böyle Koenlik tarih boyunca babadan oğula
gececektir. (Gözlem yayınevi. Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla
TORA ve Aftara. 2. Kitap Şemot s.507)

“Ancak biz Yahudileri ve Yahudilik hakkında gerçek bilgi alması
gereken kişileri asıl ilgilendirmesi gereken, Tora (Musa’ya veri-
len kitap) metninin salt çevirisi değil, bu metnin ardındaki köklü
kanuni ve felsefi geleneğin eşliğinde “Yahudiler’ce anlaşılma ve
uygulanma şekli olmalıdır. Zira Tora’nın herhangi bir çevirisi,
metinsel ve filolojik bakımdan ne kadar doğru görünürse gör-
rünsün, geleneksel bazı açıklamaların refakati olmadığı sürece
yanıltıcı- hatta özellikle Yahudi kanunu söz konusu olduğunda
“yanlış” – olmaktan kurtulamaz” (Türkçe Çeviri ve Açıklama-
larıyla Tora ve Aftra. 1. Kitap Bereşit. Önsöz s.1)

“Tora’nın kendine özgü dili şifrelidir ve bazı durumlarda bir ka-
nunun uygulaması ile ilgili bir metin okunduğunda varılan sonu-
çuç, o kanunun pratikteki uygulamasıyla farklılık gösterebilir”.
(a.g.e)

Bize çok tanıdık gelen bu ifadelere göre Allah’ın vahyi yeterli
kadar açık değildir, şifreli ve tılsımlıdır. Bunun açıklaması “gele-
nek” diye tarif edilen Yahudi din adamlarının işidir. Hatta Tora’yı
okuyan bir kişi bu din adamlarının söylediğinin tersine şeylerin
Tora’da olduğunu görse bile, uyulması gereken Allah’ın kitabı de-
ğil, gelenek denilen din adamlarının dedikleridir.

Firavun bile bu din adamlarının emrinden çıkamamış, onların
dediklerini yapmak zorunda kalmıştır. O kadar kudretli olmasına
rağmen tahtını sallayan Musa’yı Mele’nin izni olmadığı için öldü-
rememiştir.

Mümin 40/26

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ۗ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ
يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

Firavun: “Bırakın beni, ben Musa’yı öldüreyim, o da Sahibini yardıma çağırırsın. Çünkü sizin dininizi kendininki ile değiştireceğinden veya kurulu düzeni bozmasından korkuyorum.” dedi.

Onca kudretine rağmen “bırakın beni” demektedir. Musa Mısırda adam öldürdüğünde onu öldürmeyi konuşanlar da Firavun değil işte bu Mele’dir.

Kasas 28/20

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ

Şehrin en uzak yerinden bir adam koşarak geldi ve “Musa! Üst düzeydekiler (Mele) aralarında seni öldürmeyi tartışıyorlar, hemen çek git; ben senin iyiliğini isteyen biriyim.”

Bilinenin tersine “erkek çocuklarını öldürüp kadınları sağ bırakan” da Firavun değil, firavunun Â’li’dir. Yani Mele.

Bakara 2/49

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ؕ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

Sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık. Size en ağır cezayı vermeye çalışıyor, oğullarınızı öldürüyor, kadınlarınızı ise sağ bırakmak istiyorlardı. İşin içinde, Sahibiniz (Rabbiniz) olarak yaptığım büyük bir imtihan vardı.

(Aynı ifadeler 7/141 – 14/6 ayetlerinde de geçmektedir)

Bunlar İbrahim, İshak, Yakup, Yusuf aracılığıyla kendilerine gelen tertemiz vahyin muhataplarıdır. Bu vahiyler sayesinde ağırlıktan kurtulmuş, yerleştikleri yerden gelmiş, Mısır’da güzel bir hayata kavuşmuşlardır. Bu vahiyler sayesinde Mısır’ın yönetimini ele geçirmişlerdir. Ama otoriterleştikçe kendilerini büyük, vahyi ise yetersiz görmeye başlamışlardır. Ellerindeki vahyin kendilerini doğruya götürmede yetersiz kaldığını düşünerek onu (vahyi) kendileri biçimlendirmişlerdir. İşte onların istediğini elde edemeyen aşâğılık maymunlara dönüştüren şey tam da budur.

Vahyi yetersiz görerek onu kendi içtihatlarıyla, yorumlarıyla

yeni bir biçime sokmak, yeni biçimlendirdikleri dinle mutlu olacağını sanmak, uydurulan bu dinden dolayı defalarca zilletle mâhkum oldukları halde tekrar tekrar aynı şeyi yapmak! İşte istediğini elde edemeyen aşağılık maymuna dönüşmek tam da budur.

Firavun ve Mele istediğini elde edemediği için zillet içinde öldüler. Ama onların başlattığı Allah'ın dinini yetersiz görerek yeni dinler icat etme maymunluğu ne yazık ki ölmedi. İsrailoğulları onlardan sonra bu maymunluğu devraldılar. Allah'ın gönderdiği vahyi anlaşılmasız, şifreli diyerek açıklama bahanesi ile tahrif ederek, gizleyerek, değiştirerek, insan sözü karıştırarak bozup yeni bir din uydurdular. Ard arda gelen elçilerin hepsine, bile bile ihanet ettiler. Yaptıkları pisliği din haline getirip meşrulaştırmak için yeni formüller uydurdular. Kitap, Musa'nın sünneti, din adamlarının (Mele) icması dediler. Böyle yapmalarındaki amacın, asıl olan kitabı daha iyi anlamak olduğunu söylediler. Ama ne kitaba ne de Musa (as)'ya hiç bakmadılar...

Yahudiler tarih boyunca kendilerinin seçilmiş olduklarını, vad edilmiş toprakların kendilerinin olduğunu, kendilerinin efendi diğerlerinin köle olduğunu, cennetin sadece kendi hakları olduğunu söyleyip durdular. Bunu onlara söyleten şey Mele'lerinin (din adamlarının) uydurduğu dindi. Ama tarih boyunca bu emellerinden hiçbirine ulaşamadılar. Buna rağmen aynı şeyleri tekrarlamaktan geri durmadılar ve halen de durmuyorlar...

XII- Hayata ara verme! ⁵⁷

Yukarıda detaylı bir şekilde Kur'an'da 9 kez geçen Sebt/Şabat/سَبْت kavramının Yahudileri ilgilendiren yedisi ele alındı.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ	Bakara 65
أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ	Nisa 47
وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعُدُّوا فِي السَّبْتِ	Nisa 154
إِذْ يَعُدُّونَ فِي السَّبْتِ	A'raf 163
حِينَئِذٍ هُمْ يَوْمٌ سَبِيهِمْ شُرَعًا وَيَوْمٌ لَا يَسْبِتُونَ	A'raf 163
إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ	Nahl 124

Kur'an'da; sebt ibaresinin bu yedi kullanımını dışında aynı kökten (س ب ت) gelen iki kullanımını daha mevcuttur.

Furkan 25/47

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا

Geceyi size örttü, uykuyu dinlenme, gündüzü de yeniden başlama vakti yapan odur.

Nebe 78/9-10-11

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

(9) Uykunuzu, dinlendirici yaptık.

57 Bu başlık detaylı bir çalışmayı gerektirmektedir. Burada konumuzla ilgili olarak kısa bir değerlendirme yapılacak olup ayrıca bir çalışma yürütülmektedir.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا

(10) Geceyi de örtü yaptık.

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

(11) Gündüzü çalışıp kazanma vakti kıldık.

Furkan 25/47 suresinde geçen uykunun dinlenme yapılması ifadesi aynı ibare ile Nebe 78/9 ayetinde de geçmekte olup bu iki ayette de uykunun dinlenme yapılması, insanların zorunlu olarak çalışmaya ara vermelerindendir. Uykunun dinlenme kılınması sadece işe ara verilmesi değildir. Aslında uyku ile hayata bir tür ara verilmektir. Uyku sırasında bedenın mekanik (istem dışı) canlılığı hariç irade ile yürütölen faaliyetleri dinlenme moduna geçer.

Uyku herkesin tabi olduğu geçici bir durumdur ve her iki ayette de gece ile irtibatlanmıştır. Gündüz ise hayatın yani canlılığının başlangıcı olarak belirtilmiştir. Allah bunu fitrata böyle belirlemiştir.

Bu tasviri biraz açıp, “Uyku ile ara verilen şeyler neleri kapsar?” şeklinde bir sorunun cevabını arayacak olursak bunların herkesin kolayca kavrayabileceği tanıdık şeyler olduğu görülür.

Öncelikle uyku sırasında; bedenın kontrol merkezi olan beyin ile irade arasındaki irtibat kesilir. Beden canlıdır hatta zihin de açıktır. Rüya bu açıklık sayesinde. Ancak uyku sırasında kumanda merkezi tarafından; irade fonksiyonu ile uyanık halde hareket ettirilebilen organlar arasındaki irtibatı kesilmiş olur. Bedenin uyku sırasında çalışmaya devam eden organları, bilinçli hareket halindeyken de kendiliğinden istem dışı olarak çalışan organlarıdır.

Bu durumda aslında uyku halindeyken yitirilen ya da ara verilen şey, vücut fonksiyonları değil istem olarak adlandırabileceğimiz, bedene dışsal hareketlerinde tercihlerle yön veren ve böylelikle ona kimlik kazandıran şey/iradedir. Bu şey herkesin bildiği *nefs* tir.

Arzu, hırs, kıskançlık, acıma, kibir, tevazu, sevgi, nefret, bağımlılık, pişmanlık, hınç, sorumluluk, yetenek gibi içsel insani

haller kişinin önündeki olanaklar ile birlikte bir bedende bütünleştiğinde kişilik meydana gelmektedir.

Uyku halindeyken bu kişilik, askıda duran elbise gibidir. Uyanıldığı andan itibaren, bu elbise giyinilmiş ve sayısız korelasyondaki davranışların tercih edilebilmesinin önü açılmış olur.

Furkan 25/47 ve Nebe 78/11 ayetlerinde geçen, gündüzün başlangıç olması hali, uyanma ile başlayan bir hareketliliği ifade ediyor olmalıdır. Ayette belirtilen; uykunun sebt (ara verme) kılması insan özelinde, herkesin tabii olduğu fitri bir uyumluluktur. Hiç kimse bunun aksine davranmaya yani uyumamamaya güç yetiremez. Bu fitrata ait genellemenin bozulmasının bedensel farklılıklar üzerinde etkilerinin olacağı da açıktır.

Söz konusu edilebilecek etkileri detaylı şekilde ele almak için, kitabın ana fikrinin dışına taşan birçok konuyu da etraflıca inceleme gereği vardır.

Sebt kavramı; zamanın ne olduğu anlayışını, hayat anlayışını, zamanı değerlendirme anlayışını, “ân”ı yaşama anlayışını, zamanı tarihlendirme ve tarihe bakışı, takvim anlayışını, gün, hafta ay, yıl, mevsim anlayışlarını, ğayb anlayışını, gelecek anlayışını ve fiillere yüklenen geçmiş, dili geçmiş, geniş, şimdiki, gelecek zaman anlayışı gibi konuları da kapsayıcıdır.

Şimdilik Furkan 25/47 ve Nebe 78/11 ayetlerinin konumuzla ilgili olan şu çıkarımına vurgu yapmakla yetinelim.

Allah’ın fitrata yerleştirdiği tüm değerler insan için olumlu şeylerdir. Bunların bozulmasının sonuçları, bir raddeye kadar tahammül edilebilir düzeyde olabilir. Ancak bile bile yaratıcının koymadığı kuralları koyup, bu kuralları da din olarak dayatarak hayatın bir parçası haline getirmek aşırılıktır ve haramdır.⁵⁸ Yahudiler; sebt uygulamaları ile Allah’ın fitrata yerleştirmedeği ve hiçbir şekilde dinin içine koymadığı kuralları, dinin bir hükmü sayıp uygulamışlar ve uygulamaya da devam etmektedirler. Bu onların lanetlenmelerinin yegâne sebebidir.⁵⁹

Yahudilerin kendilerine koydukları, fitrata tamamen aykırı bu

58 Bkz. Araf 7/33

59 Bkz. Nisa 4/47

nevi kuralları (Şabat), kendileri uygulamasalar dahi; “*Şabat, Allah’ın onlara koyduğu kurallardır!*” diyerek meşrulaştırmak da tıpkı Yahudilerin düştüğü duruma düşmek olacaktır.⁶⁰ Maalesef Yahudilerin nesilden nesile benimsedikleri Şabat uygulamalarına, Müslümanların yaklaşımı da tıpkı bu şekildedir...

Günlük yaşamda farkında olmadan algıladığımız *yıl* ve *gün* kavramları içine çok sayıda özel kıldığımız şeyleri ve bunlara ait ritüelleri yerleştiriyoruz!..

Şöyle kendimizi bir kontrol ettiğimizde yıl içerisinde atlanmaması gereken sayısız özel günlerin varlığı görülecektir. Yine yıl içinde yaşadığımız, toplum tarafından empoze edilen ve neredeyse 365 günün tamamını dolduran gün hafta ve bayramlar bizleri kuşatmış durumdadır.

Bugün bu durumu öylesine kanıksamış haldeyiz ki cumartesi ve pazar günlerinin tatil olmamasını düşünmek bile olanaksız hale gelmiştir. Hatta kimi gruplarca (tıpkı yahudi mantığı ile) cuma gününün de tatil yani işe ara verme günü sayılması talep edilmektedir.

Bu nefslere hoş gelen isteğin, Allah’ın yarattığı fitrata uygun olup olmadığını sorgulamak aklımıza dahi gelmemektedir.

İnşirah 94/7-8

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ

Öyleyse (bir işi) bitirince (başka işe) yönel.

وَأِلَىٰ رَبِّكَ فَارْجِعْ

Ve yalnız Rabbine giden yola sarıl.

Oysaki Allah yukarıdaki ayetlerinde yaşam içindeki faaliyetler hakkında bilinçli, faydalı bir meşguliyeti aralıksız sergilemek hususunda uyarıda bulunmaktadır.

Hayata mecburi olarak ara verdiren hiç bir tercihin fitri olması Allah’ın belirlediği bir uygulama olamaz!.. Yukarıdaki ayet bunu açıkça teyid etmektedir.

Hele hele bu, hayata ve/veya işe ara verme noktasında dini bir

gerekçeyle iradeye gem vurarak ara verdirecek bir takım uygulamalar icat edilmesi asla meşru sayılamaz. Dini olan bayram, özel gün ve durumlar bellidir. Günlük kılınan namazlar, cuma namazı, hac dönemi ve bu dönemdeki kurban bayramı ile oruç ayı ve ardından gelen ramazan bayramı Allah'ın insanlar için meşru kıldığı işe ara verme gerekçeleridir.

Bunların dışındaki tüm işe ara vermeler, sorgulanması gereken ritüellerdir. Bireysel ya da toplumsal irade ile metazorik olarak uygulanması empoze edilen; işe ve hayata ara verdireci tüm uygulamaları aşırılık ölçüsü ile yorumlamak gerekmektedir.

Yahudilerin bu konularda hem nicelik (sayısal) hem nitelik (içerik) hem de nedensel olarak hayata ara vermeyi abarttıkları ortadadır. Aşırılığın asıl gerekçesi ise tüm bunları dini olarak yani Allah'ın emriymiş gibi anlayıp bir meşruiyet zemini oluşturarak uygulamak olmalıdır.

Araf 7/33

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ وَالنَّبْغِيَّ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

De ki “ Rabbim sadece şunları yasak (haram) etti: İster açık, ister gizli olsun her türlü fuhuş, ism (bu kitapta anlatılan günahları), haksız saldırı, Allah'ın hakkında bir belge (yetki) indirmedığı şeyi O'na ortak saymanız (şirk) ve Allah hakkında bilmediğinizi söylemeniz.”

Sebt uygulamasını kurumsal bir zorunluluk ve zorlama ile uyguluyor olmaları göz göre göre Allah'ın fitratına muhalefet etmekten başka bir şey olamayacağından, buradaki aşırılığı tespit etmek hiç de zor değildir.

Aynı şekilde herkesin bu sorgulamayı yapması ve kendi özeline iradesiyle uyduğu; hayata, üretime, işe ara verdiren bireysel ve toplumsal uygulamaları sorgulaması gerekmektedir...

XIII- Sonuç

Kur'an gerçeğin tam karşılığıdır.⁶¹ Kur'an'da bahsi geçen konuların Kur'an'da açıklamasının ve bağlantılarının olmadığını düşünmek Kur'an'ı hayatın dışına itmektir. Bu tutum, inancını ciddiye alan biri için olacak şey değildir. Hele hele Kur'an'ın anlattıklarını ve açılımlarını Kur'an dışı kaynaklara onaylatmak bir iman sorunudur.

Yaşam ile ilgi olarak Kur'an'a; "Eğer benim devemin ipi kaybolursa onu Allâh'ın kitabından bulurum"⁶² anlayışı ile yaklaşma mecburiyetimiz vardır. Aksi halde Kur'an kapılarını bir bir kapatacaktır. Bu anlayıştan en ufak eksiltmenin yani Kur'an'a gösterilen en ufak güvensizliğin, muhatabını nerelere savuracağını kestirmek güçtür. Mevzi kazanımlarla insanın kendini yeterli görmesi bir tür kalbî rahatsızlıktır. Asıl olan, İnsanın Allah'a olan varlık borcunu (din/deyn), onun doğrudan göndermiş olduğuna (kitaba) tam teslimiyetle ödemesidir.⁶³ Bu borcu, yaratılmışların oluşturduğu kutsallara teslimiyetle ödemeye çalışmak tam bir gaffettir.

Kur'an'ın önceki kitaplar ile ilişkilendirilmesi ancak *tasdik* mekanizmasının çalıştırılabilmesiyle mümkündür. Bu mekanizma çalıştırılmadığında *Tevhid* çizgisini tutturabilmek de mümkün olmamaktadır.

61 Bkz. Hakka 69/51

62 İbn-i Abbas'a atfedilen söz.

63 Bkz. Maide 5/3 "... Bugün dininizi olgunlaştırdım, size olan nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâm'ı uygun gördüm..."

Yahudilerin elinden *Şabat*'ı, Hıristiyanların elinden de *Baba-Oğul-Kutsal Ruh* üçlemesini aldığınızda geriye kalacak olan şey *Tevhid*'dir. Müslümanlar için ise Tevhid esastır. Ancak Müslümanlar bu kavramı “Allah Tektir” söylemi ile Müslümanlar arasındaki dirliğin sağlanmasına indirgemişlerdir.

Müslümanlar, Hıristiyanları ve Yahudileri ayrı din mensupları olarak tanımlarlar. Oysa İsa (as) İsrailoğullarından çıkmış bir Nebî olarak çağdaşlarına ayrı bir öğretiyi getirmemiştir. Onlara içine girdikleri yanlışlıkları gösterip tevhide çağırmıştır. Tıpkı son Nebî Muhammed (as) gibi.

Ancak bu çağrılar kalplerde hep örülen o kıskançlık duvarını⁶⁴ bir türlü aşamamıştır. Yahudiler bu duvarı kendi elleriyle öylesine kalın örmüştür ki; Allah ile yapılan sözleşme bağlamında kalplerini, sonradan gelecek olan tüm Nebî ve kitaplara karşı mühürlemişlerdir.⁶⁵

Ellerindeki tüm olanaklarını ve bilgilerini; kendilerinin oluşturup kutsallaştırdıkları şeyleri, kendi soyları için kutsalmiş gibi göstermeye adanmışlar diğer insanların da kendilerine hizmetçi olduğu akidesini soylarına empoze etmişlerdir.

Yahudilerin bu tutumunu benimsemeyenler İsa'nın öğretisiyle nispeten farklılaşsalar da Hıristiyanlar da aynı girdaba kapılarak; İsa (as) üzerinden bir kült oluşturup Yüce Yaratıcı katında kendilerinin de bir ayrıcalıklarının olduğuna inandırılmışlardır.

Müslümanların durumu da hiç farklı değildir. Onlar da son Nebî'nin sadece kendileri için bir kurtarıcı olduğunu iddia etmekte gecikmemişlerdir. Böylelikle; Yahudilerin kurgulayıp ördüğü, Tevhid ışığından mahrum bırakılmış labirentlerde, tüm insanlık çaresizliğe itilmiştir.

Bakara 2/253

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَاتٍ ۗ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا
اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ
وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

64 Bkz. Casiye 45/17

65 Bkz. Bakara 2/7 - Casiye 45/23

Allah, bu elçilerden kimini kimine üstün kıldı. Kimiyle konuştu, kimini birkaç basamak yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya da açık belgeler verdi ve onu Kutsal Ruh ile destekledi. Allah, tercihi (insanlara bırakmayıp) kendi yapsaydı, sonrakiler o açık deliller geldikten sonra birbirleriyle savaşılamazlardı. Ama ayrılığa düştüler; kimi inanıp güvendi, kimi âyetleri görmezlikten geldi (kâfir oldu). Tercihi Allah yapsaydı, birbirleriyle savaşılamazlardı. Ama Allah dilediğini yapar.

Bugün yaşanan tüm savaşlar Musa (as), İsa (as) ve Muhammed (as) etrafında toplanan grupların anlamsız ayrılıkçı tutumları ve Allah'ın tespit ettiği kutsallar dışında oluşturulan kutsalların yaşatılmak istenmesinin sonucudur.

Allah bir tek kible tespit etmiş ve onu kutsal ilan etmiştir. Kat kat yüceltilen ve Kur'an'da Kutsal Tuva Vadisi⁶⁶ olarak belirtilen bu yerin Kâbe olduğuna, Yahudiler bir türlü ikna olmamış ve olamamaktadır. İsrailoğulları içinden çıkan İsa (as) da Yahudilerin oluşturup kendilerine Kible edindikleri Jarusalem'i kible edinmemiştir...

Buna rağmen Müslümanların üç büyük din yaklaşımı ile tüm bu oluşumları meşru saymaları, bunu da neredeyse tamamı İsrailiyat olan rivayetler ile temellendirmeleri, akla ziyan bir tutumdur. Üstelik Kur'an'da Yahudilerin lanetlendiği ile ilgili onca ayet dururken!..

Kur'an'da ل ع ن (lanet) kökünden gelen 41 kullanımın neredeyse 3/2'si Yahudileri muhatap alır. Bu kesafetin görmezden gelinmesi olacak şey değildir.

Yahudilerin Üzeyir (as)'e, Hıristiyanların da İsa (as)'ya Allah'ın oğludur demelerinin, onları Allah (cc) nezdinde Kâfir yaptığı Müslümanlar tarafından malumdur.

Tevbe 9/30

⁶⁶ Bkz. Ta-ha 20/12 - Naziat 79/16; "Kutsal Tuva Vadisi" Kur'an'da iki ayette geçer. Allah'dan başka hiçkimsenin bir şeyi kutsal ilan etmesinin anlamı olamayacağı açıktır. Konu hakkında geniş açıklama için şu linkten ilgili yazıya ulaşabilirsiniz. <http://www.tuvavadisi.org/mukaddes-tuva-vadisi/>

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ
بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهَهُنَّ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

Yahudiler; “Üzeyir Allah’ın oğludur” dediler. Hristiyanlar da “Mesih Allah’ın oğludur” dediler. Bunlar, onların dillerine doladıkları (boş) sözlerdir. Önceki kafirlerle aynı ağzı kullanıyorlar. Allah kahretsin onları! Bu iftiraya nereden sürükleniyorlar?

Hal böyleyken Allah’ın üç ayrı din indirdiğini söylemek, Yahudi ve Hristiyanların kimi sapıklıklarını meşrulaştırıp; aynı çizgiyi tamamlamak üzere gönderilen Nebilere indirilenleri, Allah’ın indirdiği farklı dinler olarak ayırıştırmak, Tevhid yaklaşımı olmamalıdır. Burada büyük bir problem olduğu açıktır!

Bu problem Müslümanlar tarafından; “Yahudi ve Hristiyanlar Allah’ın apaçık ayetlerini görmüyor, kelimelerini değiştirip tahrif ediyorlar. Bunlar söz dinlemezler ve kalplerini Kur’an’a karşı kapatmışlardır. Bizim onlara söyleyecek bir şeyimiz kalmamıştır.” denilerek geçiştirilemez?

Üstelik Müslümanlar bununla da yetinmeyip; kendilerini farklı bir din olduğuna inandırdıkları Musa (as) ve İsa (as)’a ait öğretilere mensupları tarafından sokuşturulmuş birçok temel unsuru meşrulaştırarak peşinen kabul etmişlerdir.

Şabat, Müslümanlar eliyle Kur’an’a da onaylatılmaya çalışılan Yahudi tahrifatlarının en temel kilit taşıdır!

Nisa 4/47 ayetinde lanetlenenlerin açıkca, Sebt ashabı yani bu işi yapanlar olduğu belirtildiği halde, ayetteki açık ibareye takla attırarak büyük bir iftiraya meşruiyet zemini oluşturmak, Nahl 16/124 ayetindeki meçhul *cuile* ibaresiyle gelen Sebtin failini Allah olarak belirlemenin bir açmazı olmalıdır. Bu kabulden hareket edilince, çalışmada detaylandırılan her iki ayet arasında önemli bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Nahl 16/124. ayetten hareketle *sebt* uygulamasını Yahudilere, Allah’ın farz kıldığı söylenince bu sefer Nisa 4/47’deki (أَصْحَابِ السَّبْتِ) sebt ashabı ibaresinin muhataplarının septe uymayanlar olarak değiştirilmesi zorunluluğu doğmuştur. Zira Allah’ın hem bir şeyi farz kılıp sonra da onu uygulayanları lanetlemesi büyük bir çelişkidir!..

Bakara 2/63-66 pasajında geçen Maymuna dönüştürülme olayı Yahudilere, hemen Mısır'dan çıkış sonrasında hatırlatıldığı halde, bu olayın garip rivayetlerle Davud (as) zamanına taşınması da tüm Müslüman tefsir ve meal çıkaran rivayetçi alimlerin boynuna yük-tür. Maalesef Müslümanlar topyekün bu kötü yükten silkinmemek için alabildiğince ısrarlı davranmaktadırlar...

Maymuna dönüştürülme cezasının sadece Yahudileri ilgilen-dirdiğini, Yahudilerin onca sapıklıklarını meşrulaştıran Müslü-manların herhangi bir sorumluluğunun olmayacağını düşünenler bu yaklaşımlarını tekrar tekrar değerlendirmelidir...

Gözle görülen tahrifin ortaya çıkarılmasında yaşanan sıkıntı-nın kaynağını tespit etmek için; Kur'an'da anlatılan İsrail oğulları kıssalarının daha iyi anlaşılmasına yönelik olarak kullanılan kavramların yerli yerinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Kur'an, Yakup oğulları soyundan gelen ve ilahi vahye muhatap olanlar için “*Esbat, İsrail oğulları, Hedü, Yahudi, Yahudiyyen, Utul Kitap, Ehli Kitap*” kavramlarını kullanmaktadır. Genelde meal ve tefsirlerde bu kavramların biri diğerinin yerine kullanılabilir-mektedir. Oysa; *kelimelerin farklılığı, anlamın farklılığının en büyük göstergesi olma zorunluluğu* her dilin en temel kuralıdır. Detaylı incelendiğinde, sayılan kavramların farklı zaman dilimlerini belirlediği ve farklı içeriğe sahip oldukları görülebilecektir. Örnekle-yecek olursak; Kur'an'da fiil formunda 11 kez gelen (هَادُوا) *Hedü* kelimesine ve isim formunda 3 kez gelen (هُودَا) *Huden* kelimesine bir kullanım hariç⁶⁷, tüm meal ve tefsirler istisnasız olarak isim formunda *Yahudiler* manası vermiştir. Oysa ki Kur'an'da 9 kez (الْيَهُودُ) “El Yehudu” kelimesi de geçmektedir...

Diğer önemli bir sorun da hem Müslüman alimler hem de ehli kitap alimlerinin *İsrail* adının İbrahim'in torunu olan *Yakup* (as)'un lakabı olduğu hakkındaki fikir birliğidir. Yakup'un bu la-kabı nasıl ve nerede aldığı Kur'an'da geçmez! Yakup'un isminin *İsrail* lakabına evrilmesi ve bu lakabın *Yakup* isminin önüne geçip oğullarından devam eden soyun Yakub'un ismi yerine İsrail laka-bına nispet edilmesi de Tevrat kaynaklı tahrifin çok önemli ayrı bir konu başlığıdır.

67 Araf 7/156 “*Hudne ileyke / biz sana döndük*”

Yüce Allah daha doğmadan hem babası İshak'ı hem de Yakup'u ismen dedesi İbrahim ve ninesi Sare annemize müjdelemiştir.⁶⁸ Yüce Allah insanların insanlara kötü lakaplar takmasını yasaklarken kendisinin hem de Nebî olacak bir kuluna; önce *hileci*, *topuk tutar*⁶⁹ anlamında bir isim verip sonrada *Tanrı ve insanlarla güreşir*⁷⁰ anlamındaki *İsrail* lakabını uygun görmesi mümkün olabilir mi?

Ancak geleneğimizin bu çok önemli konuya bile hazır cevabı vardır. Onlara göre Hud 11/71 de isimler açıkca belirtilmesine rağmen, Yakup ismini Allah koymamış sadece dedesi İbrahim'e torun müjdelenmiştir. Bugün de bu görüşü üstelik Kur'an'ı Kur'an ile anladığını iddia edenler bile benimsemektedir. Oysa, Yakup'tan yüzlerce yıl sonra Allah elçisi olan Zekeriyya, bir çocuk vermesi için Allah'a dua ederken atasına takılan İsrail lakabını değil Yakup ismini zikreder.

Meryem 19/6

يَرْثِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ ۖ وَاجْعَلْهُ رَبَّ رَضِيًّا

Hem bana hem Yakup oğullarına mirasçı olsun. Rabbim! Onu beğenilen bir kişi yap."

Tüm zamanlarda Allah'a iman edenlerin izlemesi gereken yolu tanımlayan Kur'an bizlere de Yakup ismini benimsememizi söyler.

Bakara 2/136

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Siz şöyle söyleyin: "Biz Allah'a inanıp güvendik; bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilene, Musa'ya ve İsa'ya verilene, Sahipleri (Rableri) tarafından Nebîlere ne verilmişse hepsine inandık. Hiçbirini diğerinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuş kimseleriz."

68 Bkz. Hud 11/71

69 "Yakup" kelimesinin İbranicede Yahudilerin yüklediği mana. Bkz. Yaradılış 25:24-26; Kutsal Kitap Sözlüğü Yakup md. sayfa 797

70 "İsrail" kelimesine İbranicede Yahudilerin yüklediği mana. Bkz. Yaradılış 32:24-28

Açıkça görüleceği üzere Kur'an; İsrail ismini benimsemediği halde, tıpkı Firavun ismini kullandığı gibi bir kurgunun tarihsel dönemini belirlemek için kullanmıştır.

Tuva vadisinde Musa'ya verilen emir şu şekildedir;

Şuara 26/17

أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

İsrailoğullarını bizimle gönder.

Ayetteki (بَنِي إِسْرَائِيلَ) İsrailoğulları ibaresi, Yakup (as) ismi üzerinde yapılan tahrifin; en evvel, Yusuf (as) ve Esbatın ilk neslinden sonra gerçekleştiğini göstermektedir. Şabat uygulamasının da bu arada geliştiği ve İsrailoğulları'nın gündemine girdiği ortaya çıkmaktadır.

Sade bir bakışla Kur'an'da geçen Sebt ayetlerinin, Musa (as) başlarındayken İsrail oğullarını bu uygulamadan vazgeçirmek için olduğu görülecektir.

İsrailoğullarının Mısır'dan çıktıktan sonra girmedikleri o şehir⁷¹ Mekke'dir. Maide 5/20-26 pasajın sonunda, o şehre girmedikleri için artık o yer, Allah tarafından İsrailoğulları'na kırk yıl haram kılınmıştır⁷².

İsrailoğulları'nın bir kısmının Musa içlerindeyken, dedesi İbrahim'in temellerini yükselttiği O Kible'ye yöneldiklerini geleneğimiz maalesef kabul edemez. Oysa ki; öldürüleceğini öğrendikten sonra Mısır'dan bir gece gizlenerek kaçan Musa (as) Medyen'de karşılaştığı salih kul ile 8+2 yıllık bir antlaşma yapar.

Kasas 28/27

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّاجَاتٍ
أَتَمَمْتِ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَ عَلَيْكَ ۖ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ
الصَّالِحِينَ

Babaları dedi ki; “Bu iki kızımdan birini sana nikahlamak isterim; karşılığında bana sekiz hac dönemi çalışırsın. Eğer on (hac)‘a tamamlarsan iyiliğin olur. Sana güçlük çıkarmak istemem. Allah fırsat verirse benim iyi bir kimse olduğumu görürsün.”

71 Bkz. Bakara 2/58

72 Bkz. Maide 5/26

Ayette geçen “*ثَمَانِي جَجَجَ* / semaniye hicacin” ibaresi genellikle *sekiz yıl* olarak çevrilmektedir. Kur’an’da aynı biçimde başkaca geçmeyen kelimenin kök anlamı itibariyle *sekiz hac dönemi* olarak anlaşılması çok daha yerindedir. Akabinde Musa (as) Firavun ile mücadele ederken kendisinin arkasından gelenlere, evlerinde kibleyi belirlemelerini istemiştir. Ayet şöyledir.

Yunus 10/87

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّأَ لِقَوْمِكُمْ بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

Biz de Musa ile kardeşine şunu vahyettik: “Mısır’da halkınız için evler hazırlayın. Evlerinizde tek kibleye yönelin ve namazı tam kılın. İnanıp güvenenlere de müjde verin.”

(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) Akimissalate yani namazın tam olması için yönelecek Kible’nin neresi olduğunu ise İbrahim (as) bildirmektedir.

İbrahim 14/37

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا
الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْتَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ

*Rabbimiz! Ben soyumdan bir kısmını senin dokunulmaz Beytinin yanında, bitkisiz bir vadiye yerleştirdim. **Rabbimiz, namazı tam kılınlar diye öyle yaptım.** İnsanlardan kiminin gönlünde onlara karşı özlem uyandır. Bir de onları birtakım ürünlerle azıktandır; belki görevlerini yerine getirirler.*

Ayette belirtilen Beyt’in yerinin Mekke olduğu birçok yönden kesindir. Buna rağmen müslümanların ve diğer dinlerin (!) **ittifakla ikinci bir kible ihdas edip** buraya da Kutsiyet atfetmeleri, her şeyi Kur’an üzerinden anlayan bir zihin için çelişkiler yumağıdır.

Görüleceği gibi her bir konu geniş açıklamaları gerektirmektedir. Tarih boyunca üzerine Kur’an perspektifinden detaylı eğililememiş Yahudi kıssaları, tamamen Yahudilerin belirlediği izler üzerinden anlaşılmaya çalışılmıştır. Bugün tamamen bakir olan “Kur’an’da Yakup oğulları Tarihi” alanı geniş çalışmaları gerektirmektedir. Her türlü tepkiye ve onca müktesebata rağmen ortaya çıkarılan çalışmaları bilgi paylaşımını sağlamak üzere;

isimli sitede yayınlamaya başlamış bulunuyoruz.

Son Nebî, Muhammed Mustafa (sav) vefat ettikten sonra, İslam Tarihi'nin nasıl evrildiği bilinmektedir. Hilafetin saltanata dönüşmesiyle müslümanların hem kendi aralarında hem de diğer inanç sahipleriyle ilişkilerinin zemininin giderek güç olgusuna dayanması bir vakiadır. Bu genellenenin elbette istisnaları söz konusu olsa da günümüze kadar gelen geleneksel İslam kaynaklarının bugüne nasıl bir mirası bıraktığı ortadadır.

Kur'an kıssalarını ahlaki dersler çıkarılacak masallar olarak algılatan geleneksel mirasın en başta bu algısını kırmak mecburiyeti vardır. Kur'an kıssaları; takip edilecek izdir.⁷³ Aynı zamanda Allah'ın, insanlara yol göstermek için seçerek bildirdiği ilim⁷⁴ ve insanların kendilerini islâh etmeleri⁷⁵ için anlattıklarıdır.

Kıssalar bütüncül bir yaklaşımla⁷⁶ doğru anlaşılmazsa ne kişi kendisi ıslah olur (uslanır) ne de başkalarını ıslah edebilir!..

Sizce hiç; bir yalana iman eden, iman ettiği o yalan üzerine bina edilen şeye, o yalanın gerçek sahibini çağırırsa inandırıcı olabilir mi!..

---

73 Bkz. Kasas 28/11

74 Bkz. Araf 7/7

75 Bkz. Araf 7/35

76 Bkz. Hicr 15/91-92

Hicr 15 / 91-92

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ

(91) *Bu Kur'an'ı parça parça edenlere.*

فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ

(92) *Rabbine yemin olsun ki onlara (Kur'an'ın) tamamını soracağız.*

Geleneğimiz; "aşağılık maymunlar olarak kalın" sözünün muhatabının, günümüzde de uygulanan Şabat uygulamasını ihlal edenler olduğunu iddia eder. Bu durumda, Şabat'ı harfiyen uygulayanlar kurtuluşa erenlerdir!

Kur'an'a şaibeli bir şekilde onaylatılan Şabat; Yahudilerin konu etrafında oluşturdukları müktesebat ile Allah'ın, Musa (as) ile insanlığa gönderdiği vahyin gerçeği midir?

Yoksa kıskançlık ve benliğin açtığı yolda, **oluşturulmuş bir dinin** çıkmazı mıdır!..

Kur'an'ın önceki kitaplar ile ilişkilendirilmesi ve önceki kitapların tahrif edilmiş kısımlarının ortaya çıkarılması, ancak tasdik mekanizmasının çalıştırılmasıyla mümkündür. Ancak bu yöntemle, önceki kitapların adeta bir röntgeni çekilerek sorunlu alanları ortaya konulabilir. Böylece vahyin orijinali meydana çıkarılıp herkesin ona iman etmesinin önü açılabilir.

Bu yolda günümüzdeki sıkıntı iki yönlüdür. Din alimleri tarafından asimetrik tuzakların örüldüğü bu yolun aşılması, neredeyse imkânsızlaştırılmıştır.

YORGUN MAYMUNLAR GÜNÜ SEBT / ŞABAT

ISBN - 978-605-68047-0-0

9 786056 804700 >

www.tuvavadisi.org

(Kitabı ücretsiz olarak sitede okuyabilirsiniz.)